

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

2 Kasım 2023 Perşembe
11'inci Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Mesleki Yeterlilik Kurumu
- Sosyal Güvenlik Kurumu
- Türkiye İş Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

11'inci Toplantı

2 Kasım 2023 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.08'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Komisyonun bugünkü gündemine,

İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının,

Mesleki Yeterlilik Kurumunun,

Sosyal Güvenlik Kurumunun,

Türkiye İş Kurumunun,

Görüşmeleri tamamlandı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının,

Mesleki Yeterlilik Kurumunun,

2024 yılı bütçeleri ve 2022 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 3 Kasım 2023 Cuma günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 20.15'te son verildi.

2 Kasım 2023 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.08

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum, hayırlı sabahlar diliyorum.

Komisyonumuzun 11’inci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Mesleki Yeterlilik Kurumunun bütçe ve kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Sosyal Güvenlik Kurumu ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünün Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi, Bakan Yardımcılarımızdan başlamak üzere kamu kurumlarımızın temsilcilerinin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kendisini tanıtmayan başka arkadaşımız yok sanırım, tamamlandı.

Değerli milletvekilleri, şimdi konuşmasını yapmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız Sayın Vedat Işıkhân’a söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri ()*

a) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

b) Mesleki Yeterlilik Kurumu

c) Sosyal Güvenlik Kurumu

d) Türkiye İş Kurumu

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

* (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4’üncü Toplantı Tutanağı’na eklidir

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri, kıymetli basın mensupları; 2024 mali yılı bütçe kanunu teklifi kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesi ve 2022 yılı kesin hesabının görüşülmesi dolayısıyla huzurlarımızda bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılı kutlu olsun. Yüce Allah aziz milletimizi, büyük devletimizi ve aziz cumhuriyetimizi ilelebet muhafaza eylesin. Başta cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere cumhuriyetimizi yüz yıl önce kabul ve ilan eden Gazi Meclisimizin şerefleri her bir üyesini hayır, dua ve rahmetle yâd ediyorum; her birinin ruhu şad, mekânı cennet olsun.

Bakanlığımızın merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarına önceki yıl tahsis edilen bütçeyle gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerimiz ve gelecek yıl için yüce Meclisimizden tahsis talebinde bulunduğumuz bütçemizle planladığımız faaliyetlerimiz hakkında sizlere bilgi sunacağım.

Sunuma başlamadan önce malumunuz olduğu üzere Gazze'de ortaya çıkan korkunç tablo hakkında düşüncelerimi paylaşmak istiyorum. İnsanlık tarihinin en korkunç katliamlarından biriyle maalesef karşı karşıyayız. Çoluk çocuk demeden doğrudan sivilleri hedef alan, hastaneleri bombalayan saldırılardan daha alçak bir eylem yoktur. İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarına artık dünyanın sessiz kalmaması gerekmektedir. Uluslararası kamuoyu bu saldırılara en ağır tepkiyi göstermeli ve derhâl harekete geçmelidir. İsrail'in saldırıları sonucunda şehit düşen kardeşlerimize Allah'tan rahmet, yaralananlara acil şifalar diliyorum.

Bununla birlikte, ülkemizin güvenliği ve bölünmez bütünlüğü için canlarını veren aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, kahraman gazilerimize sağlıklı ve uzun ömürleri diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müsaadenizle geçtiğimiz şubat ayında yaşanan ve "asrın felaketi" olarak tanımlanan Kahramanmaraş merkezli depremle ilgili birkaç bilgi paylaşmak istiyorum. Öncelikle, bu depremlerde hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet, yaralılarımıza acil şifa ve geride kalanlara sabırlar diliyorum. Aziz milletimizin başı sağ olsun. Rabb'imden bir daha böyle acılar yaşatmamasını diliyorum. Biliyorsunuz, salgın döneminde hayata geçirilen sosyal koruma kalkaniyla nasıl vatandaşlarımızın yanında olduysak deprem felaketinin hemen ardından da depremin iş gücü piyasası üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi için sosyal güvenlik adına gerekli çalışmaları ve tedbirleri ivedilikle hayata geçirdik. Aldığımız tedbirlerle yaraları hemen sararak normalleşme sürecine hızlı bir şekilde girmeye başladık. Bu kapsamda aldığımız bazı tedbirlerden kısaca bahsetmek gerekirse: Olağanüstü hâl ilan edilen illerde işçilerimizin işten çıkarılmaları sınırlandırıldı. Deprem bölgelerinde işveren ve işçilerin yükümlülükleri ileri tarihlere ertelendi. Şubat 2023 dönemi için Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen gelir ve aylıklar vatandaşlarımıza erken ödendi. Deprem felaketinin yaşandığı 11 ilin sınırları içerisinde yaşayan, ikameti olan vatandaşlarımıza tedavilerinde ihtiyaç duydukları ilaçların temin edilmesine yönelik destekler gibi Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılabilecek tüm kolaylıklar sağlanmıştır. Depremzede vatandaşlarımızın her türlü başvurularını diledikleri yerleşim yerinde yapmaları sağlandı. Ayrıca, bölgedeki vatandaşlarımıza hizmet verebilme adına mobil SGK araçları tahsis edildi. Kısa çalışma ödeneği kapsamında deprem bölgesinde yer alan yaklaşık 110 bin vatandaşımıza toplamda 1 milyar lira ödeme gerçekleştirdik. Destek kapsamında 81 bin vatandaşımıza yaklaşık 695 milyon lira ödeme yapıldı. Kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenlere işsizlik ödeneği almaları hususunda prim ve süre kolaylıkları getirildi. Deprem bölgesinde Toplum Yararına Programlar (TYP) uygulamalarına başladık. Bu kapsamda, toplamda 57.057 kişilik programla 6 milyar 912 milyon lira ödenek tahsis edildi. TYP uygulaması noktasında esneklik gösterildi. KYK yurtları, kamu misafirhaneleri, oteller

gibi depremden etkilenen kişilerin geçici olarak yerleştirildiği yerler ziyaret edilip İŞKUR'a kayıtları gerçekleştirildi ve iş arama sürecinde vatandaşlarımıza destek olundu. Özetle, 2024 yılı içinde de deprem bölgesini ayağa kaldırmak için çalışmalarımız ve desteklerimiz aynı hassasiyetle devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi de çalışma hayatının küresel görünümüyle ilgili kısa bir bilgilendirme yapmak istiyorum. Son yıllarda tüm dünyayı etkisi altına alan coronavirüs salgınından tutun, Rusya-Ukrayna savaşına ve içinde bulunduğumuz günlerde İsrail'in Filistin halkına yönelik zulmüne kadar toplumları ve ekonomileri derinden etkileyen şoklar küresel gündeme hâkim oldu. Tüm ülkeler söz konusu şoklar ve kırılmalıklara karşısında yaşamın ve geçim kaynaklarının korunması için daha önce benzeri görülmemiş politikalara başvurdu ancak yaşanan gelişmeler bize gösteriyor ki bu süreçlerin yol açtığı uzun vadeli zorluklarla mücadele etmeye devam etmemiz gerekiyor. Dünyanın pek çok ülkesinde iş gücü piyasalarındaki yapısal sorunlar devam etmekte, istihdam ve iş açıkları daha da genişlemekte, sosyal eşitsizlikler derinleşmekte, nitelik ve beceri uyumsuzlukları kaynakların etkin kullanımını engellemektedir. Tüm bunların yanında yeşil ve dijital dönüşüm eşi benzeri görülmemiş bir değişimi de beraberinde getirmektedir. Bunun yanında küresel iş gücü piyasasında uzun zamandır işlerin yolunda gittiğini söylemek pek de mümkün değildir. Kuşkusuz Orta Doğu'da artan gerginliğin de küresel ekonomi ve iş gücü piyasası dengeleri üzerinde bir bedeli olacaktır. Ekonomik yavaşlama, küresel iş gücünü, bir yandan düşük ücretleri, diğer yandan güvencesiz ve düşük kaliteli işleri kabul etmek zorunda bırakıyor. Dahası, küresel düzeydeki enflasyonist ortamın yol açtığı hayat pahalılığı nedeniyle gün geçtikçe daha fazla insan yoksulluğa sürükleniyor. Bu gelişmelerden de en ağır darbeyi alanlar düşük gelirli hanelerdir.

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) tarafından her yıl yayınlanan Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm: Eğilimler 2023 Raporu'na göre, 2023 yılında 3 milyon yeni işsiz eklenmesiyle küresel işsizlik 208 milyon kişiye yükselecektir. ILO verilerine göre, dünyada kadın ve erkeklerin iş gücüne katılma oranları sırasıyla yüzde 47,4 ve yüzde 72,3'tür; aradaki fark, yaklaşık 24,9 puan, iş gücü dışında kalan her erkeğe karşılık 2 kadının iş gücü dışında olduğu anlamına geliyor. Gençler ise insana yakışır işleri bulmak ve bu işleri muhafaza etmek noktasında önemli zorluklar yaşıyor. Bir taraftan yetişkinlere kıyasla gençler 3 kat işsizlik riski taşımaya devam ederken diğer taraftan her 5 gençten en az 1'i -yüzde 23,5- ne eğitimde ne istihdamda ne öğrenimde "NEET" dediğimiz kavramda yer alıyor. Yine, ILO verilerine göre, 2022 yılı itibarıyla dünyada yaklaşık 2 milyar kişi kayıt dışı istihdam ediliyor. Kayıt dışı istihdam, sosyal adaletin önündeki en önemli engellerden biridir. Dünya genelinde insanların yalnızca yüzde 47'si en az bir sosyal koruma yardımı kapsamındadır. Bu da 4 milyardan fazla insanın hâlâ herhangi bir sosyal korumadan yoksun olduğu anlamına geliyor. Dahası, 2022 yılında tahminen 214 milyon çalışan aşırı yoksulluk içinde yaşıyor yani günde sadece 1,90 Amerikan dolarından daha az kazanıyor. Daha adil bir dünyanın önünü tıkayan bir diğer zorluk da son derece eşitsiz olan küresel gelir dağılımıdır. ILO verilerine göre, çalışanların yarısı toplam iş gücü gelirinin sadece yüzde 8'ini alıyor. Bu anlamda küresel gündem sadece işsizlikle mücadeleyle sınırlı değildir; aynı zamanda, sosyal adaletin temeli olan, insana yakışır işlerin yaratılması noktasında mevcut işlerin kalitesini yükseltmeyi ve gelir adaletsizliğiyle mücadeleyi de dikkate almak zorundadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımız, küresel koşulları analiz ederek ve ülkemizin yapısal dinamiklerini dikkate alarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın çizdiği Türkiye Yüzyılı vizyonuyla daha güçlü, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir sosyoekonomik kalkınmayı teşvik etmeye yönelik politikaları uygulamaya devam etmektedir. Nihai hedefimiz ise bu yüzyılı emeğin, yatırımın, üretimin, istihdamın, büyümenin, kalkınmanın ve refahın yüzyılı yapmaktır.

Önümüzdeki dönemde çalışma hayatına ilişkin temel hedeflerimiz ise şunlardır: İstihdamı, işçilerimizi ve işverenlerimizi korumak, iş gücü piyasasına yönelik yapısal reformları hayata geçirmek, istihdam ve iş gücüne katılım oranlarını artırmak, kadınlara ve gençlere yönelik istihdam tedbirlerini almak ve bunları artırmak, orta ve uzun vadede büyümenin anahtarı olan nitelikli insan kaynağını oluşturmak, kayıt dışı istihdamı azaltıp aktif sigortalı sayısını artırmak, sosyal güvenliği yaygınlaştırmak, tüm çalışanlarımıza sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı sağlamaktır.

Küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan jeopolitik gerilimler ve ekonomik dalgalanmaların yanı sıra salgın hastalıklara, doğal afetlere, su, gıda ve enerji krizlerine rağmen ülkemiz, istihdamda ve iş gücüne katılımında görünen artış eğilimini sürdürmeyi başarmıştır. Bu kapsamda 2028 yılı sonuna kadar 5 milyon ilave istihdam sağlanarak işsizlik oranımızın yüzde 7,5'e gerilemesini hedeflemekteyiz. İstihdam ve çalışma hayatı alanında başta özel politika gerektiren gruplar olmak üzere toplumun tüm kesimlerine yeterli bir gelirle kayıtlı, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlandığı koşullarda iş imkânlarının sunulması temel amacımızdır.

Vatandaşlarımızın refah seviyelerini artıracak... Memurumuzu, işçimizi, ücretli çalışanlarımızı ve emeklilerimizi hiçbir şekilde enflasyona ezdirmedik, yirmi bir yıldır bu konuda asla taviz vermedik, bundan sonra da vermeyeceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu gerçek değil, bunu hepiniz söylüyorsunuz da bu gerçek değil.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müsaadenizle çalışma hayatımızın genel yapısı hakkında bilgileri sizlerle paylaşmak isterim.

Çalışma hayatının tüm paydaşları açısından yeşil ekonomiye geçişin en adil şartlarda gerçekleşmesini sağlamaya yönelik çalışmalarımıza hızla devam ediyoruz. Çalışma hayatındaki sosyal diyalogun kurumsal, sistematik, kapsayıcı ve şeffaf biçimde işleminde önemli rolü olan tüm sendikaları destekliyoruz ve bu kapsamda sendikalaşma oranının artırılmasına önem veriyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, sendikalıyı işten atıyorlar.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Hükümetlerimiz döneminde sendikal hak ve özgürlükler konusunda evrensel değerleri esas alan son derece önemli düzenlemeler yaptık.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yüzde 2 şartı getirildi sendikalara, yüzde 2'lik baraj getirildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, gün uzun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Beş dakika verdiniz, biz de birer dakikayı böyle kullanıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sendikalılar sürgün yiyorlar, sürgün.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yüzde 2 şartı getirildi sendikalara.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Köksal...

Değerli arkadaşlar...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Gazeteciler sendikası olmasıyla birlikte kapının önüne konulur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, tabii, ben grup adına konuşmacıları belirlemiyorum sizin adınıza. Mutlaka grubunuz görüyordur dolayısıyla onu belirlerler.

Şimdi müsaadeniz olursa... (Gürültüler)

Değerli arkadaşlar, ben süre konusunda da elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyorum.

Şimdi Sayın Bakanı dinleyelim ki müzakereleri ona göre yapalım değerli arkadaşlar.

Sayın Bakanım, devam edin, ilave süre vereceğim.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, hükümetlerimiz döneminde, sendikal hak ve özgürlükler konusunda evrensel değerleri esas alan son derece önemli düzenlemeler yaptık. Başta, sendika üyelik işlemlerinde gerçekleştirilen yeniliklerle, işçi ve işveren kuruluşlarının örgütlenmesini kolaylaştırdık. Bu kapsamda, işçilerin, sendikaya üyelik ve üyelikten çekilme işlemleri e-devlet kapısı üzerine taşınmış, işçi ve işveren sendikalarına üyelik işlemlerinde noter şartı kaldırılmıştır. Aynı zamanda, e-devlet üzerinden üyelik işlemlerinin gerçekleştirilmesi, toplu iş sözleşmesi yetki tespiti sürecinde itiraza konu olan birçok hususun da ortadan kalkmasını sağlamıştır.

2013 yılında yüzde 9,21 seviyelerinde olan sendikalaşma oranı 2023 yılı itibarıyla yüzde 14,76 seviyelerine, 2013 yılında 1 milyon olan sendikalı işçi sayısı da 2 milyon 421 bin 940 kişiye ulaşmıştır. Memur sendikalarında ise 2002 yılında yüzde 47,94 olan sendikalaşma oranı 2023 yılında yüzde 74,54 seviyelerine çıkmıştır. Sendikalı memur sayısı ise 2 milyon 130 bin 644'tür.

2012 yılında memurlara toplu sözleşme hakkını veren yasal düzenlemeyi gerçekleştirdik. Ayrıca, 12 Eylül darbesinin ürünü olan Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nu değiştirerek yeni bir yasa çıkardık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Kaç grev yasakladınız, onu da yazsaydınız ya!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – 2012'de ilk defa müstakil İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nı çıkardık. Uzaktan çalışma başta olmak üzere esnek çalışma modellerinin son dönemde işçilerimiz ve işverenlerimiz tarafından giderek yaygınlaşmaya başladığını söyleyebilirim.

Geçtiğimiz dönemde Asgari Ücret Tespit Komisyonunda hem işçi hem de işveren kesiminin oy birliğiyle asgari ücreti net 11.402 liraya yükselttik. Böylece 2002 yılında 184 lira olan bu rakamı reel olarak yüzde 237 arttırmış olduk.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Alım gücü... Asgari ücretliler... Kaç altın alıyordu, şimdi kaç altın alıyor? Yapmayın.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Aralık ayı başında inşallah 2024 yılı asgari ücretini belirlemek için yine Komisyonumuz toplanacaktır, inşallah herkesin mutabık kaldığı bir tutarda uzlaşılacağını da ümit ediyorum.

2016 yılında başlattığımız asgari ücret desteğini 2023 yılı Temmuz ayı itibarıyla sigortalı başına aylık 500 liraya yükselttik. 2023 yılının ilk yedi ayı için 1,7 milyon iş yerine yaklaşık olarak 19 milyar lira asgari ücret desteği sağladık.

Kamu çalışanlarımızın mali ve sosyal haklarını düzenleyen 7'nci Dönem Toplu Sözleşme görüşmeleri 2023 yılı Ağustos ayında bildiğiniz gibi gerçekleştirildi. Büyük oranda uzlaşmayla neticelenen toplu sözleşme sonucunda toplu sözleşmenin geneline ilişkin oransal zam dışında 11 hizmet kolunun tamamında sendikalarla mutabakat sağlanmıştır. Bu kapsamda hizmet kollarında 291 maddede, genele ilişkin de 62 maddede, toplamda 353 maddede uzlaşma sağlanmış ve imza altına alınmıştır; bu

doğrultuda kamu çalışanlarının lehine olarak geçmiş dönem kazanımlarının yanı sıra oldukça ciddi iyileştirmeler ve yeni haklar sağlanmıştır. Oransal zam olarak kamu görevlilerimiz ve emeklilerimize 2024 yılı için yüzde 15+yüzde 10, 2025 yılı için yüzde 6+yüzde 5 maaş artışı yapılmıştır. Bununla birlikte maaş artışlarının enflasyonun altında kalması durumunda aradaki fark da enflasyon farkı olarak verilmeye devam edilecektir.

Geçtiğimiz temmuz ayında yapılan zamlarla en düşük devlet memuru aylığı 22.017 liraya yükseltilmiştir. Böylece 2023 yılında en düşük memur maaşındaki artış oranı yüzde 141,8; ortalama memur maaşındaki artış oranı ise yüzde 128,8 olmuştur. 2002 yılı Aralık ayı-2023 yılı Ekim dönemine baktığımızda ise en düşük memur maaşındaki reel artış yüzde 192'ye, ortalama memur maaşındaki reel artış ise yüzde 125'e ulaşmıştır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yoksulluk sınırının yarısı maaş.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Çalışanlarımıza yönelik enflasyona karşı koruma prensibimizi önümüzdeki dönemlerde de aynı kararlılıkla sürdüreceğiz. 15 Ocak 2023 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 3600 ek gösterge düzenlemesiyle çalışan ve emekli 5,3 milyon kamu personeli ve bunların hak sahiplerinin ek göstergelerinin yeniden belirlenmesini sağladık.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Mühendisler açlık sınırının altında alıyor ama Sayın Bakan. Onu da düzenleyecek misiniz? Kamu mühendisleri perişan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Böylece öğretmenler ve sağlık çalışanları, polisler ve din görevlilerinin ek göstergelerinin 3600'e yükseltilmesinin yanı sıra uzman jandarma ve uzman erbaşlar, avukatlar, şube müdürleri, müdürler ve müdür yardımcıları ile taşra uzman ve denetmenlerin de ek gösterge rakamları 3600'e yükseltilmiştir.

Yine, bazı istisnai ünvanlarda daha yüksek ve daha düşük artış olmakla birlikte tüm kamu görevlilerinin ek gösterge rakamları 600 puan arttırılmıştır. Bununla beraber 1'inci dereceye yükselen devlet memurlarımız için 3600 ek gösterge düzenlemesini de Hükümet olarak hayata geçireceğiz.

Bakanlığımızın önemli çalışma alanlarından biri de insana yakışır işler oluşturmak, çalışma şartlarını iyileştirerek iş sağlığı ve güvenliğini oluşturmaktır. İş sağlığı ve güvenliğinde sürdürülebilir iyileşme sağlayabilmek için en önemli olgu, önleyici yaklaşımla çalışma koşullarını güvenli hâle getirmek ve toplumda iş sağlığı ve güvenliği kültürünü oluşturabilmektir. Bu kapsamda yapılan çalışmalarla 2002 yılında yüz binde 13,3 olan ölümlü iş kazası oranı 2022 yılında yüz binde 6,6'ya düşmüştür.

İş sağlığı ve güvenliği alanında dijital dönüşüm için yeni uygulamalar geliştirdik. İSG KATİP ve İş Yeri Bilgi Yönetim Sistemi uygulamasını hayata geçirdik. İş kazası ve meslek hastalıklarının önleme amaçlı yapay zekâ destekli tahminsel model uygulamasını geliştiriyoruz. Özellikle Madencilik Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliğinin Geliştirilmesi Projesi (MİSGEP) ile ülkemizde toplam 17,6 milyon avro tutarındaki İSG alanındaki en yüksek bütçeli AB projesini tamamladık.

Uluslararası iş gücü alanında ihtiyaç duyulan sektörler ve mesleklerde yabancı iş gücünün tamamlayıcı etkisinden en verimli şekilde yararlanmak üzere, uluslararası iş gücü politikamızı dinamik bir şekilde uyguluyoruz. Avrupa Birliğinin, aday ülkelerin sosyoekonomik gelişimlerini desteklemek amacıyla tahsis ettiği fonlardan ülkemizin en etkin biçimde yararlanması için program ve projeler geliştiriyoruz. IPA I ve IPA II dönemlerinde, 2007 yılından bu yana uygulamış olduğumuz operasyonel programlarla yaklaşık 830 milyon avroluk 1.195 proje sözleşmesini hayata geçirdik. Böylelikle 1,1 milyonu aşkın vatandaşımızın hayatında fark yarattık. Bakanlığımız, 2007 yılından bu yana yürütülen

IPA I ve IPA II dönemlerinde olduğu gibi, IPA III dönemlerinde de istihdam, eğitim, sosyal içerme, sosyal koruma alanlarında yönetim otoritesi olarak görev yapmaya ve projeleri desteklemeye devam edecektir.

Rehberlik ve denetim faaliyetlerimiz kapsamında ise, Bakanlığımızda görevli 904 iş müfettişimizle 2023 yılında 615.462 çalışana ulaştık. 3.457 iş yerinde önleyici ve bilgilendirici yaklaşımla rehberlik ve teftiş faaliyeti yürüttük. Çalışma hayatı iletişim merkezi olan ALO 170 çağrı merkezlerimizce, kurulduğu Kasım 2010 yılından Eylül 2023'e kadar toplamda 188 milyon çağrı karşılanmıştır. 2023 yılının ilk dokuz ayında ise karşılanan çağrı sayısı 24 milyona ulaşmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi de ülkemizin istihdam yapısına yönelik bazı bilgileri paylaşmak istiyorum. Jeopolitik riskler ve yüksek enflasyon nedeniyle bozulan küresel ekonomik görünüme rağmen, Türkiye ekonomisi güçlü bir şekilde büyümesini sürdürmektedir. Güçlü ekonomik büyüme sonucunda yüksek seviyelere ulaşan istihdam ve iş gücü artışının önümüzdeki dönemde de sürdürülmesi hedeflenmektedir. 2022 yılında istihdamda ve iş gücüne katılımda görülen artış eğilimi 2023 yılının ilk yarısında da devam etmiş olup istihdamımız 2023 yılının ikinci çeyreğinde tarihin yüksek seviyelerine ulaşmıştır. Yılın ilk altı ayında, emekliliğe hak kazanma koşullarına yönelik düzenlemelerin ve depremin olumsuz etkilerine rağmen, net 220 bin istihdam artışı sağlanmıştır. Ağustos itibarıyla son bir yılda iş gücümüz 507 bin artarak 37,9 milyon, istihdamımız 667 bin artarak 31,7 milyon, işsiz sayımız ise 160 bin azalarak 3,2 milyon ve işsizlik oranımız 0,6 puan azalarak yüzde 9,2 olmuştur. Bu oran, son dokuz yılın en düşük işsizlik seviyesidir. Önümüzdeki üç yıllık süreçte, istihdamı yıllık ortalama 900 bin kişi arttırmayı ve iş gücüne katılım oranlarında öngörülen artışa rağmen işsizlik oranını 2025 yılı itibarıyla tek haneli seviyelere kalıcı olarak düşürmeyi hedefliyoruz.

İşsizliğe kalıcı çözüm yaratmak ve ülkemizin istihdam politikalarına yön vermek üzere 2024-2028 dönemini kapsayan yeni bir ulusal istihdam stratejisi hazırlık çalışmalarını başlattık. Gençlerin istihdamını destekleyecek 13 somut hedef ve 109 tedbirden oluşan Ulusal Genç İstihdam Stratejisi (2021-2023) ve Eylem Planı'nı uygulamaya koymuştuk. Genç işsizlik oranı 2020'de yüzde 25,9 iken Ağustos 2023 itibarıyla yüzde 17,2'ye düşmüştür. Ne eğitimde ne istihdamda olanların, NEET'lerin oranı 2020'de yüzde 28,3 iken 2023 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 20,8 olarak gerçekleştirilmiştir. İŞKUR tarafından 2023 yılının Ocak-Eylül döneminde 885.482 kişinin özel sektörde istihdamına aracılık edilmiştir. Kamu ve özel sektörde 2002 ila 2023 Eylül döneminde toplamda 13,2 milyon vatandaşımız işe yerleştirilmiştir. Aktif iş gücü piyasası programlarıyla iş gücünün istihdamını desteklemeye ve istihdam edilebilirliği arttırmaya yönelik faaliyetler sürdürüyoruz. Bu kapsamda, işe yerleştirme hizmetleri, mesleki eğitim kursu, iş ve meslek danışmanlığı, işbaşı eğitim programı, istihdam teşvikleri, engelli ve eski hükümlü hibe desteklerini sürdürmekteyiz. Pasif iş gücü piyasası programlarıyla da kişilere işsizlik sürecinde gelir desteği sağlanması ve işsiz kalma riski taşıyanların istihdamlarının korunmasını sağlamaya yönelik faaliyetleri gerçekleştirmekteyiz. İşe yerleştirme hizmetlerimizi ve diğer aktif iş gücü piyasası programlarımızı özel politika gerektiren gruplara yönelik olarak da yoğunlaştırıyoruz.

2002 ila 2023 Eylül döneminde 4,3 milyon kadın, 460 bin engellinin ve yaklaşık 4,4 milyon gencin işe yerleşmesine aracılık ettik. Kadınlar, gençler, engelliler, uzun süreli işsizler gibi özel politika gerektiren kişiler için kurduğumuz iş kulüplerimiz hâlihazırda 81 ilde, 101 birimde hizmete devam etmekte olup uygulamanın başladığı 2017 yılından Eylül 2023 yılı sonuna kadar hizmetlerimizden 247.823 kişi faydalanmıştır. İş ve meslek danışmanlığı sistemini geliştirerek uygulamalarımıza devam ediyoruz.

Dijital dönüşümle beraber işverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü yetiştirerek ülkemizi ve gençlerimizi geleceğe hazırlamak için iş gücü piyasası araştırmalarıyla temininde güçlük çekilen meslekler ve geleceğin mesleklerini tespit ediyoruz, bu tespitlerimize yönelik politikalar geliştiriyoruz. İşsizlik ödeneği kapsamında uygulamanın başladığı 2002 yılından 2023 yılı Ağustos ayı sonuna kadar 10 milyon 178 bin vatandaşımız ödenek almaya hak kazandı ve bu vatandaşlarımıza 62,4 milyar lira ödeme gerçekleştirdik.

Sanayi sektöründeki işverenlerimizin ihtiyaç duydukları nitelikli iş gücünü yetiştirmek için aktif iş gücü piyasası programlarımızı geliştirerek sürdüreceğiz. Siz değerli milletvekillerimizden bir ricamız bulunmaktadır: Kendi illerinizde istişarelerde bulunurken iş arayan vatandaşlarımızı İŞKUR'a yönlendirmenizi istiyorum. Bu rakamlar bizlere İŞKUR'da ne kadar fazla açık iş olduğunu göstermektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, bir saniye.

Sayın Bakanım, size, sürenize ilave beş dakika ekleyeceğim, bu süre içerisinde lütfen toparlamaya çalışın. Akabinde, Komisyondaki milletvekillerimiz heyecanla öneri ve kanaatlerini iletcekler size.

Buyurun lütfen.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Kıymetli Başkanım, teşekkür ederim.

Önümüzdeki dönemde özellikle sayın milletvekillerimizden ve sahadan çokça talep gelen Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği'nde değişiklik yaparak kapsamı genişleteceğiz. Öncelikle ve özellikle gençler olmak üzere, her ailede en az 1 çalışan olmasını sağlayacak Hane Bazlı İstihdam Destek Sistemi'ni hayata geçireceğiz.

Mesleki yeterlilik sistemimizle eğitim ve istihdam arasındaki bağı güçlendiriyor, nitelikli ve belgeli iş gücüyle üretim ve hizmetlerde kalite ve verimliliği arttırıyoruz. Meslek standardı sayısında 901'e, ulusal yeterlilik sayısında 659'a ulaştık. 2024 yılında da ulusal meslek standardı sayısını 1.350'ye ulaştırmayı hedefliyoruz. Mesleki yeterlilik belgesini 204 meslekte zorunlu hâle getirerek ülkemizin ulusal markası ve iş gücünün ehliyeti hâline getirdik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi sizlere sosyal güvenlik sistemimiz hakkında kısa bilgiler vermek istiyorum. Sosyal güvenlik sisteminin sürekli iyileştirilmesi, kapsamının genişletilmesi, vatandaşlarımıza sunulan hizmetlerde kalite ve etkinliğin artırılmasıyla hizmetlere erişimde sağlanan kolaylıklarla sosyal güvenlik alanında çalışmalarımız devam etmektedir. Sosyal güvenlik sistemimiz mali açıdan sürdürülebilir bir düzeydedir. Bunu göstermek için kısa birkaç veriden bahsetmek istiyorum.

2002 yılında gelirlerin giderleri karşılama oranı yüzde 71,5 iken 2023 yılı sonunda yüzde 95 olarak gerçekleşmesini öngörüyoruz. Aynı dönemde, prim gelirlerinin emekli aylıklarının ve sağlık giderlerini karşılama oranı yüzde 60,9 iken 2023 yıl sonunda yüzde 74,6 olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. 2002 yılında SGK açığının gayrisafı yurt içi hasılaya oranı yüzde 2,2 seviyesindeyken 2023 yıl sonunda yüzde 0,44 seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmektedir. Bu veriler bizlere mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemine kavuşmuş olduğumuzu göstermektedir.

Küresel ölçekte sosyal güvenlik sistemleri çok farklı yapıda olduğu için bu sistemlerin birbiriyle karşılaştırılmaları oldukça zordur, kaldı ki her ülkenin kendine özgü bir finansman modeli bulunmaktadır. Karşılaştırılabilir olması açısından sadece prim gelirleri ve sigorta giderleri arasındaki farklar dikkate alınarak aracılık edilen ödemeler, faiz gelir ve giderleri gibi sigorta dışı gelir gider hariç tutulduğunda diğer ülkelerde de sistemlerin açık verdiği görülmektedir. Özellikle nüfusların

yaşlanmasıyla birlikte sağlık harcamalarının artacağı da öngörülmektedir. Örneğin, 2021 yılında bu tanım kapsamındaki açıkların gayrisafi yurt içi hasılaya oranı İspanya’da yüzde 3,2, Portekiz’de yüzde 2, İsveç’te yüzde 3,4’tür, Türkiye’de ise aynı tanım çerçevesinde baktığımızda bu oran 2022 yıl sonunda yüzde 0,26 olarak gerçekleştirilmiştir. 2023 yıl sonunda ise bu oranın yüzde 0,44 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

SGK’de sürdürülebilirliği güçlendirmek amacıyla sosyal güvenlik sisteminde kişilerin daha çok istihdamda kalmasını teşvik eden, hakkaniyeti ve aktüeryal dengeyi önceleyen yaklaşımla esnek çalışma biçimlerini yaygınlaştıracaktır. Sosyal güvenlik mevzuatı ve uygulamalarını değişen iş gücü piyasası koşullarına ve yeni nesil esnek çalışma şekillerine daha uyumlu hâle getireceğiz. Prim borçlarının takip ve tahsilat süreçlerini etkinleştireceğiz. Kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ücretle mücadelede veri analizine dayalı risk odaklı denetim faaliyetlerini artırarak prim tabanını genişleteceğiz. Kayıtlı sigortalı istihdamının artırılması, kadınlar, gençler ve engelliler gibi dezavantajlı grupların istihdamlarının desteklenmesi, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, bölgesel büyük ölçekli ve stratejik yatırımların özendirilmesi gibi amaçlarla bugün 17 farklı prim teşvik, destek ve indirim uyguluyoruz. Son beş yılda 1,9 milyon iş yeri ile aylık ortalama 12 milyon sigortalımızı yaklaşık 392 milyar lira destekle güçlendirdik.

Genel sağlık sigortası sistemimizin yanı sıra emekli ve sigortalılarımıza verdiğimiz hizmetler, işverenlerimize sağladığımız teşvikler ve e-uygulamalarımızla vatandaşlarımızın tamamına yakını sosyal güvenlik kapsamına alınmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, ilave süreniz de doldu. Şimdi, baktım, birkaç sayfanız var; ilave biraz daha süre vereceğim, lütfen bu süre içerisinde toparlayalım.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Peki, teşekkür ederim kıymetli Başkanım.

2012 yılında hayata geçirdiğimiz genel sağlık sigortasıyla birlikte, bugün itibarıyla, sosyal güvenlik kapsamı yüzde 99,2 seviyesine ulaşmıştır. 2002 yılında aktif sigortalı sayısı 12 milyon iken 2023 yılı Temmuz ayı itibarıyla yüzde 108 artışla 24,9 milyona ulaşmıştır; e-devlet üzerinde en fazla ziyaret edilen kurum biziz.

Yaşları 18 ile 29 arasında olan ve ilk kez iş kuran genç girişimcilerin bir yıl boyunca 4/B BAĞ-KUR primlerinin karşılanmasıyla, temmuz itibarıyla 100.888 genç girişimci için verdiğimiz teşvik tutarı toplamda 8,3 milyar liraya ulaşmıştır.

EYT kapsamında, bildiğiniz gibi, kamuoyunda “EYT” adıyla bilinen düzenlemeyi hayata geçirdik. Düzenlemeyle 8 Eylül 1999 tarihi ve öncesi sigortalılar için emeklilikte yaş şartını kaldırdık; vatandaşlarımızın uzun yıllardır talep ettiği bu beklentileri karşıladık. EYT kapsamında emekli olanların işten ayrıldıktan sonra en son çalıştıkları özel sektör iş yerinde otuz gün içinde çalışmaya başladıkları hâlde, kayıtlı istihdamın teşvik edilmesi adına bu sigortalıları çalıştıran işverenlere sosyal güvenlik destek priminde 5 puanlık indirim uygulamasını getirdik.

Emeklilerimizin Ramazan ve Kurban Bayramı ikramiyelerini 2 bin liraya yükselttik. 2018 yılından bu yana ödenen bayram ikramiyesi tutarı 166,2 milyar liraya ulaşmıştır. Sonuç olarak, 2002 yılından bu yana yaptığımız seyyanen ve oransal artışlarla en düşük emekli aylıklarında, bayram ikramiyeleriyle birlikte reel olarak yüzde 72 ile yüzde 655 oranında artış sağlanmıştır.

Müsaadenizle, zamanım geçtiği için bazı slaytları atlıyorum Kıymetli Başkanım. Bütçe teklifini sunmak istiyorum.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; şimdi de Bakanlığımız ile bağlı kuruluşlarımızın 2024 yılı mali büyüklükleri hakkında size bilgi vermek istiyorum. Bakanlığımızın 2024 yılı toplam bütçe teklifi 625 milyar 780 milyon 424 bin liradır. Bakanlık merkez ve yurt dışı teşkilatı harcamaları için 3 milyar 266 milyon 980 bin lira bütçe teklif edilmiştir. Bütçemizden Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına SGK finansman açığı için 385 milyar 655 milyon 371 bin lira, SGK işveren prim indirimi için 161 milyar 434 milyon 507 bin lira, sandıklara ilişkin teşvik ödemeleri için 29 milyon 119 bin lira aktarılmak üzere toplamda 547 milyar 118 milyon 997 bin lira; Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne İşsizlik Sigortası Fonu devlet katkı payı ödemesi için 46 milyar 262 milyon 547 bin lira, İşsizlik Sigortası Fonu mesleki eğitim katkısı için 25 milyar 171 milyon lira; cari transferler için 3 milyar 676 milyon lira, sermaye transferi için 284 milyon 900 bin lira aktarılmak üzere toplamda 75 milyar 394 milyon 447 bin lira olmak üzere 2024 yılında toplam 622 milyar 513 milyon 444 bin lira kaynak aktarılması öngörülmektedir. Merkezî yönetim bütçesi içerisinde yer alan ve Bakanlığımızın ilgili kuruluşu olan Mesleki Yeterlilik Kurumu Başkanlığı bütçe büyüklüğü ise gider bütçesi 172 milyon 696 bin lira, gelir bütçesi 170 milyon 696 bin lira, net finansman 2 milyon liradır.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; Bakanlığımızın 2022 yılı kesin hesabı ile Sayıştay raporları hakkında da çok kısa bilgilendirme sunarak sunumu bitireceğim. Bakanlığımızın 2022 yılı kesin hesabında da görüleceği üzere, ödeneküstü harcamaya yer verilmeksizin tahsis edilen bütçenin tamamına yakını kamu yararı gözetilerek ekonomik bir şekilde kullanılmıştır. Diğer taraftan, Sayıştay Başkanlığınca Bakanlığımız ile bağlı ve ilgili kuruluşlarda yapılan denetimlerde 2022 yılı mali rapor ve tabloların önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varıldığı görülmüştür. Sayıştay denetim raporlarında 2022 yılında toplam 38 bulguya rastlanmış, bunlardan 20'sinin muhasebe işlemlerinden kaynaklandığı görülmüştür.

Bakanlık olarak sorumluluğumuzdaki hizmetleri yerine getirirken milletimizin bizlere emanet ettiği her bir kuruluşunun hesabının yine millete verileceği bilinciyle hareket ediyoruz. Bu bağlamda, Sayıştay denetim raporlarını bir rehber olarak görüyor, denetim raporlarında yer verilen her bir bulguyu titizlikle takip ediyor ve Sayıştay Başkanlığımızın tespit ve önerileri doğrultusunda, başta personel eğitimleri olmak üzere gerekli her türlü tedbiri uyguluyoruz. Bu vesileyle de Sayıştay Başkanlığına teşekkür etmek istiyorum.

Sözlerime son verirken 2024 mali yılı bütçemizin her kuruluşunu milletimizin bize emanet ettiği bilinciyle en verimli şekilde kullanacağımızı belirtmek istiyorum, görüşmelere yapacağınız katkı ve desteklerden ötürü her birinize ayrı ayrı teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

2024 yılı bütçesinin ve bütçeyle gerçekleştireceğimiz tüm çalışmalarımızın ülkemize, aziz milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Bu vesileyle Komisyonumuzun çok Değerli Başkanı ve üyelerini tekrar saygıyla selamlıyorum.

Sabrınız için teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu taşeronda kalanlarla ilgili sizden önceki Bakanın bir sözü vardı. Bu konuda bir çalışma yok mu?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – O soruları soru-cevapta sor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer... Değerli milletvekilleri... Sayın Gürer, en son, müzakerelerden sonra...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bundan önceki Bakanın sözü vardı, taşeronda kalanlar kadroya geçirilecekti, sunumda yer almadı, onu sordum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şöyle yapsak olur mu: Şimdi, soru-cevap kısmı olacak ya, orada sorsanız, karşılıklı daha etkili olabilir.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Sayın Bakana teşekkür ediyorum.

Şimdi de müzakerelere başlayacağız ancak İYİ Parti Grubu adına Selçuk Türkoğlu konuşacak fakat kendisinin bir maruzatı var, biraz erken çıkması gerekiyor. Öncelikle kendisinden başlayacağız diğer grupların da muvafakatiyle.

Sayın Türkoğlu, size söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Öncelikle, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; Orhaneli’de bir cenazemiz var, ona yetiştirildiğinden dolayı öncelikli söz istedim, tekraren teşekkür ederim.

Bugün, Çalışma Bakanlığı, bağlı kuruluşlar ile ilgili kurumların bütçelerini konuşuyoruz. Lafı hiç eğiip bükmeden direkt söylemek isterim: Maalesef, çalışma hayatının bütün dengelerini altüst ettiniz. En basitinden başlarsak sayenizde piyasada ücret dengesi kalmadı. Asgari ücret neredeyse memlekette temel ve yaygın ücret hâlini aldı yani asgari ücretteki artış diğer ücret kademelerine aynı oranda yansımadağı için işe yeni başlayan ile kıdemlinin, nitelikli ile niteliksizin, eğitilmiş ile eğitimsizin ücret anlamında herhangi bir farkı kalmadı, çalışma barışı da bozuldu. Sizin yaptığınız bütün işler gününbirlik politikalarla oluşturulan, geleceğı düşünülmeden yapılan işler Sayın Bakan. Ben asgari ücretten bildirilen çalışanların SGK istatistiklerine göre yüzde 40 olduğunu biliyorum, muhtemelen siz de öyle söylüyorsunuz ancak gelin görün ki gerçek veri sistemdeki asgari ücretin yüzde 25’i oranında daha fazla ve neredeyse memlekette çalışanların yüzde 60’ı asgari ücretle çalışmakta. Şöyle yapıyorsunuz: Eğer kişinin bir saat fazla mesaisi varsa, bir gün fazla çalıştıysa, asgari ücretin üzerinde o ay 1 lira fazla gelir elde ettiyse onu istatistiğın dışında tutuyorlar. Gerçek rakam, Türkiye’de çalışanların yüzde 60’ı asgari ücretle çalışıyor; bir tık üstü diyelim ve bu da yine açlık sınırının altında kalmak kaydıyla, o da neredeyse yüzde 70’lerin üzerine çıkmış.

Bugün ihtiyacımız ne ise onu yapıyor ve yaptığınızın nelere etki ettiğini inanın hesap etmiyorsunuz. Eskiden bu hesapları liyakatli bürokratlar, tecrübeli bürokratlar yapar ve siyasetçilere sunardı; şimdi, tabii, liyakatli bürokrat da kalmadığı için bu imkân da ortadan kalktı. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ORHAN ERDEM (Konya) – Herkesi itham edemezsiniz.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Daha yeni basına yansıdı... Sayın Bakan...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – İYİ Parti kurulunca tüm liyakatlıler oraya gitti kardeşim, başka kimse kalmadı!

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Sayın Başkanım... Onu söyleyeceğim efendim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Söyle, söyle.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Tamam, onu söyleyeceğim, müsaade edersiniz.

Sayın Bakan, odacısı Metehan Karakuş’u daire başkanı yapmış. Eski Vekiliniz Cemal Taşar da durur mu, o da istisnai memurluktan göreve başlayan 25 yaşındaki oğlu Muhammet Harun Taşar’ı SGK Emeklilik Daire Başkanlığına Daire Başkanı yapmış; bitmez anlatmakla... Mesela, sosyal hizmet

uzmanı olan Özel Kalem Müdürünüz İhsan Esen hangi eğitim ve bilgiyle şimdi Bilgi İşlem Genel Müdürü oldu, açıklar mısınız efendim? SGK Başkanı Sayın Raci Kaya hem SGK Yönetim Kurulu Başkanı hem de bir yatırım bankasının yönetim kurulu başkanı, doğru mu efendim? Ben merak ediyorum, memlekette çok tartışılıyor, Sayın Raci Kaya, asgari ücretin 11.400 lira olduğu memlekette bu kurumlardan toplamda kaç lira maaş alıyorsunuz?

Yine, ben söylüyorum, aslında rakamlar da söylüyor; SGK'yi batırdınız. Gelecek yılki bütçe transferi yani kamu zararı yaklaşık 1,5 katrilyon olacak. Bu, sizce kara delik değil de nedir? Bununla ilgili bir tedbir alıyor musunuz?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Onun içinde destek primleri var, sağlık harcamaları var.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Tamam, izah edersiniz efendim.

Bununla ilgili ne tedbir alıyorsunuz? Kurumu çökerttiniz, elini kolunu bağladınız ve merak ediyorum, kurum alacaklarını tahsil edebiliyor musunuz? Özellikle, kurumun belediyelerden ve diğer iş yerlerinden alacağı ne kadar? Ben aynı zamanda sorularımı da sormuş oluyorum efendim, bunların da cevabını ben ve kamuoyu merakla bekliyoruz. Belediyelerden ve diğer iş yerlerinden kurumun alacağı ne kadar, bunun tahsilatı için ne yapıyorsunuz?

EYT konusunda sürekli gelgitler yaşandı, EYT'yle ilgili hâlâ sonuçlanmayan 200 bine yakın aylık bağlama sorunu var. İşin başında “Bu işleri bir ayda bitireceğiz.” demiştiniz fakat üzerinden yedi sekiz ay geçti.

RESUL KURT (Adıyaman) – Ama SGK çalışanlarına çok ayıp ediyorsunuz! Bir yılda 400 bin aylık bağlanırken 1 milyon 800 bin aylık bağlandı.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ona da geleceğim.

Ek süre isteyeceğim Sayın Başkan da, söyleyeyim...

RESUL KURT (Adıyaman) – Memura hakaret ediyorsunuz!

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ben yıllarca memur sendikacılığı yaptım. Sıralamada var, söyleyeyim ben size...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Altı yıllık işi altı ayda yaptırdınız; sadece üç ay fazla mesai ödediniz.

RESUL KURT (Adıyaman) – “Altı yıllık işi altı ayda yaptırdınız.” deyip bize hakaret ediyorsun ama! Bize hakaret ediyorsun, ayıp yani!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ya, müsaade edin... Üç ay fazla mesai ödediniz, hâlen çalışanlarınız alacaklı.

RESUL KURT (Adıyaman) – Ayıp yani yaptığınız, teşekkür etmeniz lazım!

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Zaten çalışanlara teşekkür edeceğiz, Sayın Bakanlığın politikalarına değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri... Müsaade eder misiniz değerli arkadaşlar...

RESUL KURT (Adıyaman) – Fikir sahibi olmadan yorum yapıyorsunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – O size mahsus bir şey ya! Fikir de var, bilgi de var, rakam da var; cevap vereceksiniz o zaman!

RESUL KURT (Adıyaman) – Vereceğiz tabii!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Müsaade edin, versinler!

RESUL KURT (Adıyaman) – Yanlış bilgi veriyorsunuz!

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Yanlış bilgi vermiyorum, siz yanlış bilgi veriyorsunuz!

RESUL KURT (Adıyaman) – SGK'deki memura hakaret ediyorsunuz!

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ya, siz yanlış bilgi veriyorsunuz, hakaret eden yok!

RESUL KURT (Adıyaman) – 200 milyona yakın aylık bağlamış bu insanlara!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Niye sabırsızlanıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt, müsaade eder misiniz...

RESUL KURT (Adıyaman) – Teşekkür etmeniz lazım.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ya “Bir ayda yapacağız.” dediniz. 200 bin kişi aylık bekliyor, 200 bin kişi aylık bekliyor diyorum!

RESUL KURT (Adıyaman) – Beyefendi, siz “Altı yıllık işi altı ayda yapmış.” demediniz mi? Teşekkür etmeniz lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, 11.10'a kadar ara veriyorum görüşmelere.

Kapanma Saati: 11.03

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 11.11****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 11'inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın Türkoğlu...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ek süre takdir edecek misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türkoğlu, sürenizin kayıplarını vereceğim.

Başlayın konuşmanıza lütfen.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, kalan başvuruların çok hızlı bir şekilde sonuçlandırılması gerekmektedir. Yine, aktif/pasif oranı SGK verilerine göre 1,7'ye düştü ve hızla düşecek, bizim hesabımıza göre daha da incek. Siz bir hesap yaptınız mı? Bununla ilgili ideal olan denge 4 çalışana 1 emekliyen, işte o beğenmediğiniz eski Türkiye'de, örneğin 1999 ve 2000 yılında bu oran 2,5'un üzerindeydi, şimdi ise 1,7. Emekli olanların kaç çalışmaya devam ediyor ve bu emekliler emekli olmadan önce hangi seviyede prim ödüyordu, şimdi ne prim ödüyor? Ayrıca emekli olmadan ayda tam çalışan sigortalı, emekli olduktan sonra kaç gün bildiriliyor? Yani emekli olduktan sonra çalışanların otuz gün prim gösterdiğini mi düşünüyorsunuz?

EYT kapsamında net kaç başvuru oldu, kaç aylık bağlandı, kaç tanesi devam ediyor? O zaman lütfen açıklayınız. Sürecin sonunda aktif/pasif oranı nereye gelecek? Bununla ilgili ne tedbir aldınız, bunların bir projeksiyonu yapıldı mı? En düşük emekli aylığını 7.500 lira yaptınız, burada en düşük aylığı temel emekli aylığı hâline getirdiniz. Bunu yaparken az çalışan, çok çalışan, az prim ödeyen, çok ödeyen ayrımı da yapmadınız, yine hesap kitap yapılmadı yani. Günün sonunda -şimdiden söylüyorum- kimse sisteme prim ödemeyecek, herkes asgari seviyede prim ödeyerek emeklilik olayını düşünecek, bu da takdir edersiniz sistemi bitirir. Bununla ilgili bir çalışma yapıldı mı ya da yapmayı düşünüyor musunuz?

Bir de 1 defaya mahsus ödediğiniz sadakaya değinelim. Emeklileri çalışan, çalışmayan diye böldünüz, hatta köyünde çiftçilik yapan emekliye bile bu parayı ödemiyorsunuz. Çalışan, prim ödeyen emekliye cezalandırdınız. 7.500 lira alana da 65 bin lira alana da aynı parayı ödediniz; hem emekli çalışmasını teşvik ettiniz, 5 puan teşvik verdiniz hem de çalışan emekliye cezalandırdınız. Size çok basit bir örnek vereyim: 1999 Aralık ayında en düşük emekli aylığı 79,50 TL'ydi, bu parayla emekli olan o dönemde yaklaşık 10 çeyrek altın alabiliyordu; bugün 7.500 liraya 2 çeyrek altın ancak alabiliyor, işte emeklinin geldiği nokta bu.

2022 yılı Aralık ayı sigortalı sayısına baktım SGK sayfasından Sayın Bakan, 20 milyon civarında; 2023 yılına baktım, 18,5 milyon. 2023 yılında çalışan sayısı hızla azalmış, hatta bir ara 1 milyondan fazla azalmış, sonra yaz aylarının etkisiyle bu rakam 700 binlere kadar gelmiş ama şimdi yaz bitti, sigortalı sayısı azalmaya devam ediyor.

Sayın Bakan, Sayın SGK Başkanı; bu rakamlardan haberiniz var mı, hiç bakıyor musunuz? İstihdamın korunması için aldığınız bir tedbir var mı ve bir çalışma yapıyor musunuz? Buradan açık açık uyarıyorum ve kayıtlara geçsin diye de tekraren söylüyorum: Rakamlar yalan söylemez, SGK batma noktasına geldi ve gereken tedbirlerin acilen alınması gerekiyor.

Buradan bir başka gerçekliği de dile getirelim, size bağlı İŞKUR diye bir kurum var, görevi iş arayanlar ile işçi arayanları bir araya getirmek. Şayet İŞKUR'u kapatsanız muhtemelen ülkede kimsenin haberi olmayacak çünkü İŞKUR işsizlere iş bulmuyor, sadece kanuni zorunluluklar nedeniyle insanlar önce İŞKUR'a başvuru ve kayıt yaptırıyor ve sistem sadece onun üzerinden yürüyor.

Bu arada, altı yıllık işi -biraz önceki konu- gerçekten altı ayda yaptırdığınız ve yalnızca üç ay fazla mesai ödediğiniz, sizden alacağı olan kurum personelinizin emeklerinin karşılığını ödeyecek misiniz? SGK denetmenleri bir iş yerinde fazla mesai ödemesi yapmayan işverene ne ceza uyguluyorsa herhâlde o cezayı kendinize de uygulamanız gerekecek.

Benzer kurumlara göre çok düşük personelle hizmet veren SGK çalışanlarının kadrolarını ne zaman artıracaksınız?

Gelelim 2024 yılı için hazırladığınız Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nize. Bir kere öncelikle bir maharetinizin hakkını teslim etmemiz gerekiyor, denk bütçe yapmamakta pek mahirsiniz; bunun altını çizelim. Mesela, 2022 bütçesi için 83 trilyon 851 milyon lira başlangıç ödeneği öngörmüştünüz. Ne gerçekleşmiş? 123 trilyon 209 milyon lira, yüzde 51 sapma oluşmuş. Gelelim 2023 yılına, başlangıç ödeneği için 160 trilyon 348 milyon öngörmüştünüz, sadece altı ayın sonunda yani haziran sonu itibarıyla 113 trilyon 492 milyon harcanmış bile. Önümüzdeki altı ay içinde en iyi ihtimalle bir o kadar daha harcanacağını varsaysak bu yıl 230 trilyon TL'ye ulaşacak, bu da öngörünüzün yüzde 70'ten fazlası demek oluyor. 2024 yılı için teklifiniz ne? 625 trilyon 780 milyon 424 TL, Türkçesi 2023 için öngördüğünüz bütçenin yani 160 trilyonun tam yüzde 400 katı. İşte memleketi...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Orada bir şeyi düzeltelim.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Sonra düzeltin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Türkiye'nin bütçesi 11 trilyon, nasıl 160 trilyon...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – İşte, memleketi getirdiğiniz nokta yani vatandaşın bir yılı...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hayır, hayır, sadece düzeltme...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Söyleyeyim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Eski parayla mı, yeni parayla mı?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Vatandaş 6 sıfır atmayı biliyor rahat olun.

Yani vatandaşın bir yıl içinde 400 oranında fakirleştiğini bütçe teklifinizle itiraf etmiş oluyorsunuz. Aynı zamanda devletin de bir yıl içinde aynı oranda yoksullaştığını ortaya koymuş olunuz.

Mesleki Yeterlilik Kurumuyla ilgili teklifinizde de durum aynı, tablo farklı değil; 2022'deki 43 milyonluk bütçe teklifiniz 172 milyon lira olmuş. Beyler, devriiktidarınızda ülke ekonomimiz hızla irtifa kaybediyor.

İstihdam ve iş gücü piyasalarındaki duruma bakalım. Göreve geldiğiniz 2002'den itibaren ülkenin bazı ekonomik sorunlarına belirli bir süre boyunca çözüm getirilmiş olmasına ve yüksek büyüme oranları yakalanmasına rağmen işsizlik sorununa bir türlü çare bulunamadı. Birçok makro gösterge, özellikle 2013-2014 yılına kadar olumlu seyretse de istihdam verileri gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler ortalamasının çok uzağında kaldı. Yeni sistemin henüz başlarında yaşanan kur şoku nedeniyle

talep ve arz tarafındaki çöküşler iflas ve konkordato dalgasını beraberinde getirmiş ve işsizlik oranını hızlı şekilde yukarı çekmiştir. 2018 yılının Temmuz ayındaki iş gücü istatistiklerine göre resmî işsiz sayısı da 4,6 milyona ulaşmış, 2023 Eylül itibarıyla dar tanımlı resmî işsiz sayısı 3,2 milyon olarak görünüyor. Bu rakam oran olarak yüzde 9,2'ye tekabül ediyor. Gerçek işsizlik olarak bilinen geniş işsizlik hesaplamaları ümidini kaybettiği için iş aramaktan vazgeçen kesimi de içine aldığından bu rakamların çok üzerinde olduğu ise ortada. Temmuz 2018'de geniş tanımlı işsiz sayısı 6 milyon kişiyle yüzde 16,9 oranında gerçekleşmişken bir sonraki sene bu sayı 7 milyona yükselerek geniş işsizlik oranı yüzde 19,8'e tırmanmıştır. Temmuz 2020'de ise geniş tanımlı işsizlik sayısı 8,5 milyona ulaşarak oran yüzde 23,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Son açıklanan rakamlara göre geniş işsizlik 8,8 milyon kişiyle yüzde 23 olmuştur. Bugün 62 milyondan fazla çalışma çağında nüfusa sahip bir ülke konumundayız. Buna rağmen istihdam edilen sayısı 32 milyonda kalmaktadır. Benzer nüfusa sahip olduğumuz örneğin Almanya'da istihdam edilenlerin sayısı 45 milyondur. 2014 yılının Ocak ayında yüzde 45 olan istihdam oranı aradan geçen bunca zamana rağmen 2022'nin Eylül ayında yüzde 49 seviyesindedir. Diğer bir deyişle, ülkeyi yönetenler çalışma çağındaki nüfusumuzun sadece yüzde 49'una iş sağlayabilmektedir. Bu oran kadınlar için çok daha kötü bir durumdur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; özetle, 2023 yılındayız ve bize yaklaşık on dokuz yıldır, yirmi yıldır sürekli 2023 hedefi gösteren iktidarın en önemli 4 tane kalemd 1'inin, kişi başına düşen gelirin 25 bin dolar olacağı, işsizlik oranlarının tek haneli olacağı, enflasyonun tek haneli, faizin tek haneli olacağı vaatlerinin tamamının bir hayal olduğunu rakamlar bize açıkça ortaya koymuştur.

Ve bir de demin teşekkür ettiğiniz Sayıştay raporundaki tespitlere gelmek isterim. Mesela, prim teşvik ödemeleri kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan transfer ödemelerine kanıtlayıcı belgelerin eklenmemesi tespit edilmiş ve bu konuda bir açıklama vermişsiniz. Kamu idaresi bu bulgu doğrultusunda SGK'den görüş istemiş, SGK tarafından verilen cevapta bulguda belirtilen hususlara katıldıkları ifade edilmiş yani bu tespiti itiraf etmişlerdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Size ilave süre vereceğim.

Buyurun lütfen.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) – Mesela, işçilerin kanunda belirtilen yıllık izinlerinin kullandırılmaması usulsüzlüğü tespit edilmiş. Örneğin, Kurum tarafından yapılan alımlarda hatalı uygulamaların bulunduğu yine bulgular içerisinde var. Mesela, doğrudan temin yoluyla yapılan alımların EKAP'a kaydedilmediği belirtilmiş. Mesela, hizmet alımı ihalelerinde hatalı yaklaşık maliyet hesaplanması yapıldığı bulgusu ortaya konulmuş. Örneğin, hizmet alımlarına ilişkin hak ediş raporları hizmet işleri genel şartnamesine aykırı düzenlenmiş. Söz gelimi, hizmet alımı işleri sözleşmelerinde kısmi kabul yapılmayacağı belirtilmesine rağmen kısmi kabul yapıldığı anlaşılmış. Mesela, yapım işlerine ait "all risk" sigorta poliçelerinde yapım işleri genel şartnamesinde belirtilen azami oranların üzerinde muafiyet oranlarına yer verilmemiş. Örneğin, Kurumun belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile şirketlerinden olan prim alacaklarını tahsil edemediği kayıtlara girmiş.

Sözün özü, nereden bakarsak bakalım, 2024 bütçe teklifiyle ilgili ileri sürdüğünüz argümanlar geçmişteki denk olmayan bütçe konusundaki maharetinizi de dikkate aldığımızda maalesef tarafımızın kabulüne mazhar olamıyor.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türkoğlu, teşekkür ediyorum.

Şimdi de değerli milletvekilleri, grup adına sözleri karşılıdıktan sonra Komisyon üyelerinin sözlerini karşılayacağız.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Burcu Köksal.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştay raporlarında yer alan verilere göre Sosyal Güvenlik Kurumunun mali dengesinin inanılmaz bir şekilde, Kurum alacaklarının tahsil edilmemesi ya da edilememesi nedeniyle bozulmuş olduğunu gözlemlemekteyiz. Sosyal Güvenlik Kurumu toplam 477 milyar 331 milyon 318 bin 9 lira alacaklı duruma düşmüş durumda. Şimdi, bu alacak toplamı 2019 yılı için 276 milyar liraydı, 2020 yılına gelindiğinde 322,5 milyar liraya ulaştı, 2021 yılında 345 milyar liraya yükseldi ve bugün de 477 milyar liralık bir alacağı çıkmış durumda. Yani yıllar boyunca Sosyal Güvenlik Kurumu alacaklarını tahsil edemiyor, üstüne, yeni alacaklar ekleniyor ve bugün bu 477 milyar liralık rakama ulaşıyor.

Sosyal Güvenlik Kurumunun şüpheli alacakları zamanaşımına uğratılmakta, Kurum âdetâ alacaklarını alamaz diye uğraşılmakta çünkü bunu biz Sayıştay raporlarında görüyoruz. Bugüne kadar görevini yapmayan, eksik yapan personele Kurum zararları nedeniyle işlem bile yapılamamakta. Kurumun bilişim sisteminin entegrasyonu için yapılan ödeme... Yapılmayan sistem nedeniyle Kurumun parasının çarçur edildiği de yine Sayıştay raporlarına yansımış durumda ancak bu konuda da bir işlem yapılmamış. Özellikle 2022 yılı Sayıştay raporundaki tespitle Kurum alacaklarının takibinin yapılmadığı gözler önüne serilmiş. Sosyal Güvenlik Kurumu nezdindeki bütün gayrimenkullerin de Kurum tarafından değerlendirilmediği, başka Kurumlarla yapılan gayrimenkul takas işlemlerinin tahsilatının yapılmadığı, icra yoluyla edinilen gayrimenkullerin satışının sağlanmadığı ve bu yolla da Sosyal Güvenlik Kurumunun zarar ettirildiği yine Sayıştay raporlarına yansımış durumda.

Tabii, bütün bu olumsuzlukların yanı sıra, Cumhuriyet Halk Partili belediyelere SGK tahsilatları için taşkın haciz işleminin uygulanması ancak AKP’li belediyeler söz konusu olduğunda haciz işlemi değil, kamuda daha büyük bir zarara neden olan takas yoluyla tahsilata gidilmesi de yine Sayıştay raporlarıyla sabittir. Buna en son örnek, İzmit merkez ilçe belediyemizdir, orada Cumhuriyet Halk Partili belediyeye SGK tarafından taşkın haciz işlemi uygulanmıştır. Şimdi soruyoruz: Sosyal Güvenlik Kurumu kara delik hâline gelen borçlarını neden tahsil etmemektedir?

Yine, AKP iktidarı döneminde, geçmiş iktidarlara göre 10 kat daha fazla zarara uğratıldığı tespit edilen Sosyal Güvenlik Kurumunun özerk bir yapısı olduğunu hepimiz biliyoruz fakat son On İkinci Kalkınma Planı’nda bu özerk yapının bozulmasına ilişkin birtakım adımlar atılacağı belirtiliyor. Sosyal Güvenlik Kurumu özerk bir kurum olmasına rağmen “Sağlık Market” uygulaması adı altında kamusal mal alımına yönelik bir entegre sistem oluşturulmak isteniyor. Bu da mevcut durumda yaşanan yolsuzluk ve usulsüzlüklerin başka adlarla kılıf aranarak devam ettirilmesine yönelik bir arayış olarak karşımıza çıkıyor. 2021 yılında Sosyal Güvenlik Kurumunun milyarlarca liralık yolsuzluğa uğratıldığı ortaya çıkmasıyla birçok üst düzey yöneticinin görevden alınması, hatta Tıbbi Cihaz Dairesi başta olmak üzere, ilaç ve genel sağlıkla ilgili dairelerde, 3 büyük hastanede 7 müfettişin yürüttüğü soruşturmanın da akıbeti nedense kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Bu soruşturmanın akıbeti ne durumdadır, sonuçlanmış mıdır, sonuçlanmamış mıdır, sonuçlanmışsa ne şekilde sonuçlanmıştır? Böylesine büyük bir yolsuzluk soruşturması önümüzde dururken özerk yapısının bozulmaması için şeffaflığa daha çok önem vermesi gereken Sosyal Güvenlik Kurumunun yolsuzlukların ve ihalelerin şeffaflığının ortadan kaldırılmasının önünü açacak “Sağlık Market” uygulamasına entegre edilmesi de kabul edilemez bir durumdur.

Sayın Bakan, yine, toplumda kanayan bir yara da taşeron işçilerin kadro meselesi; 2018 yılından beri defalarca bu Komisyonlarda ve Genel Kurulda ben dâhil birçok milletvekili arkadaşımızın gündeme getirdiği ama hâlâ çözülemeyen bir sorun. AKP iktidarı döneminde Türkiye âdeta bir taşeron cumhuriyetine dönüştürüldü. 2018 yılında bir olağanüstü hâl KHK'siyle düzenleme yapılarak taşeron işçilere kadro verileceği belirtildi fakat tüm taşeron işçiler ne yazık ki bu kadro düzenlemesinden yararlanamadı. KİT'lerde, çağrı merkezlerinde, hastanelerde hâlen daha taşeron işçi çalışmakta, özellikle HBYS, yemekhane, kiralık araç şoförleri, dış protez teknisyenleri, laboratuvar teknisyenleri, radyoloji görüntüleme teknisyenleri, fizik tedavi seans usulü çalışanları, sterilizasyon işçileri, Karayolları müşavir firma bakım ve onarım işçileri, orman işçileri, kamu çağrı merkezleri çalışanları, sosyal tesis çalışanları, 4 Aralık mağdurları, yüzde 70 ihale şartından dolayı kapsam dışı kalan taşeronlar ve yerel yönetimler bünyesinde kurulan belediye şirketlerinde çalışan belediye şirket işçileri hâlâ kadro alamadı. Bunların kadroya geçirilmesi için Bakanlıkça bir çalışmanız var mı? 2018 yılında bu insanlara söz verilmişti dönemin Bakanı tarafından, bir sonraki Bakan da aynı sözü verdi ama bu insanlar beş yıldır kadro bekledikleri hâlde hâlâ kadrolarını alamadılar.

Ve yine, EYT, uzun yıllar boyunca birçok platformda, Mecliste emeklilikte yaşa takılanlar "EYT" dediğimiz grup haklarını aradı, bizler destek verdik, çok büyük bir kamuoyu oluştu çünkü büyük bir mağduriyet yaşıyorlardı. 8 Eylül 1999 yılında çıkan bir yasanın geriye işlemesi yüzünden bu insanlar, 8 Eylül 1999 öncesinde sigortalı olanlar emeklilikle ilgili tüm şartları taşıdıkları hâlde yaşa takılmalarından dolayı emekli olamamışlardı, onlar için emeklilik yolu açıldı fakat burada başka bir sıkıntı ortaya çıktı: 8 Eylül 1999'dan sonra sigorta girişi olanlar yani bir günle, üç günle, beş ayla, bir yılla EYT'yi kaçıran vatandaşlar emeklilik için yıllarca beklemek zorunda kaldılar, onlar da Emeklilikte Adalet Derneği diye bir dernek kurdular, zaman zaman Meclisi de bizleri ziyaret ediyorlar. Onların da bir hak arayışı var çünkü gerçekten kadınlar 58, erkekler 60 yaş beklemek durumundalar. Çok az bir süreyle 8 Eylül'den sonra, 8 Eylül 1999'dan sonra sigorta girişi yaptıkları için yıllarca, on yedi yıl, yirmi yıl beklemek zorunda kalacak insanlar var. Bunlarla ilgili bir düzenleme yapılacak mı, bunların emeklilik yaşıyla ilgili yoksa tam tersi, emeklilik yaşı mı yükseltilecek? Kamuoyu bu konuda bir açıklama bekliyor. Ayrıca, yine 9000 günlük prim şartıyla ilgili, BAĞ-KUR'luların priminin 7200 güne düşürüleceğiyle ilgili seçim öncesi AKP iktidarı tarafından da diğer partiler tarafından da verilen bir söz vardı, hâlâ bu prim ödeme gün sayısı 7200'e düşürülmedi. Bu konuyla ilgili bir çalışmanız olacak mı?

Yine, toplum yararına programlar var, siz de konuşmanızda bundan bahsettiniz. Toplum yararına programlar "Vatandaşlara geçici gelir desteği sağlamak amacıyla uygulanan programlar." olarak tanımlanıyor. 2022 yılında toplam 1.531 program başlatılmış, bu programlardan 89.291'i -yani yüzde 77,3'ü- kadın, 26.189'u -yani 22,7'si- erkek olmak üzere toplam 115.480 katılımcının faydalandığı 2022 yılı faaliyet raporunda belirtilmiştir. Şimdi, özellikle kamudaki istihdam alanında AKP'li belediyelerin programdan daha fazla faydalandığı, Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin ise TYP'den yararlanamadığı iddiaları kamuoyunda dolaşmaktadır. Bakanlık tarafından, TYP'nin iller bazında hangi kurumlar tarafından istihdamda kullanıldığı bilgisi hâlâ paylaşılmamıştır. Bu durum da TYP'yle sadece AKP iktidarının İŞKUR'u kendi istihdam bürosuna döndürdüğü söylemlerini de güçlendirmektedir. Bu bağlamda, TYP'yle ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisine sunduğumuz bir soru önergesi vardı, hâlâ cevap alamadık.

Ben burada soruları bir kez daha tekrarlamak istiyorum: İŞKUR tarafından 2022 yılı içerisinde düzenlenen bu programların, doğrudan veya yüklenici eliyle gerçekleştirilenlerin genel ve 81 il düzeyindeki dağılımları nedir? Bu programlardan il düzeyinde kaç kişi faydalanmıştır? İŞKUR tarafından son altı yılda düzenlenen TYP programlarının yıllara ayrılarak, ayrı ayrı olmak üzere doğrudan veya yüklenici eliyle gerçekleştirilenlerin genel ve 81 il düzeyindeki dağılımları nedir?

İŞKUR tarafından son altı yılda düzenlenen TYP programları yıllara ayrılarak 81 ilde hangi merkezi ve yerel yönetim kurumları aracılığıyla hayata geçirilmiştir? Bu programlar için altı yılda yıllara ayrılarak 81 ildeki yapılan harcama miktarı nedir? Son altı yılda Türkiye genelinde uygulanan TYP programında yıllara ayrılarak 81 ildeki program sayısı ve katılımcı sayıları nelerdir? Bunlara cevap arıyoruz.

Sayın Bakan, konuşmanızda sendikalaşmaya önem verdiğinizden, sendikaları önemseydiğinizden bahsettiniz. Sendikalar toplum açısından son derece önemli, demokrasiler açısından olmazsa olmazlar fakat -burada Bakan olarak “Sendikalara önem veriyorum.” diyorsunuz- geçtiğimiz yıl bir yasa çıkarıldı; sendikalara toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanma için yüzde 2 baraj şartı getirildi. Şimdi, bu yüzde 2 baraj şartını yerine getiremeyen sendikaların üye kaybetmesi, işlevsiz hâle gelmesi ve kapanması amaçlandı; aslında bu da Anayasa’daki sendika kurma hakkını ihlal anlamına geliyor. Biz bu kanunun iptali için Anayasa Mahkemesine müracaat ettik, hâlâ daha sonuçlanmasını bekliyoruz. Açıkça, Anayasa’ya aykırı olduğunu düşünüyoruz ve bu nedenle de biz başvurumuzda bulduk fakat şimdi, burada merak ettiğim, bu konudaki düşünceniz nedir? Yani “Sendikalara önem veriyorum.” dediğiniz için özellikle merak ettim.

Yine sendikadan bahsetmişken Türkiye Gazeteciler Sendikasının yetki aldığı ancak henüz toplu iş sözleşmesini imzalamadığı iş yerlerinden biri Sputnik Türkiye ofisi. Buraya, Türkiye Gazeteciler Sendikasına irtibat bürolarında çalışan gazeteciler 2022 yılında üye oldu, burada çoğunluk sağlandı, sendika yetki için Bakanlığınıza başvuruda bulundu ve 16 Ocak 2023 tarihinde sendikaya yetkili olduğu da bildirilmiş. Ondandı sonra, tabii, yetkili sendika ile Sputnik işvereni arasında müzakere süreci başlıyor fakat görüşmelerde ücret konusunda bir uzlaşma sağlanamıyor. Sonrasında da üyelerin istifaya zorlandığı gibi iddialar kamuoyuna yansıyor tabii ve 124 Türkiye Gazeteciler Sendikası üyesi işten atılıyor. 17 Ağustos günü grev yapılıyor ve Sputnik’te hâlâ daha grev -2 Kasım itibarıyla, bugün 78’inci gününde- devam ediyor. Şimdi, burada, bu konuyla ilgili olarak bu atılan 124 sendika üyesinin işe iadesi, toplu iş sözleşmesiyle garanti altına alınması gibi konularda bir çalışmanız var mı? Ne yapmayı düşünüyorsunuz? Çünkü Bakanlık olarak konuya ara bulucu da olunmuş ama hâlâ sonuçlanmamış. Bu insanlar da haklarını arıyorlar. Bize de ulaştılar, hazır burada konunun muhatabı olduğunuz için sorma gereği hissettik.

Yine, kaçak çalıştırma, kaçak istihdam var. Kaçak istihdamla ilgili özellikle son yıllarda ülkemize göç eden mültecilerin, sığınmacıların kayıt dışı çalıştırıldığına ilişkin veriler ortada. Şimdi, seçim öncesi tabii bu mültecilerin ülkelerine geri gönderilmesi sözleri verildi fakat bugün geline noktada, On İkinci Kalkınma Plan’ından anladığımız kadarıyla mültecilerin artık sisteme entegre edilmek istendiğini anladık. Yani onların da Sosyal Güvenlik Kurumunun içine dâhil edilmek istendiği yönünde bir bilgi edindik. Mülteciler önümüzdeki süreçte sosyal güvenlik sistemine entegre edilerek sistem içerisinde yer alacaklar mı? Bunun dışında, kaçak, kayıt dışı istihdamı azaltmak, teşvik ve destek sistemlerinin verimli hâle gelmesi için hangi adımları izleyeceksiniz? Mültecilerin ülkelerine geri gönderilmesi yerine Türkiye’de kalıcı olarak kalmaları ve Sosyal Güvenlik Kurumunun içerisinde tam bir entegrasyonu mu sağlanacak? Kamuoyu açıkçası sizlerden bunların cevabını bekliyor.

Herkese iyi çalışmalar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Yalnız biliyorsunuz, biz uluslararası sözleşmelerde şerh koyduğumuz için hukuki olarak da “mülteci” olarak kabul etmiyoruz Başkanım.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yani biz “sığınmacı” diyelim, “göçmen” diyelim, fark etmiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hukukçu olduğunuz için...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Başkanım, daha kötüsünü söylüyorsunuz, “O hakkı bile vermiyorum.” diyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tiryaki, ben olanı söylüyorum.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Ama işte en kötüsü o.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yani “sığınmacı” diyelim, “göçmen” diyelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Eyvallah.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Suriyeli, Afgan...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Kadın olduğu için nazik ve kibar bir dil kullandı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani teknik olarak, Sayın Köksal hukukçu, o açıdan hukuki olarak tanımı bu çünkü...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Yani aslında itiraf ediyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, olanı söylüyorum size, doğru olanı söylüyorum.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Evet. Mültecilik hakkını bile çok görüyorsunuz onlara.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Gerçi onlara hastane bedava, bizim emeklilerde ilaç katkı payı almıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Türkiye uluslararası sözleşmelerden böyle şerh koydu, mülteci olduğu zaman başka hakları oluşuyor.

Başkanım, müsaitseniz sizinle devam edelim.

Şimdi Sayın Temeli, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Komisyonun değerli üyeleri, değerli hazırın; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hüda Kaya’yı tanır mısınız? Eminim ki herkes tanıyor. “Hüda Kaya” dediğinizde aklınıza 28 Şubat gelir, postmodern darbe gelir. O zamanlar kendisini tanıımıyordum ama aynı anda Beyazıt Meydanı’nda yan yana, omuz omuza 28 Şubat darbecilerine karşı mücadele ediyorduk. Hâlâ ediyoruz, hâlâ darbecilere karşı bu ülkede mücadele etmeye devam ediyoruz çünkü biliyoruz ki bu ülkedeki darbe mekanîği vesayetçi sistemi beslemeye devam ediyor. Dün Hüda Kaya tutuklandı. Neden tutuklandı? Hem de 1 Kasım’da tutuklandı, dünya kobani gününde. Kobani kumpas davası nedeniyle tutuklandı. Oysa Kobani’de DAİŞ’e karşı çok önemli bir direniş olmuştu. Bu direnişi savunduk, savunmaya da devam ediyoruz. Onu tutuklayan savcı, iddianamesinde DAİŞ’e yer vermemiş bir savcıdır. Aslında orada bir mahkeme yok, bir vesayet sisteminin yeniden kurgulanması var. O yüzden Hüda Kaya’nın da bu davada yargılanan tüm arkadaşlarımızın da bir an önce özgürlüğüne kavuşması için herkese, tüm topluma çağrı yapıyoruz. Cumhuriyetin 2’nci yüzyılına böyle başladık maalesef. Tolga Şardan, gazeteci tutuklandı. Şu anda dünyada tutuklu gazeteciler sıralamasında 2’nci ülkeyiz; 1’inci ülke Çin, 2’nci ülke Türkiye.

Sayın Bakan, bütün bu ayıpları yaşamamak için, aslında Türkiye’nin önüne koymuş olduğu hedeflere ulaşabilmesi için yapması gerekenler var. Siz de kitabınızda aslında buna işaret etmişsiniz. “Stres Yönetimi” çok önemli bir çalışma, emeğinize sağlık. Bu ülke stres biriktiriyor, bu ülkenin stresleri var. Bakın, 6 Şubatta deprem yaşadık; deprem, büyük bir fay hattında biriken stres nedeniyle oldu. Şimdi, görüyoruz ki kalkınma planlarına şu kelime, şu kavram girmiş: “Dirençli kentler yaratmak.”

Dirençleri yaratabilirsek o fay hatlarında kırılma yaşandığında kentlerimiz yıkılmaz, on binlerce insanımız ölmez ama fay hattı sadece toprağın altında değil, toplumsal yaşamın içinde de var. Siz çok iyi biliyorsunuz streslerin nerede biriktiğini. Kürtler ile Türklerin arasında ırkçı, bölücü, ayrımcı, nefret söylemleriyle stres biriktirmek yerine cumhuriyetin 2'nci yüzyılını barışmakla karşılayabilirdik dirençli bir toplum yaratmak adına. Dindarla ile modernler arasında fay hattı var, orada stres birikiyor, o stresi azaltmanın yolu eşit yurttaşlar temelinde bir toplumu, bir anayasayı inşa etmekten geçer ki biz onu da başaramıyoruz. O yüzden hâlâ herkesin yaşam anlayışına karışmaya devam ediyoruz, tıpkı 28 Şubatçıların yaptığı gibi, öğrencilerin başörtüsüne karışan o rektörlerin olduğu bir yerdeyiz maalesef, ileri gidemiyoruz.

Bir başka fay hattı daha var ki o da sizin Bakanlığınızı çok ilgilendiriyor -sizin Bakanlığınız çok çok önemli bir Bakanlık aslında- o da sınıflar arasındaki fay hattı, sermaye ile işçi sınıfı arasındaki fay hattı ve bu ölçülebilir bir şey. Burada dirençli bir toplum, barışık bir toplum yaratmanın yolu her şeyden önce bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki sömürüye dayalı tahakkümünü azaltmaktan geçiyor. "Çalışma Bakanlığı" dediğimiz alan, sosyal üretim alanını düzenleyen bir alan, düzenlemesi gereken bir alan, üretim alanı başka bakanlıkların konusu ama sosyal üretim alanı en kritik alan. Dolayısıyla siz, aslında bir yerde, bu anlamıyla tarihsel olarak da sınıfın Bakanısınız, sınıfın Bakanı olmak zorundasınız ama maalesef öyle değil. Sizden önceki Bakanlar da, AKP dönemi de hatta AKP'den önceye de gittiğimizde biz gördük ki Türkiye'de Çalışma Bakanları hiçbir zaman sınıftan yana olmamış, sınıfın karşısında olmuş.

Bakın, sizin sunumunuzda bu söylediğim meseleyi ölçmeye yönelik çok önemli rakamlar var, bir tanesi şu: Dünyada 241 milyon yoksuldan bahsediyorsunuz; 1,9 dolardan hesaplamışsınız bunu, yeni ölçülere göre 4,3 dolardan hesaplanıyor. Bu 241 milyon insanın 19 milyonunun Türkiye'de yaşadığını biliyor musunuz Sayın Bakan? Bilmiyorsunuz çünkü yoksullukla mücadele programı çerçevesinde bir sosyal üretim programınız yok sizin. Genellikle üretimin finansmanı odaklı bir yaklaşımla hazırlanmış bir program. Bu, sizin döneminize dair değil, hep böyle oldu, hep böyle, bu zihniyetle düzenlendi. Bunun içindeki bütün rakamlara baktığımızda bunu görüyoruz. Mesela, sosyal güvenlikten bahsettiniz, bence en kritik mevzu bu. Sosyal üretim alanının düzenlenmesi ve bir toplumda sosyal barışın inşa edilmesi sosyal güvenlik sisteminden geçiyor. Bunu bulmuş dünya ve çok daha iyi bir yere götürebilir ama götürmüyor. Neden? Neoliberal sistem zaten geldi, ilk sosyal güvenliğe saldırdı; özelleştirmeden girdi, her türlü melaneti bu alanda bu zihniyet yarattı.

Peki, biz ne yapıyoruz? Sizin yirmi yıllık sürecinizde sosyal güvenlik alanındaki gelişmeler ne oldu? Şimdi, burada diyorsunuz ki: "Aktüerya hesaplarını tutturuyoruz." Aktüerya hesaplarını çok iyi bilirim. Aktüerya hesaplarını tutturmanın iki yöntemi var. Siz birinci yöntem üzerinden gitmişsiniz, ne yapmışsınız? Çalışanların üzerine vergi yükünü -sosyal güvenlikle birlikte biz bu prime "istihdam vergisi" diyoruz- bindirmişsiniz, öbür taraftan bundan yararlanacak olan kesimlere de yoksulluğu reva görmüşsünüz. Böyle, aktüerya hesabı tabii tutar, bunda bir sorun yok; herkes yoksul, çalışan da yoksul, emekliler de yoksul, bu hesabı tutturmakta bir sorun yok, bunu buradaki herkes tutturur, Bakanlığın marifeti burada değil; marifet, yoksulluk sınırının üzerinde ücretlerin olduğu bir ülkedir ve emeklilerin insanca yaşayabileceği bir ücrete, maaşa kavuşmasından geçer. Bunu sağlayabildiğinizde aktüerya hesaplarınızı tutturabilir misiniz? Tuturamazsınız. Örneğin, Türkiye'de yoksulluk sınırı nedir? 40 bin liradır. Ortalama emekli ücreti nedir? Açlık sınırının altındadır. Türkiye'de asgari ücret ne kadardır? Açlık sınırının altındadır. Yine, sizin sunumunuzda, ilk defa... Bizim dilimizde tüy bitti bunu anlatmak için ama neyse, burada sunumunuza girmiş.

Asgari ücrete vermiş olduğunuz vergi teşviki için diyorsunuz ki: “İş yerlerine veriyoruz.” Evet, doğru söylüyorsunuz, iş yerlerine veriyorsunuz çünkü ücretli maaşını aldığı anda stopaj kesilir, eline net bir şekilde verilir. Dolayısıyla ona siz “favor” bir avantaj sağlamıyorsunuz, iş yerini yani işvereni fonluyorsunuz; başta söylediğim mesele bu. Bu ne yapıyor? İşte, fay hattında stres biriktiriyor. İşte, deprem buradan geliyor, sosyal sınıfların çatışma alanı tam da burada saklı.

Bakın, bugün Türkiye’de sadece asgari ücretliler mağdur değil. Ama şöyle bir şey de var, bunun da ölçümlerini eminim yapmışsınızdır: Türkiye’de ortalama ücretler ne kadar? Hesapladınız mı? Eminim hesaplamışsınızdır. Ortalama ücretlerin belirlenmesindeki en yüksek faktör asgari ücretliler çünkü çalışanların neredeyse çok büyük bir kısmı asgari ücret alıyor. Dolayısıyla ortalama ücretlere baktığımızda asgari ücrete yakın çıkıyor Türkiye’de. Bu da Türkiye yoksulluğunu bize anlatan en önemli ölçütlerden biri. Genelde, dünyada çalışanların yüzde 10 ya da daha altındaki ücret, asgari ücret olarak ortalamaya giriyor; bizde bu oran 5 kat, 6 kat; bu, felaket bir şey. Neden herkes asgari ücretle çalışıyor bu ülkede? “Asgari ücret” kavramı aslında kavram olarak da bizim HEDEP olarak karşı olduğumuz bir kavram, biz insanca yaşam sağlayacak bir ücreti savunuyoruz ama maalesef, Türkiye’de asgari ücret, asgari yaşamları karşımıza çıkarıyor; sömürü, sefalet, yoksulluk... Dünya Sefalet Endeksi var, yoksulluk haritaları var dünyada, buna dair çok önemli çalışmalar var ve bütün bunları ele alıp değerlendirdiğimizde çok ciddi bir sorunumuzun olduğu ortaya çıkıyor ve bu sorunun çözümü... Özellikle, Çalışma Bakanlığının programında yoksullukla mücadele adına bazı önemli çalışma başlıkları görmek isterdik ama maalesef yok.

Bütün bunların üstüne enflasyon var, enflasyonist bir şey var. Siz, şimdi, toplu iş sözleşmelerinde ya da işte, biraz önce sendika görüşmelerinden de bahsettiniz; bunların hepsinde, enflasyonla mücadele meselesinde sanki Merkez Bankasının destek ayağı gibi davranıyorsunuz. Oysa enflasyonun bu kadar yüksek olduğu, hele hele yoksulluğun bu kadar derin ve yaygın olduğu bir yerde, çalışanların ücretlerinin -ki bu akademik bir çalışma, siz de bir akademisyen olduğunuz için bilirsiniz- enflasyona ezilmeyecek şekilde düzenlenmesi çok çok kritik. Bizde tam tersi oluyor, şöyle oluyor: İnsanlar yaşıyor, eziliyor enflasyonun altında, altı ay sonra enflasyon ayarlaması geliyor; geçmiş ola. Onun üzerine fiyatlar artmaya devam ediyor zaten. Bu “eşel mobil” denen sakat bir anlayışın farklı bir uygulaması. Ücretlilerin önden alacağını alıp enflasyona karşı kendini koruması lazım, arkadan gelen fiyat artışının, ücret artışının kimseye bir yararı yok. Hayat pahalılığı ciddi boyutlarda, dolayısıyla burada çok ciddi bir sorun var.

Başka bir şey daha var, daha da vahimi, giderek kötüleşiyor durum: Negatif sosyal ücret. Şimdi, sosyal üretim alanını düzenlerken sosyal ücret önemlidir Sayın Bakan. Şimdi, işçiler işe nasıl gidiyorlar? Dolmuşla, otobüsle. Sizin işçilerin sosyal ücretlerini arttırabilmeniz yolu, onların ücretsiz taşıma hizmetinden yararlanmasını sağlayacak düzenlemeler yapmaktır. İşçilerin beslenmesi, kalori hesapları sosyal ücrete giren şeylerdir; onların tatil hakkı, aileyle zaman geçirmeleri sosyal ücrete girer. Türkiye’de bunların hepsi negatif yani bunların hepsi asgari ücretin içine giydiriliyor, dolayısıyla sefaletin boyutu daha da büyüyor; Türkiye’de en önemli sorunlardan biri bu.

Bitmiyor; güvencesiz çalışma, esnek çalışma... Talihsiz bir şekilde hem kalkınma planında hem de sizin sunumunuzda esnek çalışmaya dair olumlu bir yaklaşım var. Bir kere, çalışma barışı dediğimiz, toplumsal barış dediğimiz meseleyi en çok dinamitlemiş, son kırk yılda bu alanda en çok dinamitlemiş kavramlardan biri bu esnek çalışma. Esnek çalışma, aslında nöbetleşe işsizlik demek. İşsizlik rakamlarını verirken şöyle bir şey yapıyoruz biz: O an çalışan üzerinden... Hayır, düzenli ne kadar çalıştığına bakmak lazım insanların, ortalama düzenli çalışma sürelerine bakmak lazım insanların. Oysa Türkiye’de bir nöbetleşe işsizlik var; mevsimlik çalışıyor neredeyse, artık mevsimlik tarım işçisi gibi

mevsimlik istihdam var. İnşaat sektöründe bunu görmemiz mümkün, turizm sektöründe bunu görmemiz mümkün. Dolayısıyla bu anlamıyla baktığımızda, esnek çalışma, sendikasız çalışma, sigortasız çalışma, bunlar gerçekten çok ciddi anlamda işçi sınıfının üzerinde önemli bir yük oluşturuyor.

Eskiden işçi sınıfına proletarya denilirdi, şimdi proletarya kavramı yeterli değil, artık prekarya deniliyor o yüzden yani o denli bir sefalet durumu, o denli güvencesiz çalışma var ki. Proletarya düzenli fabrika işçilerini özellikle işaret eden bir kavramdı ama şimdi kentin içinde ne iş bulsak yaparız hâline dönmüş bir durum bize artık prekaryayı gösteriyor. İşsizlik oranından bahsettim, çok ciddi boyutlarda aslında bu şekilde hesapladığımızda. Emeklilerin durumunun zaten ne kadar vahim olduğunu uzun süredir burada dile getiriyoruz. En düşük emekli maaşının 7.500 lira olması zaten kendisini tarif ediyor.

Kadınlar... Kadın istihdam oranı yüzde 35'te kalıyor ama şimdi, şu söyleniyor: "Nereden nereye geldik." Nereden nereye geldik de OECD ortalaması yüzde 55 kadın istihdamında. Geldik, bir de nasıl geldik? Şimdi, hep "Şunu yaptık, bunu yaptık." diyor ya AKP iktidarı, iktidarınız; tamam, yaptınız ama nasıl yaptığımız, yaptığımız şeyler kadar önemli. Dolayısıyla kadın istihdamında bu orana çıktığımız durumu değerlendirdiğimizde şunu görüyoruz: Kadın yoksulluğu artmış, kadın emeği daha fazla sömürülmüş. Dolayısıyla bugün kadın emek gücü yedek iş gücü ordusunun önemli bir başlığı olarak gözüküyor ve bu alandaki sömürü çok ciddi boyutlarda.

Gençler... Şimdi, bu işsizlik rakamının içinde gençler ayrı bir önemli bölümü oluşturuyor hem üniversite mezunu genç nüfus hem de diğer genç nüfus adına. Şimdi, oran vermek birçok ekonomik kavramda, finans kavramında önemlidir ama "işsiz" deyince bu iş oranla olmaz "işsiz" demek insan demek. Dolayısıyla rakamlar önemlidir. Türkiye'de 8 milyona kadar varan bir işsizlik ölçümü var; sendikaların, bağımsız kurumların yaptığı. 1 kişi bile olsa o işsizdir, o mağdurdur, gelirden yoksundur, elinden çok önemli haklar toplum tarafından aslında zımnen alınmıştır. İster 1 kişi olsun ister 8 milyon ama işsiz varsa bu hepimizin sorunudur, Bakanlık olarak da çok önemli bir meselenizdir.

Bunun için rakamlara, oranlara boğulmak yerine bir kamu istihdam politikası üretmek zorundasınız ve bu ülkenin kamu istihdam politikası yok, tam tersine neredeyse bunu da tümüyle piyasaya havale edecek bir şey var. "Kamu emekçileri var." diyeceksiniz; evet, kamu emekçileri var fakat kamu emekçilerinin de oranı çok düşük. Bugün Türkiye'de kamu hizmetlerinin niteliğinin bu denli düşük olmasının bir nedeni de kamu istihdamının yetersizliğidir; evet, yetersizliğidir. Bakın, bunun rakamlarını da karşılaştırırsanız, dünyayla oranlarsanız... Neden? Çünkü bizim zaten bütçemizin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı çok düşük, yüzde 35'lerde olması, yüzde 40'larda olması gerekirken...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Vardır da...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Duyamadım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Vardır da diyorum anca komünizm uygulanan ülkelerde vardır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Yok, hayır, Batı'da var, Batı'da var. Mesela, Almanya'da var, Fransa'da var, Belçika'da var, Danimarka'da var; oranlara bakarsanız yüzde 35'lere, yüzde 40'lara kadar çıkar. Bu bir düzenleyici mekanizmadır çünkü kamu istihdamı, istihdam dünyasını düzenler. Biz istihdamdan kaçıyoruz, kamu harcamalarını küçültelim, kamu gelirini küçültelim... Neoliberal anlayış bunu çok iyi pazarladı dünyaya, bizim gibi ülkeler de bunun alıcısı oldu, AKP de bunun şampiyonu oldu ve geldiğimiz nokta bu.

Engelliler... Engellilere yönelik düzenleme önemlidir. Bakın, engelli istihdam oranları artırılmalıdır. Çok ciddi sayıda engelli nüfusu var bu ülkede, öyle iş yerlerine 1 kişi, 2 kişiyle olmaz. Bir de iş yerlerinde çalışma koşulları çok çok önemli, bunların düzenlenmesi gerekiyor.

Bu alanda, toplumun diğer alanlarından, siyasi alandan daha çok çalışma yaşamı içinde ekonomik alandaki ırkçılık çok daha sıkıntılı bir konudur Sayın Bakan çünkü ırkçılık hamasete gelince işte bazen Kürtlere karşı, bazen mültecilere karşı siyaseten çok rahat kullanılıyor ama çalışma yaşamında tam da iş yerinde ete kemiğe bürünüyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Nasıl bir şey oluyor bu?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Mesela?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Nasıl bir şey oluyor? İşte, düzenli göçün savunusuyla oluyor, ücret pazarlıklarında oluyor, mültecilere düşük ücret ödemede oluyor; işinden olan ile, onun yerine işe alınacak olanların karşı karşıya gelmesiyle oluyor; bu tam da ırkçılığın günlük hayattaki yansımaları oluyor. Oysa bizim toplumsal barışa ihtiyacımız var; Kürtler, Türkler olduğu kadar artık mültecilerle de barışa ihtiyacımız var. İrkçi bir yaklaşımla “Vay Suriyeliler niye geldi? Onları kovalım buradan.” demek, bundan on yıl, yirmi yıl önce İstanbul’a, İzmir’e çalışmaya gelen ve hâlâ mevsimlik tarım işçisi olan Kürt işçilerine yapılan muameleden farklı değil. Oysa bu ülkede işçi sınıfının arasında ırkçı hiçbir duygu yoktur, bu duyguyu oraya pompalayan siyasi iktidardır.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Millette de böyle bir şey yok, kimsede yok. Bunlar yanlış söylemler.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Siyasi iktidarın bu anlayışından vazgeçebilmesi için, her şeyden önce çalışma barışını sağlamak için insanların etnik kimliklerine göre değil, onların vatandaşlık hukukuyla ve hatta mültecilere de bu yaklaşımla yaklaşması gerekir ki işte sosyal üretim ve sosyal barış arasındaki en önemli bağlardan biri bu. Fakat biz bunu göremiyoruz, biz sürekli bu alanın dinamitlendiğini görüyoruz. Bütün bunları bir arada değerlendirdiğimizde, hem ortalama ücret hem sosyal ücret hem sosyal barış adına atılacak adımlar olarak değerlendirdiğimizde Türkiye’nin önünde çok önemli bir sorun olduğu Bakanlığımızın çerçevesinde karşımıza çıkıyor.

Burada, tabii ki belli iyileşmelerden bahsederken reel artışlardan da bahsediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, ilave süre veriyorum, iki dakikanız var.

Buyurun lütfen.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Mesela, reel yüzde 655’ler, reel artışlar ya da başka rakamlarda da görüyoruz. Bu hesapların bir propaganda amacıyla yapılmaması gerektiğinin çok çok önemli olduğuna vurgu yapmak istiyoruz. Bakın, bugün TÜİK’in sürüklenmiş olduğu yer, bugün ekonomideki birçok sorunun yaşanmasına neden oluyor. Rakamlar doğru, net, şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşılmalı ki sorunun gerçekliği anlaşılın ve soruna siyaset makamı, siyaset mekânı çözüm üretebilsin. Burası çözüm üretmek yerine, üretilmiş sonuçlar üzerinden sadece işte burada birbirine sözünü söyleyerek çekip gidiyor. Oysa çözüm üretmek zorundayız, siyaseten de ekonomik olarak da toplumsal sorunlara da çözüm üretmek zorundayız ve bugün Türkiye’nin en büyük yapısal sorunlarından biri Kürt sorunuysa diğeri yoksulluk sorunudur. “Yoksulluk sorunu” dediğinizde dönüp bakacağımız yer işçi sınıfıdır, sermaye sınıfı değildir. Sermaye sınıfının böyle bir sorunu yok çünkü sizden öncekiler uzun süre bize “İmtiyazsız, sınıfsız bir kitleyiz.” hikâyesini anlattı. İmtiyazlı, sınıflı olduğunuzu çok iyi biliyoruz. Siz de geldiniz “Bir lokma, bir hırka.” dediniz, lokma ile hırka biz işçi sınıfına düştü, “dolce vita” da sermaye sınıfına düştü.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, gruplar adına görüşmelere devam ediyoruz.

Şimdi de Saadet Partisi Grubu adına Sayın Selim Temurci.

Sayın Temurci, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, değerli bürokrat arkadaşlar, basınımızın çok kıymetli mensupları; ben de hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Öncelikle Sayın Bakanımıza ve ekibine yeni dönemde başarılar diliyorum. Doğrusunu söylemek gerekirse bir ekonominin negatif ya da pozitif performansının en fazla konuşulacağı bakanlıkların başındasınız; dolayısıyla, Allah yardımcınız olsun.

Şimdi burada sizi dinlerken, özellikle önümüzdeki dönem hedeflerinizi dinlerken çok önemli tespitlerin yapıldığını görüyoruz. Yani burada hiçbirimiz istihdam ve iş gücüne katılım oranını arttırmaktan kadınlara ve gençlere yönelik yapacaklarınıza, yapısal reformlara... Bunlara kimsenin itiraz edeceği bir durum söz konusu değil. Şimdi siz de takdir edersiniz ki bugün aslında neyi konuşursak konuşalım, işsizliğe geliyoruz, enflasyona geliyoruz. Üzülerek ifade edelim, belki şu anda haberi olmayan arkadaşlar bilmeyebilir, biz günlerce burada kalkınma planı konuştuk, bütçe konuştuk. Bu toplantıya girmeden biraz önce 2024 enflasyon hedeflerimizin yüzde 40,9 olarak revize edildiğini duyduk. Şimdi, bir, ülkede Sayın Bakanım, siz aslında bütün sorunların merkezindesiniz ama sorunları üreten bir Bakanlık olduğunuzu düşünmüyorum. Yani bugün işsizlikle ilgili bir mücadele verilecekse... Tabii ülkelerin en önemli kalkınma göstergelerinden bir tanesi: “O ülkede çalışan nüfusun yüzde kaçını asgari ücretle çalışıyor?” Şimdi, bu tür oranları şu ana kadar arkadaşlarımız verdiler, ben oranlara çok girmek istemiyorum, amma velakin asgari ücretin genel bir ücret olma yolunda ilerlediği Türkiye’de bütün bunları ortaya çıkartan sebep nedir? Birçok arkadaşımız gibi çok dolaşan, sokakta çok olan insanlardan biriyim. Bakın, geçtiğimiz aylarda İstanbul Pendik’te yaşadığım bir örneği müsaadenizle paylaşmak isterim. Bir hanımefendi İstanbul sokaklarında “Başkan, bir çay içelim.” dedi, çıktık evine. Dedi ki: “Başkanım, ben bir ricada bulunacağım Sayın Cumhurbaşkanımıza iletir misiniz?” “Tamam, iletelim.” dedim ve yazdım da, ekibe de yazdım. Dedi ki: “Ben 2.820 lira asgari ücret alıyordum 2021’in sonunda.” 2021’in sonu asgari ücret 2.800 küsurdu.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 2.880’di.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – İsmail Bey, siz düzeltin beni.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Estağfurullah.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Yok yok, gerçekten düzeltin; 2.820 değil, 2.880 mi?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 2.880 gibi hatırlıyorum.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Tamam, 2.880 olsun. Benim aklımda hanımefendinin söylediği 2.820 kalmış.

Dedi ki: “Başkanım, bütün zamları geri alın, ben 11.400 lira falan da istemiyorum, 2.820 liramı geri verin.” Yani şöyle bir sorunumuz var Sevgili Bakanım: Şu anda Türkiye enflasyonla birlikte asgari ücretle geçinen insanlar için bir zindana dönüştü. Bu, Çalışma Bakanlığımızın problemi değil, ekonomimizin genel performansı içinde yaşadığımız çok temel bir mesele.

Dolayısıyla, ben buradan hareketle şunu söylemek isterim yani elbette politikalar var, çok değerli bir ekip var, başarılar diliyoruz ama ben şöyle bir yöntemin çok daha doğru olacağını düşünüyorum: “Ya kardeşim, artılarımız bunlardır, eksilerimiz de bunlardır, şuralarda sorunlar var.” dense bence

belki bu tartışmaları daha sağlıklı yapabiliriz. Siz buraya ne getirirseniz getirin, zaten biz muhalefet olarak kayda düşüyoruz ama şunu yapamıyoruz: Ortak bir aklı oluşturma anlamında burada iktidarıyla muhalefetiyle bir iş yapamıyoruz.

Şimdi, dolayısıyla, şuraya gelmek istiyorum -ortam da biraz gerilmişti, biraz güldüreyim- yani ben 3 evladı olan bir kardeşinizim, gençlerle de aram pek kötü değil. Şimdi, sizi gençler dinlediğinde, hele hele genç istihdamıyla ilgili söylediğinizi dinlediğinde... Şimdi, farklı makaleler yazıldı, yapıldı, birçoğunu okuduk, ILO'dan bahsettiniz, ILO'nun Türkiye'yle ilgili olarak kadında, gençte yaptığı birçok değerlendirmeler var; ben zaman almamak için girmeyeceğim ama şunu biliyoruz ki bir "ev genci" muhabbetimiz var yani ne üniversitede ne çalışıyor ve maalesef, üzülmek şunu söyleyeyim: Bu çocuklar gece uyumuyorlar, gündüz yatıyorlar, bunu hep yaşıyoruz yani bunun taktığımız rozetlerle ilgisi yok çünkü çocuk üniversiteyi bitirmiş, 23-24 yaşına gelmiş, dedesinden, babasından, anasından para alarak kiraathaneye ya da bir AVM'ye gitmek istemiyor. Şimdi, buradan hareketle sizi dinleyen biri "Keşke Bakanımızın yaşadığı ülkede şöyle bir haftalık bir tatil yapabilesek." diye düşünebilir. İşler dediğiniz kadar iyi değil; evet, bir mücadele var, bu mücadeleyi kıymetli buluyoruz ama bunu da özellikle ifade etmek isterim.

Şimdi -çok not aldım- tabii, bu endüstri ilişkileri içerisinde işçi-işveren meselesi ve burada düzenleyici, denetleyici kurum olarak devletimiz var. Bu düzenleme içerisinde özellikle memurlar tarafında -her milletvekili arkadaşımıza geliyordur bu- enflasyon farkı meselesi... Şimdi, bu enflasyon farkı eğer ortaya çıktığında ödenmezse olan şey şu: Memura verdiğiniz zam, enflasyon farkı aynı anda uygulanmadığı için o zam gidiyor dolayısıyla aslında bütçenin yükü bu manada daha alt gelir düzeyinde olan insanların üzerine yığılmış oluyor ne yazık ki.

Burada, tabii, asgari ücretle ilgili olarak en önemli sorunlarımızdan bir tanesi, bir devletin kurumlarına olan güven o kadar önemli bir şey ki yani bugün TÜİK burada, Plan Bütçede çok tartışıldı. Siz, asgari ücret görüşmelerinde devletin verileri üzerinden hareket ediyorsunuz, TÜİK'in enflasyon sepetindeki rakamlarla ilgili oransal değişimlerin enflasyon üzerinde etkilerini inceleyen çok farklı bilim adamları var dünyada. Açık ifade edeceğim, bir İstanbullu olarak, Ticaret Odası verileri ile TÜİK'in verilerinin uzun yıllar birbiriyle dengeli gittiği bir ortamda son dört buçuk yıldır bu denge, bu ilişki dağıldı. Dolayısıyla önümüzdeki süreçte sizin önünüze konacak enflasyon verilerinin bu devletin geleneklerine uygun ve kimsenin sorgulamadığı bir noktada olmasını arzu ediyorum. Bu noktada da doğrusu Hazine ve Maliye yönetimine, yeni Merkez Bankası yönetimine, rasyonel politikalara da güvenmek istiyorum çünkü bu millet maalesef geçtiğimiz üç yıl içerisinde -özellikle dar gelirli ve asgari ücretli- bunu iliklerine kadar hissetmiş oldu.

Tabii, burada en önemli konulardan bir tanesi, bu mülakat meselesini ben yine gündeme getireceğim, bunu da iki konuyla birlikte gündeme getireceğim, devlet millet arasındaki ilişkide kavramsal olarak yani bizim medeniyetimizde de Avrupa küresel medeniyette de -nereye giderseniz gidin- üç temel kavramdan çok bahsedilir. Yani vatandaş ile devlet arasında üç temel kavram; bunun bir tanesi ahlak, bir tanesi adalettir, bir tanesi aidiyettir. Ahlak, adaleti de içine alan bir kavramdır. Bakın, burada özellikle İŞKUR'dan bahsedildi. Şimdi, İŞKUR meselesi özellikle işsiz insanların devlete bakışıyla ilgili olarak çok temel bir sorunu ortaya çıkartıyor. Kura çekme yöntemini biliyoruz, evet, kura çekmeyi biliyoruz ama şunu da biliyoruz... Ben, bunu da sadece bir eleştiri olarak söylemiyorum; bu, Türkiye'nin problemidir, bunu çözmek de şu anda iktidar partisindeki arkadaşların görevidir. O kuralar çekildikten sonra o kuralara hiç girmeyen ve kuralardan çıkan insanların bir bölümünün -bakın, önemli bir şey söylüyorum- yani "Bu işe yeterli değil, şartlara uymuyor." denerek dışardan listelerle... Bakın, eğer işe alımlar olursa birçok arkadaşımızın ismi... -Maalesef burada da benzer

bir şey oldu, buna üzuldüm; devlet aslında kurumlar üzerinden sorgulanır hâle geliyor yani biz bunu yapmayalım yani Sayın Cumhurbaşkanımız zaten mülakat konusunda bir tavır ortaya koydu, ya bu mülakat meselesini kaldıralım, çok özel durumlarda bu mülakat kullanılsın çünkü ahlakına ve adaletine inanılmayan kurum ve kişiler millet tarafından aidiyet duygusuyla kabullenilemez, orada da demokrasi ve hukukun gelişmesinden bahsedilemez. Demokrasi ve hukukun gelişmediği bir ülkede kalkınmanın doğru olmayacağını, büyümenin kime yönelik olabileceğini burada çok konuştuk, buraya girmek tekrar istemiyorum.

Tabii, kadın istihdamı konusunda OECD ülkeleri içerisinde maalesef en kötülerden biriyiz. Burada bazı hedefler var, bu hedefler gerçekleştirilirse... Ben bu meselenin Türkiye'nin temel sorunlarından biri olduğunu düşünüyorum yani toplumun yarısını oluşturan bir nüfusun OECD ülkeleri içindeki rakamlar içerisinde en kötü olması bizi zaten geriye götüren en temel sebeplerden bir tanesi. Çok üzerinde durulmadı ama ben bunu ifade etmek istiyorum.

Tabii, 2008'de çıkarılan bir yasa var yani emeklilik yaşının kademeli olarak 65 yaşa çıkartılması meselesi. Tabii, katsayı düşürüldü. Bütün bu olupitenlerden sonra Sayın Bakan, şu anda şöyle bir sorunuz var: 61-62 yaşına gelmiş insanların yani 60'ın üzerinde olan insanların mevcut emekli maaşlarıyla özellikle büyük şehirlerde geçinemediği -altını çizerek söylüyorum- bir iş arama talebi var. Dolayısıyla sizin bütün bu politikalarınız içerisinde ortaya koyduğunuz hedefleri en fazla olumsuz etkileyecek şeylerden bir tanesi maalesef ki ekonominin genel gidişatı içerisinde artan yoksulluk ve fakirleşme artık emekli olan insanların tekrar istihdama dönme arzusunu meydana getirdi. Bunu yönetmek çok ayrı bir mesele, bu bence sadece sizin sorunuzun değil, bunu da doğrusu çok önemiştir.

Tabii, Anayasa'mızın 128'inci maddesi devletin asli ve sürekli işlerinin devlet memurları tarafından yapıldığını söyler. Şimdi, burada özellikle aynı işi yapan, aynı eğitime, aynı kalifikasyonlara sahip insanların sözleşme mantığı içerisinde -çok farklı sözleşmeler var, yüzlerce sözleşme var kamuda-farklı ücretlerde çalıştırılıyor olması yine adaletle ilgili olarak iş gücü piyasalarında çok temel bir meseleye denk geliyor. Dolayısıyla bunu da dikkatinize sunmak isterim.

Tabii, bir önceki Bakan buluşmalarımızda çok ifade edildi, şu ana kadar ifade edilmediği için söylüyorum: Çalışanların gayrisafi milli hasıladan aldığı payın düştüğü bir ülkede yaşıyoruz. Elbette biz servet düşmanı değiliz, servetin vergilendirilmesini isteriz, ülkemizin zengin olmasını isteriz ama böyle bir sorunuz da maalesef var.

Tabii, burada İşsizlik Sigortası Fonu'ndan bahsediliyor ama ben merakımı giderme adına da bir soru sorayım: Malum bir pandemi yaşadık ve İşsizlik Sigortası Fonu'nun benim bildiğim kadarıyla iki temel işlevi var yani Türkiye'de işsizlik probleminin giderilmesi için, çıraklık da dâhil, mesleki eğitim de dâhil, bunlara destek verecek ve işsizliğin önlenmesi adına bir çaba sarf edecek ve sonuç itibarıyla da işsiz kalan insanlara destek olacak. Şimdi, buradaki rakamların... Çünkü depremde 12-13 milyar dışında önemli bir rakamın buradan aktarıldığını biliyoruz. Şimdi, biraz sonra tablolar üzerinden birkaç şeyi sizinle paylaşmak istiyorum. Burada şu anda İşsizlik Fonu'muzdaki durum nedir yani bunu nasıl bunu yönettik, bu konu gerçekten önemli bir mesele.

Diğer bir konu: Ben sanayinin içinde çok uzun süre kaldım yani bugün... Yanılmıyorsam Mardinlisiniz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Evet.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Hanım tarafından akrabamız yani ben de Rizeliyim. Şimdi şöyle düşünün: Anadolu'da bir daireyi kaç paraya kiralarsınız, İstanbul'da, Ankara'da kaç kiralarsınız? Türkiye'nin şöyle bir sorunu var, artık bunu biraz açık bir şekilde konuşmamız lazım; bu, aslında, sadece Türkiye'nin değil, bence dünyanın da problemi. Dünya artık şehirleşti, kentleşti, büyükşehirlerin nüfusu şişti ve en son pandemi bize şunu gösterdi ki dünyada devletlerin en önemli vazifesi vatandaşının karnını doyurmaktır. Onun için de tarım meselesi çok önemlidir. Anadolu boşalırken biz -Anadolu'da 6 kalkınma bölgemiz vardı- acaba bu kalkınma bölgelerinden -yani beşinci ve altıncı bölge başta olmak üzere konuşuyorum- büyükşehirlerimize akışı durdurabilmek için Türkiye'de asgari ücrette bir farklılaşma yapmalı mıyız? Yani gerçekten bunu konuşmalıyız çünkü çalışmayı konuşuyoruz, Çalışma Bakanlığını konuşuyoruz, bu konu Türkiye'de şu ana kadar hiç dile getirilmedi. Ama İstanbul'daki öğretmenlerimizin, hocalarımızın niçin Anadolu'ya gitmek istediğiyle ilgili oturup sohbet ettiğimizde "Ya, Selim Bey, geçinemiyoruz burada." diyorlar bize, dolayısıyla böyle bir problem var. Bence bunu da düşünmek lazım.

Tabii, bizim şöyle başka bir problemimiz var -çok az zamanım kaldı, bitireyim, üç dakikam kalmış- yaşlanan bir nüfusumuz var ve yaşlanan nüfusun Sosyal Güvenlik Kurumu üzerindeki yükü gün geçtikçe artacak. Biz Avrupa'nın yaptığını yapamadık maalesef, Avrupa kalkınmasını gerçekleştirmeden önce genç nüfusa sahipti, onlar şu anda yaşlandılar ve gelişmişler. Biz şu anda 30 yaşı aştık, böyle çok önemli bir sorununuz var.

Burada tarımla ilgili olarak çok yükünüz var. Şimdi, ben bütçeyi görünce yani şu tabloyu görünce, uzun yıllar büyük yapılarda yöneticilik yapmış birisi olarak şu anda sizin gördüğünüz tabloyu ben görmüyorum, kusura bakmayın. Yani buradan bir iki şeyi hızlıca söyleyeceğim. Bizim şu anda 2024 genel bütçemizde bütçe açığımız 2024 için 2,6 trilyon civarında, 2 trilyon 652 milyar. Şu anda sizi dinlerken açıklarla ilgili yani Sosyal Güvenlik Kurumuyla ilgili olarak vermiş olduğunuz raporlarda -bir işletmeci olarak söylüyorum- özellikle bütçe transferleri... Yani biz sonuçta bu transferleri niye yapıyoruz? Doğru yani emeklilere ikramiye veriyoruz, oradan geliyor. İşte, bu kök maaş meselesinde aradaki farkı oradan veriyoruz, doğru ama sonuçta bu, sizin Bakanlığınıza ve Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarılıyor. Aktarılacak rakama baktığımızda, bakın, çok farklı bir şey, 2002'de 389 milyarla başlayan rakam bu yıl 1,5 trilyona varmış yani 4 kat artmış. Sizin ise yani yine Sosyal Güvenlik Kurumunun gelir-gider farkı 41 milyardan başlayıp 385 milyar TL'ye varmış, 10 kat. Yani şunu söylemek istiyorum: Bu bütçe transferi dolayısıyla size aktarılan rakam dikkate alındığında 2,6 trilyon bütçe açığımızın yüzde 57-58'inin nedeni burası. Dolayısıyla, bu bütçenin yönetilmesi Türkiye'nin bütçesinin yönetilmesiyle ilgili bir mesele.

Bir başka tablo, orta vadeli programdan sizi ilgilendiren ve sizin konuştuğunuzla ilgili şeyleri söylüyorum. Bakın, şu tabloyu ben size göstermek istiyorum. Burada sosyal güvenlik kuruluşlarımızın açığı var: 2023'te 116,8; 2024'te 306; devam ediyor. Genel sağlık sigortasıyla ilgili, bu açıklarla ilgili konuşuyorum. Bakın, Sosyal Güvenlik Kurumunun bir sonraki yıl, 2024'teki açığı -İsmail Bey- 306,2 milyar, açık. Genel sağlık sigortasından beklenen rakam ne kadar?

Ne kadar İsmail Bey? Sizi seviyorum ben, onun için... Ne kadar biliyor musunuz?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sizden dinleyelim.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sosyal Güvenlik Kurumundaki açık tam 306,2 ya, genel sağlık sigortasından beklenen rakam da 306,2 ve bütün yıllar öyle. Bu, şu anlama geliyor, ben böyle okuyorum: Demek ki siz, bütün bu açıkları primlerle ve vergilerle karşılayacaksınız. Bu, doğru bir yaklaşım değil; bu, istihdamı destekleyen bir yaklaşım değil.

Zamanı şey kullanayım, diğer arkadaşların hakkını şey yapmayalım.

İş gücüne katılma oranı, 2028 planımızdan söyleyeceğim, bakiñ “53,7’den 56,7’ye çıkaracağız 2028’de...”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayalım.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım -şu anda burada koyduğumuz rakam- 2000 yılında Türkiye’nin işsizlik oranı yüzde 7,5’tu. Ben her toplantıda söylüyorum, Türkiye’de büyüme hepimizin istediği, arzu ettiği bir şey ama sağlıklı büyümediğimizin en önemli göstergesi... Biz bu kadar büyüdük, büyüdük, büyüdük; dünyada şu anda işsizlik noktasında, Türkiye’deki işsizlik rakamı -Birleşmiş Milletler raporlarından söylüyorum size- 94 ülkenin nüfusundan fazla; bunun içinde Norveç, Finlandiya gibi ülkeler var, olağanüstü büyük bir işsizliğimiz var. İş gücüne katılma oranında yüzde 3 iyileşme yapıp işsizlik oranını yüzde 7,5’a nasıl düşüreceksiniz, doğrusu, bu açıklanması gereken bir şey.

Son söz, SGK’ye yapılan bütçe transferlerinin gayrisafi millî hasılaya oranı... Doğru, EYT geldi, şu oldu, bu oldu, ciddi sıkıntılar oldu. “2023’te yüzde 3,6; 2028’de yüzde 3’e indireceğiz.” Burada kayıt dışılıkla mücadelede bu incekse -biraz önce okuduğum rakamlar bunun tersini söylüyor- problem yok ama burada emeklilerin maaşları konusunda enflasyon üzerinden daha düşük bir değerlendirme yapılacaksa gerçekten şu anda bunu yönetmek çok zor olur.

Allah yardımcımız olsun.

Bütçeniz ülkeye, millete hayırlı olsun.

Tarımla ilgili olarak da... Tarım çalışanlarıyla ilgili şunu söylemek istemiyordum ama söyleyeyim: Böyle bir gücünüz yok, onu görüyorum. Tarımı özendirmek için tarım ve hayvancılıkta çalışan insanlarımızın SGK primleri karşılanırsa biz iç göçü engelleriz. Bu ülkenin şu anda en büyük problemi iç göçtür; elbette dışarıdan gelen göç ayrı bir meseledir, onu konuşuruz ama tarıma ve hayvancılığa yönlendirmek için bizim böyle bir tedbire de ihtiyacımız var.

Size ve ekibinize tekrar başarılar diliyorum.

Bütçeniz hayırlı uğurlu olsun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi sıra Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Kalaycı’da.

Süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, kapsamlı sunumunuz için teşekkür ediyor, görevinizde başarılar diliyorum.

Dünya ekonomisi son yıllarda yaşanan pandemi, savaş, jeopolitik gelişmeler ve küresel krizler nedeniyle zorlu bir süreçten geçmektedir. Türkiye bu süreçte ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri gidermek, istihdamı korumak amacıyla ekonomik istikrar kalkanı ve sosyal koruma kalkanı destek programlarıyla çok önemli tedbirleri uygulamaya koymuştur. Üretimi, istihdamı, ihracatı artırma odaklı politikalar sayesinde Türkiye, 2022 yılında yüzde 5,5 büyüme oranıyla, OECD ortalaması olan yüzde 2,9’un oldukça üzerinde bir performans göstererek diğer üye ülkelerden pozitif yönde ayrılmıştır.

Türkiye şubat ayında yaşanan asrın felaketi depremlere rağmen 2023 yılının ilk yarısında yüzde 3,9 büyüme oranıyla kesintisiz ve güçlü büyüme performansını sürdürmüştür. Türkiye ikinci çeyrekte OECD üyeleri arasında 2'nci, G20 ülkeleri arasında 3'üncü en yüksek büyüyen ülke olmuştur.

Özellikle, pandemi dönemi olmak üzere bu süreçte istihdamı korumaya ve artırmaya yönelik olarak kısa çalışma ödeneğinden işten çıkarmaların yasaklanmasına, uzaktan çalışma uygulamalarından nakdi ücret desteğine, normalleşme desteğinden telafi çalışması uygulamasına, hızlı işe dönüş teşviklerinden ilave istihdamın teşvikine, işini kaybetmiş kişiler ile kayıt dışı çalışanlara yönelik istihdama dönüş desteğinden kısmi süreli çalışmanın ilave istihdam şartıyla teşvikine, gelir desteğinden kira desteğine, ciro desteğinden kredi desteğine kadar birçok teşvik, destek, hibe ve yardım uygulaması hayata geçirilmiştir. Ayrıca, bu yıl şubat ayında yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle mücbir sebep hâli ilan edilen illerde sigorta primleri altı ay süreyle ertelenmiş, bölgedeki iş yerlerinde kısa çalışma uygulanan dönemde veya işsiz kalınan süre kadar nakdi ücret desteği yapılmasına ve toplum yararına programlardan yararlanma koşullarına ve sürelerine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Uygulanan başarılı politikalar ve alınan etkin tedbirler sayesinde istihdam 2021 yılında 2 milyon 102 bin kişi artmış, 2022 yılında 1 milyon 955 bin kişi artarak 30 milyon 752 bin kişiye varmıştır. İş gücüne katılma oranı 1,7 puan artarak yüzde 53,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede, işsizlik oranı 1,6 puan azalışla yüzde 10,4 seviyesine gerilemiştir. 2023 yılında da istihdamın 902 bin kişi artması, iş gücüne katılma oranının yüzde 53,7 olması, işsizlik oranının ise yüzde 10,1'e düşmesi beklenmektedir. 2023 Ağustos ayı itibarıyla yüzde 9,2'ye inen işsizlik oranı son dört aydır tek haneli gerçekleşmektedir. Kadınların iş gücüne katılım oranı 2021 yılında yüzde 32,8 iken 2022 yılında yüzde 35,1 seviyesine yükselmiştir. Kadınlarda işsizlik oranı 2021 yılında yüzde 14,7'ye iken 2022 yılında 13,4 seviyesine inmiştir. Genç işsizlik oranı ise 2021 yılında yüzde 22,6 iken, 2022 yılında yüzde 19,4 seviyesine inmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi ülkemizde iş gücü piyasası ve çalışma hayatıyla ilgili köklü bir reform yapılması görüşündedir. Elbette bu alanda çok önemli düzenlemeler ve reformlar yapılmış olmakla birlikte toplumun tüm kesimlerine yeterli bir gelirle insana yaraşır iş fırsatlarının sunulduğu, insan kaynağı niteliğinin yükseltilip etkin kullanıldığı, ücret-verimlilik ilişkisinin güçlendirildiği, iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirildiği ve etkin bir şekilde denetlendiği bir iş gücü piyasası oluşturulmasını öngörüyoruz.

Bugün çalışma hayatında karşılaşılan en önemli sorunlardan biri ara eleman bulunamamasıdır. İstihdam edecek insan bulma konusunda çaresiz kalan işletmeler için ara eleman konusu ana sorun hâline dönüşmüştür. Bu sorunun temel kaynağının 28 Şubat sürecinde mesleki eğitime vurulan darbe olduğunu da hepimiz biliyoruz. Eğitim-istihdam planlaması mutlaka yapılmalı, mesleki eğitim daha da güçlendirilmeli, mevcut ve yeni meslek alanları ile bu alanların gerektirdiği beceri düzeyleri belirlenmeli ve güçlendirilmeli, aktif iş gücü programları yaygınlaştırılmalı ve etkinliği artırılmalıdır. Başta kadın ve gençler olmak üzere tüm kesimler için nitelikli istihdam imkânları artırılmalı, çalışma şartları iyileştirilmelidir. Çalışma hayatında yeni nesil çalışma modellerinin Türkiye'de iş gücü piyasasına etkin biçimde entegre edilmesi ve yaygınlaşması bu süreçte önem kazanmıştır. Dijital dönüşüm ve iklim değişikliğinin iş gücü piyasasında oluşturduğu talebe yönelik olarak iş gücünün niteliği geliştirilmelidir. Çalışma hayatı, işçi ile işveren haklarının dengeli bir şekilde korunmasının yanında, işin korunmasını da dikkate alan politikalar çerçevesinde tanzim edilmelidir. 2023 yılı Temmuz dönemi istatistiklerine göre sendikaya üye işçi sayısı 2 milyon 421 bin 940 olup sendikalaşma oranı yüzde 14,7 düzeyine çıkmıştır. Çağdaş normlarda endüstri ilişkilerinin tesisi için sendikalı işçilerin ve toplu iş sözleşmeli iş

yerlerinin artırılmasına destek sağlayacak düzenlemeler getirilmelidir. İş sağlığı ve güvenliğinin çağdaş normlarda sağlanması için her türlü tedbir alınmaya devam edilmeli, bu alanda yürütülen hizmetlerin nitelik ve verimliliği daha da artırmalı ve denetimleri etkinleştirilmelidir.

Sayın Başkan değerli milletvekili arkadaşlarım; sosyal sigorta sisteminde finansal sürdürülebilirlik açısından önemli bir gösterge olan aktif-pasif oranı 2021 yılında 1,94; 2022 yılında 2'ye çıkmıştır. Bu yıl yapılan düzenlemeyle sigortalılık başlangıç tarihi 8 Eylül 1999 öncesi olup talepte bulunan sigortalılar için yaşlılık aylığı hak kazanma koşullarından prim ödeme gün sayısı ve sigortalılık süresi şartları değiştirmeksizin yaş şartı kaldırılmıştır. Bu kapsamda yaklaşık 2 milyon sigortalı emekli olmuştur. 2023 yılı Ağustos ayı itibarıyla aktif sigortalı sayısı bir önceki yılın aynı ayına göre 336 bin azalışla 23 milyon olmakla birlikte, aylık ve gelir alan pasif sigortalı sayısının dosya bazında 1,8 milyon kişi artarak 14,8 milyona ulaşması sonucu aktif-pasif oranı 1,68 seviyesine gerilemiştir. 1,8 milyon emekliye rağmen kayıtlı sigortalı sayısının 336 bin azalması, istihdamda ve kayıtlı sigorta sayısında önemli artış sağlandığının bir göstergesidir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun 2022 yılı gelir-gider açığı bir önceki yıla göre yüzde 83 oranında artarak 39,7 milyar lira olmuştur. 2023 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise kurumun gelir-gider açığı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14,8 artışla 41,1 milyar liraya yükselmiştir. Yine 1,8 milyon emeklilik olmasına rağmen, kurumun açığındaki artışın enflasyonu da dikkate aldığımız zaman çok yüksek olmadığı görülmektedir.

Hazinenin çeşitli kanunlardan kaynaklanan faturalı ödemeler, ek karşılıklar, devlet katkısı, emeklilere yapılan ek ödeme, prim teşviklerinden kaynaklanan transferler, açık finansmanı ve prim ödeme gücü olmayanların GSS primleri gibi yükümlülükleri merkezi yönetim bütçesinden SGK'ye yapılan transfer ödemeleriyle karşılanmaktadır. 2022 yılında merkezi yönetim bütçesinden SGK'ye yapılan transfer tutarı bir önceki yıla göre yüzde 54,3 oranında artışla 389 milyar lira olmuştur. Bütçe transferlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2021 yılında yüzde 3,48 iken 2022 yılında iyileşme sağlanmış, yüzde 2,6'ya gerilemiştir. 2023 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise, yapılan transfer tutarı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 101 oranında artışla 535,4 milyar lira olmuştur. 2023 yılında toplam 909,1 milyar lira transfer yapılacağı tahmin edilmektedir. 2024 yılında ise toplam 1 trilyon 512,9 milyar lira tutarında ve gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 3,7'si oranında bütçe transferi yapılması öngörülmektedir.

Sosyal güvenlik sisteminin temel sorunları, erken emeklilik, kayıt dışı istihdamın azalmakla birlikte hâlâ yüksekliği, prime esas kazancın düşük gösterilmesi, yapılandırma ve ödeme kolaylığı gibi uygulamalarla prim ödeme eğiliminin olumsuz etkilenmesi, uzayan ortalama ömür nedeniyle artan aylık ödemeleri ve sağlık yardımlarının yanı sıra prim gelirleri ile ödenen aylıklar arasındaki ilişkinin zayıflığıdır. 1992 yılında 3774 sayılı Kanun'la emeklilik yaş haddinin kaldırılarak kadınlarda 38, erkeklerde 43 yaşında emekli olma yolu açılması sosyal güvenlik kurumlarının açıklarının hızla büyümesinde en başta gelen etkenlerden biri olmuştur. Dünyanın hiçbir ülkesi 38, 43 yaşında emekliliğin yükünü kaldıramaz.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Kaç kişi emekli oldu? Büyük bir rakam değil ki Mustafa Bey. Yani hep bu söyleniyor ama o rakam çok düşük bir rakam.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sonra konuşuruz.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Doğru değil yani.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen... Lütfen daha sonra görüşlerimizi açıklayalım. Konuşmacının insicamını bozmayalım.

Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sadece şu EYT'nin kapsamına giren 5 milyon kişi var ya, sadece şu son yaptığımız düzenlemenin kapsamına giren. Yani bu sene 2 milyon 250 bin, uzun süre baktığımız zaman 5 milyon.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Zaten yirmi dört yıl geçti Mustafa Bey, 1999-2023.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Onu konuşalım, çok iyi bir bildiğim bir alan. Yani hakikaten memnun olurum, konuşalım.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Tamam.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Kalaycı, devam edelim.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – 1999 yılında 4447 sayılı Kanun'la yaş haddi kadınlarda 58, erkeklerde 60 olarak belirlenmiş, mevcut sigortalılar için de kademeli geçiş öngörülmüştür. 2008 yılında çıkarılan 5510 sayılı Kanun'la da yaş haddi 65'e çıkarılmış, kademeli geçiş öngörülmüş, ayrıca devletin prim katkısında bulunması düzenlenmiş ve emekli aylığı hesabında değişiklikler yapılmıştır.

Genç emekliler nedeniyle sistemin daha uzun yıllar olumsuz etkileneceği açıktır. 1999 ve 2008 yıllarında reformlar yapılmamış olsaydı, sosyal güvenlik açıklarının çok daha büyük boyutlara ulaşacağı ve sistemin tümüyle çökeceği bir gerçektir. Bir başka ifadeyle de 1992 yılında eğer yaş haddi kaldırılmamış olsaydı sosyal sigorta sisteminin mali yapısı daha güçlü olacaktı, “emeklilikte yaşa takılanlar” diye bir durum söz konusu olmayacaktı, ayrıca emeklilerimize çok daha fazla maaş verme imkânı da doğacaktı. Kaba bir hesapla söylüyorum: Bugün en düşük emekli aylığı, inanın, 20 bin liranın üzerinde olacaktı; 1992 yılındaki o kanun çıkmasaydı, o günkü şartlarla, aylık bağlama şartlarıyla hesaplınsın, en düşük emekli aylığı 20 bin liranın üzerinde olacaktı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – AKP onu da düşürdü.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yok yok, vermezlerdi o kadar.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sosyal sigorta sisteminin hukuki boyutu itibarıyla uygulanabilir, mali boyutu itibarıyla sürdürülebilir ve ilgili taraflarca kabul edilebilir bir yapıda olması önem arz etmektedir. Bu bakımdan, aktüeryal dengenin gözetilmesi suretiyle sosyal güvenlik sisteminin kapsamının artırılması, daha adil ve etkin bir yapıya kavuşturulması ve uzun dönemli mali sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi gerekli görülmektedir.

2023 yılı ikinci çeyreği itibarıyla kayıt dışı istihdam oranı yüzde 26,6 seviyesine kadar inmiştir. Kayıt dışı çalışanların oranı tarım sektöründe yüzde 80,7; tarım dışı sektörde ise yüzde 17,2 olmuştur. Yıllar itibarıyla kayıt dışı istihdamda bir düşüş sağlanmışsa da fiili denetimlerin yanı sıra; veri tabanlarının iyileştirilmesi, bilgi teknolojilerinden yararlanılması ve kayıt dışı istihdamın azaltılmasına yönelik faaliyetler devam ettirilmelidir. Kurum alacakları etkin bir şekilde takip ve tahsil edilmelidir.

2022 yılında SGK ilaç ve tedavi harcamalarının sırasıyla 91,7 milyar lira, 187,2 milyar lira; 2023 yılında ise söz konusu harcamaların yine sırasıyla 175,9 milyar lira, 361,1 milyar lira olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Hastane, ilaç ve tıbbi malzeme ödemeleri konusunda alınacak her tedbir sisteme önemli katkı sağlayacaktır. Reçete ve fatura kontrol sistemi, sıkı ve etkin bir şekilde sürdürülmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin en önemli sorunu enflasyon, hayat pahalılığı bugün itibarıyla. Enflasyon 2022 yılında yüzde 64,3 gerçekleşmiş, 2023 yılında yüzde 65'e yükselmesi beklenmektedir. Gıda açısından baktığımız zaman, gıdada 2022 yılında yıllık fiyat artışı yüzde 77,9; bu yıl eylül ayı itibarıyla yüzde 75,1 düzeyindedir.

İnsanımızın refahını ve geçim standartlarını olumsuz etkileyen enflasyonla mücadele kararlı biçimde sürdürülmektedir. Başta çalışanlar ve emeklilerimizin enflasyon karşısında alım gücünün korunması ve yapılan desteklerle tüm toplum kesimlerinin enflasyona ezdirilmemesi için çok önemli düzenlemeler yapılmıştır, bundan sonra da yapılacaktır. Cumhurbaşkanımız ve Cumhur İttifakı, emeğin ve emekçinin hep yanında olmuş ve olmaya da devam edecektir. Bugüne kadar verilen sözlerin de büyük çoğunluğu yapılmış olup bundan sonra da yapılacağına kuşku yoktur.

Sayın Bakanımızın ifade ettiği, 1'inci dereceye yükselen devlet memurlarına 3600 ek gösterge verilmesi, her ailede en az 1 çalışanın olması, yine çalışması devam eden BAĞ-KUR'luların prim gün sayısının 7200'e düşürülmesi konuları Milliyetçi Hareket Partisinin de sözüdür; inşallah, önümüzdeki süreçte bu düzenlemeler de gerçekleştirilecektir.

Bilindiği üzere, tarihi bir reform gerçekleştirilerek 2022 yılı başından itibaren asgari ücret vergi dışı bırakılmış ve tüm çalışanların asgari ücret kadar gelirene gelir vergisi ve damga vergisi istisnası getirilmiştir. Burada bir kavram kargaşası dile getiriliyor yani bu doğrudan işçiye sağlanan bir destektir ve 2024 yılı içinde öngörülen destek 600 milyar liraya yakındır. Asgari ücret desteği, işverene sağlanan destek ise ayrı bir konudur yani o da neticede istihdamı korumak amacıyla verilen bir destektir, doğrudur, işverenlere verilen bir destektir. Ama asgari ücretin vergi dışı bırakılması, tamamen işçiye sağlanan bir destektir ve yıllardır da bütün siyasi partilerin gündeminde olan konuydu, bu düzenleme gerçekleştirilmiştir. Net asgari ücret 2022 yılında yüzde 94,6 artışla 5.500 liraya, bu yıl yüzde 107,3 oranında artışla 11.402 liraya yükseltilmiştir. Net asgari ücret son dört yılda 5 katına çıkarılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, 1 Ocak 2020 itibarıyla net asgari ücret 2.324,7 lira, bugün itibarıyla 11.402,3 lira. Dolar bazında da baktığımız zaman dikkatimi çeken şu: Bakınız, 2003'te dolar bazında net asgari ücret 135 dolar, 2004'te 218 dolar.

CAVİT ARI (Antalya) – Mustafa Bey, bu 2003 hesabını AK PARTİ'liler yapıyordu; 2003'ten bu zamana yirmi sene geçti!

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Enflasyonun yüksek olduğu son döneme bakalım; bu pandeminin yaşandığı, enflasyonun arttığı döneme bakalım: 2020 yılında 390 dolar, bugün itibarıyla baktığımız zaman 402 dolar ve ocak ayında da bunun 500 doların üzerine çıkacağı şimdiden görünüyor yani.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – İyi de doların enflasyonu yok mu?

CAVİT ARI (Antalya) – Yirmi seneyi yöneten AK PARTİ iktidarı var, siz onlara ortak olmayın Mustafa Bey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Mustafa Bey, dolarda da enflasyon var yani onu da kattığımız zaman...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ortalama kişi başına gelirin yüzde kaçını mesela?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yüzde 50 enflasyona uğramış dolar da o süre içerisinde.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen arkadaşlar, daha sonra söz aldığımızda cevap verin.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ayrıca, çalışanların mevcut ücretlerine ilave olarak elektrik, doğal gaz ve ısınma giderlerini karşılamaları için yapılan bin lirayı aşmayan ödemeler ile işçilere nakit olarak yapılan ve günlük 110 lirayı aşmayan yemek ödemeleri gelir vergisinden istisna edilmiş, bu ödemeler teşvik edilmiştir. İşverenlerce çiraklara ve stajyerlere ödenebilecek en düşük ücret asgari

ücretin yüzde 30'u, kalfalarda ise asgari ücretin yüzde 50'si olarak belirlenmiştir. İş yerinin çalışan sayısı 20'den azsa ödenebilecek en az ücretin 2/3'ü, 20 ve üzerinde ise 1/3'ü devlet tarafından finanse edilmektedir.

Muhtarlara ve güvenlik korucularına verilen aylıklar net asgari ücret tutarına yükseltilmiş, tıp ve dış hekimliği fakültesi son sınıf öğrencilerine asgari ücret kadar aylık ödenmesi düzenlenmiştir. Kamu işçileri ücretlerine bu yıl ilk altı ay için yüzde 45, ikinci altı ay için yüzde 15, artı enflasyon farkı kadar artış yapılmasını içeren toplu sözleşme imzalanmıştır. Geçici işçilerin çalışma sürelerinin on bir ay yirmi dokuz güne kadar uzatılabilmesine ve boş olan sürekli işçi kadrolarına geçirilmelerine imkân sağlanmıştır. Kamu çalışanlarının aylıklarında 2022 yılında yüzde 85,5; bu yıl ortalama yüzde 129 oranında artış yapılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – İki dakika ek süre veriyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Kamu çalışanlarının aylıklarına enflasyon farkına ilaveten bu yıl ocak ayında yüzde 15 oranında refah payı verilmiş, temmuz ayından itibaren de seyranen 8.077 lira ilave ödeme yapılmıştır.

Sözleşmelilere yönelik düzenlemeyle 500 bine yakın personel kadroya alınmıştır. SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıkları 2022 yılında yüzde 78,6; bu yıl yüzde 62,5 oranında artırılmış; bugün Resmî Gazete'de yayımlanan kanuna göre de emeklilere bir defaya mahsus olmak üzere dosya bazında 5 bin lira ödeme yapılması öngörülmüştür.

Emekli aylıklarına enflasyon farkına ilaveten bu yıl ocak ayında yüzde 15, temmuz ayında yüzde 5,24 oranında refah payı verilmiştir. 2021 yılında 1.500 lira olan asgari emekli aylığı 2022 yılında yüzde 133 artışla 3.500 liraya, bu yıl yüzde 114,3 artışla 7.500 liraya yükseltilmiştir. Ayrıca, tüm emeklilere ödenen bayram ikramiyeleri bu yıl 1.100 liradan 2 bin liraya çıkarılmıştır.

Bazı konuları atlayayım. Ek gösterge düzenlemesiyle genel anlamda 600 puanlık artış yapılmış; avukat, öğretmen, polis, bekçi, sağlık personeli, din görevlisi, uzman çavuş ve müdür gibi bazı unvanların ek göstergeleri 3600'e çıkarılmıştır. 3600 ek gösterge özellikle emeklilik ikramiyeleri ve emekli maaşlarında ciddi kazanımlar getirmiştir.

Kamu çalışanlarının mali ve sosyal hakları bilindiği üzere toplu sözleşmeyle belirlenmektedir. Toplu sözleşmeye göre kamu çalışanlarına 2024 yılının Ocak ayından geçerli olmak üzere yüzde 15, temmuz ayından geçerli olmak üzere yüzde 10 oranında zam yapılacak ve anılan dönemlerde oluşacak enflasyon farkı bu zamlara dâhil edilecektir. Dolayısıyla, kamu görevlilerimize ocak ayında enflasyon farkı dâhil yüzde 45'in üzerinde bir zam yapılması beklenmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen, toparlayın sözlerinizi.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Eski adıyla Emekli Sandığı emeklilerinin aylıklarındaki artış da aynen kamu çalışanlarına uygulanan oranlar üzerinden yapılacaktır. SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıkları ise gerek ocak ayında gerekse temmuz ayında son altı aylık enflasyon oranında artırılabilecektir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, net asgari ücretin açlık sınırı üzerine çıkarılması ve asgari ücretliye büyükşehirlerde ulaşım desteği verilmesi, emekli aylıklarının mutlaka daha da iyileştirilmesi, 2024 Ocak ayında uygulanacak maaş artışlarında enflasyon farkıyla birlikte refah payı verilmesi görüşündeyiz.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın ve ilgili kurumlarımızın 2024 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyor, hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, çok değerli basın mensupları, kamu kurumlarının ve STK'lerimizin kıymetli temsilcileri; 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin görüşülmesi dolayısıyla, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesiyle ilgili konuşmak üzere, partim adına huzurlarınızda bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kaliteli ve sürdürülebilir bir çalışma hayatı, iş barışı ve sosyal güvenlik sistemi ülkemizi geleceğe taşıyacak ve toplumumuzun geleceğe daha güvenle bakabilmesini sağlayacak en önemli unsurlardan biridir. Çalışma barışının sürdürülmesi, işsizliğin önlenerek istihdamın güçlendirilmesi, sendikalar ve diğer tüm sosyal paydaşlarla iş birliği içerisinde çalışma yaşamının geliştirilmesi 2002 yılından bu yana hükümetlerimizin temel hedeflerinden biri olmuştur. Nüfusun tümüne hakkaniyete uygun, eşit ve kaliteli sağlık hizmeti sunumunun finanse edildiği, sürdürülebilir bir sistem sağlama yolunda önemli bir adım olan sosyal güvenlik reformuyla, 2008 yılından bugüne bu amaç ve hedeflerimizi gerçekleştirmek adına Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde çalışmalarımızı büyük bir özveriyle sürdürüyoruz.

2024 bütçesiyle birlikte önümüzdeki dönemde de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız olarak çalışma hayatı ve sosyal güvenlik konusunda hayata geçirdiğimiz ve Türkiye Yüzyılı vizyonuyla ortaya koyacağımız reformlarla doğru adımlar atmaya devam edeceğiz. Uygulamaya konulan politikalarla finansal açıdan istikrarı sağlanmış olarak toplumun tüm kesimlerine sağlık, emeklilik, sigortacılık, sendikacılık, istihdam gibi hizmetleri en iyi şekilde sunmayı sürdüreceğiz.

Değerli milletvekilleri, öncelikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın önde gelen ilgili kuruluşlarından biri olan ve benim de uzun yıllar başmüfettiş ve üst düzey yönetici olarak görev yaptığım Sosyal Güvenlik Kurumuyla ilgili bazı bilgileri arz etmek isterim.

Sosyal Güvenlik Kurumu, dünyada değişen ve gelişen sosyal yapıya uyum sağlayarak, avantajlı ve dezavantajlı durumların farkına vararak öncelikli olarak vatandaş odaklı hizmet vermeye çalışmakta, sağlık, sigorta, kayıtlı istihdamın teşviki, emeklilik ve teknoloji gibi birçok alanda yenilikçi ve örnek bir kurum olarak sorumluluklarının bilinciyle hizmetlerini sürdürmektedir. Uzun yıllar mali ve sosyal hakların sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla da tedbirler olarak politikalar belirlemeye devam etmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde aktüeryal ve mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi Hükümetimizin temel amaçlarından biridir. Uygulamaya konulan politikalar neticesinde prim gelirlerinin emekli aylıkları ve sağlık giderlerini karşılama oranı, sosyal güvenlik açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı, aktif-pasif oranı gibi göstergelerde yaşanan olumlu gelişmeler mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi hedefine kararlı adımlarla yaklaşmakta olduğumuzu net bir şekilde göstermektedir.

Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumunun mali yapısına kısaca değinmek istiyorum.

Tabii, sosyal güvenlik kapsamının genişlemesi ve hizmetlerdeki çeşitliliğin artması sosyal güvenlik harcamalarının da artmasına sebebiyet vermektedir. Örneğin, sağlıkla ilgili olarak ilaçlar SSK döneminde uzun bir zaman kendi ilaç sistemiyle tedarik edilmekte, o dönemki SSK hastanelerinde

tedarik edilmekte; hem piyasadan, özel hastanelerden sağlık hizmeti alınmaması hem de eczanelerden ilaç satın alınması için çok ağır kriterlerin bulunması nedeniyle... Sağlıkta bu anlamda günümüzde çok önemli bir iyileştirme yapıldığını da belirtmek isterim. Sosyal güvenliği bu anlamda, sayısal büyüklükleri doğru yorumlamak ve analiz etmek için de geçmişle doğru şekilde kıyaslamak gerekir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun toplam gelirleri 2022 yılında yaklaşık 1 trilyon olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılı sekiz aylık dönemde toplam gelirler 1 trilyon 317 milyar lira olmuştur. 2023 yılı sonunda toplam gelirlerin 2 trilyon 151 milyar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Kurum gelirlerinin artması, prim tahsilatının güçlendirilmesi için gereken adımlar atılmaktadır.

Bakanlığın 2024 yılı toplam bütçe teklifi yaklaşık 625 milyar liradır. Bakanlığın merkez ve yurt dışı teşkilat harcamaları için 3 milyar 266 milyon lira teklif edilmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumunun toplam giderleri 2022 yılında 1 trilyon 39 milyar lira olarak gerçekleşmiştir, 2023 yılı sekiz aylık dönemde toplam giderler 1 trilyon 358 milyar olmuştur. 2023 yılı sonunda toplam gelirlerin 2 trilyon 264 milyar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

2023 yılında emekli aylıklarına yapılan artışların öngörülenin üzerinde gerçekleşmesi, asgari aylıklara ve bayram ikramiyelerine yapılan artışlar, 2023 yılı Mart ayında yürürlüğe giren EYT uygulamasına bağlı olarak ödenen emekli aylıkları, emeklilik ve bayram ikramiyeleri gibi öngörülemeyen değişiklikler nedeniyle hem sağlık harcamalarında hem de sosyal güvenlik sistemindeki emekli aylıklarında önemli bir artışa sebebiyet vermiştir. Gelir gider dengesi 2022 yılında 39,7 milyar olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılı sekiz aylık dönemde SGK açığı 41,1 milyar TL olmuştur. Açığın 2023 yılı sonunda gelir ve giderlerdeki değişikliklere bağlı olarak 113,3 milyar TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2024 yılı için SGK Başkanlığına toplam 547 milyar 118 milyon lira aktarılması öngörülmektedir.

Değerli milletvekilleri, bilindiği üzere bir yıldan diğerine geçerken asgari ücret, büyüme, enflasyon, emekli aylıkları ve mali etki yaratan mevzuatlardan kaynaklanan ödemeler dönemler arasında farklılıklar meydana getirmektedir. SGK'nin mali yapısının nominal tutarlar yerine gelirlerin giderleri karşılama oranı, SGK açığının gayrisafi yurt içi hasıla içindeki oranları gibi karşılaştırılabilir reel göstergeler üzerinden değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu durumun daha iyi anlaşılması için sosyal güvenlik sisteminin mali yapısı hakkında karşılaştırılabilir bazı temel göstergeler üzerinden bilgi vermek gerekmektedir.

Gelirlerin giderleri karşılama oranı SGK'nin mali yapısının izlediği trendin açıklanması için kullanılan göstergelerden biridir. 2002 yılında bu oran yüzde 71,5 iken 2022 yılında yüzde 96,2'ye ulaşmıştır. Tabii, Kahramanmaraş depremine bağlı olarak primlerin ertelenmesi, asgari aylıklar, bayram ikramiyeleri, EYT düzenlemesiyle birlikte 2023 yılında gelirlerin giderleri karşılama oranının yüzde 95 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Yine, SGK'nin performans göstergesi olan prim gelirlerinin emekli aylıklarını ve sağlık giderlerini karşılama oranı 2002 yılında yüzde 60,9 iken 2022 yılında yüzde 76,1 olarak gerçekleşmiştir, 2023 sonunda bu oranın yüzde 74,6 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Sosyal güvenlik sisteminin diğer bir göstergesi gayrisafi yurt içi hasılaya oranıdır. Sosyal güvenlik sistemi açığının gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı 2002 yılında yüzde 2,2 iken 2022 yılında yüzde 0,26'ya düşmüştür. Bu oranın depreme bağlı olarak primlerin ertelenmesi, asgari aylıkların ve bayram ikramiyesinin artırılması, EYT olarak adlandırdığımız emeklilikte yaşa takılanların emekli olabilmesine imkân tanıyan düzenlemeyle birlikte, gelir ve giderlerde değişikliklere neden olan faktörlerin de etkisiyle 2023 yılı sonunda bu oranın binde 44 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Sonuç olarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliğini takip ediyor, gerekli adımları atma noktasında tüm çalışmalarını sürdürüyor.

SGK tarafından EYT düzenlemesinin yürürlüğe girdiği 3 Mart 2023 tarihi itibarıyla yoğun başvuru alınmaya başlanmıştır, bugüne kadar yaklaşık 2 milyon başvuru hem e-devlet üzerinden hem de doğrudan kuruma başvuru yapılmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Bunların bir kısmı mükerrer, bir kısmı da emeklilik şartlarını taşımayanlarla ilgilidir. Söz konusu başvuruların inceleme ve aylık bağlama işlem süreçleri büyük bir oranda tamamlanmış ve bugüne kadar yaklaşık 1 milyon 632 bin kişiye aylık bağlanarak sigortalılara bu anlamda bilgilendirme yapılmıştır.

Ayrıca, bekleyen bir kısım sigortalıların, özellikle prim gün sayılarının yetmemesi veyahut da BAĞ-KUR prim sigortalısı sayılması nedeniyle emeklilik haklarının henüz şartları yerine getirmede için karşılanamayacağı anlaşılan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Özellikle, kurumlar arası yazışma, BAĞ-KUR ve benzeri hizmetlerin tespitiyle ilgili düzenlemeler nedeniyle çok az sayıda sigortalının aylık bağlama süreçleri devam etmektedir.

Yılda 400 bin sigortalıya aylık bağlayan SGK'deki memurlarımızın, arkadaşlarımızın yılın ilk iki üç ayında 1 milyonun üzerinde vatandaşımıza iki üç ay içerisinde aylık bağlamış olması takdire şayan ve teşekkür etmemiz gereken bir durumdur; ben de buradan, yüce Meclisimiz adına Sosyal Güvenlik Kurumunun tüm çalışanlarına şükranlarımı sunuyorum.

Henüz aylık bağlama işlemi yapılamamış sigortalılar, özellikle büyükşehirlerden başvuran, hizmet birleştirmesi gereken, ilgili kurum kuruluşlarla yazışması devam eden kişilerden oluşmakta; bir kısmında yurt dışı borçlanmasıyla ilgili tahakkuk tahsilat işlemleri devam eden sigortalılar olduğu da açıktır. Normal bir süreçte çok büyük bir performans gösteren SGK personelini eleştirmek, bu anlamda çok küzi bir dosyadan dolayı takdiri elden bırakmak, insafsızlığın ta kendisidir.

Değerli milletvekilleri, yine, sosyal güvenlik sistemiyle ilgili olarak aktif sigortalı sayısı, 2002'den günümüze 2023 Haziran itibarıyla yüzde 110,9; emekli sayısı yüzde 132,2 oranında artmıştır. 2002 yılında 12 milyon olan aktif sigortalı sayısı 2023 Haziran itibarıyla 25,3 milyona; 6,6 milyon olan emekli sayımız 2023 Haziran itibarıyla 15,2 milyona ulaşmıştır. Sosyal güvenlik sisteminde meydana gelen değişiklikler, EYT ve tüm bu düzenlemeler karşısında 2006 yılından bu yana aktif/pasif oranı 1,78-2 bandındadır. İdeal olan aktif/pasif oranı, 4 çalışanın 1 emekliyi karşılmasıdır. En azından 3 çalışanın 1 emekliyi karşılması makul kabul edilmektedir oysa, son EYT'yle birlikte aktif/pasif oranı 2022 yılı Aralık ayında 2,01 iken 2023 Haziran ayı itibarıyla 1,76 olarak hesaplanmıştır. 2019 yılında 1 milyon 891 bin 512 olan 4/A dediğimiz SSK sigortalısı çalıştıran iş yeri sayısı 2021 Eylül ayı itibarıyla 2 milyon 62 bin 411'e yükselmiştir ve Sosyal Güvenlik Kurumu, sosyal güvenlik kapsama alanını yüzde 70'ten yüzde 99'a ulaştırmayı gerçekleştirmiş, sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi inşa ederek, 83 milyonluk büyük bir aile oluşturarak vatandaşlarımızın yanında dayanışma ruhuyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Biraz önce, Kıymetli Milletvekilimiz Mustafa ağabey de bahsettiler; sadece asgari ücret üzerinden alınan gelir ve damga vergisinin vazgeçilen tutarı 2023 yılında 392,5 milyar liradır, 600 küsur milyar lira da 2024 yılı için öngörülmektedir. Bu para işverene ayrılmamıştır, işverene aktarılmamıştır; 392,5 milyar lira, 2023 yılında doğrudan işçinin net ücretine eklenmiştir, işçinin cebine girmiştir. Devlet, asgari ücrete kadar olan gelir vergisi ve damga vergisini almayarak işçilerimizin de gelir tutarında artış sağlamıştır.

Sigortalılar, işverenler ve primlerle ilgili olarak da ciddi faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu bugün dijital dönüşümü devlette en güzel şekilde gerçekleştiren çok başarılı bir kurumdur. Ben müfettişlik yaptığım dönemlerde -1995 ve 2009 arasında, özellikle 1995-2002 yıllarına

kadar- bizi her gören vatandaşımız “Ne olur, biz SSK gün dökümümüzü bir görelim, kaç gün sigortamız var?” diyerek bunu öğrenebilmek için -bakın, gün dökümü değil; kaç günü var, onu öğrenebilmek için- saatlerce, günlerce SSK müdürlüklerinin kapısı önünde beklerken bugün e-devletten giderek gece istediği zaman, gündüz istediği zaman 7/24, 365 gün çalıştığı günleri, iş yerlerini, ücretlerini, her şeyi görebiliyor. Gün dökümünüzü almak için o zamanın parasıyla 5 milyon lira Sosyal Sigortalar Kurumu güzelleştirme derneklerine para yatırarak bunu alabilme imkânı vardı.

Kadınlarımızın istihdama katılımını ve istihdam içindeki payını artırmak birçok teşvik ve destekleri gerektirmektedir. 4447 sayılı Kanun kapsamında kadın, genç ve mesleki yeterlilik teşvikinden 2023 yılı Haziran ayı itibarıyla 361.868 kadın faydalanmıştır. Özellikle kadınların istihdama ve iş gücüne katılımı AK PARTİ hükümetleri döneminde önemli bir seviyede artış göstermiştir.

Yine, 2018 yılında uygulanmaya başlanan ilave istihdam teşvikiyle 18 yaşından büyük kadın sigortalıların işe alındığı yıldan önceki yılda ortalama sigortalı sayısına ilave olarak işe alınmaları hâlinde ciddi teşviklerden faydalanması mümkündür. 2018 yılında uygulanan başarılı politikalar çerçevesinde 2018 yılında 2 milyon 28 bin olan kadın sigortalı sayısı bugün 5 milyon 436 bin 515'e ulaşmıştır; yaklaşık 2,5 kata varan bir artış söz konusudur. İş gücüne katılma oranı erkeklerde 71,2; kadınlarda ise yüzde 36 olarak hesaplanmıştır. Kadınlar için ayrıca isteğe bağlı sigortayla sosyal güvencelerini devam ettirme, isteğe bağlı olarak primlerini ödeyebilme ve emekli olabilme, sağlıktan faydalanabilme imkânları sağlanmaktadır.

Yine, benim meslektaşlarım, müfettiş arkadaşlarımız, hem Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı kurum iş müfettişi, SGK müfettişi, SGK denetmeni arkadaşlarımız, hepsi kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında faaliyetlerini çok ciddi yürütmektedir. 2023 yılında 40 binin üzerinde iş yeri ve 570 binin üzerinde çalışan denetlenmiştir. Denetimlerle ilgili olarak da mevzuata aykırılıklar karşısında ciddi idari para cezaları uygulanmıştır. Nitekim, 2002 yılında yüzde 52,1 olan kayıt dışı istihdam oranı 2023 yılı üçüncü çeyrek verilerine göre yüzde 26,6 seviyesine inmiştir. Kayıt dışı istihdam oranının erkeklerde yüzde 23, kadınlarda yüzde 33 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Son beş yıl içinde 475 binin üzerinde iş yerinde müfettiş arkadaşlarımız tarafından denetim yapılmıştır ve 3 milyar 119 milyon TL idari para cezası uygulanmıştır.

7256 sayılı Kanun kapsamında toplam 2 milyon 251 bin 954 başvuru yapılmış, 101 milyar lira borç yapılandırılmış ve 24,1 milyar lirası tahsil edilmiştir. 7326 sayılı Kanun kapsamında 1 milyon 572 bin 603 başvuru yapılmış, 82 milyar liralık borç yapılandırılmış; 14,5 milyarlık tahsilat yapılmıştır. Yine, 7440 sayılı Kanun kapsamında 2 milyon 92 bin başvuru yapılmış, 166 milyar liralık borç yapılandırılmış; 23,4 milyar tahsil edilmiştir.

Emeklilerimize yönelik dedik ki: “6,5 milyon emekli sayısı yirmi bir yılın sonunda 15,5 milyona ulaşmıştır.” Emeklilerimizin refah düzeyini artırmak için bayram ikramiyeleri getirilmiştir ve artık 2 bin TL olarak uygulanacaktır. 2021 yılında bu tutarı 2.200, 2023 yılında ise 4 bin TL 2 ikramiye olarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt, toparlayın lütfen.

RESUL KURT (Adıyaman) – 2023 Ramazan Bayramı'nda 24 milyar TL, 2023 Kurban Bayramı'nda 25,6 milyar TL olmak üzere bugüne kadar 164 milyar liralık bir bayram ikramiyesi ödenmiştir.

Yine, ilk defa 2019 yılında getirilen alt sınır aylığı uygulamasıyla en düşük aylık tutarı bin TL olarak öngörülmüş, 2020 Nisanda 1.500, 2022 Ocak ayında 2.500, 2022 Temmuz ayında 3.500, 2023 Ocak ayında 5.500, 2023 Nisan ayında 7.500 TL'ye yükseltilmiştir. Böylece 2022 Aralık ayında 3.500 TL olan en düşük emekli aylığı toplamda yüzde 114,29 oranında artırılmıştır.

2002 yılında en düşük SSK işçi aylığı 257 lira, SSK tarım aylığı 216 lira, BAĞ-KUR esnaf aylığı 148 lira, BAĞ-KUR tarım aylığı 65 lira olarak uygulanıyordu, yine Emekli Sandığı memur emeklileri için de 376 lira olarak uygulanıyordu. BAĞ-KUR tarım sigortalılarının 2002 yılında aldığı emekli aylığı 65,8 TL, bugün aldığı en düşük maaş 7.500 TL.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Daha fazla almıyorlar, o kadar alıyorlar.

RESUL KURT (Adıyaman) – Evet, ben size anlatırım sonra zamanım az olduğu için, kusura bakmayın, size laf yetiştirmek istemiyorum.

Sağlık alanında yapılan faaliyetlerimiz var. Özellikle sağlıkla ilgili sistem 2008 yılında sosyal güvenlik reformuyla birlikte önemli bir merhaleye ulaşmıştır. Eskiden BAĞ-KUR’lu ilk defa BAĞ-KUR’lu oluyorsa sekiz ay bekleme süresi vardı, sekiz ay sağlık hizmetlerinden faydalanamazdı, tekrar BAĞ-KUR’lu olduğunda yine dört ay bekleme süresi vardı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) – Son bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, bir iki dakika daha vermeyeceğim, sözlerinizi toparlayın.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkan, son olarak teşekkür ediyorum.

Tabii, anlatacak çok şey var. Geçmişten günümüze, evet, biz bardağın hep dolu tarafına bakıyoruz ama boş bir bardak teslim aldığımız için de bugün size bardak boş görünüyor. Eğer arzu eden milletvekili arkadaşlarımız olursa kuliste, yemekte, kahvede size ben sosyal güvenliğin nereden nereye geldiğini rahatlıkla anlatabilirim.

Teşekkür ediyorum.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Bardağı dolduruyorsunuz ama kendinize dolduruyorsunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, hepimize yetecek kadar zaman var.

Şimdi Sayın Bakırlioğlu görüşlerini sunacak.

Sayın Bakırlioğlu, süreniz on dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanımız, hoş geldiniz, bütçeniz hayırlı olur inşallah.

Şimdi, bu bütçe görüşmeleri başladığı zaman Türkiye kamuoyundaki tüm sosyal kesimler bu bütçe görüşmelerine bakıyor “Acaba bize ne düşecek?” Mesela, emeklilere ne düşecek, asgari ücretliler ne alacak, işveren ne alacak, esnaf ne alacak, çiftçi ne alacak diye herkes bu bütçe görüşmelerini dört gözle bekliyor. Yani pastadan bize düşen pay ne olacak?

Şimdi, burada biz “Emeklilerimizin pastadan düşen payı ne olacak?” diye baktığımız zaman sosyal korumalarda emekli aylıkları ve diğer harcamaların gayrisafi yurt içi hasılaya oranlarına bakıyoruz. 2018 yılında yüzde 8’miş, 2019 yılında yüzde 8,5’miş, 2020 yılında yüzde 8,9’muş, 2022’de 5,2’ye düşmüş, 2023’te 6,7; 2024 için pastadan alacakları pay gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 7’si yani çok fazla, anlamlı bir artış yok. 2023 yılında 5,2’den 6,7’ye çıkmasının sebepleri arasında işte, konuşulan, emeklilikte yaşa takılanlara yapılan düzenlemeden bir artış var ancak 2024 yılında bu payın daha fazla olması gerektiğini biz düşünüyoruz çünkü şu anda hakikaten de toplumda en ciddi sıkıntıyı yaşayan kesim ne yazık ki emeklilerimiz.

Şimdi, burada şunu görmekteyim ben yani bir de işin tuhafı şu; her sözü alan, Cumhuriyet İttifakı'ndan her sözü alan şunu söylüyor: "Emeklilerimizi enflasyona ezdirmeyeceğiz." Bana kalırsa bu, dünyadaki en kısa fıkra yani bugün burada isteyen milletvekilimizle beraber çıkalım şurada, Ulus'ta dolaşalım; herhangi bir emekliye gidin siz ve deyin ki: "Biz emeklilerimizi enflasyona ezdirmiyoruz." Yüzünde çok müstehzi, acı bir gülümsemeyle karşı karşıya kalacaksınız muhabatınızın.

Şimdi, burada, biliyorsunuz, BAĞ-KUR'luların emekli olabilmesi için 9000 gün prim yatırması gerekiyordu; seçimlerden hemen önce, bizim yıllardan beri söylediğimiz, 7200'e indirilmesi gerektiğini yıllardan beri biz söylüyorduk, siz de seçimlerden önce bunu bir vaat olarak sundunuz yani BAĞ-KUR'luların prim gününü, emekli olması için gerekli olan prim gün sayısını 7200'e indirecektiniz; 14 Mayıs'tan önce söz vermiştiniz, ekim ayında Meclis açıldı, henüz ortada herhangi bir düzenleme yok.

Şimdi, ben bütçeye bakıyorum yani eğer bu düzenleme yapıldığı takdirde yani yüz binlerce BAĞ-KUR'lunun, esnafın emekli olacağını ben tahmin ediyorum. Siz böyle bir öngörüyle mi acaba bu bütçeyi yaptınız? Böyle bir öngörüyle mi emekli aylıklarının yüzde 7 olacağını gördünüz? Eğer öyleyse hakikaten de bu yüzde, pastadan ayrılan yüzde 7'lik pay oldukça düşecek gibi gözükmemekte.

Bir diğer husus: Yani işte, biraz evvel dedim ya, en komik, en kısa fıkra. Şimdi bakıyorsunuz, yıllar içerisinde emekli aylıklarının ne kadar eridiğini görmekteyiz ne yazık ki. 2003 yılında... Biraz evvel dolarla yapıldı, işte 2002 yılında şu kadar dolardı, bugün bu kadar dolar. Bunu yaparken de dolardaki enflasyon hesaba katılmadan yapılmakta. Ben bu hesabı neyle yaptım? Asgari ücretle karşılaştırdım. Asgari ücretle karşılaştırdığınız zaman emeklilerin maaşlarının ne kadar eridiğini görmekteyiz. 2003 yılında en düşük memur emekli aylığı asgari ücretin 2 katıymış, bugün yüzde 86'sı kadar. 2003 yılında en düşük SSK emekli aylığı asgari ücretin 1,5 katıymış, bugün yüzde 65'i kadar. 2003 yılında en düşük BAĞ-KUR emekli aylığı asgari ücretin 1,6 katıymış, bugün yüzde 65'i kadar. Çok ciddi bir erime var yani bugün, bakın bugün emeklilerimizin neredeyse tamamı açlık sınırının altında ücretlerle yaşamak zorunda; 4/B, BAĞ-KUR tarım emeklilerinin tamamı 7.500 lira, tamamı. Ha, bu arada şu da var: Yani aktif BAĞ-KUR tarım şeyi de kalmamış, aktif prim ödeyen insan da kalmamış, 400 binlere falan düşmüş durumda şu anda.

Şimdi, Sayın Bakanım, öyle düzenlemeler yapıyorsunuz ki şimdi bir tarafta bir mağduriyeti gidermek için bir düzenleme yapıyorsunuz, bu düzenlemeyi yaparken yanında birçok mağdur yaratıyorsunuz. Şimdi, hani demiştiniz ya, denmişti ya, işte "Siyasal sonuçları ne olursa olsun yerine getirmeyeceğiz, yapmayacağız." dediğiniz emeklilikte yaşa takılanlarla alakalı seçimlerden önce mecbur kalındı, istemeye istemeye de olsa bir düzenlemeye gidildi. İstemeye istemeye yani müjde veriyordu, 2 milyon 500 bin kişiye müjde veren bir Cumhurbaşkanı surati yoktu o esnada benim gördüğüm kadarıyla. Şimdi, öyle bir düzenleme yaptınız fakat yani emeklilikte yaşa takılanları düzeltmek için yola çıktınız, başka mağdurlar çıkarttınız, "emeklilikte prime takılanlar" diye gene bir mağdur kesim var. Çünkü denilmişti ki, bakın, o günkü Bakan tarafından şu denilmişti: "İşte, 8/9/1999 öncesinde haklar neyse o şekilde teslim edilecek." Orada sözler tutulmadı, prime takılan insanlar var. Öyle bir düzenleme yapıldı ki yani bu 99 tarihinden sonra sisteme giren insanlar on yedi yıl, yirmi yıl sonra emekli olmak zorunda, kalmak durumunda ve kademeli bir anlayış ne yazık ki gözetilmedi.

Başka bir şey: 100'üncü yılda 5 bin lira ikramiye verdiniz fakat burada da "çalışan-çalışmayan" diye bir ayırım yaptınız yani bir şeyi düzeltmek için ne zaman elinizi atsanız mutlaka farklı mağduriyetler ortaya koyuyorsunuz. Mesela en düşük memur maaşını 22 bin liraya çıkarttınız, seyyanen bir zam yaptınız, 8 bin lira zam yaptınız. Eğer bu zam taban aylığına eklenmiş olsaydı mağduriyet olmayacaktı. Bunu yapmadığınız için bu yapılmış olan 8 bin liralık zam emekli aylıklarına yansımayacak. Burada da ciddi bir mağduriyet ortaya koydunuz. Yani öyle insanlarla karşı karşıya geldik ki emekliliğe başvuru

dilekçesini vermek üzere olan, yazmış, imzalamış, vermek üzere olan memur arkadaşlarımız var “Emekli olduğum zaman maaşım ne olacak?” diye bakıp da emekli olmaktan vazgeçen insanlar var bu memlekette çünkü çok ciddi bir gelir kaybına sebebiyet olacak. Hatta, biri şunu söyledi: “Biz yıllardır ‘Mezarda emekliliğe hayır!’ diye slogan atıyorduk, öyle bir hâle geldik ki şimdi mezarda emekliliğe razı hâle geldik.” Yani şu anda çalışanları getirdiğiniz nokta, ne yazık ki bu.

İş güvenliğinden bahsediliyor, ölümlü iş kazası oranının 2002’de yüz binde 13,3’ten 6,4’e düştüğü söyleniyor ancak bu rakamlarla bile şu anda Avrupa’da istihdama oranla en fazla ölüm oranının olduğu ülkeyiz ne yazık ki. Her gün 4 işçimiz, çalışmamız iş kazasında hayatını kaybetmekte ne yazık ki. Biliyorsunuz, 13 Mayıs 2014 tarihinde Soma’da çok ciddi bir maden kazası meydana geldi; esasında, kaza değil bu, bu bir faciaydı, belki de en kolay önenebilecek kaza olmasına rağmen 301 madencimiz yerin altında can verdi. Böylesi bir kazanın olduğu bir ülkede Bartın maden faciasının yaşanmaması lazımdı yani bizim oradan ders çıkarmamız lazımdı, böyle bir kazanın yaşanmaması lazımdı. 301 madencimizi kaybettiğimiz Soma faciasından sonra Meclis bir araya geldi, bir araştırma komisyonu kurdu, ciddi bir rapor var ortada, yasal düzenlemeler yapıldı ancak bu Bartın maden faciasından sonra şunu görüyoruz ki bugün hâlen daha yerin yüzlerce, binlerce metre altına inen madencilerimizin can güvenliği 13 Mayıs 2014’te Soma’dakinden daha iyi durumda değil, Bartın bize bunu gösterdi. Bir film vardı -seyrettiniz mi bilmiyorum- “Kopya Cinayetler” diye; seri katilin biri başka bir seri katilin cinayetlerini kopyalıyordu. Şimdi ben iki kazayı yan yana koyduğum zaman -bilirkişi raporlarına baktım- bakın, aynı yani Soma’da 301 kişinin ölümüne neden olan nedenler neyse, kusurlar neyse, ihmaller neyse aynıları Bartın’da da yaşanmış. Seri katil değişmemiş bir kere, onu söyleyeyim size; fail de aynı, failler de ne yazık ki madencilerimiz.

Basında çok fazla çıkmadı “Ramazan Gündoğan” diye bir madencimizin hikâyesinden bahsetmek istiyorum ben, büyük ihtimalle duymamışsınızdır. Ramazan Gündoğan Soma’da Yeni Anadolu Madencilikte çalışmakta. Bunun hisselerinin büyük bir çoğunluğu kamu kurumu TKİ’ye ait. Ramazan Gündoğan bundan yaklaşık bir-bir buçuk ay önce TKİ’nin çatısına çıkıp eylem gerçekleştirdi. O çatıya çıkana kadar üç buçuk ay boyunca işsizdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlıoğlu, ilave bir dakika veriyorum.

Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 2 çocuğu vardı, bu süre içerisinde 1 çocuğu daha dünyaya geldi. Peki, bu Ramazan kardeşimiz neden çatıya çıkmak zorunda kaldı? Ramazan kardeşimiz sosyal medyada yapmış olduğu bir yorumdan dolayı -bakın, paylaşımından bahsetmiyorum- yapılmış olan bir paylaşımına yapmış olduğu yorumdan dolayı Yeni Anadolu Madencilik tarafından kod 46’dan işten atıldı. Ben yoruma baktım, vicdanı olan hiç kimse böyle bir insanı... Ki Ramazan’ın şöyle bir özelliği var, madenciler arasında yoktur: İşe devamsızlığı yok bu çocuğun; usta bir madenci, parmakla gösterilen bir madenci. Şimdi, kod 46’yla bu insan atılamaz. Neden atıldı Ramazan, biliyor musunuz? Bende hissiyatı söyleyeyim: Buradaki konuşmaların başında da “Bu memlekette insanlar sendikahı olduğu için işten atılıyor.” denildi ya, işte Ramazan da bana kalırsa...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlıoğlu, teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bir dakika daha istiyorum.

Önemli, cümlem yarım kaldı; tamamlayayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın sözlerinizi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani şimdi bakın, siz burada diyorsunuz ki: “İlkelerimiz, temel hedeflerimiz istihdamı, işçilerimizi ve işverenlerimizi korumak.” Bir işveren böyle mi korunur? Kod 46’dan işten çıkıyor, bu adam tazminatını alamıyor, tazminat alamıyor, işsizlik maaşını alamıyor. Bu arada biz indirdik onu yani araya girdik, Kaymakam Bey, biz ikna ettik, şirketle görüştük, tazminatınızı alacaksınız dedik fakat bakıyoruz, verilen sözler de yerine getirilmemiş. Yani yarın öbür gün bu arkadaşımız tekrar çatıya çıksa veyahut da başka bir şey yapsa bunun sorumluluğu kimde olacak? Ben bunda sorumlu hissediyorum kendimi çünkü ben indirdim onu ve beni aradı “Sayın Vekilim, siz beni ikna ettiniz, aşağı indirdiniz ve bana verilen sözler yerine getirilmedi.” dedi. Şimdi, bu kadar mı sahipsiz bu insanlar? Ne diyorlar? “Gidin mahkemeye.” Mahkeme üç dört yıl sürüyor. Yani bunların mutlaka yerine getirilmesi lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, soru-cevap kısmında da devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Kul hakkına da girer Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ocaklı, size on dakika veriyorum. Sonrasında da yemek arası vereceğiz.

Buyurun Sayın Ocaklı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Çok teşekkür ediyorum efendim, sağ olun Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, sunumlarınız için teşekkür ediyoruz, bilgilendirmeyi aldık ama her sunum gibi aslında çoğu vaatten öteye olmuyor bizim için, biz öyle algılamıyoruz en azından.

Şimdi, bütçe sunumunun 10’uncu sayfasında örneğin, sosyal güvenliğin yaygınlaştırılacağından bahsetmişsiniz, hedef olarak güzel elbette bunlar ama gerçek öyle değil gibi görünüyor çünkü SGK’nin 477 milyar lira alacağı tahsil edilmemiş durumda. 2022’de örneğin 39,7 milyar TL açık verdi. Kurumun açığı bir önceki yıla göre yüzde 83,8 büyüdü ve 2022’nin -bunlar, tabii, erişebildiğimiz TÜİK verileri- son çeyreğinde de Türkiye’de toplam çalışan sayısı 31,5 milyon, SGK’ye kayıtlı olan çalışan sayısının 26,3 milyon olduğu görülünce demek ki kayıtsız, güvencesiz, SGK’siz çalışan 5 milyon insan olduğunu görebiliyoruz. Demek ki insanlarda yeterince SGK anlamında güven yok.

Şimdi, eski Bakan Sayın Bilgin açıklamalarında geçici işçiliği bitireceklerini ifade etmişti “Hastanelerde taşeron sistemini özellikle kaldırıp işçileri sürekli işçi kadrosuna alacağız.” diye vaatleri olmuştu. Tabii, birçok bakanlıkta olduğu gibi bakanlar da değişince eski bakanların söylediklerinin hükmü kalmıyor mu? Yoksa onun vaktinin olmadığını ya da bir şekilde zamanının yetmediğini düşünerek siz Sayın Cumhurbaşkanının da daha önce söz verdiği gibi mevsimlik işçilere kadro vermeyi düşünüyor musunuz? Benim bulunduğum Rize’de, seçim bölgem olan Rize’de özellikle ÇAYKUR’un çalışanları, belediye çalışanları ve hastanenin çalışanları çok uzun zamandır bu kadro sorunuyla ilgili söz verildiği hâlde yerine getirilmediği için şikâyetçi.

Şimdi, Sayın Bakan, sizin bilginiz olmayabilir ama Rize Araştırma Hastanesinin radyoloji servisinde çalışan 14 işçi taşeronda çalıştığı gerekçesiyle işten çıkarıldı oysa yaklaşık her biri on-on beş yıldır bu hastanede hizmet vermiş olup yeni gelen arkadaşların bu hizmet biçimine adaptasyon açısından bir süre gerektiği gerekçesiyle daha az verimli çalışabileceği düşünüldüğünde elbette bu arkadaşlarımızın işlerinden alınmaması gerekiyordu ama ne yazık ki hem Sayın Rektörle hem İl Sağlık Müdürlüğüyle hem de sizin kurumlarınızla yaptığım görüşmelerde bu konuda bir sonuç alamadık ve bu

işçilerimiz şu anda işsizler. Bunu da size dipnot olarak vermiş olayım. Bu önemli bir durumdur çünkü elbette bu durum özellikle hastanelerde randevuların geç oluşmasını sağlayarak sağlık hizmetinin de aksamasına neden olan konulardır bu konular.

Sayın Bakan, size bir soru sormuştum, onun da cevabını alamamışım; tam 78'inci gününde, Grup Başkanımız aslında biraz söz etti, Sputnik çalışanlarının greviyle ilgili. Soru sordum, üzerinden beş hafta geçti, oysa on beş gün içinde cevap vermeniz gerekiyordu. Birincisi, cevap vermemiş olmakla Anayasa'ya aykırı davranmış olmuyor musunuz?

Şimdi, size, Sputnik'le ilgili orada çalışanların sorularını aslında aktarmak istiyorum biraz. Soru şu: Grev kararı alındıktan sonra özellikle işten çıkarılan işçiler var, personel var ve onların yerine "İhtiyaç yoktur." denilerek aslında başka kişilerin alınmış olması da bir hak ihlali değil midir? Bu konuda sizin herhangi bir yaptırımınız olmadı, bundan sonra yapmayı düşünüyor musunuz? Özellikle bu işçilerin iadesiyle ilgili herhangi bir girişimde bulunmadınız, bununla ilgili bir şey yapmanız gerekiyor.

Anayasalarda, tabii, emeği önceleyen, çalışanları koruyan düzenlemeler olmasına rağmen "Toplu iş görüşmeleri sırasında uyuşmazlık durumlarında işverenlerin işten çıkarma yoluna gitmelerini önleyecek herhangi bir düzenlemeniz var mı, bunun için bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?" sorusunu da size yöneltmek istiyorum.

Son beş yıl içerisinde 2822 sayılı Yasa'nın grev hakkıyla ilgili maddelerini ihlal ettiği için cezai müeyyide uygulanan herhangi bir iş yeri var mıdır, varsa kaç tanedir, bunlar kimlerdir? Yani burada işçilerin değil, işverenlerin kollandığını düşünen bir hâlimiz var. Bu sorulara cevap vermeniz umidiyle... İşin doğrusu, bu defa soru önergesi değil de direkt size sorabildiğim için cevaplayacağımızı düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Zamanı erkenden de kullanmış oldum.

İyi günler diliyorum.

Sağ olun.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Görüşmelere 14.30'a kadar ara veriyoruz.

Kapanma Saati:13.32

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 14.31****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 11'inci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Altınsoy, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, çok kıymetli bürokratlarımız, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sisteminden sağlık hizmetlerinin finansmanına, çalışma hayatına ilişkin düzenlemelerden işsizlikle mücadeleye kadar 85 milyon vatandaşımızı doğrudan ilgilendiren görev ve sorumluluk alanlarına sahip bir bakanlık. Ülkemizde iktidarımız döneminde çalışma hayatı ve sosyal güvenlik alanında yaptığımız reform niteliğindeki işler sayesinde tüm vatandaşlarımız adına devletin varlığı ve kudretini ortaya koyan, şefkatini ve merhametini hissettiren bir siyaseti ortaya koyduk. Emekçilerimiz başta olmak üzere tüm sektörleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyecek birçok konuda reform niteliğinde önemli kararlar hayata geçirdik. 2023 yılının ikinci yarısından itibaren brüt asgari ücret tutarı 13.414 lira, net asgari ücret tutarı 11.402 lira olmuştur. Asgari ücrette Ocak 2023'te yüzde 54, temmuzda ise yüzde 34 artışla işçilerimizin her zaman yanında olduğumuzu gösterdik. Geçtiğimiz yılın ikinci yarısına göre de asgari ücrette yüzde 107 oranında artış gerçekleşmiş, 2002 yılına göre ise nominal olarak 61 kat, reel olarak da yaklaşık yüzde 312 artış sağlanmıştır. Böylece, çalışan kesimi enflasyona ezdirmediğimiz gibi refah artışından da ciddi bir pay vermiş bulunuyoruz. Tarihi bir reform gerçekleştirerek asgari ücret vergi dışı bırakılmış ve tüm çalışanların asgari ücrete kadarki gelirlerine vergi geliri istisnası getirilmiştir. 2023 Ocak döneminde emeklilerimizin aylık ve ücretlerinde ilave refah artışları yapılmış, SSK ve BAĞ-KUR emeklilerine yüzde 15,14; memur ve memur emeklilerine ise yüzde 16,5 oranında zam yapılacakken söz konusu oranlar ilave refah payıyla yüzde 30'lara yükseltilmiştir. Göreve geldiğimiz 2002 yılına göre en düşük SSK emekli aylığı 30 kat, en düşük BAĞ-KUR emekli aylığı 113 kat, en düşük memur emekli aylığı 24 kat artmıştır.

Sayın Başkanım, 1999 yılı öncesinde sigortalı olanlar için diğer şartları sağlamaları kaydıyla emeklilikte yaş sınırını ortadan kaldırdık, böylece 2023 yılı içinde 2 milyon 250 bin, orta vadede ise 5 milyona yakın vatandaşımıza erken emekli olma imkânı sağladık. Burada, üçüncü ayın 3'ü itibarıyla başlayan bir başvuru tarihimiz var EYT'yle ilgili. Ben İl Müdürlüğümü bizzat ziyaret de etmiştim, o dönemde İl Başkanıydım. Şimdi bir bilgi aldım, 30/4 itibarıyla 11 bin dosyayı emekliliğe bağlamış, yaklaşık iki ay içerisinde 11 bin dosyanın işlemleri yapılmış. Ben buradan İl Müdürlüme de teşekkür ediyorum ve bu iki üç aylık çalışma karşılığında fazla mesailerini aldıklarını da beyan ettiler; onun da Bakanımıza teşekkürleri vardı.

Bunun yanı sıra, emekli olup da aynı iş yerinde çalışmaya devam edecekleri için 5 puan sigorta prim indirimi desteği getirdik. En düşük emekli aylığımızı 7.500 liraya yükselttik. Bayram ikramiyesi veriyoruz yılda 2 defa, 1.100 liradan 2 bin liraya çıkardık. Emeklilerimize bir defaya mahsus olmak üzere 5 bin lira ödeme yapmayı kasım ayında kararlaştırmıştık. 2023 Ocak ayında kamu görevlilerimizin maaşlarında yüzde 13,5 oranında artış olmuş, refah payıyla birlikte toplamda yüzde 30 oranında zam yapılmıştır. Temmuz ayında ise yüzde 17,55'e, oransal artışa ilave memur maaşlarına 8.077 lira seyyanen zam yapılarak en düşük memur maaşı 22 bin liraya, ortalama memur maaşı ise 25 bin TL'ye ulaşmış, 2002 yılına göre en düşük memur maaşı 54 kat artmıştır.

Yine, tarihi bir adım atılarak yapılan ek gösterge düzenlemesiyle 600 puanlık artış yapılmış; öğretmen, polis, bekçi, sağlık personeli, din görevlisi, uzman çavuş, uzman jandarma ve müdür gibi bazı unvanların ek göstergeleri 3600'e çıkarılmıştır. Ek gösterge özellikle emekli ikramiyeleri ve emekli maaşlarına ciddi artışlar getirmekte, bu artışlar hâlen emekli olanların emekli aylıklarına da aynen yansıtılacaktır.

İstihdamın korunması için önemli çalışmalar yapılmış; işverenlerimize kayıtlı sigortalılar ile kadınlar, gençler ve engelliler gibi dezavantajlı grupların istihdamının artırılması, bölgesel gelişmişlik farklılığının azaltılması, bölgesel büyük ölçekli ve stratejik yatırımların özendirilmesi gibi amaçlarla 17 ayrı prim, teşvik ve destek sağlanmıştır. Çalışma hayatında yaptığımız önemli düzenlemeler, aldığımız tedbirler ve hayata geçirdiğimiz destek ve teşviklerle istihdamı artırmaya, işçilerimizi ve işverenlerimizi korumaya devam edeceğiz.

Mevsim etkilerinden arındırılmış TÜİK verilerine göre; işsizlik oranı 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 0,2 puan azalarak yüzde 9,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda da ifade edildiği üzere, istihdam üzerine yapılacak çalışmalarla yılda ortalama yüzde 3 istihdam artışı sağlayarak dönem sonunda işsizliği yüzde 7,5 düzeyine indirmeyi hedefliyoruz.

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin işe yerleştirilme oranı her gün artmaktadır, 2002 yılında İŞKUR özel sektörde 125 bin kişi yerleştirmeye aracılık etmişken 2023 yılı için Eylül ayı sonuna kadar bu rakam 897 bine, 2002-2023 Eylül aralığında ise 13,2 milyona ulaşmıştır.

Sosyal güvenlik sisteminin sürekli iyileştirilmesi, kapsamının genişletilmesi, vatandaşlarımıza sunulan hizmetlerde kalite ve etkinliğinin artırılması ve hizmetlere erişime sağlanan kolaylıklarla sosyal güvenlik alanındaki çalışmaları daha etkin ve verimli hâle getirmekteyiz. Sosyal güvenlik sistemimiz mali açıdan sürdürülebilir bir seviyededir. 2000'li yılların başında gelirlerin giderleri karşılama oranı yüzde 71,5 iken 2023 yılı sonunda yüzde 95 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Aynı dönemde prim gelirlerinin emekli aylıklarını ve sağlık giderlerini karşılama oranı yüzde 60,9 iken 2023 yılı sonunda yüzde 74,6 olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. 2009 yılında SGK açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 2,85 seviyesindeyken 2023 yılı sonunda yüzde 0,44 seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmektedir. Bu veriler bizlere mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemine kavuşmuş olduğumuzu da göstermektedir.

Genel sağlık sigortası sistemimizin yanı sıra emekli ve sigortalılarımıza verdiğimiz hizmetler, işverenlerimize sağladığımız istihdam teşvikleri ve e-uygulamalarımızla vatandaşlarımızın tamamına yakını sosyal güvenlik kapsamına alınmıştır. 2012 yılında hayata geçirdiğimiz genel sağlık sigortasıyla birlikte bugün itibarıyla sosyal güvenlik kapsamı yüzde 99,2 seviyelerine ulaşmıştır. Aktif sigortalı sayılarında gözlemlenen artışlar sosyal güvenlik sistemi açısından büyük önem taşımakta ve bunun yanında, ülke ekonomisi açısından son derece önem arz etmektedir. 2009 yılında aktif sigortalı sayısı 15,1 milyon iken 2023 yılı Temmuz ayı itibarıyla yüzde 65 oranında artışla 24,9 milyona ulaşmıştır.

Önümüzdeki dönemde, güçlü istihdam politikalarımızın devamıyla kadınların ve gençlerin istihdamda olan iş gücüne katılımında gelişmiş ülkeler seviyelerine ulaşarak büyüme potansiyelimizi istikrarlı bir şekilde artıracacağız. Türkiye Yüzyılı vizyonumuz minvalinde, yüksek büyüme politikalarımız kapsamında istihdamı istikrarlı bir şekilde artırmaya devam edeceğiz. 2024 yılı bütçesinin ve bu bütçeyle gerçekleştireceğimiz tüm çalışmalarımızın ülkemize ve aziz milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyor, emeği geçen Sayın Bakanımız Vedat Işıkhân'a ve bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, bir dakikam daha var herhâlde. SGK deyince...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Erken bitirebilirsiniz Hüseyin Bey yani zorunlu değil süreyi bitirmek.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Yok, hiç unutamadığım bir anım var, onu anlatıp ondan sonra bitirmek istiyorum.

Yıl 2000, bir kızım oldu, ilk defa SSK'li çalışıyorum stajımdan dolayı, SSK hastanesine gittim sabah saat sekizde, epey bir sıraya girdik.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Şimdi, sıraya da giremiyorlar artık, randevu alamıyorlar.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – İşte, mühür sırası yani tam hatırlayamıyorum ne sırası olduğunu, öğleni buldu, öğlenden sonra doktora muayene olduk. Muayene olduktan sonra dediler ki: “SSK'nin eczanesi var aşağıda, ilaçları oradan alacaksınız.” İlaçları almaya gittim. Böyle demir perdelerin arkasında bir beyefendi reçeteme baktı, dedi ki: “Doktor bey 3 tane ilaç yazmış ama bunun 1'i bizde yok, 2'si bizde var, bu 2'sini vereceğiz.” Saat dört falan oldu. “Biz bu ilacın 2'sini temin edeceğiz ama 1'ini veremeyeceğiz.” dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Bunu nereden alacağım dedim. “Aksaray'da bir eczane var anlaşmalı olduğumuz, sadece oradan alabilirsiniz.” dedi; İleri Eczanesi, onu da söyleyeyim, hiç unutmuyorum. Eczaneye vardım, saat beşi geçmiş, eczane kapanmış. Kızım daha altı aylık, o gün de o ilacı verememiştik; bunu da bilgilerinize sunmuş olayım.

Ben tekrar Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, değerli milletvekilleri...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bugün de ilaç yok zaten.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Eczane nasıl beşte kapanıyormuş, onu anlamadım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

Sayın Akay, hazırsanız buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – Şöyle yapabilir miyiz Başkanım, bir yere geçeceği için Sayın Erdem'den sonra söz alabilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tabii ki.

Sayın Erdem, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlarımız, basınımızın çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çalışma hayatı üzerine bugün Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesini görüşüyoruz. Bütçenin milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Burada, günlerdir, On İkinci Kalkınma Planı ve 2024 bütçesi dâhilinde bütçenin geneli ve bakanlık bütçeleri üzerinde görüşmeler sürdürüyoruz. O nedenle, sadece Bakanlık sürecinizle ilgili değil aslında tüm AK PARTİ iktidarı dönemiyle ilgili genel eleştiriler ve öneriler sunuyoruz ama görüyoruz ki muhalefetin her önerisi sadece dinleniyor ve dikkate alınmıyor. Bu nedenle şunu tekrar söylemek istiyorum: Bu bütçe halkın bütçesi değil Sayın Bakanım; bu bütçe, çalışanın, emekçinin, emeklinin, işsiz, güvencesiz çalışanın, çocuk işçilerin, iş cinayetlerine kurban gidenlerin, kadın emeğinin bütçesi değil. Bu ülkede emeğin değersizleştirilmesinin temelleri AKP iktidarı öncesinde başlasa da en kıymetsiz hâle getirildiği dönem maalesef AKP iktidarı dönemi olmuştur. Siz emeği, emekçiyi ve emekliyi bir seçim zamanı oy isterken hatırlıyorsunuz bir de ceplerindeki parayı vergi olarak isterken.

2023 Eylül dönemine ait TÜİK Tüketici Fiyat Endeksi 3 Ekim 2023'te yayınlandı. Sadece üç aylık tüketici enflasyonu yüzde 25,1 oldu. Yılın ikinci yarısı için memur maaşlarına ve emekli aylıklarına yapılan zam eridi gitti. Resmî enflasyondaki tırmanış maalesef sürüyor. TÜİK, Eylül 2023 döneminde gıda enflasyonunu yüzde 75,14 olarak açıkladı ancak bu enflasyon halkın hissettiği gerçek enflasyonu yansıtmaktan oldukça uzak bir oran. Emeklilerin ve dar gelirli olanların gıda enflasyonu yüzde 92 ile yüzde 118 arasında değişiyor. Yani çalışan, emekli, ücretli, temel gıda harcamalarını yapamaz hâle gelmiş durumda. İktidar her fırsatta “Çalışanları ve emeklileri yüksek enflasyon altında ezdirmeyeceğiz.” diyor ama tablo ortada. Vatandaş, temel gıda ve barınma harcamaları gibi harcamaları bile yapamaz hâle gelmiş. Anneler, beslenme çantalarını dolduramıyor Sayın Bakanım. TÜRK-İŞ'e göre, bu ay 4 kişilik aile için açlık sınırının 13.648 lira, yoksulluk sınırının 44.573 lira olduğu bir dönem. Dar gelirlilerin, beslenmek için değil karnını doyurmak için yediği makarnanın fiyatı bile bir ayda yüzde 12 artmış. Siz bir eliniz yağda, bir eliniz balda, 2-3 maaşla geçiniyorsunuz ama vatandaşa makarnayı bile çok görüyorsunuz.

Sayın Bakanım, siz bu ülkedeki bir kısım sermayedar ve yandaşlarınızın dışında herkesi asgari ücretli yaptınız. Bu ülkenin yarısından çoğuna 11.402 lira ücret verip bir de “Amma zam verdik.” diye övünüyorsunuz. Vallahi, bu parayla geçinen bir vatandaş bulursanız ben sizden özür dileyeceğim. Gerek resmî veriler gerekse bağımsız araştırmalar Türkiye’de asgari ücretle çalışanların kapsamının oldukça yüksek olduğunu gösteriyor. Özel sektör çalışanlarının yüzde 65’i, kadın çalışanların yüzde 60’ı asgari ücret alıyor, emekliyi söylemiyorum bile. Milyonlarca işçi asgari geçim için yetersiz olan asgari ücretle geçinmeye çalışırken işçilerin bir bölümü de yasal asgari ücrete dahi erişemiyor. Avrupa Birliği ülkeleri içinde asgari ücretle çalışanların oranının en yüksek olduğu ülke maalesef AKP Türkiye’si. Tabii, burada, enflasyonun sebebini çalışanın aldığı maaşa bağlayan bir Ekonomi Bakanımız varken bu durumun böyle olması da maalesef kaçınılmaz. Bu, sadece Bakanın değil aslında bir nevi AKP iktidarının da düşüncesi. AKP döneminde, emeği değersizleştirmeye yönelik politikalar sürekli hâle geldi. Kamu ekonomisi özelleştirilirken kamu hizmetleri de ticarileştirildi. Sağlık, sosyal güvenlik ve eğitim alanları başta olmak üzere sosyal haklar zayıflatıldı, kısmen paralı hâle getirildi yani ticarileştirildi. Türkiye büyüyor ancak emeğin büyüme payı maalesef azalıyor.

Tek adam rejimi döneminde bölüşüm ilişkileri de bozuldu yani tek adam rejiminde 2016’da emeğin payı yüzde 36,3’ken 2022’de 10 puan gerileyerek yüzde 26,3’e düştü. Sermayenin büyümeden aldığı pay ise 2021’e göre 1,4 puan artarak 2022’de yüzde 53,7’ye yükseldi. Emekçiler ve emekliler, insanca yaşam koşulları için gerekli bir ücret talep ediyor. AKP’nin yanlış ekonomi politikalarının bedelini emeklilere ödetmek zorunda değilsiniz.

Sayın Bakanım, ücretlileri kemiren bir başka konu ise gelir vergisi. Bu bütçede yine gördük ki sizin tek gelir kaynağımız vatandaşın cebi. Temmuz ayında verilen ücret zamları maalesef gelir vergisine gidiyor. Son yıllarda, yüksek enflasyon nedeniyle büyük alım gücü kaybı yaşayan çalışanların eline geçen net ücretleri de yılın ikinci yarısında artan vergi ve kesinti yükü nedeniyle giderek düşüyor. Gelir vergisi tarife dilimlerinin yeniden değerlendirilme oranının da artırılması yerinde olacaktır.

Öte yandan, son yıllarda çalışma hayatında güvensizlikler arttı. Esneklik uygulamalarıyla işçi sınıfının kazanımları ve iş hukukunun temelini oluşturan koruyucu düzenlemeler zayıflatıldı. Bugün, 2023 ikinci çeyreği itibarıyla, Türkiye’de çalışabilir 65 milyon kişiden yalnızca 22 milyonu kayıtlı ve tam zamanlı istihdamda yer alabiliyor. TÜİK verilerinden yararlanarak yapılan hesaplama göre, mevsim etkisinden arındırılmış geniş tanımlı işsiz sayısı ise Ağustos 2023’te 8 milyon 839 bin kişi olarak gerçekleşti ama lafa gelince “İstihdamı arttıracamız, işsizliği bitireceğiz...” Siz, bu ülkede, bunu diyerek işçiyi bitirdiniz Sayın Bakanım. Sözde, kamuda taşeron sonunu çözecektiniz, ne oldu? Bugün, kamuda çalışan, belediyelerde çalışan, hastanelerde bilgi işlemde çalışan, PTT’de çalışan, Karayollarında çalışan yüzlerce taşeron işçi kadro bekliyor. Bu arkadaşlarımız iş güvencesinden mahrum, yarın eve ekmek götürüleceğim endişesi taşıyor. Seçim dönemi bunları hatırlıyorsunuz, seçim bitince maalesef aklınıza gelmiyor. Bu ülkenin çalışanları kadrolu-kadrosuz ve sözleşmeli-sözleşmesiz diye bölündü. Seçim öncesi verdiğiniz sözler maalesef tutulmadı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız “Söz konusu insan canı olduğunda maliyet hesabının hiçbir anlamı yoktur çünkü en büyük maliyet hiç kuşkusuz çalışanlarımızın canıdır. Bunu, özellikle işverenlerimiz başta olmak üzere tüm paydaşlarımızın çok iyi bilmesi gerekiyor.” dedi. Çok doğru. Peki, durum böyle mi? Çalışma yaşamı, sadece güvencesiz değil güvensiz bir hâl de aldı. Çalışırken ölüm, iş cinayetleri, muazzam bilimsel ve teknik gelişmeye rağmen azalmak bir yana arttı. Dinî değerler bile çarpıtılarak kader olarak sunuldu; sen önlem alma, yasal düzenlemeleri uygulama, sonra çık “Bu işin fitratında var.” de. Can bunlar Sayın Başkanım, can.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi Raporu’na göre 2023 yılının ilk dokuz ayında bile en az 1.409 işçi yaşamını yitirmiş. AKP’li yıllarda en az 888 çocuk işçi hayatını kaybetmiş. Sayın Bakanım, bu konularda ciddi önlemler alınması gerekiyor.

Yine, staj, çırak mağdurları söz konusu; BAĞ-KUR tescil mağdurları söz konusu, söz verdiğiniz BAĞ-KUR’lulardaki 7200 günle ilgili yasal düzenleme söz konusu.

Bir de çok somut önerim Sayın Bakanım: Serbest meslekte mesleğe girişte staj yapmak zorunda olan stajyerlerin SGK yükünün kurum tarafından karşılanması yönünde bir uygulamaya ihtiyaç olduğunu biliyoruz. Bu konuda bir düzenlemenin getirilmesini talep ediyor ve görevinizde başarılar diliyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bütçemizin olumlu sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum.

Şimdi, Bakanlık bütçesine baktığımız zaman, 11 trilyon 911 milyarlık genel bütçe içerisinde 625 milyar 780 milyonluk bir rakam yani bu da genel bütçenin yüzde 5,25’ine tekabül ediyor. Tabii ki burada sıkıntılı olan konu SGK’nin finansman açığıyla ilgili rakam. Bu rakam da 385 milyar 655

milyon. Bu oran da Bakanlığın bütçesinin yüzde 61-62'si civarında bir orana tekabül ediyor. Zaten bütçemizde de en önemli sıkıntılardan biri bütçe açığıydı. Burada, özel olarak Bakanlık bütçesinde de bu sorunu görüyoruz. Bu sorunun ortadan kaldırılmasıyla ilgili hakikaten çok önemli çalışmalar yapılması gerekiyor. Sunumunuzda da ifade ettiniz bu finansman açığının giderilmesiyle ilgili birtakım önlemlere başlanacağını, artırılacağını. Biz açıkçası bu önlemlerin neler olduğunu merak ediyoruz, detaylandırılması gerektiğine inanıyoruz.

Tabii ki ILO verilerine göre baktığımız zaman da çalışanların yarısı yani aşağı yukarı iş gücünün yarısı toplam gelirin yani bu ücret piyasasındaki toplam gelirin yüzde 8'ini alıyorlar yani bu da gelir dağılımındaki adaleti bozuyor. Bu çalışanların, ücretlilerin zaten vergi yükü çok ağır yani bunun vergi yükünün de azaltılması gerekiyor. Bu programda, baktığımız zaman, bu gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesiyle ilgili -genel bütçenin de sorunu zaten bu- somut bir şeyler görmedik; vergi yükünün azaltılmasıyla ilgili de bir çalışma görmüyoruz, vergi dilimlerindeki ayarlamalardan tutun da dolaylı dolaysız vergiler ayırımındaki dolaysız vergiler lehine yapılması gereken düzenlemeler de dâhil.

Şimdi, yine On İkinci Plan'da ve Sayın Bakanın sunumunda özel olarak değinilen bir konu da 2028 yılı sonu itibarıyla ilave istihdam yaratmak -5 milyon- ve işsizlik oranını da yüzde 7,5'ler seviyesine düşürmek yani tek haneli rakama düşürmek. Şimdi, bütçede çok ciddi açık var, SGK'nin finansman açığı var; hem bütçenin hem SGK'nin bu açıklarının giderilmesiyle ilgili yeniden borçlanmak zorunda kalınıyor ve bu borçlar faizi anca ödüyor, anaparayı aşağıya çekemiyor yani çoğu zaman da hep örnek veriyoruz, 100 milyarlık bir borçlanma, vadesi gelen bir ödeme için 170 milyar borçlanma gereği hasıl oluyor. Şimdi, böyle baktığımız zaman da tabii ki borçlanılacak ama borçlanılacak tutarların -ben defalardır söylüyorum- üretimi artırıcı, istihdamı artırıcı, ihracatı geliştirici alanlara kullanılması lazım ki ülkemizin ekonomisi düzelsin, mali disiplin sağlansın, finansman açığının giderilmesine katkı sağlansın oysa biz maalesef bunları yapamıyoruz. Dolayısıyla da bunları yapamadığımız müddetçe, ilave istihdam yaratmadığımız, yeni yatırımlar yaratmadığımız müddetçe işsizliği indirmemiz de sadece hedefte kalır, gerçekleşme oranlarında düşmeler olur. Umarım bu sayıya ulaşabiliriz Sayın Bakanım, biz de gönülden istiyoruz işsizlik sorununun çözülmesini, işsizlik oranının aşağıya düşmesini. Sadece bu konuda devlete ya da iktidara da konuyu bırakmamak lazım yani kamu-özel iş birliği içerisinde herkes üstüne düşeni yaparsa bu işsizlik oranını anca biz böyle indirebiliriz yani bütün yükü sizlere yüklemenin de doğru olmadığını buradan da ayrıca bir ifade edeyim mutlaka.

Asgari ücretlimizin durumu ayarlamalar yapılmasına rağmen sıkıntılı, şu andaki asgari ücret yeterli değil çünkü enflasyon oranındaki artışı biliyoruz, bunları düzenlememiz gerekiyor. Vatandaşlarımızdan bize birtakım istekler geliyor, çalışanlar, kamu çalışanlarıyla ilgili istekler var yani bu çalışanlar, özellikle kamu mühendisleri özlük haklarının düzeltilmesini istiyorlar. Belediye işçileriyle ilgili sıkıntılar var, bunları da buradan ifade edeyim. Bir de akademik camiayla ilgili, akademisyenler de gelirlerinin ayarlanmasını istiyorlar; bu sorunları da buradan özellikle ifade etmek istedim.

İŞKUR'la ilgili, tabii, işe alımlarda önemli bir hamle yapıldı fakat uygulamada burada bazı sıkıntılar var; buradaki işe alımlarda -ben bölgemde de yaşıyorum bazen bunu, seçim bölgem Karabük'te de- belli yerlere İŞKUR vasıtasıyla iş alımları yapıldığı zaman süreleri dolduktan sonra bunlar çıkarılıp tekrar, yeniden İŞKUR vasıtasıyla istihdamlar sağlanıyor. Bu kadar kişi için emek sarf ediliyor, yetiştiriliyor; bunların o kurumlara girdiklerinde çalışmaya devam etmesinin sağlanması ve bu konuda da ilgili denetlemelerin artırılması gerektiğine inanıyorum.

Emeklilerin durumu... Tabii ki emeklilerimizin durumu hakikaten çok büyük sıkıntı. 5 bin lira ikramiye verildi ama çalışan emeklilerimize ikramiye verilemedi Sayın Bakanım; bunların sayısına baktığımız zaman da hakikaten sayısı 1 milyon 700 bin civarında, siz net rakamları bizden daha iyi

biliyorsunuz tabii ki. Bizim hesaplamalarımıza göre de çalışan emeklilere eğer bir ikramiye verecek olsak, sizin ifade ettiğiniz şekliyle 5 bin TL ikramiye verecek olsak 8-9 milyarlık bir maliyete tekabül ediyordu. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına eğer 547 milyarlık bir ilave ödenek aktarımı yapılıyorsa açıkların giderilmesiyle ilgili, 8-9 milyarlık aktarım daha yapılırdı, keşke bu çalışan emeklilerimize de bu ikramiye ödenseydi; bu büyük bir adaletsizlik, eşitsizlik oldu.

Yine, biz burada, bu Komisyonunda 5 bin liranın yetersiz olduğunu, 15 bin lira verilmesi gerektiğini ifade ettik. 15 bin lirayı da verseydik 137 milyarlık bir maliyet yapacaktı yaklaşık olarak. Bu 545'in üzerine bir 137 milyar daha ekleyip emeklilerimizi mutlu edebilirdik; emeklilerimiz üzgün, hakikaten mutsuzlar.

Bizim Karabük bölgemiz de nüfus yoğunluğuna göre en çok emeklinin yaşadığı 2'nci şehir Sayın Bakanım; 1'inci şehir Zonguldak, 2'nci şehir Karabük. Buradan o emeklilerimizin de şikâyetlerini tüm Türkiye'ye yayarak, tüm emeklilerimizin şikâyeti olarak size ifade edeyim. Bu konuyla ilgili, en azından belli konularda nasıl torba yasalar geliyorsa ekonomiyle ilgili düzeltmelerin yapılmasının akabinde buralara da yeterli payların ayrılması gerektiğine inanıyorum.

Yine, Sosyal Güvenlik Kurumlarında gerçekten çok ciddi fon birikimleri oluyor; bu birikimlerin değerlendirilmesinin de önemli olduğunu buradan ayrıca vurgulamak istiyorum çünkü bu fonlar mevcut enflasyonist ortamda finans sektörünün araçlarıyla, mekanizmalarıyla uygun bir şekilde değerlendirilmese eriyorlar. Bu değerlendirmeler önemli, enflasyonist ortamda paranın değer kaybetmemesini sağlayacak tarzda yatırımlara kanalize edip düzgün değerlendirmelerle finansman açığının aşığına çekilmesi mümkün olacaktır diye düşünüyorum.

Sürem var daha, bir konuyla ilgili de özellikle buradan açıklama yapmak istiyorum; bu da Türkiye'deki sendikal hak ve özgürlüklerle alakalı. Biliyorsunuz, Anayasa'mızın 51'inci maddesi sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamayacağını söylüyor çalışanların. Bu konuyla ilgili çok yakın bir zamanda maalesef talihsiz olaylar yaşadık; 7 Ağustosta 4'ü Ankara'da, Ankara büroda, işte, 20'si de İstanbul büroda olmak üzere gazetecilerimiz işsiz kaldı. "Sputnik" adlı gazetecilik camiasıyla ilgili olarak yetkili bir firmanın çalışanlarından bahsediyorum; yurt dışı kaynaklı bir firma biliyorsunuz. Bu firmanın Anayasa'nın 51'inci maddesine de aykırı hareket ettiğini, Anayasa'mızın bu kurallarını saymadığını yetkililerin kendi ağızlarından ifadeleriyle duyuyoruz; hem sendikal haklara aykırı hem ILO yani Uluslararası Çalışma Örgütünün belirli maddelerindeki sözleşmelere aykırı hem İş Kanunu'na aykırı hem Anayasa'mıza aykırı bir durum. Bu durumun süratle düzeltilmesi gerekiyor ve işsiz kalan gazetecilerin, bu saydığım gazetecilerin tekrar işlerine dönmeleri gerekiyor. Bunu da buradan özellikle ifade ediyorum, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, İYİ Partinin bir ricası var; 2 milletvekillerinin ayrılması gerekiyor, Komisyon üyelerimizden önce onlara söz vereceğim, onlar aramızdan ayrılacaklar bir programa gideceklermiş.

Sayın Yüksel Arslan, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; hepimizin bildiği üzere eylül ayında enflasyon yüzde 4,75 artarken yıllık bazda yüzde 61,53'e yükseldi. Bu verilere göre temmuz, ağustos ve eylül aylarını kapsayan üç aylık dönemdeki enflasyon yüzde 25,11 olarak gerçekleşti. Artan enflasyon karşısında ezilen milyonlarca çalışan ve emekli açlık sınırında yaşıyor. Günümüzde yüksek enflasyonla birlikte

eriyen ücretlere bir darbe de vergi tarife dilimleri ve oranları vurmaktadır. Gelir vergisi tarife dilimleri ve oranları adil biçimde düzenlenmediğinden çalışanların üzerinde vergi yükü artmaktadır. Büyük alım gücü kaybı yaşayan çalışanların eline geçen net ücretleri yılın ikinci yarısında artan vergi ve kesinti yükü nedeniyle giderek düşmektedir. Şöyle ki: İşçiler ağustos ve eylül aylarında temmuz ayına göre daha düşük ücret almaktayken yılın son aylarında artan gelir vergisi yükü nedeniyle düşüş giderek artış göstermektedir. Yüksek enflasyon nedeniyle çalışanlar çok daha hızlı biçimde ikinci ve üçüncü vergi dilimlerine giriyor. Çalışanlar, nisan ve mayıs aylarında ikinci vergi tarife dilimine, yüzde 20'ye, ağustos ve eylül aylarında ise üçüncü tarife dilimine, yüzde 27'ye giriyor ve ciddi kayıplara uğruyor. Dolayısıyla, çalışanların yıl içinde aldığı ücret zammının önemli bir bölümü vergiye gitmektedir. Alınan zamlardan birkaç ay sonra artan vergiler nedeniyle eline geçen net ücret düşmektedir. Ücret gelirlerinin asgari ücret kadar kısmı gelir vergisinden istisna edilmiş olmasına rağmen istisna uygulamasının matrahtan indirim yerine vergiden indirim yoluyla yapılması nedeniyle ücretli çalışanlar asgari ücret vergi istisnasından gerektiği gibi yararlanamıyor. Tüm bu gerçekler nedeniyle, çalışanların gelirlerinden yapılan kesintilerin düşürülmesi, çalışanların alım güçlerinin korunması için gelir vergisi oranlarının güncel ekonomik koşullara uygun biçimde yükseltilmesi ve ücret gelirlerinden kesilen gelir vergisinin yüzde 15'e sabitlenmesi talebimizdir.

Gelelim bir diğer önemli konuya: Emeklilerin maaşı haziran ayı sonunda yapılan zamla beraber açlık sınırının altında kalmıştır. 9 milyon emekliye ise sıfır zam yapıldı. Tüm emeklilerimiz bir zam haberi beklerken sadece çalışmayan emeklilere 5 bin lira ikramiye verilmesi adaletsizlik, eşitsizlik, hakka girmektir. Emekliler arasında çalışan-çalışmayan diye ayırım yapılıyor ya da kayıtlı-kayıt dışı gibi bir ayrıma gidiliyor. İktidar söz konusu uygulamayla Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı davranarak ayrımcı bir tutum sergilemiştir. Sigortalı çalışan emeklilerin uygulamanın dışında bırakılması emekliler arasında bir ayırım yaratmaktadır. Devlet, emeklilerin çalışmasını teşvik ediyor, bu konuda yasal düzenleme yapıyor, sonra da çalışan emeklileri cezalandırıyor. Hâl böyleyken emekliler, dul ve yetimler için yapılması gereken, maaşların insanca yaşama düzeyine çekilmesidir; en düşük emekli aylığı en az asgari ücrete yükseltilmelidir. Bu tutar emeklilerin kök aylığı kabul edilmelidir, diğer aylıklar da aynı oranda yükseltilmelidir. Bunun çözümü bir defaya mahsus ikramiye değildir.

Yine, emekli aylıklarının bağlanmasında 2000 öncesi, 2000-2008 arası ve 2008 sonrası olmak üzere var olan üç ayrı sistemden doğan farklar ve dengesizlikler giderilmelidir. Aynı sürelerde çalışan ve eşit prim ödeyen emeklilerin aylıkları arasında farklar eşitlik ilkesine aykırıdır. Aylık bağlama oranları eski düzeyine yükseltilmeli ve kapsamlı intibak düzenlemesiyle emekli ayrılıkları arasında eşitsizlik giderilmelidir.

Diğer yandan, emeklilik yaşı konusunda adalet ve denge sağlanmalıdır, emeklilikte adil bir kademeli geçiş sistemi uygulanmalıdır. Uzun yıllardır verilen mücadele sonucu yapılan EYT düzenlemesi önemli bir mağduriyeti giderirken yeni adaletsizlikler de yaratmıştır. 8 Eylül 1999 gününden önce sigortalı olanlar için emeklilikte yaş koşulu olmadan emeklilik imkânı tanınırken 9 Eylül 1999 ve sonrasında sigortalı olan kadınlarda yirmi ve erkeklerde on yedi yıl daha geç emeklilik söz konusu olmaktadır. Bir gün, bir ay, bir yıl farkla ortaya büyük bir dengesizlik çıkmıştır. Sigorta başlangıcı 9 Eylül 1999 ve sonrası olanlar için adil bir kademeli geçiş sistemi kabul edilmelidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Hamsioğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli bürokratlar, milletvekilleri; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2024 bütçesinin hem çalışanlarımız hem de emeklilerimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum ama iyi niyetin yetersiz kaldığı bir noktada olduğumuzu da görüyorum.

İlk olarak sayısı yüz binleri bulan staj mağdurlarımıza değinmek ve stajyerlerin staj süresi olarak geçirdikleri çalışma sürelerinin SGK hizmet priminden sayılmamasının yarattığı sorunlara dikkat çekmek istiyorum. Emekli olabilmek için primlerinin dolmasını bekleyen vatandaşlarımızın, iş hayatına yeni bir adım atmak isteyen gençlerimizin çalışmış oldukları hâlde staj sürelerinin prim gün hesabına dâhil edilmemesi açık bir ifadeyle kazanılmış hakkın gasbedilmesidir. Bu insanlara çalıştıkları süreler boyunca staj sigortası yapılıyor, herhangi bir meslek hastalığı ya da rahatsızlık geçirirlerse sağlık şartlarını sağlamak kaydıyla güvence altına alınıyorlar ama prim gün hesabı kayıt altına alınmıyor. Hem çalışmış olduklarının resmî olarak kabul edilip hem de emeklilik hakkı hesap edilirken çalışmamış varsayımlarında gerçekten bir tuhafılık, gariplik görmüyor musunuz; sormak istiyorum. Staj mağduriyeti yaşayan kaç vatandaşımız var? Elinizde bunlarla ilgili bir veri tabanı var mı? Bu durumda olan vatandaşlarımızın haklı taleplerine yönelik çalışmalarınız nelerdir?

Bir diğer konu, işçi kazaları. Hem Avrupa Birliğinin hem de bizim Sosyal Güvenlik Kurumunun yani sizin verilerinize göre Avrupa ülkeleri arasında iş kazaları sonucu en fazla hayatını kaybeden işçiler maalesef Türkiye’de bulunuyor. Keşke tabii, başka konularda olabilseydi ama Türkiye işçi ölümlerinde lider durumda. Türkiye’de 2022 yılında iş kazalarında en az 1.843 kişi hayatını kaybederken 2023 yılının ilk üç ayında da en az 463 işçi yaşamını yitirdi. Bu veriler iş kazalarının ne kadar ciddi bir sorun olduğunu gözler önüne seriyor. Bizler de nerede denetim, denetimin gereği olan yaptırımlar nerede demekten kendimizi alamıyoruz. Bu tabloda iş sağlığı ve güvenliği standartlarının daha etkili bir şekilde uygulanması ve denetlenmesi gerekliliğiyle ilgili daha etkin bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz? Şimdiye kadar izlenen yolun sonuç vermediği ortada çünkü.

Bir başka önemli konu da kayıt dışı ekonomi. Kayıt dışı istihdamın Türkiye ekonomisine olan yükünün yanında bir de Suriyeliler ve düzensiz göçle gelen yabancı uyruklu mültecilerin getirdiği yük birleşince durum içinden çıkılmaz bir hâl aldı. Çevre ve Şehircilik Bakanı Mehmet Özhaseki bazı şehirlerde sanayinin Suriyelilerin gayretleriyle ayakta kaldığını, eğer Suriyeliler olmazsa sanayimizin işleyemez duruma geldiğini savunmuştu. Siz de bu akılalmaz düşünceye katılıyor musunuz? Katılmıyorsanız lütfen katılmadığınızı belirtin, katılıyorsanız da bu durumu lütfen verilerle açıklayın. Türk gençlerinin yurt dışına çıkmak zorunda kaldıklarını, beyin göçündeki artışı göz önünde bulundurursak geleceklerini kurtarabilmek için farklı arayışlara yönelen gençlerimize cevabınızı merak ediyoruz. Bu kapsamda ülkemizde kayıt dışı çalışan kaç Suriyeli var? Kayıt dışı çalışan Suriyelilerin SGK’ye eksi maliyeti nedir? Bu konuda somut verilere dayalı bir çalışma yapılıyor mu?

Ayrıca, emeklilerimize verilecek olan ek 5 bin lirayı da bu kapsamda değerlendirmek gerek. Düşünün ki çalışan emeklilerimize ek 5 bin TL ödenmeyecek. Aslında çalışan emeklilerimize açık bir şekilde şunu söylemiş oluyorsunuz: “Eğer çalışmasaydın ya da kayıt dışı çalışsaydın ben sana bu 5 bin TL’yi verirdim ama sen çalıştın ve devletine vergi ödediğin için seni cezalandırıyorum ve sana bunu ödemiyorum.” Bu uygulamanın başka bir izahı maalesef mümkün değil. Kendi eliyle vatandaşını kayıt dışına iten, kayıt altında çalışıp devletine vergisini ödeyen insanları da cezalandıran başka bir sistem var mıdır inanın bilmiyorum.

Bu sorulara tatmin edici bir şekilde cevap verirseniz seviniriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ejder Açikkapı, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesi ve 2022 yılı kesin hesabının görüşüldüğü Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Tabii, 2002 yılından günümüze siyasi hareketimize, demokrasimize, milletin iradesinin tecelligâhı Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı nice engellemelerle karşılaştık, hain girişimlerle karşılaştık ve tüm bunlara rağmen ülkemizi hizmet ve yatırımlarla ihya ve inşa etmeye devam ediyoruz. 27 Nisan e-muhtırası, 17-25 Aralık yargı darbesi girişimi, 15 Temmuz hain darbe girişimi bu ülkede AK PARTİ siyasi hareketine, demokrasimize, milletimize karşı yapılmış hain girişimler olarak tarihte yerini almıştır.

Tabii, birçok arkadaşımızın zaman zaman “tek adam rejimi” gibi ifadelere yer verdiklerini görüyoruz. Burada yapılan açıklamaları değerlendiren aziz milletimizdir, hakem millettir, irade milletin iradesidir, bu irade sandıklara yansır ve herkes bu iradeye saygı göstermek zorundadır.

Yirmi iki yıldır bu ülkede iktidar olan AK PARTİ girdiği her seçimde uluslararası siyasi gözlemcilerin saygıyla karşıladığı seçimler sonucunda yirmi bir yıldır AK PARTİ iktidarının ve onun liderinin değerli hizmetleriyle buluşma imkânı bulmuştur. İktidarda olduğumuz yirmi iki yıl boyunca ülkemizde meydana gelen ve öngörülemeyen birçok badireye rağmen dimdik ayakta yız. Milletimizin iradesi ve sandıklara yansıttığı kararıyla hizmet ve yatırımlarımıza, liderimiz, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın yirmi iki yıldır ülkemizde yazdığı başarı hikâyesiyle milletimize hizmet etmeye devam ediyoruz.

24 Ocak 2020 tarihinde benim de ilim olan Elâzığ'da 6,8 şiddetinde bir depremle karşı karşıya kaldık ve depremin hemen akabinde, birkaç saat içerisinde sayın bakanlarımızın, sonraki gün Sayın Cumhurbaşkanımızın Elâzığ'a gelerek orada yaşanan acıları nasıl paylaştıklarını, tıpkı 6 Şubat 2023 tarihindeki “asrın felaketi” dediğimiz... Aynı gün içerisinde herhâlde dünyanın hiçbir yerinde karşılaşmayacak şekilde 7,8 ve 7,6 büyüklüğündeki 2 ayrı büyük depremi yaşadık ve on binlerce canımızı yitirdik.

Tabii, öncelikle bu depremlerde hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımıza Yüce Allah'tan rahmet diliyorum. 6 Şubat depreminden sonra Adıyaman'daydık -Sayın Ahmet Aydın Bakanımın da ilidir-orada siyasi hareketimizin, liderimizin, Bakanlarımızın -ki o dönemde Sayın Bakanımız Mehmet Muş Bey de Adıyaman'daydı- nasıl bir aşkla, nasıl bir millet sevgisiyle çalıştıklarına şahitlik ettik. O gün hiçbir oy kaygımız yoktu, hiçbir siyasi kaygımız yoktu ve 6 Şubat depreminden sonra, 11 ilde bulunan siyasi hareketimizin temsilcileri, milletvekillerimiz, STK'lerimiz, aziz milletimiz, o gün birlik ve beraberliğin ne olduğunu bir kez daha bütün dünyaya göstermişti. Bu anlamda, böylesi büyük bir depremin sonucunda 104 milyar gibi bir ek yükün -milletimiz nezdinde getireceği yükün- farkında olduklarını biliyoruz.

Dolayısıyla, bizler hem bu gerçeklik ışığında hareket ederken hem de tabii ki çalışanlarımızın, işverenlerimizin, tüm kesimlerin yanında olmaya devam edeceğiz. Tabii, deprem sonrası olağanüstü hâl ilan edilen illerde işçilerimizin işten çıkarılmalarını sınırlandırdık. Deprem bölgelerinde işveren ve işçilerin yükümlülüklerini ileri tarihlere erteledik.

Deprem felaketinin yaşandığı 11 ilin sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlarımıza tedavilerinde ihtiyaç duydukları ilaçların temin edilmesine yönelik destekler gibi, Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılabilecek tüm kolaylıklar sağlandı.

Kısa çalışma ödeneği kapsamında deprem bölgesinde yer alan yaklaşık 110 bin vatandaşımıza toplam 1 milyar liralık bir ödeme yapıldı.

Ayrıca, gerekli prim şartlarını taşımadığı için işsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanamayan vatandaşlarımız için nakdi ücret desteği uygulaması hayata geçirildi ve bu destek kapsamında 81 bin vatandaşımıza yaklaşık 695 milyon liralık bir ödeme yapıldı. Depremzede vatandaşlarımıza, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenlere işsizlik ödeneği almaları hususunda prim ve süre hususlarında kolaylıklar getirildi.

Yine deprem bölgesinde toplum yararına programlar da uygulanmaya başlanmış oldu. Bu kapsamda toplamda 57.057 kişilik programıyla 6 milyar 912 milyon lira ödenek tahsis edildi ve böylece TYP uygulaması noktasında esneklik ve kolaylıklar sağlanmış oldu. 2024 yılında da depremden etkilenen tüm illerimiz, eskisinden daha güçlü şekilde yeniden ayağa kaldırılana kadar çalışmalarımız ve desteklerimiz aynı hassasiyetle devam edecektir.

Ülkemiz, AK PARTİ yönetim anlayışıyla son yirmi bir yılda çalışma hayatı ve sosyal güvenlik alanında yaptığı reform niteliğindeki icraatlar sayesinde tüm vatandaşlarımıza devletimizin varlığını ve kudretini en etkili şekilde hissettirmiş, 85 milyonu kapsayan şefkat ve merhamet elini her daim milletimizin üzerinde tutmuştur.

2023 yılının ikinci yarısında geçerli olacak brüt asgari ücret tutarı 13.414 lira, net asgari ücret tutarı 11.402 lira olarak belirlenmiştir. Ocak 2023'te yüzde 54, Temmuzda ise yüzde 34 artırarak işçilerimizin yanında olduğumuzu göstermiş olduk. Yaptığımız bu artışla, yüzde 34 gibi enflasyon oranının oldukça üzerinde bir refah payını da içeren ara zammı gerçekleştirmiş olduk. Geçtiğimiz yılın ikinci yarısına göre asgari ücreti yüzde 107 oranında arttırmış olduk. Göreve geldiğimiz 2002 yılına göre ise nominal olarak 61 kat artırdık, reel olarak da yaklaşık yüzde 312 artış sağladık. Böylece çalışan kesimi enflasyona ezdirmemenin büyük bir mücadelesini verdik, refah artışından ciddi bir pay sağlamış olduk.

Sürem bitiyor, ben 2024 yılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın bütçesinin aziz milletimize hayırlar getirmesini diliyorum ve Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerini, milletvekillerimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Açıkcapı.

Sayın Özlale, süreniz on dakikadır.

Buyurun Hocam.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, bürokratlar, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlk önce, devamlı bizimle beraber olan basın emekçilerine geçmiş olsun diyorum hem size hem de bize. Dün bir gazeteci daha haksız yere, hukuksuz yere tutuklandı. Buradan Tolga Şardan'a ve bütün basın camiasına geçmiş olsun diyorum.

Yine verilerle dolu bir analiz yapacağım on dakika içerisinde. Başlayabiliriz.

İlk önce, benim hem buraya gelip sunum yapan Bakanlarla hem de AK PARTİ'li milletvekili dostlarımızla anlaşmadığım şey: Söyledikleriniz ile bizzat sizden gelen, TÜİK'ten gelen verilerin birbirine çok uyuşmaması. Şimdi, sol tarafta baktığımız zaman millî gelirdeki büyüme var; yukarı doğru giden millî gelir büyümesi, fena bir şey değil fakat alt tarafta bir türlü millî gelir büyümesini yakalayamayan ne var? Ücretler var, saatlik kazanç endeksi çakılmış kalmış. O yüzden de burada biz bütçe görüşmelerinin ilk başından beri kişi başı millî gelir artıyor, artmıyor, bunun dışında bir ücret problemi olduğunu söylüyoruz. Bu ücret probleminin temelinde de bu var. Mesela sağ tarafa

bakın, gelir dağılımına baktığınız zaman, hani kimlerin ne kadar gelirini artırdığına bakacak olursanız, ücretlilerdeki artış kişi başı millî gelirin altında, üstelik işverenlerin de altında. Dolayısıyla buranın, bu ülkenin bir ücret problemi var. Bu ücret problemi giderilmedikçe Türkiye'deki sosyal problemler bir türlü gitmez. Burası TÜİK verisi.

Şimdi devam edelim. Burada biz çok sevdiğim Sayın Güneş'le beraber istihdam konusunda bazen takışıyoruz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Evet.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Siz diyorsunuz ki: “İstihdamı sağladık, Türkiye’de insanlar devamlı iş bulabiliyorlar, istihdam artıyor.” Biz de baktık; şimdi Türkiye aynı ligde yer aldığı üst orta gelir ülkeleriyle ya da aynı büyümeyi yakalamak istediği Çin’le aynı istihdam oranına sahip mi? Önemli olan...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Çin dünyada en fazla büyüyen ülke Allah aşkına!

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Yok.

Almanya, Güney Kore ya da Türkiye'nin beraber yer aldığı üst orta gelir ülkelere de baktık şimdi. Yani bizim istihdamımız gerçekten yüksek mi? İşsizlik oranına bakmak aldatıcı olabiliyor arkadaşlar. Neden? Çünkü eğer siz iş bulmaktan ümidinizi kesmişseniz ve İŞKUR'a başvurmazsanız işsiz kabul edilmiyorsunuz, iş gücüne dâhil olmuyorsunuz, sizler de benden daha iyi biliyorsunuz. Yani Türkiye'nin kendi üst orta gelir grubundaki istihdam oranını yakalaması için 9, Çin kadar olması için de 10,7 milyon daha ekstradan istihdama ihtiyacı var. Dolayısıyla biz...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Olacak inşallah.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – İnşallah tabii yani.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Bir yirmi beş sene daha inşallah(!)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Evet. Yani dolayısıyla burada istihdamda bir başarı hikâyesinden bahsetmek çok mümkün değil çünkü şu anda bizim çalışan sayımızın toplam nüfusa oranı kendi yer aldığımız ligin çok altında. Bizim en başta 9 milyon istihdam yaratmamız gerekiyor ki üst orta gelir ülkelerle aynı istihdam oranına kavuşalım.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Çin ve Almanya'yla aynı ligdeyiz değil mi biz?

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Yok değiliz, üst orta gelir... Bakın, isterseniz benimle istatistikler konusunda çok yarışmayın, buraya zaten insafli istatistikler getiriyorum. Üst orta gelir ülke grubu diyorum ben size.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Almanya bizi kıskanıyor, yapmayın gözünüzü seveyim ya(!)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Birleşmiş Milletlerin istatistiği arkadaşlar.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Şimdi, şunu bir kabul etmek gerekiyor arkadaşlar: Bizim 9 ila 10 milyon civarı ekstradan istihdama ihtiyacımız var sosyal güvenlik sistemini de ayağa kaldıramamız için. Bunun tabii ki önemli bir kısmı -ben de öğleden önce konuşan Sayın Temelli'ye katılıyorum- kamuda olmak zorunda ve kamuda bu istihdamı yaratırken aynı zamanda kamudaki memnuniyeti de artırmamız gerekiyor. Hatırlarsanız geçen hafta sizlerle beraber buradaki Memnuniyet Endeksi'ne baktığımda... Kamu istihdamını artırmamız lazım, sizinle aynı şeyi söylüyorum Sayın Güneş yani kamu istihdamını artırmamız lazım ama kamu istihdamını artırırken kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyeti de artırmamız lazım, aynı şeyi söylüyoruz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kamu işçisini mi artıracamız? Memuru mu artıracamız?

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Kamu istihdamını, evet; bizim daha fazla devlet memuru, öğretmen, doktora ihtiyacımız var. Neyse, tutanaklara geçti. Bakın, şimdi şunu söylemek gerekiyor...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Temelli'yle aynı şeyi savunuyorsunuz yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, sizin söz talebiniz var sanırım yoksa sürenizden düşeceğim bunları.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Şunu söylemek gerekiyor: Sayın Güneş, siyasi görüşlerden bağımsız olarak bizler burada Türkiye'de farklı illerin seçtiği milletvekilleri olarak çok önemli bir iş yapıyoruz. Benim sizinle de çoğu zaman benzer düşündüğüm şeyler var, Sayın Temelli'yle de var. Dolayısıyla burada bu işi biraz daha siyasetüstü bir mesele olarak algılayıp Türkiye'nin sorunlarını anlatmak lazım. Ben bu Komisyonda herhangi birisiyle aynı fikirleri paylaştığımdan ancak memnuniyet duyarım. O bakımdan yani partiden bağımsız gidelim.

Bakın, şimdi, Türkiye'nin çok ciddi bir ücret problemi var dedim çünkü asgari ücretlilerin oranı zaman içerisinde artıyor. Nereden biliyoruz? İşte, şuradan, bakın, Türkiye'de asgari ücretlilerin oranı -Sayın Bakan da söyledi- yüzde 40. Bizden sonra en yüksek oran Slovenya'da; yüzde 15. Dolayısıyla, asgari ücret açlık sınırının yakınında ve bizim yüzde 40, bizden sonra Avrupa Birliği ülkelerinde en yüksek asgari ücret oranı yüzde 15. Dolayısıyla, burada çok ciddi bir problem var ama "Daha büyük problem ne?" diyorsanız, bence şu: Bakın, Türkiye'nin yüksek vasıf gerektiren işlerde çalışanların ücretlerinin nasıl düştüğüne bakın burada. Şimdi, sol tarafta -TÜİK datasıdır- TÜİK datasına göre, beceri düzeylerine göre işlerin ortalama ücreti asgari ücretin kaç katıymış? Bundan on sene önce 3 katıymış, şimdi 2 katı. Yani "Üniversite mezunları bu ülkeden neden gitmek istiyor?" dersiniz bence ideolojik sebeplerden dolayı değil, onun etkisi olabilir ama burada yüksek vasıf gerektiren işlerde çalışanların çok ciddi bir geçinme problemi var; ben demiyorum, TÜİK söylüyor. Bugün yüksek vasıflı bir üniversite mezununun o aldığı ücret asgari ücretin sadece 2,2 katı. Hatta şöyle söyleyeyim size: Yine beceri düzeylerine göre yüksek vasıf gerektiren işlerde çalışanların yaklaşık beşte 1'i asgari ücret alıyor; Türkiye'nin temel problemi bu. Ben Sayın Bakanın sunumunda da bu konulara, beceri politikasına önem verdiğini gördüğüm için mutluyum.

Fakat şöyle bir problem var: İş dünyamıza baktığımız zaman "İş dünyamız ne gibi, ne vasıfta çalışanlar arıyor?" dediğiniz zaman, en fazla düşük düzeyli becerili insanlar arıyor. Bakın, buradaki temel uyumsuzluk ne, biliyor musunuz? Türkiye'nin ilk önce bunu çözmesi lazım. Bizler çok fazla üniversite açıyoruz, biliyorsunuz. Ben fazla üniversite açılmasına bir akademisyen olarak karşı birisiyim, bu üniversitelerin iki senelik teknoloji kampüsleri hâlinde revize edilmesi gerektiğini düşünüyorum ve burada çağımızın gerekli olan becerilerinin bu kampüslerde verilmesi gerektiğini düşünüyorum Türkiye'de ve yurt dışında ders veren bir öğretim üyesi olarak. Ama bu kadar fazla üniversite mezunu çıkarttıktan sonra, iş dünyası kendi üretim düzeyini ancak düşük becerili insanları çalıştıracak durumda tutarsa, işte o zaman orada bir problem oluyor -Sayın Şimşek'le de Sayın Yılmaz'la da Sayın Bakan'la da bugün bunu konuşmamız lazım- beceri uyumsuzluğu oluyor. Yani iş dünyası aslında çok yüksek vasıflı ya da orta yüksek vasıflı kişiler aramıyor, son beş sene içerisinde düzenlenen yanlış politikalarla beraber öyle bir rekabet ortamı yaratıldı ki siz ucuz iş gücü, ucuz emek ve değersiz Türk lirasına dayalı bir rekabet gücü geliştirmek istediniz: Siz değil, bundan önceki 2 Hazine ve Maliye Bakanından bahsediyorum genelde, onların rekabet politikası bunun üzerineydi. Vasıflı kişiler yetiştirdiği zaman, iş dünyası bu vasıflı kişileri yetiştirecek üretim seviyesinde değil, işte o zaman da şu oluyor: İş dünyası üniversite mezununa en fazla asgari ücret verebiliyor çünkü Türkiye'nin bir verimlilik problemi var. Türkiye'nin üretim deseni bu kadar fazla becerikli üniversite mezununa maalesef iş bulacak, onları istihdam edecek seviyede değil; bizim burada yaklaşmamız lazım. Bir de şu var: Sayın Bakan "iyi işler"

dedi, doğrudur fakat bu işleri bizim cinsiyet ve yaş grubuna göre eşit dağıtmamız lazım. Kadınlara baktığınız zaman, gençlere baktığınız zaman, özel sektöre baktığınız zaman -bir Dünya Bankası jargonudur “good jobs”- bu hâlâ son derece maskülen bir toplumda yaşadığımızı gösteriyor; maalesef, orta yaş üstü erkek egemen çalışanlara bu iyi işler gidiyor. Kadın istihdamına çok daha fazla vurgu yapmamız lazım. Mesela, ben sizde şunu görmeyi çok isterdim: Bakım ekonomisine vurgu yapılması gerekiyor. Çünkü demografiden bahsettiniz, toplum yaşlanıyor, kadın istihdamını artırmamız lazım, kadın istihdamını artırmamızın en güzel, en önemli yollarından bir tanesi, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de bakım ekonomisini geliştirmektir. Buraya baktığımız zaman, bir dönüşüm yaşamamız gerekiyor. Dünya, Sanayi 4.0’ı bütün zahmetiyle beraber yaşarken bakım, bizler Türkiye olarak bu dönüşüm riskine en fazla sahip olan ülkelerden bir tanesiyiz. Bir an önce, Türkiye’nin, yükseköğrenim politikasından ziyade bir beceri politikası geliştirmesi lazım yani bu “skills policy” sizin Bakanlığınızın görev alanları içerisinde. Türkiye’deki beceri politikası şu anda maalesef çağın çok gerisinde kalıyor. Peki, becerikli miyiz? Değiliz.

Bakın, bu özel sektör EUROSTAT verisini -TÜİK’ten almışlar bizim verilerimizi- söyleyeyim. Çalışanlarına bilgi ve iletişim becerilerini geliştirmek için eğitim veren işletmelerin toplam işletme içindeki payında Türkiye, küçük ölçekte de orta ölçekte de büyük ölçekte de geride. Yani bugün yapmanız gereken şeylerden bir tanesi, Türkiye’nin ücret problemini çözmek istiyorsanız, daha iyi bir ekonomi yaratmak istiyorsanız, yapmanız gereken şey özellikle bilgi ve iletişim becerilerini geliştirmek için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Biraz daha ek süre alabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Bir dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bir dakikayı biraz geçelim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Peki, iki dakika verelim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – İki dakika verelim, ben kestim ya.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bak işte, sizinle de aynı düşünüyoruz.

Neyse devam ediyoruz. Şimdi bu yetenek yarışında baktığınız zaman INSEAD’ın Küresel Yetenek Rekabetçiliği Endeksi vardır, bakın Türkiye oraya da baktığımız zaman maalesef geride kalıyor yani bizler, önümüzdeki dönemin gerekli olan becerilerini gençlerimize veremiyoruz. O yüzden benim Sayın Bakandan ricam, YÖK’e gidin, Millî Eğitim Bakanlığına gidin, ilgili bütün kurumlarına gidin ve çok sıkı bir koordinasyon hâlinde yeni bir müfredatla gelin, yeni bir beceri politikası anlayışıyla gelin çünkü eğer bu tabloyu değiştirmesek maalesef hem beceri uyumsuzluğu problemi devam edecek hem ücret problemi devam edecek ve bizler hâlâ rekabeti ucuz iş gücü ve değersiz Türk lirası üzerinden kurmaya çalışacağız.

Şimdi zaman da az olduğu için peki bu istihdamı nasıl yaratırsınız? Biraz önce dedik ya Türkiye’nin 9 milyon ekstra istihdam yaratması lazım. Bu benim TÜSİAD için zamanında yaptığım bir çalışmadır, dünyayla da uyumludur. Gördüğünüz gibi hem HEDEP’le de bazen anlaşıyoruz hem TÜSİAD’la da yani yeter ki Türkiye kazansın burada. Türkiye’de işleri genç ve küçük ölçekli şirketler sağlıyor. Önemli olan şey bu “start-up” dediğiniz şey, evet havalı bir kelime deyip çok fazla böyle göz ardı etmeyin. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yeni istihdam yaratacaksanız genç şirketlere teşvik vermeniz lazım. Yaşlı şirketlere teşvik verdiğiniz zaman onlar istihdam yaratamıyorlar, maalesef kamu

bankaları başta olmak üzere krediler onlara gidiyor ve bunlar yüzdürülüyor, onlar istihdam yaratmıyor, verimliliği de sağlamıyor; yeni Dünya Bankası raporudur. Teşvik verecekseniz genç ve küçük ölçekli şirketlere verin.

Bakın, üniversiteyle ilgili size çok sevdiğim bir slaytı göstermek istiyorum, o da şu: Dünyanın önde gelen 2 tane üniversitesi Stanford ve MIT, sağ tarafta da ülkemiz var; şirket sayısı, çalışan sayısı, ekonomik büyüklük, büyüklük sırası.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Baktığımız zaman bugün bu 2 tane dev üniversiteden mezun olanların kurduğu şirketlerin ekonomik büyüklüğü dünyanın 8’inci ve 10’uncu büyük ekonomisi yapıyor, biz 17’nci ekonomisiyiz bütün ülke olarak. Ne eksik burada? Şu eksik: Bizim, sizin de o yüzden hemen bir an önce üniversitelere gidip, YÖK’le ve Millî Eğitim Bakanlığıyla da istişare hâlinde olup buradan kendi fikirlerini hayata geçirebilecek olan öğrencileri bulup onların müfredatlarını yani üniversitelerin ve teknik liselerin müfredatını ona göre revize etmemiz lazım.

Emeklileri unutmadık. Emekli sistemiyle ilgili burada biliyorsunuz, Bakın burada şimdi sizinle aynı şeyi söyleyeceğim. Ben Türkiye’deki emeklilerin probleminin sizinle başlamadığını düşünüyorum. 38 ila 43 yaşında emekliliğe izin verirsiniz -dünyada hiçbir yerde yoktur- kadınların 38, erkeklerin 43 yaşında emekli olmasına izin verirseniz ve ondan sonrasında da SSK’nin primlerini enflasyonun çok altında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Özlale, teşekkür ederim.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Başkanım, son ikinci defa...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – ...hazine bonusu olarak hazineye satarsanız elinize korkunç bir sistem kalır. Bugün SGK sistemi hiçbir şekilde sürdürülebilir değil, bunda bütün partilerin, bakın baştan söylüyorum, seçim zamanında popülist bir şekilde hareket eden bütün partilerin maalesef emeği vardır -kötü anlamda söylüyorum bunu- Türkiye’de emeklilik sisteminin bu hâle gelmesi 80’lerden itibaren izlenen yanlış politikalarıdır. Bizler bu yanlış politikaları izlediğimiz için bizim çocuklarımız 70 yaşında, 75 yaşında açlık sınırının altında emekli maaşı alacaklardır. Bunun vebali, dediğim gibi sadece sizin değil, 80’den itibaren iyi kötü popülist politikalarla siyasete yön veren bütün siyasi partilerin üzerindedir diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Şimdi HEDEP Grubundan Gülcan Kaçmaz Soyyiğit’e, sonra CHP’den Cavit Arı Bey’e söz vereceğim.

Sayın Soyyiğit, buyurun.

Süreniz on dakika.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkürler Sayın Başkan.

“Sayyiğit” soyadım bu arada.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Özür dilerim.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Yok, estağfurullah.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesi hakkında görüşlerimizi paylaşmadan önce herkesi, her bir emekçi arkadaşı saygıyla selamlıyorum.

Yine önceki dönem milletvekilimiz sevgili Hüda Kaya'nın da bir kumpasla tutuklanmasını kabul etmediğimizi, bunu kınadığımızı belirtmek istiyorum. Bunun tam da IŞİD gibi bir barbarizme karşı zaferin adresi olan Kobani'yle ilgili dava gerekçe gösterilerek 1 Kasım dünya Kobani gününde yapıldığını da görüyoruz. Partimizin her bir üyesi, emekçisi gibi Hüda Kaya yoldaşımız da nasıl ki dün 28 Şubatçılara karşı boyun eğmediyse bugünkü faşizme de boyun eğmeyecektir.

Dünya, işçinin ve emekçinin alın teriyle, emeğiyle yaşanacak bir hâle geliyor; fabrikalarda çarklar onların varlığıyla dönüyor ama "hard" kapitalist mantalite onların emeğini yok sayarak haksızlığa karşı itirazını ya görmezden geliyor ya da yasaklıyor. Buradan, zor şartlarda çalışan Trendyol GO kuryelerinin eylemlerini, Sputnik basın çalışanlarının itirazlarını, Schneider Enerji çalışanlarının grevini, TEDAŞ ve FEDAŞ işçileri başta olmak üzere ülkenin dört bir tarafında sadece emeğinin hakkını talep eden her bir emekçiyi görüyor ve HEDEP olarak onların yanında olduğumuzu belirterek her birini ayrı ayrı selamlıyorum.

Türkiye'de istihdam alanının genişlemesi, iş imkânlarının artması sorunu maalesef artarak devam etmektedir. İçinden geçtiğimiz bu süreçte de ekonomik krizle birlikte derinleşen bir işsizlik ve yoksulluk söz konusu. Dolayısıyla, bugün insanca bir yaşamı sağlayacak bir iş bulmak da insan onuruna yaraşır koşullarda çalışmak da ciddi bir sorun hâline gelmiştir. TÜİK belli kriterlere göre işsizlik, istihdam, iş gücüne katılım oranlarını açıklıyor ama bunların, bağımsız kuruluşların, sendikaların açıkladığı verilerle örtüşmediğini hepimiz çok iyi bir şekilde görüyoruz. Bu nedenle tablonun tamamını tüm çıplaklığıyla gördüğümüzü düşünmüyoruz açıkçası. Oysaki ekonomik krizin emek, emekçiler boyutuyla doğru bir şekilde tam olarak ortaya konulmasıyla bütünlüklü bir çözüm de ortaya konulabilir diye düşünüyoruz.

Tabii, Türkiye'de sadece bir iş bulmakla sorun elbette çözülmüyor çünkü iş güvenliği ve iş sağlığı da bu ülkenin kanayan yaralarının içerisinde karşımıza çıkıyor. Bugün de iş cinayetleri, sakat kalmalar, meslek hastalıkları ve yaralanmalar artarak devam etmektedir. AKP Türkiye'si'nde sosyal haklar çeşitli yasalarla kısıtlanırken neoliberal ekonomi politikalarıyla sermayenin çıkarları esas alınmış, emekçinin iş güvencesi elinden alınmıştır. Ayrıca, güvenlikçi politikaların da etkisiyle bu emek alanına da yansımış, grev ve sendikalaşma hakları da büyük bir darbe almıştır. AKP iktidarı söz ve eylemleriyle işçiden değil sermayeden yana bir tutumu açık bir şekilde ortaya koymuştur. Açıkça belirtmek gerekir ki ortada bir iş kazası yok, iş cinayetleri var ve iş cinayetleri de özü itibarıyla politik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sayın Bakan, şimdi size bir tablo göstermek istiyorum, bu tabloya hem AKP Grubunun hem sizlerin iyi bakması gerekiyor çünkü; bu tabloda sizlerin yarattığınız politikaların hakikati var, bu hakikati içinde barındırıyor. Bu tablo, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin hazırlamış olduğu bir tablo. Buraya göre İş Cinayetleri Raporu'nda Türkiye'de 2023 yılında, sadece son dokuz ay içerisinde 1.409 kişi iş cinayetleri sonucunda yaşamını yitirmiş ve yine, bu tablo üzerinden şunu ifade etmek gerekiyor: Çocuklar okulda olması gerekirken sizin politikalarınızdan dolayı her yıl 60-70 arası çocuk; yine, tarım, sanayi ve hizmet sektöründe güvencesiz koşullar altında çalışan 120-150 kadın arkadaşımız; yine, yanlış iç ve dış politikalarınızdan dolayı her yıl ortalama 100 civarında mülteci yaşamını yitirmektedir. Birçok iş kazası incelendiğinde gerekli önlemlerin alınmadığını, işçilerin sağlıksız ve güvenliksiz koşullarda çalıştığını da görmekteyiz çünkü yirmi bir yıllık AKP iktidarı döneminde bir iş cinayeti rejimi inşa edilmiştir diyebiliriz. Yine, Soma, Amasra, Davutpaşa, Ostim, Düzce, Ermenek, Esenyurt, Erzurum, Samsun, Güllük, Şırnak gibi birçok iş cinayeti sizin döneminizde gerçekleşmiştir.

Söz konusu iş cinayetleri olunca seçim bölgem Van'dan da konuşmamak olmaz çünkü hemen hemen her hafta Van'a da maalesef iş cinayeti sonucu yaşamını yitirmiş bir gencin cenazesi gelmektedir. Bunu ne için ifade ediyorum? Çünkü benim seçim bölgem Van dâhil olmak üzere Kürt illerinde yıllardır uygulanan politikalarından dolayı ciddi bir göçe maruz kaldık. Bu göç beraberinde neyi getiriyor? Özellikle genç nüfusun son yıllarda batıya gelmesi ya da yurt dışına çıkmasıyla açığa çıkıyor ve batıya gelen gençlerimizin büyük bir kısmı da inşaatlarda çalışmak, çalıştırılmak zorunda bırakılıyor.

Bu tablo ülkeyi yönetenlerin eseridir, buna çözüm aramayanların ayıbıdır. Eğer siyasi iktidar her şeyi kendinde merkezileştirmese, Van halkının iradesine ve diğer belediyelerimize kayyumlar atayıp bunu, bu iradeyi ipotek altına almazsa, yerel yönetimler ve yerel demokrasi güçlendirilirse halk ve kentin dinamikleri çözüm geliştirebilir ama maalesef AKP iktidarı ne bir çözüm yolu buluyor ne de bir çözüm bulunmasına müsaade ediyor.

Sayın Başkan, Sayın Bakan ve değerli konuklar; sosyal yardımlar konusuna da kısmen değinmek istiyorum. Evrensel düzeyde "sosyal devlet" ifadesi bir "refah devleti" tanımına karşılık gelmekte, Türkiye'de ise "sömürülmek üzere üretilen yoksulluğun yönetilmesi" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Açıkçası sosyal devletin sosyal barışla ve sosyal adaletle ilişkisi de kavranmış değildir. Siyasi iktidar, yardıma muhtaç yurttaşların katma değer üretecek şekilde ekonomik hayata kazandırılmasını amaçlamıyor, toplumu âdeta yardım bekleyen kesim olarak kodlamış durumda. Yurttaşın yasalardan doğan hakkına rağmen devlet imkânlarını bir lütuf, minnet denkleminde kullanan bir iktidar söz konusu.

Bugün, sosyal yardım ödemelerinden etkilenen nüfus oranı yüzde 40 civarında karşımıza çıkmaktadır. Bu, aynı zamanda yaygınlaşan yoksulluğu, artan yoksullaşmayı da tescil eden bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle seçim dönemlerinde yoksulluğun siyasi tercihlerin dönüştürülmesi için nasıl bir araç olarak kullanıldığını hepimiz çok iyi biliyoruz. Hatta, iktidarın sosyal yardım ödemelerini yandaşlarının olduğu yerlerde artırdığı ve tabanı olmayan yerlerde bunu kısıtladığı tartışmaları da kamuoyunda fazlasıyla yer bulmuştur. Dolayısıyla, sosyal yardımların şeffaf dağıtılması gerekirken dağılımın şehir, bölge, cinsiyet ve miktar başlıklarında da ayrıca paylaşılması gerekmektedir. Bugün, sosyal yardımların bütçe içindeki ağırlığı Avrupa Birliği ülkelerinin çok gerisindedir, bunun artırılması gerekiyor ama bu, toplumu sosyal yardıma muhtaç etmeyi kesinlikle amaçlamamalı; yurttaşın asgari düzeyde yaşamını idame edeceği koşullar yaratılmalı, iş olanakları sağlanmalıdır. Bununla gerçekleşen sosyal yardıma muhtaç olanların daha çok yararlanabildiği bir sistem kurulabilir, bu mümkündür.

Tabii, iller bazında baktığımızda sosyal yardıma muhtaç edilmiş bölgeler de dikkatimizi çekiyor, bu da devletin eliyle yaratılan bölgelerarası eşitsizliğe işaret etmektedir, özellikle Kürt illerinde bunun daha da derinleştiğini görmek mümkün. Kimse bize bunun bir tesadüf olduğunu söylemesin çünkü bunun bir tesadüf olmadığını, bunun onlarca yıllık politikaların sonucu olduğunu hepimiz çok iyi bir şekilde biliyoruz. Ekseriyeti Kürt olan kentler sosyoekonomik gelişim endekslerinde son sıralarda, kişi başına düşen millî gelirden son sıralarda ama ne tesadüftür ki sosyal yardımlar konusunda 1'inci sırada yer almaktadır. Bugün hanede kişi başına düşen gelirin asgari ücretin üçte 1'inden az olduğu nüfus oranı Ağrı, Urfa, Muş ve Hakkâri'de yüzde 30'un üzerinde; Van, Diyarbakır, Mardin gibi kentlerde yüzde 25'in üzerinde bir şekilde karşımıza çıkmaktadır çünkü bölgesel eşitsizlikler, ekonomik adaletsizlikler söz konusuysa tabii açığa çıkan tablo da bu şekilde olacaktır.

Siyasi iktidar sosyal yardımlarla rıza üretemez, yurttaş da minnet duymak zorunda değildir, bunun da altını çizmek istiyoruz ama mutlu bir azınlığa hizmet eden iktidar hiç değilse insafa gelerek yoksulluğun maliyetini yoksullara ödetmekten vazgeçebilir. Bu amaçla bizler, HEDEP olarak, insanca yaşanacak ücret politikalarının, sendikal hak ve özgürlüklerin yaşam bulması, cinsiyetçi iş bölümü ve

işsizliğin son bulması, emeklilerin ve engellilerin sorunlarının çözülmesi için mücadele etmeye devam edeceğiz. Siyasi iktidarı da sermayenin dar iktidar hesaplarının bütçesini değil, emekçi halkın bütçesini yapmaya davet ediyoruz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Arı'ya söz vereceğim, daha sonra Sayın Kırkpınar'a.

Sayın Cavit Arı, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakanım, öncelikle başarılar diliyorum çünkü Bakanlık olarak başarılı olmanızı gerçekten diliyoruz. Bakanlığınızı kısaca şöyle özetlersek: Bir taraftan işsizlerle uğraşmaktasınız; işsizlerin istihdamı, iş bulabilmesi, onların yeni iş alanlarıyla işe kavuşması Bakanlığınızı ilgilendiriyor. Yine, iş bulup çalışan işçinin, memurun yani kısacası çalışma hayatı içerisinde olan herkesin kaliteli bir yaşam içerisinde, kaliteli bir çalışma hayatı içerisinde, kaliteli bir çalışma hayatı içerisinde olabilmesi yine Bakanlığınızı ilgilendiriyor. Çalışıp emekli olmuş kişilerin yani emeklilerimizin, büyüklerimizin de yine emeklilik hayatı içerisinde hak ettikleri değerde yaşam koşullarına kavuşması da yine Bakanlığınızı ilgilendirmekte. Kısacası, iş hayatının her aşaması Bakanlığınızla bağlantılı.

Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Bakın, bir taraftan da Bakanlığınız hemen hemen her alanla irtibatlı. Ben önce eğitim alanıyla ilgili bahsetmek istiyorum. Sayın Bakan, bakın, bugün Bakanlığımızın oransal anlamda işsizlik oranları çok yüksek bir şekilde, işte, yüzde 10'lar seviyesinde ifade ediliyor şu an, ki bana göre daha da fazla. Çünkü bugün sokakta iş arayan... Bir resmî kurumun, özellikle belediyelerin veya işte, bakanlıkların, bırakın kadroyu, geçici işçi, mevsimlik işçi gibi işler için yani 100 kişilik bir iş ilanına belki de 10 bin kişinin müracaat ettiği bir dönemde yani böyle yüzde 10 işsizlikten bahsetmek de çok gerçekçi değil. Ancak bununla beraber şunu söyleyeyim: Bu işsizlik oranlarının hâlâ çok yüksek olmasının altında yatan en önemli sebeplerden bir tanesinin de eğitim sistemiyle alakalı olduğunu düşünüyorum. Doğru bir eğitim planlaması, özellikle de “ara eleman” dediğimiz kesime yönlendirilmeyen ve herkesin bu iktidar döneminde işte, böyle “230'lara geçtik.” diye övündükleri, maalesef ki içi boş üniversitelere yönlendirilen bir sistem içerisinde, gençlerin -kabiliyetlerine uygun bir meslek eğitimiyle- daha fazla eğitim alarak sanayide daha fazla yer alabileceğini, daha fazla iş alanlarında olabileceğini hepimiz biliyoruz ve öngörüyoruz. İşte bunun doğru planlanmasının da yine eğitimle alakalı olduğunu, Millî Eğitimle alakalı olduğunu ifade etmek istiyorum.

Bu konuya devam ederken Antalya Milletvekili olarak da şu konuyu, Sayın Bakan, sizlere hatırlatmak isterim bu konu hem sizi hem Turizm Bakanlığını yakından ilgilendiriyor: Başta Antalya'mızda ve Türkiye'de çok sayıda önemli turizm yatırımları var. Gerçekten özellikle Antalya'da bugün Türkiye'nin hatta dünyanın sayılı tesisleri var. Bu tesisler bir taraftan milyon dolarlarla yapılıyor ama bir taraftan da bu tesislerde çalışacak olan kalifiye personel açığı var. Buralarda çalışan gençlerimizin çoğunluğu mevsimlik çalışan ve bunlar bir dönem, bir mevsim gelip, bir sezonda çalışıp diğer sezona ayrılmak, memleketlerine geri gitmek zorunda kalan insanlar. İşte bu gençlerimize, bu arkadaşlarımıza eğer ara dönemlerde sahip çıkabilirsek, kalıcı bir eğitim ve o dönemlerde hayatlarını idame edebilecek şekilde gelir temin edersek özellikle turizm çalışanlarının daha kalifiye eleman olmalarını sağlayıp o tesislerle birlikte daha kaliteli hizmetler verilebileceğini ifade etmek istiyorum. Turizm çalışanlarının gerek sosyal gerekse iş hayatı içerisindeki hak ettikleri değere ulaşmaları gerçekten o arkadaşlarımız için çok önemli. Bu anlamda, size de görev düştüğünü ifade etmek istiyorum.

Şimdi şunu söyleyeyim: 2022 Ağustos ayı itibarıyla yüzde 98 işsizlik oranından bahsedildi. İşsizlikte 2028 yılı sonuna kadar -yani öntümüzde beş yıl var- beş yıl sonuna kadar yaklaşık 5 milyon ilave istihdamla hedefinizin yüzde 7,5'lara kadar ineceğini ifade ettiniz. İnanın, biz bunu sizden daha fazla isteriz çünkü bugün ifade ettiğim gibi, ülkemizin en önemli sorunu işsizlik konusu. Bu konuda doğru planlamalar yapılmalı ve bu işsizlik sayısının, oranının giderek azalmasının sağlanmasında fayda var.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz her dönemde çalışanımıza, işçimize, işsizimize, emeklimize her fırsatta onların durumlarının iyileştirilmesi için çok sayıda projemizi gündeme hep taşıdık. Bunlardan bir tanesi biraz önce burada da yer tuttu; asgari ücretliden ve asgari ücret kadar gelir elde edenden, asgari ücret seviyesindeki gelirden, gelir vergisinden ve damga vergisinden muafiyet. Bakın, bu, geçtiğimiz dönemlerde Cumhuriyet Halk Partisinin seçim vaatleri arasındaydı ve bu Komisyonada da bunun tartışmasını çok yaptık. En sonunda, bu Komisyonada asgari ücretten ve ücretlilerden asgari ücrete kadar olan kısımdan vergi muafiyeti getirildi.

Yine, emeklilerimize 2 dinî bayramda bayram ikramiyesi verilmesi konusunun da ilk başlangıcı Cumhuriyet Halk Partisinin, Sayın Genel Başkanımızın bir projesiydi ve o gün, bin TL'yle 2018'de başlayan bu süreç, 2018'den bugüne 2 bin TL'ye çıkabildi. Bizim emeklilerimize sözümüz şuydu: İkramiyenin her bayramda bir asgari ücret seviyesinde olmasıydı.

Şimdi, Sayın Bakan, bu ülkede çalışma hayatında bazı sorunlar çözülürken o sorunların yeni sorunlar yarattığını bu süreçte, milletvekilliği sürecinde gerçekten yaşayarak gördük. Çok farklı sorunlar var; bu sorunları da, işte, konunun muhatapları zaman zaman bizlere gelip dertlerini anlattığı için biliyoruz. Örneğin, meslek kodu mağdurları diye bir mağdur grup var. Yani bu meslek kodu mağduru bir kurumda çalışıyor; iki tane masa var, birinde kurumun kadrolu personeli, birinde -atıyorum- temizlik personeli diye alınmış ama bir anlamda yan masadaki memurla aynı işi yapıyor. Kadrosu ne? Temizlik personeli ama yaptığı iş diğeriyle aynı. Yani burada, belki işsizlik sorunu nedeniyle, iş görülsün diye bir işe alma söz konusu olabilir ama bu arkadaşların üzerinde iki tane baskı var. Birinci baskı, siyasi baskı. Neden? "İktidar olarak sizi biz aldık. Eğer bizim istediğimiz şekilde hareket etmezseniz sonuçta kapı dışarı olabilirsiniz." baskısını üzerlerinde hissediyorlar. İkinci konu da idari baskı. Bu arkadaşlar yani kendi özlük haklarıyla ilgili, kendi çalışma haklarıyla ilgili taleplerini idareye iletse idare diyor ki: "Ya, kardeşim, sen zaten temizlik görevlisi olarak işe girmişsin. Seni, eline bir paspas verir, temizliğe göndeririz." Böylelikle de sesini çıkaramayan ve ne denirse yapmak zorunda kalan meslek kodu mağdurları var. Bu süreçle ilgili, mutlaka, bu mağdur grubunun bu iyileştirme durumlarını güçlendirmek zorundayız.

Ülkemizin en önemli konusu -ki yine sizi Bakanlık olarak ilgilendiriyor- liyakat konusu. Bugün bu ülkede gençlerimizin gelecekle ilgili umutlarını azaltan en önemli konulardan biri liyakat konusu çünkü kendi kabiliyetleri, birikimleri ne olursa olsun, sonuçta iktidardan gelecek bir torpil yoksa işe girme konusunda gençlerimizin umudu artık kalmadı, maalesef iktidar sayesinde gençlerimizin umutsuzluğa düştü. Yani bu liyakat hemen hemen her alanda var ama sonucu Bakanlık olarak sizi daha çok ilgilendiriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Arı, bir dakika ek süre...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, kamu görevlilerimiz ve emeklilerimiz için 2024 yılında yüzde 15 artı yüzde 10, 2025 yılında da yüzde 6 artı yüzde 5 zam hedefiniz var ve bununla birlikte enflasyon farkı verilmeye de devam edileceğini zaten ifade ediyorsunuz. Şimdi, burada esas mesele sizin bu açıkladığınız oranlar değil, bu oranlar gerçekçi değil zaten. Eğer bu oranlardan, örneğin, 2024

yılında yüzde 15 artı yüzde 10 üzerinden çalışana, emekliye bir maaş verirseniz zaten zor durumda olan emekli veya çalışan iyice zor duruma düşecek. Burada esas olan enflasyon farkı ancak bu ülkede öyle bir enflasyon farkı var ki ne zaman ki memur maaşına veya emekli maaşına zam yapılacak, TÜİK devreye giriyor; bir anda enflasyon aşağıya doğru, düşük açıklanıyor ve o arada çalışanların maaşı açıklanıyor ama gerçek enflasyonun kat kat daha yukarıda olduğunu hepimiz biliyoruz ve sizin sayenizde de hem çalışan hem de emekli mağdur oluyor.

Son olarak, en düşük emekli maaşını 7.500 TL yaptık, seçim öncesinde iktidarın aklına emekli geldi, 7.500 TL yaptık. Burada bir iyileştirme söz konusu, en azından işte düşük maaş alan kesimde 7.500 TL'ye yükseltileme belli bir sorunun, belli bir kısmın, bu anlamdaki sorunun bir kısmını çözdü ama başka sorun yarattı Sayın Bakan. Bu artışın kök maaş üzerinden yapılmayışı kamuoyunda, inanım, çok büyük rahatsızlık yarattı yani bunu siz de biliyorsunuz. Biz emekliler adına bunu bir kez daha dile getirmek durumundayız çünkü örneğin 7.200 lira maaş alan ile 5.500 lira maaş alan arasında hiçbir fark kalmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

CAVİT ARI (Antalya) – Eğer adilane bile artış yaşanmış olsaydı kök maaş üzerinden yapılacak zamlarla emeklimizin bir kısmı hak ettiği şekilde maaş artışından yararlanacaktı. Kısacası, sorunların bitmediği bir Bakanlığınız var.

Son olarak, Sayın Başkanım, müsaadenizle şunu söylemek zorundayım: Dün de gündeme taşıdım, burada Sayın Bakana da söylemişim dün ama konunun esas muhatabı Sayın Bakan sizsiniz. Şimdi, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Başkanı mayıs ayında sizden önceki Sayın Bakanla birlikte, ülkede esnaf üzerinden siyaseti şekillendirmeye dönük bir hamle yaptı tam böyle Cumhurbaşkanlığı seçim süreci arifesinde; 8 Mayıs tarihinde ve Meclis kapalı, kanun çıkması mümkün değil, ortada yasalastırmak adına hiçbir imkân yok ama Sayın Bendevi Palandöken, Cumhurbaşkanının da açıklamasından yola çıkarak Sayın Bakanla birlikte esnafın prim gün sayısının 7200 güne düşürmesiyle ilgili bir açıklama yaptı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) – Bu açıklama 8 Mayıs tarihinde, tam da seçimlere bir hafta kala.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Ari, lütfen, bu şekilde Komisyonu sürdürmemiz zor olacak.

CAVİT ARI (Antalya) – Ama üzerinden beş ay geçti, hâlâ bir sonuç yok. Esnaf bu konuyla ilgili sizden cevap bekliyor çünkü bu çalışma seçim arifesinde yapılan bir çalışmaydı, “esnafımızın seçime dönük kandırılması” anlamına gelen bir durumdu diyorum.

Sizlere de başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Komisyon üyesi arkadaşlara, konuşmacılara rica ediyorum, ek süre bir dakika veriyoruz; aştığı takdirde bunu sürdürmekte çok zorlanırsınız, hepimizi geç saatlere kadar burada tutar.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, genelde uyuyoruz, merak etmeyin.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Biliyorum, biliyorum ama uyarmak zorundayım.

Şimdi, Sayın Kırkpınar'a söz veriyorum.

Süreniz on dakika.

Buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok Saygıdeğer Bakanım, Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, değerli Komisyon üyelerimiz ve kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu takip ettim, gerçekten çok kapsamlı bir sunum yaptınız. Bütçenizin şimdiden bereketli olmasını temenni ediyorum. Tabii, çok zor bir Bakanlığımız var. Bütün Bakanlıklarla, tüm ekonomiyle ilgili bir Bakanlık, özellikle çalışma hayatıyla ilgili. Rabbim güç ve kuvvet versin şimdiden.

Tabii, hafızayıbeşer nisyan ile maluldür. Ben burada yine birkaç hususu özellikle ifade etmek istiyorum. Tabii, Çalışma Bakanlığı çalışmayla ilgilendiren Bakanlık olduğu için ekonominin geneliyle ilgili çok önemli bir Bakanlık. Dolayısıyla, az önce ifade edilen konulara, öğlenden önceki oturumda da ifade edilen konulara da değinmek adına birkaç cümle ifade etmek isterim.

(Uğultular)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Arkadaşlar, lütfen sessiz olalım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tabii, bu süreç özellikle küresel iklim kriziyle başlayan, yine, Amerika ile Çin arasındaki ticaret savaşlarıyla devam eden... Ben özellikle bunu vurguluyorum, çünkü gerçekten, Çin, dünyanın bütün üretim kültürünü yıllar içerisinde öldürdü. Dolayısıyla, biz bunu en can alıcı bir şekilde pandemi sürecinde hissettik. Dolayısıyla, sonra işte Amerika, sonra Avrupa, Çin'e karşı böyle bir ticaret savaşı başlattılar. Bunun da acısını, sıkıntısını bütün dünya maalesef yaşıyor.

Tabii, arkasından pandemi süreci yaşandı, bütün dünyada yüz yılda bir yaşanabilecek bir pandemiden bahsediyoruz. Belki de bunun etkileri daha fazla. Ayrıca, bu pandemi, iki yıl içerisinde belki geldi geçti ama bunun dünya ekonomisine kazandırmış olduğu bir enflasyon pandemisi var; o da bütün dünyada şu an devam ediyor.

Dolayısıyla, tabii, arkasından Ukrayna-Rusya savaşı özellikle emtia maliyetlerinin ve enerji maliyetlerinin yükselmesine neden oldu. Yine, Türkiye'ye özgü bir sıkıntı yaşadık; yüzyılın depremini, yüzyılın felaketini yaşadı Türkiye. Dolayısıyla, bunun da ekonomimize yükünü arkadaşlar da az önce ifade ettiler; 105 milyar dolar civarında çok ciddi bir yük, çok büyük, gelişmiş ekonomilerin bile çok zorlanacağı bir maliyet olduğunu ifade etmek istiyorum.

Yine son olarak, Filistin'e yapılan bu haksız saldırı ve onun yaratmış olduğu sıkıntılar... Özellikle, gerek dünyada gerekse Avrupa'da son altmış, yetmiş yılın en ciddi, en yüksek enflasyonunu görüyoruz, yaşıyoruz. Özellikle, bizim ticaret yapmış olduğumuz euro bölgesinde resesyon riskine bağlı olarak, yine bizim ticaretimizi yakından etkileyen bir süreci yaşıyoruz. Tabii, bizim uygulamış olduğumuz ekonomi politikaları, özellikle de pandemi sürecinde uygulamış olduğumuz ekonomi politikaları gerçekten sonuç verdi; ihracatı önceleyen, yatırımı, istihdamı önceleyen bir ekonomi politikaları uyguladık. İhracatımız sayesinde, uygulamış olduğumuz politikalar sayesinde istihdam noktasında dünyanın diğer ülkelerinin yaşamış olduğu sıkıntıları bizler büyük oranda yaşamadık. Zaman zaman da bu anlamda dünyadan pozitif olarak ayrıştığımızı haklı olarak ifade ediyorum.

Tabii, daha sonra neler yaptık? İşte, özellikle pandemi sürecinde istihdam kalkını paketini uygulamış olduk. Tabii, 2023 yılında tüm olumsuzluklara rağmen 3,9 civarında bir büyüme gerçekleştirdik. Yine, on iki çeyrektir kesintisiz bir büyüme söz konusu. Yirmi yıldan beri de ortalama

5,5 oranında bir büyüme gerçekleştiren bir Türkiye, yine, dünya ticaretinden yüzde 1'in üzerinde bir pay alan bir Türkiye, özellikle jeopolitik ve jeostratejik konumumuza baktığımızda, oturduğumuz coğrafyaya baktığımızda, cam kulelerde oturduğumuzu da göz önünde bulundurarak, bu AK PARTİ hükümetlerinin yirmi bir, yirmi iki yıl içerisinde uygulamış olduğu ekonomi politikalarının başarısını bize gösteriyor.

Tabii, pandemide kısa çalışma ödeneğiyle ilgili, nakdî destekle ilgili, gelir ve ciro desteğiyle ilgili, uygulamış olduğumuz TYP programlarıyla ilgili, sigorta prim desteğiyle ilgili, işten çıkarılmama desteğiyle ilgili, yine, evde bakım desteğiyle ilgili çok önemli destekleri biz vatandaşlarımıza sunuyoruz, bunu sunmaya da devam edeceğiz. Bugün geldiğimiz noktaya baktığımızda, 2023'e geldiğimize Türkiye'de 31,7 milyon çalışanınımızın olduğunu da yine buradan belirtmek istiyorum. Tabii, önemli olan bunu sürdürebilmek. Burada kıymetli ekonomistlerimiz var, ekonomiden bahsederken önemli olan sürdürülebilirlik. Ben de katılıyorum buna, yirmi bir, yirmi iki yıldan beri gerçekten istikrarlı bir büyüme gerçekleştiriyoruz. Yine, istihdam açısından istikrarlı bir istihdam etme anlayışımız var. İnşallah, tabii, orta vadeli planı da zaten biz burada görüştük. Burada çok önemli konulara yine temas ettik. İnşallah, önümüzdeki süreçte işsizlik oranımızı belki yüzde 7'lerin de altına çekmiş olacağız.

Tabii, çok değineceğimiz konu var, özellikle Sayın Bakanım, az önce ifade ettiğim bütün dünyadaki ve ülkedeki olumsuzluklara rağmen gerçekten Türkiye'de çalışma hayatıyla ilgili reform niteliğinde çok büyük gelişmeler oldu, çok ciddi hizmetlerimiz oldu. Birçoğunu burada geçen dönem birlikte olduğumuz arkadaşlarımız da çıkardı çalışma hayatıyla ilgili. Bunlardan ben birkaçına özellikle değinmek istiyorum çünkü o bütün dünyadaki ve ülkemizde yaşadığımız olumsuzluklara rağmen çalışma hayatıyla ilgili devrim niteliğindeki gelişmeleri bunlar. Hani bazı arkadaşlarımız diyorlar ya işte muhalefet tarafından "Ya böyle pembe tablolar çiziyorsunuz, hiç mi kötü bir tarafınız yok, eksik bir tarafınız yok?" Elbette var, işte onları fazlasıyla sizler dile getiriyorsunuz. Biz de olumlu şeyleri ifade ediyoruz.

Bana da burada şunu deme hakkı doğuyor: Özellikle hak teslimi yapmak lazım. Gerçekten, çalışma hayatıyla ilgili geçtiğimiz bir buçuk yıl içerisinde çok önemli şeyler yaptık. Az önce bir kısmına Sayın Arı da değindi. Özellikle 3600 ek gösterge vardı. Biz bunu geçen dönem gerçekleştirdik, çıkardık. Yine, meslek kanunlarıyla ilgili önemli çalışmalarımız oldu yani özellikle bunun ayrıntılarına girmiyorum. Maaş iyileştirmeleri gerçekleştirdik. Özellikle o ara eleman açığını karşılamak adına çıraklık eğitimiyle ilgili, öğrencilerimize... Özellikle 180 bin civarında Türkiye'de iki yıl önce bir öğrenci sayımız vardı, bu sayıyı bugün 1 milyonun üzerine çıkardık. Çünkü bu önemli bir ihtiyaç, ciddi bir ihtiyaç. 1 milyonun üzerinde çıraklık eğitim öğrencisi şu an devletimizden ciddi anlamda bir destek alıyor.

Yine, taşeronlar çok önemli gördüğümüz bir konuydu, taşeronların kadroya geçirilmesi. Tabii, bunların hepsi ister istemez bütçe üzerinde ciddi anlamda bir yük oluşturuyor. Çalışan memur ve işçilerimize yine sosyal güvenlik haklarıyla ilgili iyileştirmeler yaptık. Öğretmenlerimizle ilgili meslek kanunlarını çıkardık. Özellikle Kıymetli Hocam, Ümit Hocam da değindi, EYT'yle ilgili gerçekten burada çok önemli çalışmalar yaptı. Muhalefetin de iktidarı da baskılayarak özellikle geçtiğimiz dönemde EYT'lilerin problemini çözmek için ciddi bir gayret verdik, bunu çıkarmış olduk. Bunun da ekonomi üzerinde bütçe üzerinde çok ciddi yüklerinin olduğunu bugün muhalefetten seslendirildiğini ben duyuyorum, görüyorum.

Yine çok önemli bir devrimdi, sağdan ve soldan, özellikle rahmetli Ecevit'in önemli bir projesiydi, isteği idi, asgari ücretten verginin kaldırılmasıyla alakalı. Yine bu da bizim Hükümetimize çalışma hayatıyla ilgili nasip oldu.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz bastırmasak yapacağımız yoktu. O günleri unutmayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tabii, sağlık sistemiyle ilgili özellikle bizden önce değerli arkadaşlar, gerçekten yani burada da bir hak teslimi yapmak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen... Bir dakika uzatıyorum Sayın Kırkpınar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Daha yarısına gelmedik konuşmalarımızın.

Şimdi, tabii, hastanelerimizle ilgili... Hastalarımız rehlin kalıyordu, çocuklarımız rehlin kalıyordu arkadaşlar hastanelerde. 20 kişilik, 30 kişilik koğuşlarda hastalarımız kalıyordu. Özellikle ilaç kuyruklarında hastalarımızı, yakınlarımızı kaybediyorduk. Hepiniz hatırlarsınız, bizim hepimizin sağlık karneleri vardı ve biz bu sağlık karnelerini yılda bir kere vizeye götürürdük, yani bunları unutmamak lazım.

CAVİT ARI (Antalya) – O dönemde cep telefonu yoktu, insanlar mecbur kuyrukta bekliyorlardı. Şimdi de randevu alamıyor insanlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – AK PARTİ hükümetleri döneminde özellikle pandemi sürecinde sağlığa, doktora, hastaneye erişimde hangi noktalara geldiğimizi ve o gelişmiş ülkelerin, Avrupa'sından Amerika'sına İngiltere'sine kadar...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Tekirdağ'da göz doktoru yok.

CAVİT ARI (Antalya) – O dönem teknoloji o kadar gelişmiş değildi.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – ...bütün gelişmiş ülkelerin nasıl büyük bir kıyamet içerisinde olduklarını hep birlikte yaşadık, gördük.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Biz görmedik arkadaş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Kırkpınar, toparlayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ve bizim uçak ambulanslarımızla ve sağlığa erişim konusunda şehir hastanelerimizle...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Doktor bulunmuyor, doktor.

CAVİT ARI (Antalya) – Doktor yok, doktor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – ...beş yıldızlı otel konforundaki vatandaşlarımıza vermiş olduğumuz bu hizmetlerle...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Eskiden fiziki olarak sıra bekliyorlardı, şimdi internette sıra bekliyorlar, bilgisayarda bekliyorlar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Randevu alamıyorlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – ...özellikle muhtaç olan yurt dışındaki hemşehrilerimizi, soydaşlarımızı, vatandaşlarımızı, bu ülkeye getirme noktasında gelmiş olduğumuz seviye gerçekten gurur verici bir seviye yani sizler de bizler de bunu görüyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Randevu alamıyorlar aylarca.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, uyarır mısınız, uyarılmıyorsunuz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Doktorlar yurt dışına gidiyor, yurt dışına.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Türkiye, hepimizin ülkesi, hepimizin gurur duyması gereken bir ülkemiz ve...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şu an altı ay bekliyorlar, bir ameliyat için altı ay bekleniyor, üç ay bekleniyor, dört ay bekleniyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Randevu alamıyorlar, doktor yok.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Arkadaşlar, söz aldığımızda cevaplırsınız, lütfen...

Yaşar Bey, tamamlayalım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, arkadaşlar, şimdi yani sizler de gurur duyun...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ne gururu duyacağız ya! Şehrin dışına şehir hastaneleri kurduunuz, hasta ölmez de yetişirse gidiyor şehir hastanesine. Yollarda ölüyor hastalar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – ...ve hak teslimini eğer yaparsanız bizler de zaten eksikliklerimizi burada görür, ifade eder, dile getiririz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Tamamlayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Bakanım, ben size ve ekibinize bir kere daha çok teşekkür ediyorum. Bütçenizin bereketli olmasını Allah'tan temenni ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – O yönden haklısın çünkü maaşlar çok düşük...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz talebi Sayın Türelî'nindi ama CHP sözcümüz olarak önden Sayın Aygun'a beş dakika komisyon dışından söz verilmesini istediler.

Sayın Aygun, buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri ve değerli bürokratlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Gıda güvenliğimizin sigortası olan çiftçilerimizin sosyal sigortalarının tarımda sürdürülebilirliği sağlamak için en iyi koşula getirilmesi gerekmektedir. Çiftçiliği teşvik etmezseniz hepimiz aç kalacağız. Bunun için BAĞ-KUR'u, 9200 gün olan çiftçimizin BAĞ-KUR'unu 7200'e düşürmemiz gerekiyor ama yetmez diyoruz, onunla beraber yıpranma payının da verilmesi gerekiyor. Burada yılda doksan gün yıpranma payıyla birlikte -çiftçimizin ilk başladığı BAĞ-KUR otuz gün değildi, on beş gündü, kademeli olarak otuz geldi- prim gün sayısı on beş gün olarak düzeltilerek çiftçimizin BAĞ-KUR'unu 7200'e düşürmemiz gerekiyor ama aynı şekilde dün de ifade ettik, bugün de ifade edeceğim, Cumhurbaşkanı çıktı, seçim meydanlarında vaatle bulundu, yine hayal oldu. Az önce Sayın Vekilin dediği gibi 7200'e düşmesi gereken esnaf BAĞ-KUR'u hâlâ da aynı yerde yani siz hayal satıyorsunuz. Bir an evvel, şu anda Mecliste bekleyen hem çiftçi BAĞ-KUR'u hem de esnaf BAĞ-KUR'uyla ilgili kanun teklifimiz mevcut. Gelin, bizim kanun teklifimizi eğer onaylamazsanız, siz getirin, bir an evvel hem çiftçimizin hem esnafımızın BAĞ-KUR'unu 7200'e düşürelim, bu kolaylığı sağlayalım diyorum.

Yine bakınız, çıraklıkla ilgili de maalesef çıraklık eğitimini teşvik ediyoruz diyoruz fakat çıraklığı sağlık başlangıcı olarak kabul etmedik. Geçtiğimiz günlerde EYT'yi çıkarırken çıraklık başlangıç olarak sayılmadı, yaklaşık 1,5 milyon çocuğumuz burada sağlık güvencesi dışında kaldı, emeklilik hakkı kabul edilmedi. Bundan dolayı bir an evvel 8 Eylül 99 tarihinden önceki çalışanlar açısından bir defaya mahsus olmak üzere çıraklığın başlangıç sayılmasını bekliyoruz Sayın Bakan.

Yine bakınız, “emekliler” dediniz, emeklilikte yaşa takılanlarla ilgili bir uygulama yapıldı. Yaklaşık olarak 2 milyon emeklilikte yaşa takılan kardeşimizin sorunu çözüldü ama daha dışarıda 3 milyon var. 3 milyon kardeşimizin de bir an evvel bu kapsam içine alınması gerekiyor, onların haklarını da kazandırmamız gerekiyor.

Bakınız, Cumhurbaşkanı, emeklileri 7.500 liraya mahkûm etti. Sizlerin Ankara’da 7.500 lira kiraya bulabileceğiniz ev var mı diye soruyorum ama emekliyi 7.500 liraya bıraktınız ama seçim öncesi dediniz ki: “Emeklimize nefes aldıracağız.” Sizin nefes aldırmanız acaba bu mu diyorum. Hem esnafımızın hem vatandaşlarımızın, çiftçimizin hem de emeklimizin ümüğünü sıkıyorsunuz. Bundan bir an evvel vazgeçin diyoruz.

Bakınız, 2 milyon EYT’li dedik, rahatladı ama 3 milyonu kaldı. Bir de dediniz ki maaşı artıracamız. Ya neyi artırdınız? Emekli ücretleri 7.500 lirada kaldı. Bir de kök maaşı millete öğrettiniz. Bir emekli, yolunu çevirdi, dedi ki: “Ya Sayın Vekilim, kök maaş nedir?” Dedim ki bunu Sayın Cumhurbaşkanına sorun, kök maaşın ne olduğunu. İnsanların açlık sınırının 13.684 lira olduğu yerde emekli maaşı 7.500 lira. İnsaf mı arkadaşlar, bu insaf mı? Bunda bir an evvel düzenlemeye gitmemiz gerekiyor.

Sayın Bakan bir de 2002 yılında 184 lira olan asgari ücretin şimdi 237 kat artırıldığını, 11.400 liraya geldiğini büyük bir marifet olarak anlattı ama gelin, bu Ankara’da bir bürokrat acaba nasıl yaşıyor onu düşündüğü var mı diye soruyorum. Bakınız, ev kiralari aldı başını gitti, benzin fiyatı, et fiyatı gitti. Bir iki örnek vereyim size: Ocak 2021’de -fazla ileri gitmiyorum, siz “2002” diyorsunuz ama ben “2021” diyeceğim- asgari ücretliler 100 kilogram et alırken, bugün -az önce sordum- dana kuşbaşının kilosu 365 lira yani 1 asgari ücretli bugün 31,2 kilogram et alıyor; 2021’de 100 kilo. Sizin anlayışınız bu mu merak ediyorum. Bakınız, emekliyse 20,5 kilo Sayın Bakan, 1 emekli emekli maaşıyla 20,5 kilo et alıyorsa bu da bu insanların gelmiş olduğu noktayı size ifade eder diye düşünüyorum.

Bakınız, bir de -az önce de diğer vekil arkadaşımız ifade etti- “Sendikalaşmayı özendirdik, destekledik.” dediniz. Ya, sizin kendi ülkenizde, bizim ülkemizde, Sputnik şu anda kırım yaptı ama siz bu kıyım karşı Bakanlık olarak ne yaptınız? Hiçbir şey yapmadınız. Yetmiş sekiz günden beri orada grev var, 24 basın mensubu kardeşimiz işten çıkarıldı ama siz bir Rus firmasının burada yapmış olduğu bu kıyım hâlâ sessiz kalıyorsunuz; ILO kuralları var, Anayasa’nın 51’inci maddesi var ama bunları uygulatmıyorsunuz. Hani ben merak ediyorum, acaba Cumhurbaşkanı, Putin’le beraber olan kardeşlik bağından dolayı mı Sputnik’e karşı bir ayrımcılık var diyorum.

Yine, bakınız, geldiğimiz noktada, emeklilikte yaşa takılanları söyledik ama gelin, bir an evvel o 3 milyona yakın kardeşimizin de düzenlemesini yapın Sayın Bakan diyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum, hepinize teşekkür ediyorum.

Ama Sayın Bakan, ne zaman teşekkürü hak edeceksiniz biliyor musunuz? Emeklimiz rahat bir nefes aldığıında, iş ve işçimiz rahat nefes aldığıında ama -Sayın Yaşar çıktı dışarıya- şu anda Tekirdağ’da -Tekirdağ diyorum, büyükşehirde- merkezinde göz doktoru yok, göz doktoru yok. İşte Türkiye’nin gelmiş olduğu nokta bu Sayın Başkan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Aygun, süre bitti, ben bitirmeniz için açıyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ve çağ atladık, randevulu sistemle çağ atlattınız bizi ama Türkiye’de doktoru olmayan bir il olarak Tekirdağ tarihe geçti; göz bölümü hem Üniversite Hastanesinde hem Şehir Hastanesinde, bütün bölümlerde olmamasına rağmen siz burada toz pembe bir

dünya çiziyorsunuz. Artık kafanızı kumdan çıkarın, bir an evvel gerçeklerle yüzleşin, ülkemiz tarım ülkesi, ülkemiz sanayi ülkesi ama ülkemiz Suriyelilerin arka bahçesi değil; merak ediyorum, ne kadar Suriyeli kayıt dışı çalışıyor, ne kadar kayıt içinde çalışıyor?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Aygun...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Merak ediyorum, benim insanlarım dışta, işsiz, iş arıyorlar ama birileri de kayıt dışı olarak Suriyelilere kucak açıyor diyor, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Türelî'ye, sonrasında Sayın Aksu'ya söz vereceğiz.

Sayın Türelî, buyurun.

Süreniz on dakika.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlarımız ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz bugün. Bu, önemli bir bütçe; bu ülkede yaşayan hepimizi çok yakından ilgilendiren bütçelerden biri iş, görev alanı itibarıyla; siz de bunu biliyorsunuz zaten. Buradaki yapılan konuşmalardan da heyecanlardan da bunu görüyorsunuz yani aslında beklentinin de çok yüksek olduğu ve var olan sorunların bir an önce çözülmesi gereken bir alan.

Şimdi, tabii, Anayasa'nın 49'uncu maddesi çalışma hakkını düzenliyor; insan onuruna yaraşır bir işte istihdam edilebilme hakkı en önemli haklardan biri ve devlet bu konuda gerekli tedbirleri almakla yükümlü. Fakat ilginç olan, bu ülkede çalışma hakkını kullanmak istemesine rağmen kullanamayan milyonlarca insan var, esas sıkıntının bir kısmı da buradan geliyor. İstihdam piyasasına baktığımız zaman, çok ciddi sorunlar var; iş gücüne katılım oranları düşük, karşılaştığımız zaman OECD ülkeleriyle, iş gücü yüksek, kayıt dışılık yüksek yani aslında son derece sıkıntılı bir çalışma hayatı ve istihdam piyasası var. ILO normlarından uzak böyle bir yapının içindeyiz.

Şimdi, iş gücüne katılım oranları açısından 2023 yılında yüzde 53,9'luk bir rakam verildi. O rakam aslında, baktığımız zaman, geçmiş dönemlerde de iş gücüne katılım oranları yüksekmış yani ciddi bir yükseliş yok. Bakın, ben size rakam vereyim: 2015 yılında yani sekiz yıl önce yüzde 52,3'müş iş gücüne katılım oranı, 2018 yılında yüzde 54'müş, şimdi yüzde 53,9 yani bir yükseliş yok iş gücüne katılım oranlarına. Çok daha eski yıllara göre baktığımız zaman biraz yükseliyor ama oralarda da şunu söyleyelim: Bu istihdam serileri, iş gücü serileri sık sık değişti. Değiştiği zaman belli yıllarda zıplama oluyor, yukarıya doğru birdenbire seriler çıkıyor. Türkiye'nin en büyük sıkıntılarının biri, geriye doğru sağlıklı bir istatistiki analiz yapabilecek veri tabanının olmaması. O serilerdeki kesilmeler, kırılmalar ciddi problem yaratıyor yani iş gücüne katılım oranlarında bir yükseliş yok, sanki bir yükseliş varmış gibi söylüyorsunuz.

İşsizlik oranları açısından baktığımız zaman, 2015'te yüzde 10, 2018'de yüzde 11,9; şimdi yüzde 9,2. Hepsinde, mevsimsellik olsun diye en son ağustos rakamlarını aldım ama gene daha eskiye gittim; 2005 yılında yüzde 8,2'ymiş, 2007'de yüzde 8'miş. Yani aslında şunu gösteriyor bu rakamlar bize: Ciddi anlamda biz işsizlik oranlarını daha düşük seviyelere yani kabul edilebilir bir seviye olan yüzde 5'ler seviyesine hiç indirememişiz; hep bunun üstünde, neredeyse 2 katı bir oran kurmuşuz. Hatta hatırlarsanız, 2023 hedeflerinde de yüzde 5'ti ama bundan çok uzağız.

Bir de tabii, buradaki problem şu: Bu işsizlik oranları da aslında Türkiye'nin diğer ülkelerle kıyasladığımız zaman gerçek durumunu yansıtmıyor. Bakın, işsizlik oranı en son -son rakamı veriyorum- ağustos itibarıyla yüzde 9,2 -bu, yıl sonuna doğru artacak çünkü yaz döneminde inşaat sektörü, turizm sektörü harekete geçtiği için azalıyor- yani 3,2 milyon kişi. Fakat "atıl iş gücü" dediğimiz... Bunun içinde eksik ve yetersiz istihdam var ve içinde aynı zamanda potansiyel iş gücü var. Potansiyel iş gücünde, örneğin aslında çalışmak isteyen ama iş bulma ümidi olmadığı için iş aramayanlar ya da çalışmak istemesine rağmen resmî iş arama kanallarını kullanmayanlar var. Bunları koyduğumuz zaman, bu "yüzde 9,2" dediğiniz işsizlik oranı, atıl iş gücü -TÜİK'in rakamları bunlar- yüzde 22,8'e çıkıyor. 3,2 milyon kişi değil; 8,8 milyon kişi.

Bakın, gene rakam vereyim, iki tane şey: İş gücüne dâhil olmayan grup içinde iş bulma ümidi olmayanların oranı yüzde 5,3. Kaç kişi biliyor musunuz Sayın Bakan? 911 bin kişi. Türkiye'de yaklaşık 1 milyon kişi işsiz, çalışmak istiyor fakat iş bulma ümidi olmadığı için aramıyor. Bu gözüküyor bu 3,2'lik oranda, burada verdiğiniz rakamların içinde değil.

Gene, işbaşı yapabilecek olup iş aramayanlar 955 bin kişi. Yaklaşık gene 1 milyon kişi. Yani, bu rakamlar... Bakın, Türkiye'nin şu anda içinde bulunduğu işsizlik açısından çok ciddi sıkıntıları var. Biz OECD ülkeleriyle kıyaslama yapıyoruz. OECD ülkelerinde iş gücüne katılım oranının ortalaması yüzde 70. Yani bir an için yüzde 70'lere çıktığını düşündüğünüzde Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 40'ların, yüzde 50'lerin seviyesine çıkıyor.

Çalışma hayatı açısından baktığımızda, kayıt dışılık çok yüksek, hâlâ dörtte 1'den fazla, yüzde 27. Sendikalaşma oranları düşük, yüzde 15 ama bunun içinde kamu sendikaları da var, grevsiz toplu sözleşme hakkı, onu çıkardığımız zaman çok daha düşük. Çalışma saatleri uzun ve iş güvenliği açısından iş kazalarında Türkiye, Avrupa'nın ve dünyanın en önde gelen ülkeleri arasında. İnşaat sektöründe, madencilik sektöründe, gemi yapımında, bütün bu sektörlerde çok yüksek iş kazaları var. Yani "iş kazaları" demiyoruz, biz buna "iş cinayetleri" diyoruz. Öyle bir nokta ki engellenemiyor.

Maden kazaları... Soma, Ermenek, Amasra, arka arkaya her tarafta maden kazaları var. Sayın Bakan, artık dünyada maden kazası kalmadı. Maden kazaları, 19'uncu yüzyılın çalışma koşullarında vardı ve 20'nci yüzyılın ilk yarısında oldu. 20'nci yüzyılın ikinci yarısında bile hemen hemen hiç maden kazası olmadı, çok ender. 21'inci yüzyılda hiç yok çünkü teknolojinin getirdiği birtakım avantajlardan yararlanıyorsunuz. Burada şunu görüyoruz, her kazada aynı şeyi görüyoruz, ondan sonra "İnsanlar da gerekli tedbirleri almadı." diyoruz. Hâlbuki bu konudaki tedbirleri almakla yükümlü olan devlettir. Bu madenlerin bir kısmı özel mülkiyette, bir kısmı da devletin mülkiyetinde. Redevans sistemiyle kişilere belli bir işletme hakkı verilmiş olan bir şey. Neden hâlâ engelleyemiyoruz? Nedir yani, eksik olan ne? Anlayamıyorum. Denetim mi eksik? O zaman artırın denetim kadrolarını. Birazdan bir önerge vereceğiz, bütçenize bir rakam eklensin; denetçiler alın; alın, denetlesinler, ona göre hepsi eğitimden geçsin. Yani çözelim artık bu sorunları, bu iş kazalarını çözelim; Türkiye bunu hak etmiyor. Emegiyle, alın teriyle çalışan insanlar, evlerine ekmek götürecek insanlar hayatlarını kaybediyorlar.

Reel ücretler düşük. Bakın, Strateji ve Bütçe Başkanlığının imalat sanayisinde Reel Birim Ücret Endeksi var, devletin resmî şeyi içinde, endekse bakıyorum: 2009'da TL cinsinden 102,1'miş, 2022'de 105,3. Düşmüş; on üç yıldaki artış sadece yüzde 3,1; bu nominal, insanların kazandığı ücretin enflasyondan arındırılmış hâli. Bunun içinde verimlilik yok, o verimlilik arttığı zaman reel ücretlerin de artması gereken bir sistem gerekiyor. Dolar cinsinden baktığımızda 112,5 olan endeks 63,9'a düşüyor; yüzde 43'lük bir azalış var. Reel ücretler imalat sanayisinde bu. Hani hep konuşuyoruz ya imalat sanayisi -şimdi, bütün planı da görüştük- oralarda da katma değeri yüksek mal ve hizmet yapısına geçmek, teknoloji yoğunluğunu artırmak, yeşil dönüşüm, dijital dönüşüm... Bunlar tamam,

güzel sözler ama sonuç itibarıyla bununla mı, bu yapıyla mı dünyayla bütünleşeceğiz? Bu yapıyla, bu emekle, bu iş gücüyle mi dünya ekonomisiyle, bizim gibi benzer gelişmişlik düzeyinde olan ülkelerle rekabet edeceğiz?

Asgari ücret... Asgari ücret son derece problemlili bir alan. Türkiye asgari ücretle çalışanların dünyada en yüksek olduğu ülkelerden biri, yüzde 50'nin üzerinde; asgari ücret civarı, biraz üstü ve altıyla beraber baktığımız zaman. Dünyanın diğer ülkelerinde yüzde 4, yüzde 5. İki, Türkiye Avrupa Birliği ülkeleri içinde en düşük ülkelerden biri, en alttan 2'nci sıradaydı, şimdi sanıyorum bir üste çıktı, en alttan 3'üncü sıraya geçti. Ve asgari ücret ile ortalama ücretler arasındaki fark kapanıyor, ortalama ücretler asgari ücrete yaklaşıyor. Yani çalışanların yarısı asgari ücretle çalışıyor, hâlbuki ücret seviyesi içinde niteliğine göre insanların ücretlerinin arttığı bir sistemi kurmak zorundayız, böyle bir yapıyı kurmadan ne yapacağız? Buradaki sıkıntı aslında şundan da kaynaklanıyor: Bu asgari ücretin -Asgari Ücret Tespit Komisyonu da sizin Bakanlığınızın görev alanına giriyor- tanımının değişmesi lazım. Çünkü orada çalışanın asgari düzeyde ihtiyaçlarının karşılanması söz konusu oluyor ama bakın, dünyada öyle değil. Bütün dünya ülkelerinde çalışanın, kendisinin ve ailesinin insan onuruna yaraşır bir hayat sürmesi tanımı var. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 23'üncü madde diyor ki: Çalışan herkesin kendisine ve ailesine insanlık onuruna yaraşır bir yaşam sağlama hakkı var. Avrupa Konseyine üye ülkelerin imzaladığı Avrupa Sosyal Şartı diyor ki: Çalışanların kendilerine ve ailelerine saygın bir yaşam düzeyini sağlayacak ücret hakları vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamamlayacağım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Türel, bir dakika ek sürenizi başlatıyorum.

Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sağ olun.

ILO benzer tanımı yapıyor. Bizde ise sadece çalışan ve çalışanın asgari ücreti; böyle bir şey yok.

Şimdi, bakın, asgari ücret 11.402 lira. Sendikalar düzenli olarak her ay açlık ve yoksulluk sınırlarını hesaplıyorlar. Açlık sınırı -en son hesapladı sendika ki sendika da TÜRK-İŞ, Asgari Ücret Tespit Komisyonunda temsil ediyor işçi kesimini- 13.684 lira, 2 bin küsur geçmiş zaten şu anda, yoksulluk sınırı da 44.573 lira. Bir de bekâr bir çalışanın aylık yaşama maliyetini söylüyorlar, 17.803 lira. Yani bu açlık sınırı demek 4 kişilik bir ailenin dengeli ve sağlıklı beslenmesi için yapması gereken gıda harcaması demek, sadece gıda; bunun içinde kira yok, elektrik, su, doğal gaz yok, eğitim yok, sağlık yok, ulaştırma yok, giyim yok, hiçbir yok. Böyle bir model içinde, böyle bir çalışma hayatında Türkiye'nin bir yere gidebilmesi mümkün değil, üretim açısından da mümkün değil, dönüşüm açısından zaten sorun ortada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ve böyle bir ülkede huzur olmaz, nasıl huzur olacak? Biri yer, biri bakar; kıyamet ondan kopar diye bir laf var Türkçede. Bugünkü mevcut yapı, bugünkü bozuk bölüşüm ilişkileri bunun çok açık ve net ifadesi ve çok hazindir ki, çok üzücüdür ki On İkinci Kalkınma Planı'nda beş yıllık bir perspektif var, ciddi anlamda Türkiye'de bölüşüm ilişkilerini düzeltecek hiçbir tedbiri göremedik ve bunu ifade ettik. OVP'de de planda da böyle bir şey yok, böyle bir şey olmaz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Faruk Aksu Bey, arkasından Sayın Güneş'e söz vereceğiz.

Buyurun Sayın Faruk Bey.

On dakika süreniz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

Anayasa'nın 49'uncu maddesine göre çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla görevlidir. Bu doğrultuda çalışma hayatını düzenleyen birçok normla, yasal ve alt düzenleyici işlemlerle çalışma hayatı tanzim edilmiş, çalışanların hak arama, sağlıklı bir ortamda çalışma, mali ve sosyal haklarına ilişkin kapsamlı düzenlemeler uluslararası normlara da uygun olarak yapılmıştır. Çalışma hayatına bakımımızın temeli, toplumun tüm kesimlerine insana yarar iş fırsatlarının sunulduğu, iş gücünün niteliğinin yükseltilip etkin kullanıldığı, iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirildiği bir iş gücü piyasasının oluşturulmasına, çalışma hayatının, işçi ile işveren haklarının dengeli bir şekilde korunması yanında, işin korunmasını da dikkate alan politikalar çerçevesinde tanzim edilmesine dayanmaktadır. Bu çerçevede, çalışma hayatındaki problemlerin çözümü ve çalışma barışının tesisi için çoklu danışma mekanizmalarının güçlendirilmesini ve tarafların etkin katılımlarının sağlanmasını önemli buluyoruz. Bize göre, işsizlikle mücadele istihdam odaklı sürdürülebilir büyümenin gerçekleştirilmesi, istihdam edilebilirlik düzeyinin yükseltilmesi ve girişim odaklı piyasanın tesis edilmesi esasında olması gerekmektedir. Türkiye'nin ileriye dönük istihdam ihtiyacının nitelik ve nicelik bazlı değerlendirilerek, istihdam ve eğitim ilişkisinin kurulmasının, bu ihtiyaca uygun bir eğitim planlaması yapılmasının son derece önemli olduğunu değerlendiriyoruz. Bu çerçevede, eğitim müfredatı, yükseköğretim programları, çıraklık ve mesleki eğitimin Türkiye'nin ihtiyacı ve gelecek projeksiyonu çerçevesinde şekillendirilmesi şarttır.

İş gücü piyasası gelişmelerine bakıldığında, geçtiğimiz yıllarda pandemi ve olumsuz küresel gelişmeler neticesinde bozulan iş gücü göstergelerinin 2022 yılında düzelme sürecini devam ettirdiği görülmektedir. 2022 yılında istihdam oranı ve iş gücüne katılma oranları bir önceki yıla göre 2,3 ve 1,7 puan artarak sırasıyla yüzde 47,5 ve yüzde 53,1 olmuştur. 2021 yılında yüzde 12 olan işsizlik oranı 2022 yılında azalarak yüzde 10,4 seviyesine gerilemiş, 2023 Ağustos ayında ise yüzde 9,2'yle son dokuz yılın en düşük işsizlik oranı olarak kayıtlara geçmiştir. 2022 yılında genç işsizliğinde azalma meydana gelmiş, 2021'deki yüzde 22,6 seviyesinden yüzde 19,4 düzeyine inmiştir, 2023 yılı ağustos ayı itibarıyla ise bu rakam yüzde 17,2 olmuştur. 2022 yılında toplam istihdam bir önceki yıla göre yaklaşık 2 milyon kişi artış göstermiştir, 2023 yılının ikinci çeyreğinde de önceki yılın aynı çeyreğine göre 742 bin kişi artmıştır. Toplam istihdam seviyesi 2023 Ağustos ayı itibarıyla 31 milyon 686 bin kişiye, istihdam oranı da yüzde 48,4'e yükselmiştir. Pandemi döneminde azalarak 2020 yılında yüzde 30,8 seviyesine kadar gerileyen kadınların iş gücüne katılım oranı 2022 yılında yüzde 35,1 seviyesine yükselmiştir.

Kamu hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkin şekilde sunulması için çalışanlarımızın verimliliği ve kamu hizmet sunumunun etkinliği öncelikli meselelerdendir. Bunu sağlayacak motivasyon, hukuki statüye ilişkin hak ve adalet temelli düzenleme ve uygulamalar ile mali hakları iyileştirici hususlardır. Bu doğrultuda kamu personel rejiminin de tüm boyutlarıyla ve bütüncül bir yapıda değerlendirilerek reforma tabi tutulmasını gerekli görüyoruz.

Türkiye, Bakanlığımızın görev alanına giren konularda Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin sağladığı yönetim istikrarı ve Cumhuriyet İttifakı birlikteliğinde önemli reformist adımlar atmıştır. Bunlardan en önemlisi, kuşkusuz asgari ücretin ve tüm çalışanların asgari ücret kadar gelirinin vergi dışı bırakılmasıdır. İkinci olarak, 28 Şubat 2023'te kabul edilen kanunla yaklaşık 5 milyon vatandaşımızı doğrudan ilgilendiren ve önemli bir beklenti hâline gelmiş bulunan emeklilikte yaşa takılma sorununun çözüme kavuşturulmuş olmasıdır. Ayrıca, kamu çalışanlarına yönelik olarak 3600 ek göstergıyla her bir hizmet sınıfından memurlara 600 ek gösterge verilmesi, taşeronlar ile sözleşmelilerin kadroya geçirilmesi, mali ve sosyal haklar ile çalışma şartlarına ilişkin iyileştirmeler gibi çalışan ve emeklilerimizin birçok talep ve beklentisi yerine getirilmiştir; en düşük emekli aylığının 7.500 liraya, asgari ücretin 11.402 liraya, en düşük memur maaşının 22 bin liraya çıkarılması, işverene 500 lira asgari ücret destek primi verilmesi bunlardan bazılarıdır.

Bununla birlikte, sunumunuzda da işaret ettiğiniz gibi, Milliyetçi Hareket Partisi olarak, 1'inci dereceye gelen tüm memurlara 3600 ek gösterge verilmesi, SSK, BAĞKUR prim ödeme gün sayısı farkının giderilmesi, emeklilerimizin insanca ve huzur içinde yaşayacakları, sosyal ve ekonomik yönden diğer toplum kesimleriyle birlikte yüzlerinin güleceği bir refah düzeyine kavuşturulması beklentimizdir. Ayrıca, istihdam imkânı geliştirilerek her ailenin yeterli ve sürekli bir gelire sahip olması sağlanmalı, bu doğrultuda her aileden en az 1 kişiye iş imkânı temin edilmeli, çalışmayacak durumda olanlar sosyal korumadan yararlandırılmalıdır. Aileler için öngörülen asgari gelirin altında gelir elde eden aileler asgari gelir desteği kapsamına alınmalı ve bu çerçevede her ailenin beslenme, barınma, giyinme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzenli bir gelire sahip olması sağlanmalıdır. Sosyal yardım sisteminin istihdama katılımı olumsuz etkilememesi önemli bir konudur. Nitekim, yıllık programda da 771 ve devamındaki tedbirlerde de bu konuya önemle yer verilmiştir.

Türkiye küresel kriz ve deprem sürecinde devreye koyduğu ekonomik ve sosyal istikrar kalkını programlarıyla vatandaşlarımızın mağduriyet yaşamaması için yoğun bir çaba sarf etmiştir. Asrın felaketi 6 Şubat depremlerinin ardından depremin çalışma hayatına olumsuz yansımalarını azaltmak amacıyla doğal afet bölgelerinde alınan önlemler kapsamında OHAL süresince bölgesel kriz gerekçesiyle kısa çalışma ödeneği ve nakdî ücret desteği sağlanmıştır. İstisnai hâller dışında işten çıkarmalar yasaklanmış, sigorta primleri ertelenmiştir. Tarafların hak kaybına uğramaması için toplu iş sözleşmesi süreci kapsamında yetki tespitlerinin verilmesi, toplu iş sözleşmelerinin yapılması, toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü ile grev ve lokavt için hak düşürücü sürelerin uzatılması temin edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, çalışma ve sosyal güvenlik iç içedir. Bu nedenle, işe girme sürecinden başlayarak çalışırken bağlı oldukları hukuki ve mali statü ile emekliliğe dair düzenlemelerin bütüncül bir yapıda ele alınması sistem bütünlüğü ve etkinlik bakımından önem arz etmektedir. Hak kaybını ve mükerrer yararlanmayı önleyen; hızlı, etkili ve erişilebilir hizmet sunan bir sosyal güvenlik sistemi çalışma ve sosyal güvenlik bütünlüğü için de önemli bir yere sahiptir. Sosyal güvenlik, sosyal refah devleti anlayışının en önemli göstergelerinden, aynı zamanda temel ve vazgeçilmez insan haklarından bir tanesidir. Anayasa'mızın "Sosyal güvenlik hakkı" başlıklı 60'ıncı maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu, devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağı ve teşkilatı kuracağı hükme bağlanmıştır. Türkiye güçlü ve kapsayıcı sosyal güvenlik altyapısıyla dünyada öne

çıkılmaktadır. Özellikle pandemi sürecinde sağlık ve sosyal güvenlik sisteminin kapsayıcılığının önemi ortaya çıkmıştır. Sosyal güvenlik sisteminin gücü kayıtlı çalışmanın düzeyiyle de kuşkusuz yakından ilgilidir. Bu doğrultuda, giderek azalsa da kayıt dışı çalışmayla mücadele konusunda farkındalığı artırmaya yönelik bilinçlendirme faaliyetleri yaygınlaştırılmalı, kayıtlılığı teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır. Kayıt dışılığın yaygın olduğu sektörler öncelikli olmak üzere, yönlendirici ve rehberlik edici denetim faaliyetleri artırılmalıdır. Sigortasız çalışma ve çalıştırma ile kayıt dışı istihdama yol açan mevzuat, maliyet, denetim yetersizliği, bürokrasi ve diğer unsurlar giderilerek kayıtlılık özendirilmelidir.

İş sağlığı ve güvenliğinin çağdaş normlarda sağlanması için her türlü teknik, hukuki ve idari tedbirler süreklilikle alınmalı ve bu yöndeki denetimler etkinleştirilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun Sayın Aksu.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Ayrıca, çalışma hayatının önemli unsurlarından biri olan kıdem tazminatı konusunun iyi işleyen, aynı zamanda taraflarca kabul edilebilir bir düzeye kavuşturulması gerekmektedir.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin beşerî sermayesinin geliştirilmesi, nitelikli insan gücünün artırılması, önümüzdeki dönemin dinamiklerine, Türkiye'nin kalkınma hedefine uyumlu mesleklere yönelik iş gücü yetiştirilmesi önemli bir husustur. Bu doğrultuda, eğitim-istihdam ilişkisi kurulması başta olmak üzere, çağdaş gelişmelerin gerisinde kalmayacak adımların atılması hayati önemdedir.

Diğer yandan, önümüzdeki dönemde iş güvenliği ve işçi sağlığı konusundaki kazanımların güçlendirilmesi, kamuda benzer iş yapmalarına rağmen unvan, statü ve kurum farklılıkları nedeniyle farklı mali hakların uygulanmasının giderilmesi, bunların yanı sıra Cumhurbaşkanlığı yıllık programında vurgulandığı gibi dijital ve yeşil dönüşümün iş gücü piyasasında oluşturacağı talebe yönelik olarak iş gücünün niteliğinin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bitiriyorum Sayın Başkanım, tamamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun, tamamlayın Sayın Aksu.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bunlarla birlikte, ücretlilerden alınan gelir vergisinin düşürülmesi, çağdaş sendikalaşmanın desteklenmesi, engellilerin istihdamının artırılması, engelli kotasının takip edilmesi, iş yerlerinde fiziki engellerin kaldırılması ve çalışanların önemli şikâyet konuları arasında yer alan psikolojik taciz meselesi üzerine gidilmesini gerekli görüyoruz. Aktif iş gücü programlarının yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması, güvenceli esnek çalışma biçimlerinden daha geniş kesimlerin faydalanması, özel politika gerektiren grupların iş gücü ve istihdama katılımlarının artırılması, ayrıca kayıt dışı istihdamın ve beyin göçünün azaltılması ile verimliliğin yükseltilmesinin önümüzdeki süreçte çalışma hayatına ilişkin önemli konular olacağını değerlendiriyoruz.

Bu düşüncelerle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum; ülkemize, milletimize, çalışma hayatının taraflarına ve emeklilerimize hayırlı olsun diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Komisyon üyesi olarak 3 arkadaşımız var; Sayın Güneş, Sayın Yegin ve en son Sayın Tiryaki'ye söz vereceğim.

Sayın İsmail Güneş, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Çok Değerli Başkanım, çok Değerli Bakanımız, çok değerli milletvekillerimiz, bakan yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle Bakanlık bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Öncelikle, tabii ki, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın temel amacı ne dersiniz? Öncelikle vatandaşlarımızın iş bulmasını temin etmek, istihdamını sağlamak, sürdürülebilirliği sağlamak, çalışan vatandaşlarımızın güvenli bir şekilde çalışma hayatını devam ettirmek ve diğer taraftan da emeklilerimizin hakkını, hukukunu gözetmek. Tabii, bu pencereden “Çalışma Bakanlığımız ne yaptı?” diye baktığımız zaman, tabii ki şunları yapmış: “17 tane destekleme projesiyle istihdamı nasıl arttırabiliriz?” demiş. Mesela bunların bazılarında bahsedeceğim, demiş ki: “Eğer siz genç, kadın istihdamı yaparsanız, herhangi bir meslek belgesi olan birini istihdam ederseniz, ben SGK işveren primine destek ödüyorum.” Diğer taraftan, “Engelli kardeşlerimize -o kanunun öngördüğünün haricinde- ek, ilave istihdam sağlarsanız buna da destek veririm.” demiş. “Araştırma, geliştirme ve tasarım faaliyetleriyle ilgili herhangi bir işletme açarsanız bunlara destek veririm.” demiş. Yine “Genç girişimciler olarak bir iş yeri açtığımız zaman buna belli bir süre destek veririm.” demiş. Diğer taraftan “İşsizlik ödeneği alan bir kişiyi istihdam ederseniz buna destek veririm.” demiş. Diğer taraftan “Eğer sosyal yardım alan bir kişiyi istihdam ederseniz buna yardım ederim.” demiş. Diğer taraftan “Çok tehlikeli iş sınıfında çalışan vatandaşlarımıza daha fazla ilave istihdam sağlarsanız buna destek veririm.” demiş. Bir de demiş ki: “Eğer işveren kaidelere, kurallara uyarsa ve diyelim ki iş yerinde iş kazası olmazsa ben bunlara destek veririm.” demiş ve dolayısıyla da aylık 1 işçi başına 500 TL de destek vermiş. “Bunları yapmış da ne olmuş?” dersiniz, bunları yapınca 2002’deki aşağı yukarı 12 milyon istihdamımız 2023 yılında 24 milyon 900 bine çıkmış ve dolayısıyla da istihdam oranı yüzde 48’lere çıkmış, istihdam edilen vatandaş sayımız da 31 milyon 600 bine çıkmış.

Şimdi, tabii ki bunun yanında arkadaşlardan bazıları dedi ki: “SGK açık veriyor.” Arkadaşlar, şöyle bir şey. Bir ülke düşünün... Kadınların 38 yaşında, erkeklerin 43 yaşında emekli olduğu, on beş yıl prim ödeyerek emekli olduğu başka bir ülke bana gösterebilir misiniz arkadaşlar?

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Sizin zamanınızda oldu.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – On beş yıl, on beş yıl. Ve dolayısıyla da ondan sonra diyorsunuz ki: “SGK açık veriyor.”

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Tamam, sizin zamanınızda 38 yaşında kimse emekli olmadı.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen arkadaşlar. Söz aldığımızda cevap verelim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, siz kendinizi hep muhalefete göre programlamışsınız ya. Nasıl olacak bu iş? Nasıl olacak bu iş arkadaşlar? Ya, gelin bir de bu taraftan bakın. Yani SGK açık veriyor mu? Veriyor. Bakın arkadaşlar, ben size söyleyeyim...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bu dili değiştirmeden gelemezler.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Dikkate almaya başladınız, niye? Muhalefeti eleştiriyordunuz, ne oldu?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – SGK'nin topladığı tüm primleri, mesela çalışan bu kadar kişi var ya, 31 milyon 600 bin, bunların emeklilik primini, sağlık primini, hepsini topluyorsunuz, emekli maaşını karşılama oranı yüzde 95 arkadaşlar. Gerisini nereden karşılıyoruz? Gerisini bütçeden karşılıyoruz. Peki, bunun bir de diyelim ki sağlık giderleri var mı? Sağlık giderleri var. Onu nereden karşılıyoruz? Yine bütçeden karşılıyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Dolaylı vergi alıyorsun vatandaştan, ondan sonra bunu anlatıyorsun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hem diyeceksiniz ki “Ya, bütçeden niye transfer yapıyorsunuz?” hem de bunların nasıl olduğunu bilmeyeceksiniz arkadaşlar!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Akaryakıttan alıyorsun, içki ve sigaradan alıyorsun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Peki, tüm primlerin, toplanan primlerin diyelim ki...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – SGK Başkanı burada. Sizden önce sağlık artıydı, artıda.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi bak, onu da, onu da söyleyeyim, onu da söyleyeyim...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Söylesin, 2002'den önce sağlık artıydı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sağlık mı vardı? Ne vardı ya?

RESUL KURT (Adıyaman) – Sağlık var mıydı?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bir dakika, onu da söyleyeyim.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sağlık mı vardı? Bilmeden konuşuyorsun ya! Boş konuşuyorsun!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Arkadaşlar, sayın Komisyon üyeleri; lütfen konuşmacının insicamını bozmayalım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, bakın şöyle söyleyeyim ben size...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – SGK Başkanı söylesin.

RESUL KURT (Adıyaman) – Boş konuşma! Yani konuşmuş olmak için konuşmayın!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şöyle söyleyeyim: Bizden önce diyelim ki tüm toplanan primlerin SGK'nin sağlık da dâhil tüm giderlerini karşılama oranı kaç? Yüzde 60. Bizden sonra kaç? Yüzde 74,6.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Ben sorumu sordum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bak, sağlık da aynı. Bak, bir dakika...

(Gürültüler)

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, arkadaşlar, bir dakika dinleyin, bunları bilmiyorsunuz.

Diğer taraftan asgari ücrete gelelim. Asgari ücret biz de isteriz 20 bin olsun, 30 bin olsun arkadaşlar, 40 bin olsun.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Olsun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Olsun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Doğru yerde kullanırsanız kaynakları olur.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Olsun. Bakın arkadaşlar, sizin bilmediğiniz netice şurada: Asgari ücreti biz yükseltelim, asgari ücreti kim ödüyor?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Enflasyon artar, enflasyon.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – İşverenler ödüyor arkadaşlar. Biz aldığımızda kayıt dışılık ne kadarmış? Yüzde 50. Şimdi kayıt dışılık kaçta düşmüş? Yüzde 25'e. Eğer siz asgari ücreti çok fazla artırırsanız kayıt dışılığı artırırsınız arkadaşlar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Enflasyon artar, Maliye Bakanı öyle diyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Yoksa ödeyenler işverenler. Burada önemli olan nedir? Daha çok, burada işsizliği azaltmamız lazım bizim. İşsizliği azaltmak için daha çok teşvik vermemiz lazım, yeni fabrika açmamız lazım. Yılda yüzde 5 büyürsek arkadaşlar biz, anca yeni doğanların iş gücüne katılımını sağlayabiliriz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sosyal Sigortalar Kurumunun hastanelerini sattınız siz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ama daha fazla büyümemiz lazım arkadaşlar.

Arkadaşlar, sizin böyle bir derdiniz yok ki zaten ne anlarsanız... Her gelen talebe "Evet." diyorsunuz. Bunun ne kadar külfeti var, bilmiyorsunuz. Nasıl idare edilecek, bilmiyorsunuz arkadaşlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Her kurumun hastanesi vardı. Sigortanın hastanesini toplu konut alanı yaptınız.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Diğer taraftan, bakın, arkadaşlar, bazı arkadaşlar altın ile asgari ücreti kıyaslıyor. Kardeşim, 2003 yılında altının onsu 300 dolar, şimdi kaç dolar? 2 bin dolar. Bana altın bazında, dünyada, asgari ücreti artmış bir tane ülke gösterin ya, bir tane.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi bakalım, hadi gösterin, hodri meyan!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir siz varsınız.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bir tane gösterin, hadi bakalım, gösterin!

Ama bakın, ben size söyleyeyim arkadaşlar. Asgari ücret 2003'te kaçmış? 130 dolar. Şimdi kaç? 400 ile 450 dolar arasında değişiyor. Arkadaşlar, bakın, dolar, dolar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Alım gücü neydi, alım gücü?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Alım gücüne bak?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Dolar, dolar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Asgari ücretli ev kirasını ödeyemiyor ya.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, bakın, arkadaşlar, bir de bunun öbürü yükü var, öbür tarafı var. Asgari ücreti biz diyelim ki 500 doların daha da üzerine çıkardığımız zaman bu sefer de ihracatçımız bundan etkileniyor. Yani hepsi bir denge içinde. Biz de istiyoruz bunu artıralım ama bakın, arkadaşlar, ben size şunu söyleyeyim...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Asgari ücretle Ankara'da 2 odalı ev kiralayamazsınız.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Gürer, böyle bir usulümüz yok, lütfen karşılıklı konuşmayalım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bize bakarak söylüyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, Uşak'ta bazı sektörler var ki diyelim ki asgari ücretin 2-3 katına dahi eleman bulamıyor. Bizim esas sorunumuz işsizlikten ziyade iş beğenmemeye ilgili veya daha hafif iş, daha yüksek ücretle ilgili.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Asgari ücretle ev kiralayamazsın.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, bakın, arkadaşlar, Uşak'ta bir firma Uşak'tan işçi bulamadığı için Nepal'den işçi getiriyor, Nepal'den; tamam mı? Nepal'den işçi getiriyor. Bunu nasıl açıklayacaksınız arkadaşlar?

Diğer taraftan, Sayın Bakanım -tabii, sürem de az kalıyor- bir de iş sağlığı ve güvenliği var. 2012 yılında 6331 sayılı bir Kanun çıkardık biz. Bu kanun neticesinde iş yerlerini “az tehlikeli” “tehlikeli” ve “çok tehlikeli iş yerleri” diye ayırdık ve bunun neticesinde burada uzmanlarımız, hekimlerimiz çalışıyor, iş sağlığı ve güvenliği hekimleri. Kaç kişi istihdam ediliyor burada? Aşağı yukarı 74 bin uzman, 28.500 de hekim istihdam ediliyor; aşağı yukarı bir bakanlık gibi. Burada, 2014 yılında bir uygulamaya gittik, özellikle tehlikeli ve çok tehlikelilerde hayata geçirdik, az tehlikelilerde biraz daha problemimiz var.

Sayın Bakanım, benim burada sizden esas istirhamım şudur: Bu özellikle iş sağlığı ve güvenliği hizmeti sunan arkadaşların veya firmaların ücretlerini patronlardan almaması gerekir çünkü ücretlerini patronlardan alanların o kurumu denetlemesi, ona yaptırım yapması mümkün değildir. Nasıl -diyelim ki- yapı denetim firmalarında Bakanlığa yatırıyorlar, Bakanlık onlara sırasıyla bunları dağıtıyorsa aynı bu şekilde iş sağlığı ve güvenliğinde de bunu yapmamız lazım.

İş sağlığı ve güvenliğinde önemli adımlar attık, eski sisteme göre ölümcül iş kazalarını, işte, 100 binde 13'lerden -diyelim ki- 6'lara çektik. Bu da yüksek, bunu da daha aşağı indirmemiz lazım. Buradan, tabii ki gerekli adımları mutlaka atmamız lazım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Doğru.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi buradan bir şey söyleyeceğim biraz daha süre verirseniz.

Sayın Özlale gitmiş ama kendisi tabii ki özverili şekilde hazırlanmış, tebrik ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Güneş, bir dakika uzatıyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – İki dakika Başkanım.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, çok sözü kesildi İsmail ağabeyin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi orada dedi ki: “Biz normalde istihdamın daha çok -diyelim ki- kamu tarafından değil, özel sektör tarafından yapılmasını isteriz.” Dolayısıyla da ben onu ondan beklerdim çünkü kamudaki verimlilik daha az, özel sektördeki daha fazla. Bunu örneklendirmek isterim ama vaktim yok.

Diğer bir şey...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Bu doğru değil.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ya arkadaşım, ben size şunu söyleyim: Uşak Şeker Fabrikasında 500 kişi çalışıyor ve 25 ton şeker üretiyorlar.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Kârı düşünürsen doğru, verimlilik sadece kâr değil, kamusal hizmetlerin başka nitelikleri de var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Tiryaki, söz alacaksınız on dakika sonra.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ya, bir dinle kardeşim Allah aşkına ya!

Torku Şeker Fabrikasında 375 kişi çalışıyor, 75 ton şeker üretiyorlar; hangisi daha verimli yani Allah aşkına?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bunun için mi cumhuriyet tarihinde ilk defa şeker ithal ettiniz?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Devlet de mi sömürsün özel sektör gibi?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, diğer bir taraftan, Sayın Temelli'ye şöyle bir şey söyleyeceğim: Gerçekten de çok üzuldüm yani sanki biz Kürt kardeşlerimizin istihdamını, bir yerde çalışmasını önliyormuşuz gibi bir algı yarattı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayın.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kardeşim, toplumun böyle bir sorunu yok yani bizim Uşak'ta Kürt kardeşimiz de var, Türk kardeşimiz de var, başka etnik kökenden kardeşimiz de var. Biz hiç kimsenin etnik kökenine, dinine, inancına, bilmem nesine bakmayız, biz işine bakarız; öyle bir şey yok, onu söyleyeyim.

Diğer bir şey, Sayın Köksal'ın kendisi burada yok ama medikal marketlerle ilgili serzenişte bulundu. Medikal marketlerin içinde onu yöneten kişinin şahsi yanlışı olabilir ama şöyle bir şey var: Medikal market kurulması önceden beri gerekli olan bir yapıydı. Niye diyeceksiniz? Diyelim ki bugün Türkiye'nin ücra bir hastanesindeki bir başhekim ihaleye çıkıyor ve diyelim ki bin tane enjektör alıyor; çok fazla giren olmuyor, daha fahiş fiyata alıyor, bir başka yer de daha farklı fiyat alıyor, hepsi Basın İlan Kurumuna ilan veriyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Toparlıyorum Başkanım, hemen toparlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Oysa bunu, hepsini, toptan, diyelim ki milyonlarca enjektörü SGK kurumu aldığı zaman veya Devlet Malzeme Ofisi aldığı zaman oradan rahatlıkla alabiliyoruz ve fiyatlarda herhangi bir sorun olmuyor ve dolayısıyla da insanların işini kolaylaştırıyor. Burada münferit bir iki kişinin hatası vardır yoktur bilemem ama bu işin yanlış olduğunu düşünmek son derece yanlış. Ben başhekimlik yaptım ve dolayısıyla bu işlerin içinde uzun süre buldum ve çok iyi biliyorum. Dolayısıyla da bu düşüncesinin yanlış olduğunu ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, bütçemizin hayırlara vesile olmasını diler, hepimizi saygıyla selamlarım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Başkanım, asgari ücretle 7 altın alınıyordu siz gelirken, şimdi 3 altın alınıyor, 3!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi, söz sırası Sayın Yegin'de.

Buyurun.

Süreniz on dakika.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanımızı, Sayın Başkanımızı, burada bulunan Bakanlığımızın bütün bürokratlarını, Komisyon üyelerini ve haricen salonda bulunan tüm görevlileri saygıyla selamlıyorum ben de.

Sayın Bakanımıza öncelikle teşekkür ederek başlayalım. Gerçekten göreve geldiği günden beri büyük bir hassasiyetle, büyük bir nezaketle hem Bakanlığın faaliyet alanlarına ilişkin yasama ve yürütme arasındaki bilgi alışverişinde hem şehirlerimize ilişkin Bakanlığın faaliyetleri konusunda -hem de tanıdığımız arkadaşlarımız var, geçmişte Bakanlıkta beraber çalıştığımız arkadaşlar var- yapılan görevlendirme tercihlerinde son derece isabetli işler olduğunu görüyoruz, arkadaşlarımızın motivasyonunun yine artarak devam ettiğini görüyoruz, bundan dolayı mutluluğumuzu ifade etmek istiyoruz.

Şimdi, geçen gün bir cümle kurdunuz, dediniz ki: “Biz hükûmete ilişkin her eleştiri yapıtığımızda Sayın Cevdet Yılmaz bizi kimlik siyaseti yapmakla suçluyor.” “Hâlbuki biz, kimlik siyaseti yapmıyoruz, biz sınıf siyaseti yapıyoruz.” deyip oradan da başka bir tartışma açmıştınız, onu da konuşmuştuk.

Şimdi, yine, bugün, karşı taraftan “Kürt illeri” ifadesini duyduk. Durup durduk yere, ikide bir “Kürt illeri” ifadesi, farklı bir ayrıştırıcı, dikkat çekici bir cümle. Şimdi, bu ayrıştırıcı yaklaşımı bu memleket için sakıncalı, bu memleket için tehlikeli ve kayıp olarak görüyoruz; bunun altını defalarca çizdik, bir kez daha çizelim. Suçlamadan bir pencere açmak istiyoruz size, bu pencereden de bakın, bu pencereden de görünen bir manzara var, bir hayat var, başka bir kardeşlik, güzellik var, dışarıda, içeride, hepimizin yaşadığı hayatın içerisinde. Dolayısıyla bunu ayrıştırıcı buluyoruz, bu ülke hepimizin, bu ülkenin şehirleri, bu ülkenin meydanları, bu ülkenin parkları, bahçeleri hepimizin, bu ülkeye doğan güneş hepimizi ısıtıyor, bu ülkede soğuk hepimizi vuruyor, hepimizi üsütüyor. Dolayısıyla daha bir ve bütün bakacak bir...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Kayyum atıyorsunuz, “kardeşiz” diyorsunuz!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bu ülkenin kadınları, bu ülkenin gençleri, bu ülkenin Zazaları, Terekemeleri, ya hepimiz biriz, bir.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Kardeşiz evet, kardeşiz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ya, bu bizim söylediğimiz zaten.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dolayısıyla bu ülkenin semah edeni de niyaz edeni de başını örtene de açanı da yemeğinin yanında ayranını içeni de bir kadehini koyanı da, ya hepsi bizim insanımız, hepsi bizim. Ayrıştırıcı dil, ayrıştırıcı söylem... Cevdet Bey’in vurgusundan belki rahatsız olduğunuz o kimlik siyaseti işte bu. Bunu gelip kendi zihinlerinizden de biz uzaklaştırmanızı beklerken, siz kendi zihinlerinizden uzaklaştırmayı bir kenara bırakın, bizim bu ortamlarımıza, hep beraber paylaştığımız şu güzel ortamlara da bunları sokmanın gayreti içerisindeyiz. Biz, bundan vazgeçmenizi size hepimiz adına, hepimizin huzuru adına tavsiye ediyoruz ve bu toprakların huzuru adına bunu söyleme ihtiyacı hissettik.

Şimdi, biz şuna inanırız: Siyaset yapma niyetiyle yola çıkan herkes bu millete hizmet etmek ister, kimse siyasete başlarken “Ya, şu millete şöyle bir kazık atayım, şu milletin işini şöyle bir zorlaştırayım, şu milletin hayatını şöyle bir ağır hâle getireyim.” niyetiyle başlamaz. Herkesin niyeti millete hizmet etmektir, milletin ihtiyaçlarını karşılamak, milletin gönlüne girmek ve onun hayır duasını olarak gönlünde ebedî bir yer edinebilmektir mümkünse, herkes bu niyetle yola çıkar. Fakat siyaset yolu zor bir yoldur yani farklı çekim kuvvetlerinin çok güçlü bulunduğu bir yoldur. Menfaat, önemli bir çekim gücüdür; korku, önemli bir çekim gücüdür; makam, mevkî hırsı, iltifat almak, ne bileyim kürsüde konuşma, ne diyelim ona, öyle demeyelim de... Neyse yani hepsi ayrı, farklı güçleri olan mknatıslardır ve insanlar o yollardan, o ilk başta pürüpak bir şekilde çıktıkları o yoldaki o niyetlerden biraz uzaklaşabilirler ama son tahlilde, siyaset yapan herkes milletin gönlüne girmek, milletin sorunlarını aşmak ister. Cenab-ı Allah yirmi küsur yıldır bu milletin derdiyle bire bir sorumlu makamda ilgilenme imkânını bize verdi, bu tarafa verdi. Allah’a sonsuz şükürler olsun, Cumhurbaşkanlığıyla beraber, son iki dönemdir de daha da güçlü bir şekilde, milletimizin karşı karşıya kaldığı bütün sorunlarla, bütün problemlerle, onun bize, size ve hepimize ilettiği bütün taleplerle hep beraber ilgileniyoruz. Çalışma hayatı da bu alanın en temel karşılaştığımız başlıklarının yer aldığı bir alandı. Biz daha önceki bütçelerde, daha önceki yıllarda ve dönemlerde burada dünya kadar konu konuşuyorduk; 3600 meselelerini konuşuyorduk, alt işverenden işçisine, taşerona -kamuoyunda bilinen adıyla- kadro meselelerini konuşuyorduk; ne bileyim, biz sözleşmelilerin kadroya geçirilmesi meselelerini konuşuyorduk. Allah’a sonsuz şükürler olsun, hepsini tamamıyla bitirebildik mi? Bütün başlıkları, bütün yönleriyle tartışmasız

bir şekilde, herkesin her şekilde isteyebildiği bir şekilde çözebildik mi? Hayır, çözemedik ama sonsuz şükürler olsun, birçok konuda mesafe ala ala geldik, engelli istihdamında mesafe ala ala geldik. Kadın istihdamında çalışarak, mücadele ederek, teşvikleri de yönlendirerek, bir anlamda sosyolojiyi de yöneterek -kadın istihdamı meselesinin bir sosyolojik tarafı da var- o tarafa da ilgilenecek, sadece istihdamın önünü açıcı faaliyetlerle değil, kültüre dönük tarafları var, hepsiyle ilgilenecek... Engelli istihdamına, eski hükümlülerin istihdamına, birçok alana, her alanda olduğu gibi bu çalışma hayatında çok ciddi meselelere çok ciddi yönelimler yaptık. Aştık Allah'a şükürler olsun. Aşamadığımız bazı meseleler oldu veya o başlık çerçevesindeki bütün sorunları tamamen ortadan kaldıramayacak şekilde çözümler oldu. Ne oldu? Mesela bugün bir hatip söyledi, dedi ki: "EYT sorununu çözdünüz Sayın Bakan ama 8 Mayıs 1999 öncesini çözdünüz. 9 Mayıs'ta giren ne olacak Sayın Bakan?"

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – O Eylül...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Eylül.

"10 Mayıs'ta giren ne olacak? Peki, 10 Aralık 1999?" Tamam, durduğu yerden güzel bir soru ama kardeşim yani bir şeyin de bir sınırını koymak gerekiyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kademeli olması lazım.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir şeyi bir şeye bağlamak gerekiyor. O kavramı üreten bir mesele var. O kavram neden üretiliyor? O tarihte yapılan bir düzenlemeyle, o tarihten önce sisteme girenlerin o düzenlemeden dolayı bir hak kaybına uğradığı tezinden hareketle ortaya atılan bir talep var. Dolayısıyla bir şeyi baz almanız gerekiyor. Kimse cebinden bir ödeme yapmıyor. Kamu adına, hepimiz adına, hepimizin bugününü, yarınını, terörle mücadelesini, çocuklarımızın eğitimini, anne babalarımızın, bizim, hepimizin sağlık giderlerini, demir yolu giderlerimizi, her türlü giderimizi, sorunumuzu yöneten bu devletin, bu kamu maliyesinin, bu sosyal güvenlik sisteminin ayakta kalabileceği bir çerçevede, belli mantık üzerine bunu oturtturarak yönetmesi gerekiyor. Tamam, 9 Mayıs'ta girenin suçu yoksa 9 Mayıs'ta yaptığımız zaman 10 Mayıs'ta giren diyecek ki: "Benim suçum ne?" Haydi, Eylülün tamamını kapsama aldık desek ekimin suçu ne? Ya "Ekim, kasım uğraşmayalım, 1999'un tamamını alalım." dediğinizde 1 Ocak 2000'in suçu ne? Dolayısıyla yani bu işleri bir yerde durdurmak gerekiyor, bu işleri bir mantığa, bütün toplumsal kesimlerin, bu işle ilgilenen herkesin baktığında "Evet, doğru, bu işin bu çerçevede çözülmesi makul ve adil bu tartışmalar çerçevesinde." diyeceği bir tabana, bir zemine oturtturmak gerekiyor. Biz bunları oturtturarak geldiğimiz için, evet, bir açıdan baktığımızda bazı meseleler çözülmemiş, hâlâ eksikleri var gibi geliyor ama başka bir açıdan baktığımızda da aslında o sorun tamamen çözülmüş oluyor.

Cenab-ı Allah hepimize -bakın, ayırt etmeksizin söylüyorum- şunu nasip etsin: Baktığımız yerlerden ufak tefek eksiklikler görebiliriz ama bu ülkenin büyümesi için hep beraber katkı verelim, Togg'dan hep beraber gurur duyalım. Hükümet "Gaz çıkartıyorum." dediği zaman "Boş verin gazı." değil "Daha fazlasını arayın, bulun kardeşim. Bize düşen bir şey varsa getirin, bütçeyi Meclisten geçirelim." diyelim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Biz yeşil projeleri savunuyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Siz yeşili isminizden de attınız, boş verin şimdi onları. Yeşili savunsaydınız isminizde tutardınız.

Şimdi, dolayısıyla bunu yapalım, hep beraber sahip çıkalım. "Gabar'daki petrol ne ya? Onunla siz cari açığı kapatmaktan bahsediyorsunuz." diye küçümsemeyelim. "Ya, helal olsun kardeşim, terörü bitirdiniz orada, petrolü çıkarmaya başladınız. Daha çok vardır; arayalım, bulalım." diyelim.

Hep beraber el ele verelim, terörlle mücadelede tek bir vücut olalım, yurt dışından ölkemize yönelen saldırılarda tek vücut olalım, içerideki meselelerde ölkemizi büyötmek için gereken meselelerde tek vücut olalım, kendi aramızda haklı rekabetimizi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, ilave bir dakika süreniz var, toparlayın lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Siyasi rekabetimizi yapalım içeride, ölkemizi büyötelim, ölkemizi...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Orhan Bey, asgari ücretle Togg alır hâle getirelim işçileri.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bak, sen güzel bir adamsın, gel hep beraber ölkemizi büyötelim, bu büyömeden...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Güzel bir şey söylüyorum. Asgari ücret alanın Togg alabileceği duruma getirelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ya, bir dakika verdi, bir dakika verdi insafsız, bir dakika.

Dolayısıyla öлкеyi hep beraber büyötelim. Bu büyömeden memurumuz da daha çok alsın, emeklimiz de payına düşeni daha çok alsın. Asgari ücretli işçi, işveren temsilcileri şurada mı anlaşıyor, hayır kardeşim şurada olsun diyelim, hep beraber diyelim. Hep beraber bütün kesimlere ölkenin gelişiminden, bugüne kadar yaptığımız gibi, daha fazlasını aktaracak bir Türkiye’yi beraber inşa edelim. Bunun için; bir, siyasi dilimiz; iki, siyasi hâlimiz; üç, siyasi samimiyetimizin memleketin menfaatleri doğrultusunda hep beraber olması lazım.

Teşekkür ediyorum, hürmet ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, teşekkür ediyorum.

Sayın Tiryaki, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlığın değerli bürokratları, hazırın; hepinizi sevgi saygıyla selamlıyorum.

O kadar çok şey söylemek istiyorum ki ama şunu söyleyeyim: Şu kimlik siyaseti meselesi doğru değil arkadaşlar. Şimdi, mesela ben ne demek istediğimi çok rahat ifade edebilirim, hiç merak etmeyin Orhan Bey. Mesele şu: Şimdi, diyelim ki biz varlığı, kimliği, dili inkâr edilen, tarihi, yaşadığı coğrafyası inkâr edilen bir halktan bahsetmiyor olsa idik... Bakın, siz mesela hiç HDP adına, Yeşil Sol Parti adına, HDP adına konuşan hiç kimseden şöyle bir şey duydunuz mu? “Şanlı Kürt tarihi” “Yedi cihanda at koşturan Kürtler” “Kürtler şöyle...” Böyle bir şey yok, kimlik siyaseti bu. Başkalarını hakir görecek, başka ulusları, başka milletleri hakir görecek bir dille...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Salâhaddin Eyyubî diyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Onun içinde siz de varsınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tiryaki, bir müsaade edebilir misiniz.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Başkan, ben bitireceğim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sürenizi vereceğim, ekleyeceğim, başta bir şey söyleyeyim.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'nın emrettiği bazı kısıtlamalarımız var, bazı kurallarımız var; onun dışında herkes fikrini ifade edebilir. İfade etsin herkes fikrini, ona göre cevap verilmesi gerekiyorsa, söz alacak olan hatipler kendi zaviyelerinden değerlendirmelerini yaparlar ama böyle birbirimize laf atarak olmuyor. Lütfen, sizden özellikle istirham ediyorum. Burası Plan ve Bütçe Komisyonu ve Çalışma Bakanlığının bütçesini müzakere ediyoruz.

Bu süreyi de ilave edeceğim Sayın Tiryaki.

Buyurun lütfen.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Sonuçta biz hangi coğrafyada yaşadığımızı biliyoruz, Kürtçe konuştuğu için para cezası kesilmiş dönemleri biliyoruz, “Kürt” lafının nasıl yasaklandığını biliyoruz. Bakın, Saidi Nursi'nin kullandığı “Kürt” lafını nasıl değiştirdiğini biliyoruz, tarihte bir sürü metinden nasıl Kürtlerin adının, yaşadıkları coğrafyanın çıkarıldığını biliyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hepsini geçmiş yüzyılda kaldı.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Ben şunu söylüyorum yani bunları unutmamak gerekir. Dolayısıyla, böyle varlığı, kimliği inkâr edilen, ezilen bir halkın milliyetçilik yapması bile ileridir, kaldı ki biz bundan bahsetmiyoruz. Biz sadece bir halkın varlığının, kimliğinin teslim edilmesini istiyoruz. Dünyadaki herhangi bir halktan ne bir adım fazla ne bir adım az; bu kadar, bunun ötesinde hiçbir şey yok. Bu ülkedeki her halkın, hangi kökenden olursa olsun, onuruyla, haysiyetiyle bundan gurur duyacak biçimde yaşamasını istiyoruz, bu kadar. Kimse birbirini inkâr etmeden, gerçekten hepimizin söylediği gibi kardeşçe yaşasın ama eşit şekilde yaşasın; savunduğumuz tek şey bu, bunun dışında bir şey savunmuyoruz.

Şimdi, gündeme gelince... Birincisi, EYT meselesi. Evet, EYT konusunda bir adım attınız. Ne zaman? 2002'de Adalet ve Kalkınma Partisi iktidar oldu. Bu EYT meselesi ne zaman girdi Türkiye yasalarına? 8 Eylül 1999. 2002'de iktidara geldiniz, 2003'te mi çözdünüz? 2004'te mi çözdünüz? 2005'te mi çözdünüz? 2010'da mı çözdünüz? 2015'te mi çözdünüz? 2020'de mi çözdünüz? 2023'te bir adım attınız. Zaten aradaki yirmi yıllık süre içerisinde yaşa takılanların çok büyük bir bölümü bunu tamamladı ve emekli oldu, kaybedeceklerini bu yirmi yıllık süre içerisinde kaybettiler. Siz makul bir sınıra geldiği için, kabul edilebilir bir sınıra geldiği için bu ülkenin hazinesi, bütçesi kısmen karşılayabildiği için, yirmi yıl sonra ve bir siyaset malzemesi olarak seçimden önce yaptınız. Buna rağmen iyi bir şey, yanlış bir şey demiyoruz ama yirmi yıl boyunca EYT meselesini çözmediğinizi, 99'da yapılan yasal düzenlemelerin arkasında durduğunuz da unutmamışız.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Kaç yıl önce!

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Başka şeyler var bunun içerisinde, eşitsizlikler var; bunları hatırlatmak da bırakın görevimiz olsun.

Bir tanesi şu, mesele şu...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hepsini geçmiş yüzyılda kaldı, hepsi.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Şimdi, sadece şöyle olsa Orhan Bey, mesela diyelim ki: 8 Eylül 1999'dan sonra göreve başlamış birisi daha fazla çalıştığı hâlde emekliliğe hak kazanamıyor yani yirmi yedi yıl, yirmi sekiz yıl, otuz yıl çalışmış olsa bile emekliliğe hak kazanamıyor. “Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır.” diyoruz biz, yoksa başka bir şey söylediğimiz yok.

Bir başka sorun alanı da stajyerler meselesi. 1999'dan önce stajyer olarak çalışanların hiçbirini bu haktan yararlandırmadınız. Neden? Bakın, stajyerlere sigortalı olma hakkı tanıdığımız andan itibaren en azından 1999'dan önce bir biçimde çalışma yaşamının içinde olan insanların da kapsama dâhil edilmesini sağlayabilirdiniz.

Şimdi, emekliler meselesine gelince “Emeklileri ezdirmedik.” diyorsunuz ya, buna kim inanır bilmiyorum -Kadir İnanır demeyeyim Sayın Başkan - ama ben sadece bir şey söyleyeyim, şuraya bir yere bir emeklinin sözünü yazmıştım “Yahu, bir canımız var, onu da alsınlar kurtulalım.” diyor. Emeklilerin durumu bu, bu kadar vahim durumdalar. 17 milyon emekli var ve Uluslararası Çalışma Örgütü raporlarına göre emeklilerin en yoksul olduğu birkaç ülkeden bir tanesidir Türkiye; Türkiye 44 ülke içerisinde Küresel Emeklilik Endeksi Raporu'na göre en kötü 3'üncü ülke durumunda yani Türkiye'de emekliler hiç de öyle sizin “İyileştirdik, yaşama koşullarını böyle yaptık.” diyebileceğiniz bir durumda değil.

Ben soruyorum bu salondaki herkese, kendileri için bırakın, kim çocuğunun 11 bin TL asgari ücretle çalışmasına razı olabilir? Kim çocuğunun bu parayla geçinebileceğini düşünür? Tek bir insan var mı burada? Bu parayla yaşanamayacağını bu salondaki herkes biliyor; sadece bu salondaki herkes bilmiyor, bu ülkedeki herkes biliyor. İtiraz etmesinin zaten en temel nedeni bu.

Şimdi, ben geçen söyledim Sayın Bakan, tam Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesi görüşüldüğü için tekrar edeyim: Adalet ve Kalkınma Partisi adına konuşan herkes “Daha iyi durumda; biz emeklilerin durumunu iyileştirdik.” diyor. Net bir rakam söyleyeyim, bakalım gerçekten düzelmiş mi, düzelmemiş mi? Ocak 2003'te 4/A'lılar için en düşük emekli maaşı net asgari ücretten yüzde 47 fazlaydı, yapılan en son artışa rağmen şu anda emekli maaşı asgari ücretten yüzde 12 daha az. Yüzde 25 zam yaptığınızda, bazı emeklilerin aylığına yüzde sıfır zam yaptınız; 7.500 TL maaş alanlara yüzde sıfır zam yaptınız. Ocak 2002'de en düşük 4/A emekli maaşı 216,4 TL iken Ocak 2002'de net asgari ücret 163,66 TL'ydü. Buna göre, 4/A'lı en düşük emekli maaşı asgari ücretten yüzde 32 fazlaydı Adalet ve Kalkınma Partisi geldiğinde. Şimdi ne olmuş? Bu yılın başında asgari ücret 8.507 TL olmuş -o rakam üzerinden söyleyeceğim- 4/A'lı en düşük emekli maaşı ise 5.871 TL olmuş. En düşük emekli maaşı 7.500 TL'ye çıkarıldığında bile en düşük emekli maaşı asgari ücretten yüzde 12 daha azmış. Dolayısıyla, 4/A'lının emekli maaşını aslında asgari ücretlinin bile altına indirmişsiniz.

Bakın, bir başka şey, yine bu Hükümet döneminde olan bir şey; 2000 yılından önce aylık bağlama oranı ne kadardı? Yüzde 75. 2002'de Adalet ve Kalkınma Partisi hükümete geldi, 2000 ve 2008 arasında yüzde 65'e düşürüldü. Şu anda emekli aylığı bağlama oranı ne kadar? Yüzde 45. Emeklinin aylık bağlama oranı yüzde 45'e düşmüş yani çalıştığının dörtte 3'ü kadar maaş alırken şimdi yarısı kadar bile maaş alamıyor. Bu mudur emeklinin haklarını savunmak? Bu mudur emeklinin koşullarını düzeltmek? Böyle bir şey olabilir mi? Elbette ki olamaz.

Bir başka şey, çokça söylediğim için arkadaşlar diyor ki... Asgari ücrete vergi muafiyeti meselesi... Şimdi, bakın, bazı ülkelerde ücret veriliyor, brüt ücret veriliyor ve işçiler, çalışanlar yıl sonunda gidip mahsuplaşıyorlar, vergilerini veriyorlar. Dolayısıyla, işverenin cebinden çıkıyor, işçinin cebine giriyor ve işçi gidip vergisini veriyor. Şimdi, siz bu muafiyeti getirdiğinizde asgari ücretliye -1 TL'lik demiyorum- 1 kuruşluk katkınız oldu mu? Asgari ücretlinin yaşamında hiçbir şey değişmedi ki. Siz işvereni fonlamış oldunuz yani işverenin vermesi gereken vergiyi...

RESUL KURT (Adıyaman) – Anlamıyorsun, işçinin net ücretine bakın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Kurt; lütfen... Sayın Bakan düzeltir.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Şöyle: Asgari ücretliye bir katkı sunmuş gibi anlatıyorsunuz ya, böyle bir şey yok. Siz asgari ücreti vergi dışında tutarak asgari ücretlinin yaşamında 1 kuruşluk bile katkı sunmamış oldunuz.

Sürem bitiyor ama bir şeyi özellikle söylemek isterim. Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi adına konuşan çok sayıda kişi diyor ki: “Şöyle büyüdük...” “Böyle büyüdük...” Birilerinin büyüdüğünü biz biliyoruz yani birileri büyüdü ama gerçekten bu ülkenin büyük bir bölümü bundan yararlanmadı. Bakın, sendikalar için bir örnek vereyim, siz rakamları açıklamışsınız ya, diyorsunuz ki: “Memurlarda sendikalaşma oranı şu anda yüzde 74, işçilerde de yüzde 14 küsur civarında.” Bize sorarsanız zorunlu kılmalısınız, hangi sendikaya üye olacağına kendisi karar versin ama bir işçi göreve başladığı gün bir tane sendikaya üye olmak zorunda olmalı çünkü haklarını ve çıkarlarını savunacak tek örgüt olduğu için; iktidara yakın veya karşısında, hiç fark etmez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Tiryaki, buyurun lütfen, ilave sürenizi ekledim.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Bitiriyorum.

Bir de bu büyüme meselesiyle nasıl bağladım onu da söyleyeyim. Yine de savunurum yani MEMUR-SEN’lileri de savunurum, MEMUR-SEN’in büyümesini de savunurum ama bakın, memur sendikaları 1990’da kuruldu, 1990’dan 2002’ye kadar, Adalet ve Kalkınma Partisi kurulana kadar MEMUR-SEN on üç yılda 40 bin üye yapabildi, on üç yılda 40 bin üye yapabildi sadece. 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geldikten sonra ne oldu biliyor musunuz? On üç yılda 40 bin üye yapan bir konfederasyon bir yıl içinde 98 bine, ikinci yılda 137 bine, 159 bine, 203 bine ve şimdi 1 milyona ulaştı; dünyada bunun örneği yok. Bakın, işçi sayısını memur sayısı ile karşılaştırmanız gerekir. Memur sayısı bu süre içerisinde ne kadar artmış? Yüzde 100 artmış olsun, yüzde 200 artmış olsun; 40 binden 1 milyona ne demek? Yüzde 2.500 artış demek; dünya tarihinde bunun bir örneği yok. Başarılı bir sendikacılık olursa yine başımızın gözümüzün üstünde yeri var diyeceğiz ama iktidarın arka bahçesi gibi davrandığı için, iktidarın temsilcisi gibi davrandığı için, âdeta Adalet ve Kalkınma Partisiyle organik bağı varmış gibi davrandığı için, bütün atamalar o sendikada belirlendiği için sayı buraya çıktı. Dolayısıyla, bu memur sendikalarında yüzde 75’lik bir sendikalaşma oranı da gerçekçi değil ve bu benim söylediğim nedenlerle dünya açısından da hiç de kabul edilebilir rakamlar değil; buna rağmen, her şeye rağmen MEMUR-SEN’in üye sayısının yükselmesini kötü bulmuyorum, yanlış bulmuyorum ama Hükûmete yakın olduğu için üye sayısının bu kadar arttığını bilmek lazım.

Öbür açıdan bakıldığında, Türkiye sendikalaşma oranıyla dünyadaki en kötü ülkeler arasındadır, yüzde 14’lük, yüzde 15’lik bir sendikalaşma oranı aşında o ülkede sendikal örgütlenmenin olmadığını gösterir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Son bir cümle söyleyeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Fazla süre verdim Sayın Tiryaki size.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – On saniye, sadece şunu söyleyeceğim: İşçilerin grev hakkının, işçilerin protesto haklarının, iş yavaşlatma eylemlerinin ve benzeri eylemlerin hepsinin yasaklanmasından hiç söz etmiyorum bile. Bu ülkede işçilerin hakları yoktur, bu ülkede işçilerin sendikalaşma hakları gerçek anlamda yoktur, sendikalar kötü durumdadır ve Hükûmet sadece kendisine yakın sendikalarla kurduğu diyalog üzerinden bir sendikalaşmaktan bahsetmektedir diyorum, bütçenin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Tiryaki.

Değerli milletvekilleri, Sayın Tiryaki'yle birlikte Komisyon üyelerimizin söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi de Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağız. Akabinde on beş dakika soru ve sonrasında Sayın Bakana görüş, soru ve eleştirileri cevaplamak için süre vereceğim.

Şimdi uygun görürseniz grubu olmayan partilerden -çünkü gruplar konuştu- başlayıp, onların milletvekillerinin söz taleplerini karşılayıp sonra diğer milletvekillerimize kadar gideceğiz.

İlk olarak Saadet Partisi Grubunun bir ricası var, ayrılması gerekiyor diye; Sema Silkin Ün.

Sayın Ün, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanlar, heyetlerimiz ve Komisyon üyelerimiz; elbette zor bir Komisyon, memleketin belki de yarı problemini içinde barındırıyor. Birçok konuda çalışmalar yapıldığının hepimiz bu yıllar içerisinde farkındayız ama bu, iş gücüne katılımda, istihdamda, işsizlikte, iş-yaşam dengesinin sağlanmasında, insana yakışır işin sağlanmasında, çalışma saatlerinin yüksekliğinde, ölümlü iş kazaları oranında, eğitim-iş uyumsuzluğu konularında maalesef yerimizin hâlâ OECD ülkelerinin çok gerisinde olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Bakanlığın zorlu pozisyonunu benden önceki konuşmacılar da ifade ettiler, emek ve sermaye arasına sıkışmış bir Bakanlık. Burada, tabii, her zaman kantarın topuzunun terazide emekten yana olmasını arzu ettiğimizi söyledik ama maalesef öyle şeyler yaşıyoruz ki işte, gelir dağılımı mesela, evet, bir büyüme yaşıyoruz ama bu büyümede son birkaç yılda gayrisafi hasılamızda emeğin payı birkaç yıl içerisinde yüzde 40'lardan yüzde 25'lere düşerken, sermayenin payı yüzde 40'lardan yüzde 55'lere çıkıyor. Bu maalesef, bu anlamdaki yaklaşımımızın -yani belki duygusal olarak farklı bir şey düşünülmüştür ama- sonuçta ortaya çıkan veri maalesef, daha fazla sermaye dostu bir politika olduğunu gösteriyor.

Bir diğer şey, işsizlik sigortası. Şimdi, herhangi bir mesele olduğunda hemen göz dikilen bir fon var, İşsizlik Sigortası Fonu. Elbette ülkenin mücbir sebeplerinin içinde bulunduğu durumu görüyoruz ama burada bu fon işsizler için kullanılmak üzere... İşsizlerin bu fondan faydalanma şartlarını esnetmek mesela akla gelmez ama sermaye ya da işverenler bir talepte bulunduğu onlara bu fonun açılabilmesi için daha cömert davranılabilir; bunları bu süreçte yaşadık. Bu, bizim maalesef hem iş barışımızı hem de güven konusundaki hissiyatımızı örselıyor. İnşallah, bu dönemde bunların yaşanmamasını arzu ediyoruz.

Bir diğer mesele, şeffaflık. Şimdi, bu İşsizlik Fonu'nu çok net şekilde insanlar merak ediyorlar yani bu fon nereye harcanyor, amacına uygun şekilde mi harcanyor diye. Bir de çok gündem olmaz, belki küçük de bir meblağa da tekabül edebilir yani bunca büyük bir bütçenin içerisinde ama "işçi ceza fonu" diye bir fon vardır Bakanlığımızda. İşçilerden ayda maksimum 3 günü geçmemek şartıyla işledikleri kusurlar nedeniyle kesilen cezadır ve Bakanlık bünyesindedir, asla buna işverenler takdir yetkisine sahip değildir. Bu fon da yine sendikalarla görüşülerek, sendikaların projelerine karşılık gelecek şekilde işçilerin lehine yani işçilere verilen eğitimlerde, onların lehine yapılacak projelerde kullanılır. Ama biz görüyoruz ki bu süreçte bu fon da maalesef istismar edildi yani burada maksadı dışında ihaleler için kullanıldı. O ihalelerdeki yani yolsuzluk diyeyim, oraya artık hiç uzanmıyorum bile ama bunların üzerine gidilmesi gerekir Sayın Bakanım. Bu konudaki hassasiyetinize ben inanıyorum, burada siyasi baskının hiçbir şekilde sizin duruşunuza halel getirmemesini arzu ederim.

Şimdi, sürekli konuşuyoruz emekliler meselesini ve sürekli şeytanlaştırılan bir EYT meselesi var. Şimdi, sadece EYT için bakmayalım, emeklilerle ilgili birkaç veriye bakalım. Şimdi, 2009 yılında 9,1 milyon emeklimizin gayrisafi yurt içi hasıladan aldığı pay 6,82'ydi; 2023 yılının ilk altı ayındaki veriden bahsediyorum, 15,2 milyona çıktı emekli ama yurt içi hasıladan aldığı pay yüzde 5,99. Şimdi burada bütçeden aldığı pay sayı neredeyse 2'ye katlanırken, rakam bazında karşılık geldiği pay, geriye düşmüş, 1 puan geriye düşmüş. Demek ki şu an bütçenin gerçek anlamdaki yükü bu ücret seviyesiyle yani bu emekli maaşı seviyesiyle asla emeklilerin üzerine yüklenemez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ün, süreniz doldu, size ilave süre veriyorum toparlamanız için.

Buyurun.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – Ortalama emekli aylığı -dul ve yetimleri kastederek, içine alarak söylüyorum- bundan önceki yıllarda asgari ücretin yüzde 20 üzerinde seyrediyordu ama şimdi, asgari ücretin yüzde 20 altında seyrediyor. Burada bir vicdani durumumuz var.

TYP meselesi bizlerin, muhalefet partilerinin çok gündemine gelir, aktif istihdam politikalarının en önemlilerinden biridir. Buradaki amaç elbette bu haktan faydalananların bundan sonra bir an önce düzenli istihdama dâhil olabilmeleridir. Ama maalesef, burada öyle bir ilerleyiş göremiyoruz ve daha önce yirmi dört ay olan sürenin on aya indirilmesinden kaynaklı çok ciddi... Evet, şu anda bir kez faydalanabiliyorlar, on ay Sayın Bakanım, eğer yanlısam düzeltin çünkü bu dernekler sürekli bizi ziyaret ediyorlar. Bu konuda bir düzenleme düşünüyor musun?

Bütçede -son, bununla bitireceğim, aslında başka maddeler de var ama- hane halklarından 1 kişinin mutlaka istihdamını hedefleyen bir politikanız var, bunu inşallah karşılayabilirsiniz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, toparlayalım, ilave süre vermeyeceğim, lütfen.

Soru-cevap işlemi yapacağız Sayın Ün, orada sorabilirsiniz.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – Tamam, ben orada... Çok fazla şey yapmayayım.

25 milyon hanemiz var ve şu an 31 milyon istihdamımız var. Burada, hedeflediğimiz hanelerde mesela emeklileri kastediyor musunuz? Mesela emekli olan bir aileyi çalışan gibi görerek bu hedefin içine koymuş oluyor musunuz? Yoksa tamamen aktif bir çalışan olması mıdır buradaki hedef? Diğer konulara...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Ün.

Selma Aliye Kavaf, buyurun.

Sayın Bakanım, beş dakika süreniz var.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli bürokratlar, her daim özgür olmasını istediğimiz basınımızın çok değerli mensupları; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesini görüşüyoruz. Sayın Bakanımıza ve arkadaşlarına yeni dönemde başarılar diliyorum. Bu bütçenin hazırlanmasında emeği geçen herkese de teşekkür ediyorum.

Burada yaklaşık 100 kişiyiz ama 85 milyonun gözü, kulağı burada çünkü bütçeler halkın yaşamını ilgilendiren, her şeyi belirleyen belgelerdir. Bütçeler vatandaşın gelirini, işini, aşımı, ödeyeceği elektrik faturasını, doğal gaz faturasını, ödeyeceği borcu, faizi, vergiyi belirliyor. Bu açıdan bütçeler vatandaşın “Acaba yarın ne olacak?” diye ümitlenmek istediği metinlerdir. Esnafın, çiftçinin, işçinin, emeklinin, işsiz “Yarınımız ne olacak?” diye beklediği metinlerdir, geleceğe dair ümitlerini yeşertmek istediği metinlerdir. Elbette, her iktidar vatandaşı memnun edecek iyi şeyler yapmak ister. Bu gayretin ne kadarı rasyonel, ne kadarı yeterli, ne kadarı eksik, bunları müzakere etmek için buradayız. Bunun için bütçeye bakmamız gerekir çünkü ülkenin bütçesi iktidarın tercihini ortaya koyar. Bütçe yatırımdan, üretimden, istihdamdan yana mı; geçici iyileştirmelerden, ranttan yana mı?

Bütçeye baktığımızda gördüğümüz şey, gelir kalemlerinde faiz artışı, vergi artışı ve zaman zaman yasalarla Genel Kurulun gündemine gelen borçlanma limitinin artışı. 2024 yılında vergi gelirlerinin yüzde 75'e yakın artması öngörülmektedir. Bu artışın önemli bir kısmı dolaylı vergilerden kaynaklanmaktadır. Rant gelirlerini ve doğrudan vergileri hedefleyen bir adım yoktur. Dar gelirliler ve sabit gelirlilerin üzerine bu vergi artışıyla birlikte inanılmaz bir yük bindirilmektedir. Sosyal devlet olmanın ilkesi zenginden alıp yoksula vermektir ancak vergi gelirlerindeki artışla bunun böyle olmadığını görüyoruz. Gıdayla birlikte tüm temel harcamalar için bir çalışanın hanesine girmesi gereken toplam gelir tutarı 43.433 liradır. Bekâr bir çalışanın aylık yaşam maliyeti 17.336 liraya ulaşmıştır. Türkiye asgari ücretliler toplumu hâline gelirken asgari ücret açlık sınırının 1.932 lira altına, yoksulluk sınırının ise yüzde 25 seviyesine gerilemiştir.

2024 bütçesi memur, emekli ve işçilere hiçbir rahatlama getirmemektedir. Önümüzdeki yıl memur ve emekliler için yüzde 15 artı 11 artış verilmiştir. Bu, Hükümetin kendi öngörüsü olan yüzde 33'lük enflasyonun bile gerisindedir. Memur ve memur emeklilerine 2025 yılı için önerilen artış yüzde 11,3'tür. Merkez Bankasının enflasyon öngörüsü ise yüzde 15'tir. Memur ve emeklilere verilen artışın, Hükümetin iyimser enflasyon tahminlerinin bile gerisinde kalması, çalışanlara insanca bir hayat standardı sunmak açısından çok mümkün görünmemektedir. Yılbaşında çalışanlara yüzde 50 civarında bir artış yapılacağı ifade ediliyor. Bu artışın 30 puandan fazlası bu yılın ikinci yarısındaki enflasyon telafisidir. Hükümetin gelecek yılın ilk yarısı için verdiği artış sadece yüzde 15'tir. Geriye doğru enflasyon telafisini bir artışı gibi sunmak vatandaşı yanıltmaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika süre vereceğim Sayın Bakanım, toparlayın sözlerinizi.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) – Tamam.

Ayrıca verilen maaş artışlarının bir kısmı da vergi dilimleri sabit tutularak çalışanlardan örtülü ek vergi alma yoluna gidilmektedir. Çalışanların kendi arasında, emeklilerin kendi arasında ve emekliler ile çalışanlar arasındaki ücret dengesi altüst olmuştur.

Sözlerimi Alman Anayasası'nın girişinde olan bir ifadeyle bitirmek istiyorum: “Herkes bir gün düşebilir. Sosyal devletin görevi insanı düştüğü yerden kaldırmaktır, fırsat eşitliği sunmaktır.” Bu bütçe, maalesef emeklimize, işçimize, çiftçimize, esnafımıza, çalışanımıza onurlu bir yaşam hakkı sunmamakta, onu düştüğü yerden kaldırmamaktadır.

Sayın Bakanım, bir şey daha ifade etmek istiyorum. Biz siyasetçiyiz, sahada çok da dolaşıyoruz, görevimiz vatandaşın taleplerini yasa olarak buraya taşımak, getirmek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELMAALİYE KAVAF (Manisa)–25 Temmuzda emekli maaşlarıyla ilgili yasa teklifini hazırladık, ilgili yerlere verdik, size ulaşamadığımız için makamınıza ilettik. Bu, vatandaşın acil bir talebiydi. Aynı şekilde staj ve çıraklık mağdurları ve emekliler için bayram ikramiyelerinin arttırılmasıyla ilgili. Bunlarla da ilgilenirseniz sevinirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Türkiye İşçi Partisi milletvekili Sayın Sera Kadıgil.

Sayın Kadıgil, süreniz beş dakikadır.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz. Yine son derece halı saha kadrosu bir erkek yoğunluğuyla buraya gelmişsiniz. Her sene bu fikrî takibi yapmaya çalışıyoruz ama sizin Bakanlığımızda bu fikrî takip bir hayli zor olacak çünkü ben vekil olduğumdan beri 2 kere Bakanlığın mahiyeti, 4 kere de sizin yerinizde oturan insan değişti ama söylenen uyarılar, yapılan eleştiriler, sizin tarafınızdan, oturduğunuz koltuktan yapılan vaatler hiçbir zaman değişmedi. O yüzden bu söyleyeceklerimi çiçeği burnunda bir Bakan olarak kişisel olarak algılamamanızı, yirmi iki yıllık patron iktidarına yönelik konuştuğumu bilmenizi isterim.

Üç başlıkta konuşacağım ben size. Çalışmadığımızı, çalışırken neden dövdüğümüzü, öldürdüğümüzü ve insanlık dışı şartlarda çalıştığımızı, çalışmayı başarıp emekli olmayı becerirsek nasıl açlıkla burun buruna kaldığımızı anlatacağım. Çalışmıyoruz biz Sayın Bakan bu ülkede. İşsizlikten çok sayıda arkadaşım bahsetti. Bakın, geniş tanımlı işsizliğin 8 milyona vurduğu bir koltukta oturuyorsunuz siz şu anda. Ülkedeki nüfusun yüzde 23'ünün neredeyse... Ki erkeklerde yüzde 17, gençlerde yine yüzde 17, kadınlara baktığımızda yüzde 30'a vuran bir işsizlikle karşı karşıyayız. Üstelik çalışan kadınların yüzde 32'si kayıt dışı çalışıyor yani bu ülkede çalışmaya çalışan kadınların yalnızca üçte 1'i iş bulabilirken o üçte 1'e girecek kadar şanslı olan kadınların da üçte 1'i yine kayıt dışı bir şekilde çalıştırılıyor. Bakın, geçen sene de bunu söyledim, başka bir Bakan oturuyordu burada. Neden? Çünkü biz kadınların aslı işinin evde oturup çocuk bakmak olduğunu sanan bir rejim tarafından yönetiliyor ve kamu kreşi açılmıyor; bilimsel, nitelikli, ücretsiz kreşler açılmıyor. Çocuğu sanki bu ülkede kadınlar tek başına yapıyor, erkekler dışarıda çalışıyor, çocukların tek bakım yükü kadınların üstüne atılıyor ve bu konuda bir arpa boyu yol ilerlemememiz için elinden geleni yapan bir iktidarla yönetiyoruz. Şimdi, eminim, söz aldığımızda bana ne kadar teşvik verdiğinizi vesaire anlatacaksınız. Benim asıl sormak istediğim soru şu Sayın Bakan: Geçen seneden bu seneye, açmakla yükümlü olan ve buna rağmen açmayan kaç kamu dairesinde, kaç devlet dairesinde, kaç özel şirkette kreş açılmıştır ve buna yönelik denetlemeler yapılmıştır?

Çalıştığımız kısma gelelim. Oldu da diyelim ki iş bulduk, biz nasıl çalışıyoruz bu ülkede, ne şartlarda çalışıyoruz biz bu ülkede? En iyi senaryoda asgari ücretle çalışıyoruz. Ya, bir ülkede çalışan insanların yüzde 50'si asgari ücretle çalışır mı arkadaşlar? Bir ülkede çalışan insanların yarısının asgari ücretle çalıştığı bir ülkede bir Çalışma Bakanı "Ben işimi yapıyorum." diyebilir mi? Avrupa Birliğine baktığımızda bu oran yüzde 4 civarında. Daha da vahimi -başka konuşmacılar söyledi- bugün herhangi bir niteliği olmayan bir işte asgari ücretle çalışmanız ile avukat çıkmanız, mühendis çıkmanız, doktor çıkmanız arasında neredeyse bir fark bırakılmadı. Az önce baktım, paylaştılar; 3 katından 2 katına kadar inmiş durumda.

Asgari ücret 11.400 diye mutlu oluyorsunuz, mutlu olmamızı bekliyorsunuz, ya açlık sınırı 13 bin bu ülkede arkadaşlar, 13 bin. Sağlıklı bir şekilde 4 kişilik bir ailenin yemek yemesi için 13 bin lira gerekiyor; üstüne hadi kira, fatura da ödeyeyim ben, evde yaşamam gerekiyor çünkü çocuğum çocuğum var, 44 bine çıkıyor. Yani şu anda bu ülkede aynı evde oturan 3 insan asgari ücretle çalışsa o hane hâlâ yoksul bile değil. Böyle bir ülkede Bakanlık yapıyorsunuz ne yazık ki.

Dediğim gibi, güvencesiz çalışıyoruz, ortalama çalışma sürelerinde dünya 1'incisiyiz. Bu ülkede çalışan insanların yüzde 75'i -dikkatinize sunuyorum, yüzde 75'i- yasal çalışma sürelerinin üstünde çalıştırılıyor ve biz ölüyoruz, bunlar şanslı olanlar. Geçen sene de söyledim bunu, bu ülkede bir sınıf kırımı yaşıyor, göz göre göre patronperver cemiyeti gibi görev yapan bir saray rejimi yüzünden bir sınıf kırımı yaşıyor bu ülkede. Geçen sene konuştuğumda "Her gün 6 işçi ölüyor." diyordum; bu sene de konuşuyorum, sadece ilk dokuz ayda her gün 5 insan öldü bu ülkede, çalışırken öldü, denetlenmediği için öldü. Sizin halefiniz burada iki yıl önce bir cümle kurdu, benim canım çok yanmıştı, hâlâ yanıyor, dedi ki: "İş cinayetlerinin yüzde 98'i önlenebilir cinayetlerdir." Soruyorum: Aradan bir sene geçti, siz bu sene işlenen 1.409 iş cinayetinin yüzde 98'ini neden engellemediniz?

Sunumunuza baktım, iş güvenliği uzmanlarından bahsetmişsiniz; 600'müş bu rakam, nihayet bu sene itibarıyla 900'e çıkmış, iki sene içerisinde 300 iş müfettişi daha görevlendirilmiş. 3 bin yerde denetim yapmakla övünüyor bu kitapçığı hazırlayan insanlar, bu ülkede 2 milyon iş yeri var, 2 milyon arkadaşlar. Son iki senede aldığımız iş müfettişi sayısı 300, son iki senede saray rejiminin aldığı polis sayısı 30 bin, 30 bin. O yüzden bu ülkede insanlar ölüyor.

Bir şey daha söyleyeyim; son dokuz ayda ölen insanların 23'ü 14 yaş altı çocuk ya. Her ay bu ülkede 14 yaş altı 2 çocuk sanayilerde, fabrikalarda, atölyelerde öldürülüyor, bu yüzden öldürülüyor, iş müfettişi istihdam etmediğiniz için, denetim yapmadığımız için öldürülüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil, ilave bir dakika süre vereceğim, lütfen toparlayın sözlerinizi.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, hızla toparlayayım.

Bunları düzenlemek için "Sendikalaşalım." diyoruz, sendikalaşamıyoruz ya, mümkün değil, olmuyor böyle bir şey çünkü bunun da önünü kesiyor, mevcut rejim kesiyor bakın arkadaşlar. Örnek vereyim: Sputnik; hepimizin gözü önünde sendikalaştılar, TGS yetki aldı, gitti yetki itirazında bulundu, işten attı, bakın, yetmiş gündür onlarca gazeteci kapıda. Agrobay; ben bizzat gittim. Soruyorum buradan AKP'li milletvekillerine, MHP'li İzmir milletvekillerine: 50-60 derece sıcakta çalıştırılan kadınlar TARIM-SEN'e üye oldular diye işten atıldılar, bir direniş başlattılar, yetmedi... Tanıştım ya, Ayten var, Behice var, görseniz o kadınları, o özveriyle çalışanları. Polis müdahalesinde Ayten'in ayak parmağını kırdılar mesela, biliyor musunuz? Bu şartlarda çalışıyor insanlar bu ülkede ve sendikalaşamıyoruz.

Emekli olmayı başarsak başımıza neler geldiğini arkadaşlar anlattı, sürem yok.

Ama sanıyorum, şununla bitirmem gerekiyor: Ben bu bütçe görüşmelerinde genelde "Şu yapılınsın, şu yapılınsın bu yapılınsın." diye bitiriyorum ama bunu yapmak anlamsız Sayın Bakan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Otuz saniyede toparlayacağım Sayın Başkan, otuz saniye istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil, süre vermeyeceğim. Lütfen, uzatmayalım çünkü bayağı milletvekilimiz var.

Buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Tamam, otuz saniye içinde toparlayacağım.

Kişisel olarak söylemiyorum, tekrar ediyorum; size herhangi bir taleple gelmenin artık bir anlamı yok çünkü sizler tarafsınız. Ben nasıl ki bu ülkenin işçi sınıfından, emeğiyle, alın teriyle çalışan insanların tarafımda siz de patronların tarafındaki bir rejimin Bakanısınız. O yüzden ben size şunu yapın, bunu yapın diyemem. Benim bu saatten sonra yapmam gereken tek şey, işçilerin canını hiçe sayan, bu ülkedeki emekçilere zerre önem vermeyen ve yalnızca ve sadece patronlara çalışan bu rejimden kurtulmak olabilir. O rejimin atadığı bakanlardan bir şey beklemek beyhudedir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de diğer milletvekilleriyle devam edeceğiz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

2.- *Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yalnız Sayın Kadıgil...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Buyurun Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Burada bir düzeltme yapmak istiyorum. Ben de Bakanlık yaptım iki sene, kadınlara sadece evde...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Size de acımasızlık yapmıştık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şöyle, kadınlara evde çocuk bakmak gibi... Böyle bir anlayış yok Hükümette, partimizde de yok; bunu özellikle belirtmek isterim. Kadınların da toplumda erkekler hangi haklara sahipse onlara sahip olması gerektiğini düşünen bir Hükümet ve bir partiyiz; bunu da özellikle belirtmek isterim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sera boşa konuşmaz, gözlemi var demek ki.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Sayın Başkan, o zaman bana mantıklı bir açıklama yapın; neden erkek işsizliği yüzde 17 de kadın işsizliği yüzde 31?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tartışma yapmayalım, burada ilerleme katedeceğiz.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – O zaman mantıklı argümanlar sunun.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Devam)*

b) *Mesleki Yeterlilik Kurumu (Devam)*

c) *Sosyal Güvenlik Kurumu (Devam)*

d) *Türkiye İş Kurumu (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi Sayın Mehmet Emin Ekmen.

Başkanım, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sizi ve Komisyon üyelerini saygıyla selamlıyorum. Sayın Bakanımız ve heyetine de Meclisimize bugün hoş gelmişler diyorum.

Bugün çok değerli ve önemli konular ifade edildi. Ben 2007 yılından bu yana düzenli olarak takip ettiğim bir mevzuya dikkatinizi çekmek ve bugün bu toplantıdan sonra Bakanlığa döndüğünüzde bürokratlarla bu mevzu üzerine ek bir çalışma yapılması amacıyla konuşacağım, bunu sağlamaya çalışacağım.

Konuşmamın girişinde küçük bir teşekkürde bulunmak istiyorum Bakanlığımıza. Bu konuşmamın özetini içeren soru önergeye cevap verildi. Hiç cevap vermeyen bakanlarımızı, tek cümleyle “Mevzuatın gereği yapılmıştır.” diyen bakanlarımızı dikkate aldığımızda tam bir sayfa boyunca 21 sorunun 3’üne de olsa cevap vermiş olan arkadaşlarımıza şahsınızda teşekkür etmiş olayım. İnşallah bundan sonraki soru önergelerine daha detaylı, soru soranın amacına daha matuf, kamuoyunu bilgilendirici cevaplar verilir.

Ben beden gücüne dayalı tarım işçilerinin sorunları ile bunun en önemli paydaşı olan mevsimlik tarım işçilerinin sorunları üzerine söz almış bulunuyorum.

Sayın Bakanım, bugün, bölgemizde pamuk kırımının ikinci turu yapılamamaktadır çünkü işçilik maliyetleri elde edilecek pamuk gelirinin üstündedir. Bugün, seçim bölgem Mersin’de limonlar bahçeden toplanamamaktadır çünkü bugün itibarıyla 50 kuruşa, 60 kuruşa satılan mayer limonun bahçeden toplanma bedeli kilo başına 4-5 liradan aşağı değildir ve yine TÜİK’in verilerine göre bu yıl narenciyede yüzde 75 civarında rekolte artışı beklenmektedir ancak çiftçi bu narenciyeyi bahçeden nasıl toplayacağını kara kara düşünmektedir. Takdir edersiniz ki bunların tamamı beden gücüne dayalı bir emektir ve bu emeğin karşılığını çiftçi ödeyememektedir. Dolayısıyla mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarına geçmeden önce toplum yararına çalışma programı gibi tarım alanında iş gücünü destekleyen bir programın yürürlüğe girmesi gerektiğini öneriyorum. Aksi hâlde limon ve narenciye tarlada kalmakta, pamuk tarlada kalmakta ve bunlar tarlada kaldığı için de tüketici çok yüksek fiyatlarla da olsa bunları tüketememektedir yani ne üreten memnun ne de tüketen memnun; böyle bir darboğazın içerisindeyiz. Pandemi döneminde limon ihracatının yasaklanması nedeniyle yurt dışı ihracat pazarını kaybeden narenciyeyi bu yıl tamamen büyük bir açmazla karşı karşıyadır. Bakanlığınızı doğrudan ilgilendirmemekle birlikte, beden gücü alanında sağlanacak bir desteğe ek olarak satın alınacak narenciyenin deprem bölgesinde okullarda ve Mehmetçik’e dağıtılarak da çiftçinin dolaylı olarak desteklenmesi gerektiğini ifade etmek isterim.

Efendim, mevsimlik tarım işçileriyle ilgili olarak Sayın Ömer Dinçer Bakanımız Başbakanlık Müsteşarı olduğunda bir çaba gösterdik ve 19 maddeden müteşekkil bir şekilde mevsimlik tarım işçilerinin transferi, konaklaması, ücretleri, sağlığı, eğitimi ve daha birçok detayda çok önemli bir genelge, (2010/6) sayılı Genelge yayınlandı. Bu genelge (2017/6) sayılı Genelge’yle Sayın Binali Yıldırım’ın Başbakanlığı döneminde yine bir başbakanlık genelgesi olarak yenilendi ancak cumhurbaşkanlığına geçiş sisteminde biz bu genelgenin izini bulamadık. Bu genelgenin cumhurbaşkanlığı sistemine uygun bir şekilde yenilenmiş bir metni varsa sizden ricamız bunun kamuoyuyla ve bizimle paylaşılmasıdır.

2017/6 sayılı Genelge 36 maddeden müteşekkildir Sayın Bakan ve gerçek anlamda, dört başı mamur, mükemmel bir eylem planı içermektedir ancak gelin görünüz ki bu pratikte uygulanamamaktadır. Mevsimlik tarım işçisi göçü veren 22 il ile bu göçü alan 22 il arasında bir koordinasyon... Ve burada başta eğitim hakkından mahrum kalan çocuklarımız olmak üzere, sağlık ve daha birçok konuda

fedakârlık yapmak zorunda olan kadınlar başta olmak üzere, mevsimlik tarım işçilerinin ailelerinin sorunlarıyla maalesef bu genelgenin gereğine uygun bir şekilde ilgilenilmemektedir. Bu genelgenin gereği olarak “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi Projesi (METİP 1)” diye bir proje vardır ancak benim soru önergeme verilen cevaptan da anlaşılacağı üzere kesinlikle bu genelge ve bu proje pratikte hak ettiği şekilde karşılığını bulamamaktadır Sayın Bakan. Sizden istirhamımız, bu genelgenin ve bu projenin bütün detaylarıyla 22 ilde uygulanmasına ilişkin, başta ilgili valilerle tek gündemi bu olan toplantı yapmak olmak üzere, ilgili bürokratlarımızın duyarlı hâle getirilmesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen, ilave bir dakika süre veriyorum.

Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Burada vakit yok, detaylarına girmiyorum ama gerçekten bu genelge ve bu proje yeterlidir.

Sayın Bakanım, dikkatinizi çekmek isterim ki sadece bu sezonda mevsimlik tarım işçilerimizin karıştığı trafik kazalarında 18 ölü, 178 yaralımız var. Gittikleri yerde -biliyorsunuz bu göç daha çok doğudan batıya doğru yapılmaktadır- kimliklerinden dolayı ötekileştirilmek başta olmak üzere, ücret sorunları başta olmak üzere, birçok sosyal problemin tarafı hâline dönüşmektedirler, sık sık adli vakalar yaşanmaktadır. Oysa, valiler bu projenin ve bu genelgenin gereğini uygulayacak olursa hiçbir sorun yaşamadan biz bu dönemi, bu sezonları rahatlıkla kapatabiliriz. Biliyorsunuz, domatesle başlar, narenciyeyle devam eder, fındıkla biter bu mevsimlik tarım işçisi göçü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen, teşekkür ediyorum.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Son cümle efendim.

Son olarak, özellikle beden gücüne dayalı tarım işçileriyle ilgili olarak bir proje geliştirilmesine tekrardan dikkat çekmek isterim. Sayın Yegin kapsamlı bir konuşmayla buranın iş birliği içerisinde daha iyiyi ve daha güzeli üretmeye uygun konuşmalarla dolu olması gerektiğini söyledi.

Yeterince eleştiri yapılmıştı, ben de bu konuya dikkatinizi çekmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sağ olun Sayın Ekmen, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Emek Partisinden İskender Bayhan.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun Sayın Bayhan.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Ben de önce basın emekçilerini, sonra Bakanlık çalışanlarını, milletvekili arkadaşları ve Bakan selamlayarak konuşmama başlıyorum.

Bütçe sunumunuz bir başarı belgesi değil, bir itirafname niteliği taşıyor ama siz ve Hükümetiniz yerli ve yabancı sermayenin, tekellerin çıkarlarını savunmakta o kadar mahirsiniz ki bunu bile fark edemeyecek durumdasınız.

Diyorsunuz ki: “Memleketi ucuz emek gücü cenneti yaptık, rekabetçiliğimizin ve büyük hamlelerimizin temelinde ucuz emek gücü sömürüsü var; bunun sayesinde istihdamı ve işsizlik oranlarını koruduk.” Ve bununla övünüyorsunuz. Eşit işe eşit ücreti tamamen silip attınız; birçok alanda

aynı işi yapanların bir kısmı daha kötü ve ağır koşullarda sömürülerek açlık sınırının altında ücretlerle çalışıyor. Türkiye'deki çocuk işçi sayısı milyonları aşıyor ancak sunumunuzda bu çocuklara ilişkin tek bir satır bile yok; sözde, çocuk işçiliğiyle mücadele ediyorsunuz. İşçiler için yaratılan cehennemde güvencesiz göçmen emeğinin daha da yoğun sömürülmesinin planlarını yapıyorsunuz.

Diyorsunuz ki: “Kaynaklarımızı sömürüye doymayan kapitalistleri daha da büyütme için seferber ettik, işçileri de açlıktan ölmeyecek bir ücrete mahkûm etmeye devam edeceğiz.” Ve bununla övünüyorsunuz. İşçilerin en az yarısı asgari ücretle geçim savaşı veriyor, asgari ücret neredeyse genel ücret oldu. Sözde “Emekçiyi enflasyona ezdirmedik.” diyorsunuz; 2023 Ekim ayında yoksulluk sınırı 44.563 lira, açlık sınırı 13.684 lira, asgari ücret 11.402 lira ve emekli maaşı 7.500 lira; bu mudur ezdirmemek?

Diyorsunuz ki: “2024 yılı için Bakanlığımıza ayrılan kaynak 622 milyar 513 milyon 444 bin lira.” Bakan Mehmet Şimşek OVP kapsamında önümüzdeki üç yılda sömürüye doymayan sermayedarlara 8 trilyon 211 milyar TL muafiyet, istisna, indirim sağlayacaklarını açıkladı yani bir yılda sermayeye verilen teşvik size ayrılan kaynağın neredeyse 4 katı. Bakanlığınıza ayrılan kaynağın önemli bir kısmı yine kapitalistlerin cebine gitmek üzere ayrılmış durumda. Soruyoruz: Sadece yargı kararlarıyla tahsil edilen işçi alacaklarındaki vergi ve SGK primlerinin ne kadarını patronlardan tahsil ettiniz, tahsil etmediğiniz tutarlar ne kadar? Devlet, alacağı için işçiye gelince her kuruşuna kadar alınırken patronlara neden her konuda kıyak geçiyorsunuz? Diyorsunuz ki: “İşe yerleştirme hizmetleri, mesleki eğitim kursu, iş ve meslek danışmanlığı gibi hibe desteklerimizi sürdürüyoruz.” MESEM’lerden işçi olarak gönderdiğiniz öğrencilerin ücretlerini, SGK primleri ve vergilerini sermayeden tek kuruş almadan İşsizlik Fonu’ndan karşılıyorsunuz, sermayeye bedava iş gücü sağlıyorsunuz. Soruyoruz: MESEM’lerde okuyan yüz binlerce gencin ucuza sömürülmesi istihdama katkı olarak övünülecek bir şey midir?

Yine sunumunuzda kadın emekçilerin adı dahi yok. Kadın emeği isimsiz bir şekilde tamamen sömürünün insafına terk edilmiş durumda. Ev içi bakımı kadınların üzerinden almak gibi bir derdiniz de yok. Kamu hizmetlerini arttırmak, kayıt dışıyla mücadele etmek, istihdamı yükseltmek yerine sosyal yardımlarla rıza üretmeye çalışıyorsunuz ve böyle bir bütçeyle övünüyorsunuz.

Diyorsunuz ki: “Deprem sonrasında işten çıkarmaları sınırladık ve sosyal güvenlik tedbirleri aldık.” Bu da doğru değil. Tıpkı pandemi dönemi gibi, işçilerin tazminatsız işten atılmasına gerekçe yapılan kodlarla patronlar sayısız işçiyi tazminatsız işten attı. Deprem mağduru işçilerin çocukları ve çoğunluğu iş yerlerinden, devletten hiçbir ücret ve ödenek alamadı, işçilerin deprem ödeneklerine birçok iş yerinde patronlar el koydu.

Diyorsunuz ki: “Bakanlığımızın önemli çalışma alanlarından biri de iş sağlığını ve güvenliğini sağlamaktır.” Peki, bu konudaki gerçekler ne söylüyor? İktidarınız boyunca iş cinayetlerinde 30.546 işçi hayatını kaybetti. Bu yılın ilk ayında 1.559 işçiyi kaybettik, bu dönemde “büyük Türkiye” “yerli ve millî ekonomi” gibi iddialarımızın altında iş cinayetlerinde emekçilere karşı açtığınız savaşın ağır tablosunu inkâr etmeye çalışıyorsunuz. Siz “Kaza, kader, fitrat.” diyorsunuz, bizler “Neoliberal düzenin ucuz ve güvencesiz istihdam politikaları ve sermayenin daha yoğun sömürü stratejisi.” diyoruz buna.

Diyorsunuz ki: “Sendikalaşma oranını artırdık.” Resmî verilere göre kayıtlı işçilerin sadece yüzde 15’i sendikalı, kayıtsız işçilerle bu oran yüzde 10’a düşüyor. Sendikalı kayıtsız işçilerin yanında 600 binden fazla işçi sendika üyesi olmasına rağmen toplu sözleşme haklarından yararlanamıyor. İş Kanunu’yla taşeron çalıştırma başta olmak üzere, esnek ve güvencesiz çalıştırmayı yasalaştırdınız. Kiralık işçilik ve özel istihdam bürolarıyla köleliği güçlendirdiniz. Sendikalaştığı için işten atılan işçi sayısını açıklayın, yasakladığımız grev sayısını açıklayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bayhan, ilave bir dakika süre veriyorum, toparlayın lütfen

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) – Diyorsunuz ki: “SGK kapsamını genişleterek daha adil hâle getireceğiz.” Altından ne çıkıyor? Kadınlarda 58, erkeklerde 60 olan emeklilik yaşının 65’e çekilmesi, emekçiden alabildiğın kadar prim al, emekçiye verirken verebildiğın kadar az ver sistemi çıkıyor. En az 7 milyon emekli yaşamak için hâlâ çalışıyor. İSİG Meclisinin verilerine göre 2013-2019 yılları arasında emeklilik çağında çalışmak zorunda kalan en az 1.925 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi. Peki, sonuç ne? 2024 bütçesinin genelinde olduğu gibi Bakanlığınızın bütçesinde de bütün kapılar besle sermayeyi, oysun işçinin, emekçinin gözünü anlayışıyla çalışmaktadır ve oraya çıkmaktadır. Övündüğünüz bu düzenin adı “vahşî kapitalizm” değilse nedir?

Emekçilerin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için atılması gereken adımlar şunlardır: Asgari ücret 4 kişilik bir işçi ailesinin ihtiyaçları göz önüne alınarak belirlenmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) – Yoksulluk sınırının altındaki ücretlerden vergi alınmamalı, insanca bir yaşam için düşük ücret yoksulluk sınırının üzerine çıkarılmalıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Bayhan, sağ olun.

Değerli milletvekilleri, şimdi de HEDEP Grubundan Adalet Kaya’ya söz vereceğim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir sonrakini de söyleyin, herkes hazırlansın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Başlasın, şimdi haber vereceğim.

Sayın Kaya, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bürokratlar, değerli basın emekçileri ve değerli milletvekilleri; öncelikle hepinizi selamlıyorum.

Ülke genelinde işsizliğin, enflasyonun ve yoksulluğun geldiği noktaya, özellikle de ücretlilerin alım gücünün ne kadar düştüğüne, iş güvenliğinin ne kadar sorunlu olduğuna, her gün ölümlerin yaşandığına dair sabahtan beri pek çok ulusüstü veya ulusal endeks paylaşıldı. Gerçekten, özellikle de yoksullukla ve işsizlikle ilgili veriler inanılmaz boyutlarda. Bu konuyla ilgili, özellikle iktidar vekilleri “istikrar” kelimesini çok seviyor, ben de izinleriyle kullanmak istiyorum, neredeyse olumlu bir kelime olmaktan çıktı. İstikrarlı bir şekilde yoksullaşılıyor. Türkiye genelinin haritası ne kadar olumlu veya olumsuz olursa olsun fark etmiyor; özellikle bölgesel anlamdaki farklılıklar, eşitsizlikler hiçbir şekilde değişmiyor. Bu anlamda işsizliğin ve yoksulluğun en yüksek olduğu illere baktığımızda, tarihsel anlamda da şimdi de hep aynı olduğunu görüyoruz.

Ben de TÜİK’in birkaç verisini paylaşmak istiyorum: İşsizlik oranı en yüksek bölge yüzde 19,2’yle Van, Muş, Bitlis, Hakkâri. İstihdam oranı en düşük bölge yüzde 33,8’le Mardin, Batman, Şırnak, Siirt. İş gücüne katılma oranı en düşük bölge yine yüzde 41,5’le Mardin, Batman, Şırnak, Siirt. Mesela, vekili olduğum Diyarbakır’da İŞKUR’un alacağı 1.400 kişilik geçici işçi kadrosuna tam 20 bin kişi başvurdu, rekor düzeyde bir başvuru yapıldı, üstelik bu sadece dokuz aylık geçici süreli bir işçi alımı. Buna rağmen yani geçici süreli olmasına rağmen İŞKUR’un belirlediği kriterleri okumak istiyorum. Bu da yine hem ayrımcılık açısından hem de ortaya koydukları sıkıntı açısından yani zorluk açısından inanılmaz. Adayların geçmişe dayalı İŞKUR kaydının olmaması gerekiyor. Daha önce dokuz

aydan fazla çalışmamış olmaları gerekiyor. Öğrenci olmamaları gerekiyor. Herhangi bir iş yerinde SGK kayıtlarının olmaması gerekiyor. Bu verilere baktığımız zaman hâliyle bölgesel anlamda da nasıl bir yoksulluk durumunun oluştuğunu görüyoruz.

Yine, sizlerle başka bir çarpıcı veri paylaşmak istiyorum, SGK verisi paylaşmak istiyorum: Iğdır, Van, Diyarbakır, Mardin, Bitlis, Siirt, Batman, Bingöl, Kars ve Adıyaman’da nüfusun yüzde 20’sinden fazlasında hanede kişi başına düşen gelir asgari ücretin üçte 1’inden az ve bu oran; Ağrı, Urfa, Muş, Hakkâri, Şırnak ve Van’da daha da vahim, nüfusun yüzde 30’unda yine hanedeki kişi başına düşen gelir asgari ücretin üçte 1’inden az. Bununla ilgili size bir harita göstermek istiyorum, yoksulluk haritası. Evet, bu da yine TÜİK verilerine göre hazırlanmış bir harita.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika veriyorum, toparlayın lütfen.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Bununla ilgili olarak da -Sayın Yegin’di sanırım- “Kürt illeri” dediğimiz için bizi ayrımcılıkla suçladı. Nasıl bir ayrımcılık olduğunu aslında burada çok net görebilirsiniz. Bakın, görmenizi istiyorum özellikle çünkü burada, özellikle az önce saydığım bölgelere baktığımız zaman yoksulluk oranını göreceksiniz. Bu, bölgesel ayrımcılığın, aslında dünyada yeni tabiriyle “ekonomik ırkçılığın” göstergesi. Ya, bugün işte “Kürtler” “kadınlar” “mülteciler” “engelliler” diye bunların çalışma hakkının ayrımcılıkla engelleniyor olması ekonomik ırkçılıktır. Bu, dünyada böyle tanımlanıyor. Ben size sormak istiyorum Sayın Bakan: Siz bunu nasıl tanımlayacaksınız? Biz Kürt illeri demeyelim de ne diyelim? “Yoksulistan” falan mı diyelim mesela?

Ben, daha bitmemişti ama çok teşekkür ediyorum hepinize.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri; Sayın Müzeyyen Şevkin’le devam edeceğiz. Abdurrahman Tutdere, akabinde Özgül Saki, Ömer Fethi Gürer ve Gökçe Gökçen şeklinde devam edeceğiz.

Sayın Müzeyyen Şevkin, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri, Değerli Bakan, kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, ülkede yirmi bir yıldır yaratmış olduğunuz kriz nedeniyle maalesef hep başkalarına atıyorsunuz bu suçu ama dış güçler, deprem, pandemi vesaire gibi şeylerin üzerine atıyorsunuz ama sizin nedense bu krizde hiçbir sorumluluğunuz yok. Ne acıdır ki ülkemizde bunun bedelini işçiler, emekçiler ve emekliler ödemek zorunda kalıyor. Emek eksenlilerin üzerine tamamen bu krizin faturasını yıkıyorsunuz. Ülkemiz, 12 milyonu aşan işsizlik sayısı ile rekor kırarken her 4 kişiden 1’i üniversite mezunu olan ve her 3 kişiden 1’i işsizken sırtını saraya dayayanlara hiçbir şey olmuyor.

Yine, baktığımız zaman 15 milyonu aşkın sigortalı olan emekçimizin yüzde 52’si -burada birçok konuşmacı ifade etti ama ben de bir kez daha altını çizmek istiyorum- asgari ücretle çalışmakta. Bu nasıl bir büyümedir, nasıl bir gelişmişliktir, onu sizlerin takdirine bırakıyoruz elbette. Asgari ücretli emekçi sayısı 10 milyonu aşkın ve ne yazık ki uluslararası sözleşmelere ve Anayasa’da tanımlanan çalışma hakkına aykırı bir şekilde asgari ücret düzenliyorsunuz. Açlık sınırının altında bir asgari ücretle insanlar âdeta mucizeler yaratmaya çalışıyor, ölmeden hayatta kalma mucizesi yaratmaya çalışıyorlar. Dört kişilik bir ailenin gıda ihtiyacının -her konuşmacı burada ifade etti- 14 bin liralara bulduğu bir ortamda 7.500 lirayı emekliye reva görüyorsunuz. Tabii, emeklilerin tamamı da ne yazık ki bu 7.500

lirayı almıyor;; emekli, dul ve yetim maaşı alanların çok daha düşük ücretlerle... 2.800 lira alan emekli, dul, yetimlerin olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla bu mucizeyi yarattınız, evet, teşekkür ediyoruz size, böyle bir mucize yarattınız.

Evet, Türkiye'yi uçuracağını söylediğiniz TYP programı açıkça bir kölelik düzenidir arkadaşlar. Üç ay, altı ay ya da dokuz aylık sürelerle insanları çalıştırıyorsunuz ancak bu insanların herhangi bir sosyal güvenceleri, geleceğe dair herhangi bir kıdem tazminatı ya da benzeri bir hakları yok ne yazık ki TYP kapsamında çalışanların ve ağustos ayında 130 bin TYP'li tamamen işsiz kaldı. Ben buradan Sayın Bakana soruyorum: Eğer bu elemanlara ihtiyaç varsa neden bu insanları kadroya alıp çalıştırmıyorsunuz da böyle bir modern kölelik sistemini sürdürmeyi tercih ediyorsunuz? Üç ay, altı ay, dokuz ay çalıştırmak ne demek? Eğer ihtiyaç varsa lütfen bunları kadroya alın ve düzenli olarak bu insanlar maaş alsın, kıdem tazminatından faydalansınlar.

Yine, taşeron... Yıllarca söz verdiniz taşeronla ilgili, ne yazık ki aileleriyle beraber bunları mağdur etmeye devam ediyorsunuz. Kamuda çalışan 1 milyona yakın taşeron işçisi var, bunlar beklenti içerisinde ve hâlâ çözmediniz, hâlâ taşeron işçinin sorununu çözmediniz. Onlar da bekleme içindeler.

Bir başka konu, kamu emekçileri, mimar, mühendis ve şehir plancıları; bunların büyük çoğunluğu yine açlık sınırı altında ücretlere talim ediyor, özellikle, bu ülkenin barajını, yollarını, çok büyük yapılarını kontrol eden, hak edişleri düzenleyen kamu mühendisleri, çevre ve şehir plancıları, mimarları ne yazık ki açlık sınırı altında ücretlere talim etmek durumunda kalıyorlar. Bunların da ek göstergelerinde bir düzenleme yapılması lazım, özel hizmet tazminatlarının da emekliliğe mutlaka yansıtılması gerekiyor.

Bir başka konu, kadın istihdamı. Doğum borçlanmasını bir türlü gerçekleştirmediğiniz kadınlar için, kreşi birçok arkadaşımız söyledi. Dünyanın gelişmiş ülkelerinde özel sektörde dahi kadınların çalıştırılması ve yönetsel alanda yer alması için kotalar düzenlenmekte, eğer samimiyseniz gelin bütün iş yerlerine kadın istihdamı konusunda kotalar getirin. Bunu sizlerden bekliyoruz.

Yine, emeklilerle ilgili "kök maaş" diye bir şey çıkardınız, aylık bağlama oranlarını yok saydınız ve binlerce, milyonlarca emekliyi mağdur ediyorsunuz. 8 Mayıs 1999 öncesinde de yine EYT'lilerle ilgili ne yazık ki mağduriyetler yaşattınız, hâlâ bir günle on yedi yıl kaybeden emeklilikte yaşa takılanların tam anlamıyla sorunlarını çözemediniz. Buna dair de çok sayıda bize şikâyetler geliyor, bunları sizlerin de görmesi ve buna dair çözümler üretmesi gerekiyor. Sayın Bakan, yenisiniz ama lütfen, bunların hepsi çok önem taşıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şevkin, süreniz doldu, toparlayın lütfen.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bir dakikada toparlayacağım.

Staj ve çıraklıkların da emekliliğe sayılmasıyla ilgili çok sayıda talep gelmekte. Bu sorunun da çözülmesi çok önem arz ediyor. Tekraren söylüyorum: Hem doğum borçlanması hem de staj ve çıraklıkla ilgili sorunların da bir an önce çözülmesi gerekiyor. Eğer kaynakları bu ülkede doğru şekilde kullanırsak herkese yetecek kadar ücret temin edilebilir elbette. Burada sahici olmak gerekiyor; sahici olduğumuz zaman ve kaynakları doğru kullandığımız zaman herkesin refah içerisinde yaşayacağı bir ülkeyi yaratmamız mümkün diyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Saki, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Merhaba, öncelikle salonda bulunan herkese, hepimize kalan zamanda verimli bir çalışma diliyorum.

Şimdi Çalışma Bakanlığının bütçe sunumunu dinledik, kitapçığını okuduk. Burada dikkat ederseniz eğer “çalışma rejimi” dediğimiz şey işçilerin üzerinden yürüyen bir rejimdir ama sunumda da dinlediğimiz, metinde de gördüğümüz ifadeler birçoğunda şöyle başlıyor: “İşverenlerimizin ihtiyaç duyduğu tedbirler...” “İşverenlerin talepleri doğrultusunda...” “İşveren” sözcüğü defalarca geçiyor, “işçi” sözcüğünü bulmak mümkün değil metinde. Hiçbir yerde mesela “işçilerin ihtiyaçları doğrultusunda” diye bir ifade görmüyoruz, görünmez işçiler. Bir bütün olarak çalışma rejimini var kılan, emekleriyle saatlerce çalışan işçiler yok metinde. Ama nasıl var? İstihdamı artırma anlamında var. “İstihdamı artırma” dendiğinde de sadece “istihdama katılım...” Bir kere, katılan işçilerin çalışma koşulları; hangi koşullarda çalışıyorlar, nerede kalıyorlar, ne yiyorlar, ne içiyorlar, bu metinde tamamen görünmez kılınmış vaziyette. Dolayısıyla “olumlu gelişmeler” diye ifade edilenlerden bir tanesi de bu. İşçiler bir kere silinmiş vaziyette. Bir de burada mesela “kadın işçiler” “göçmen işçiler” “çocuk işçiliği” böyle kategoriler yok çünkü bütün şey sermayenin, burjuvazinin ihtiyaçlarına göre tanımlandığı için ve onlar da zaten kazançlarına kazanç kattıkları için iktidar açısından da bir sorun yok çalışma rejiminde. Ufak tefek sorunlar var, onlar da giderilebilir.

Sendikalaşma oranlarının arttığından söz ediyor metin, sunum da öyleydi. Bir kere, sendikalaşma mücadelesi ta 19’uncu yüzyıldan beri işçi sınıfının dışıyla, kaniyle elde ettiği bir kazanım, kimsenin bahsettiği bir şey değil. Kamu emekçilerinin grevli, toplu sözleşmeli sendikal mücadelesine bu topraklarda hepimiz tanık olduk, bir eğitim emekçisi olarak o mücadelenin parçasıydım ben. Ama “Sendikalaşma oranı yükseldi.” deyip grev hakkı olmayan, toplu sözleşme hakkı olmayan -biraz önce Tiryaki arkadaşımızın belirttiği gibi- yandaş sendika yaratılarak şişirilen sayılarla “Sendikalaşma oranı arttı.” diyorsunuz, böyle bir şeyi kimseye kabul ettiremezsiniz.

Bir de grev meselesine gelelim. İşçi sınıfı için en mühim haklardan bir tanesi grev meselesi. Greve ilişkin ise olağanüstü hâl döneminde sermayeye verilen bir sunumda bu Hükümet “Grev tehdidini ortadan kaldırdık.” diyor. Nasıl ortadan kaldırdı. Her birimiz biliyoruz.

Peki, 1848’lere gidelim, Karl Marx ve Engels “Bugüne kadar toplumsal mücadeleler tarihi aslında sınıf mücadelesi tarihidir.” diyor ve bu tarih devam ediyor. Nasıl devam ediyor? Bu metinde asla yer almayan, görünmez kılınan işçiler... Mesela Agrobay Seracılık işçileri sendikaya üye oldukları için işten atıldılar, yetmiş üç gündür Agrobay Sera önünde hakları için direniyorlar, iktidar duymuyor. Şöyle duyuyor: Onların direnişlerini kolluk kuvvetleriyle bastırmak, büyük oranı kadın olan bu işçileri yerlerde sürükleyerek gözaltına aldirmek. Çok yakın zamanda, geçen hafta bu kadınlar bir mektup yayınladılar, her birinizin o mektubu okumasını tavsiye ederim, çalışma koşullarının kadınlar için ne demek olduğu o mektupta çok açık yazıyor.

Sputnik çalışanları, Türkiye Gazeteciler Sendikası üyesiler ve yetmiş sekiz gündür grevdeler; Trendyol depo işçileri, altmış yedi gündür direnişler ve bunlar, bu direnişler devletin kolluk güçleri tarafından bastırılıyor çünkü bu -demin sunumda da gördüğümüz gibi- burjuvazinin, sermayenin, patronların ihtiyaçlarına göre hazırlanmış bir bütçe. Kadınların ne yaşadığı meselesinden söz ederken hemen gelelim, iki gün önce basına yansıyan Malatya’daki BİRTEK-SEN üyesi 2 kadın işçinin eşleri ve babaları Emniyete çağrılıp -bakın, Emniyete çağrılıp- sendikal faaliyetleri nedeniyle kadınlar, kız çocukları babalarına ve eşlerine şikâyet ediliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Saki, süreniz doldu, bir dakika ilave süre veriyorum.

Buyurun, toparlayın lütfen.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Bu bize erkek egemenliğinin sermaye düzeniyle, devletle nasıl iç içe olduğunu gösteren çarpıcı bir örnek. Biz şunu söylüyoruz: İşten atılmalar, örgütlü işçi sınıfından korkulduğu için işten atılmalar, sermaye lehine, burjuvazi lehine kolaylaştırılıyor kod 46’yla. Doğruluk ve bağlılığa uymama gibi bir gerekçe... Bu gerekçe tamamen patronların işine yarayan bir gerekçe; tazminatsız, ödeneksiz işten atılıyorlar. Bu raporda hiç adı geçmeyen işçiler. Sonra deniyor ki: “Mahkemeye verin.” Senelerce sürüyor işçilerin hak gaspları ve o yargının da kime çalıştığını her birimiz görüyoruz, biliyoruz. Ama son söz olarak diyorum ki ben, biraz önce söylediğimiz gibi, bu işçi sınıfının mücadelesi, emekçi sınıfların mücadelesi sürüyor, sürecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Saki, teşekkür ediyorum, süreniz doldu.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Son bir cümle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Burada, bu kürsüden, biz sınıf mücadelesini emekçi sınıflarla dayanışma içinde mücadeleyle aldığımız kazanımları bir sonraki raporlara kendi emeğimizle yazdıracağımızın sözünü de veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdide Sayın Ömer Fethi Gürer, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sizden önceki Bakan, kamuda taşeronda kalanlara seçim öncesi tamamının kadroya alınacağı sözü vermişti. Siz sunumunuzda taşeronda kalanlara hiç değinmediniz. Karayollarında, hastane bilgi işleminde, laboratuvarında, radyolojide, şehir hastanelerinde, kamu yemekhanelerinde, kamu sosyal tesislerinde, kamu çağrı merkezlerinde, PTT’de, Demiryolunda, İLBANK’ta, Vakıfbank güvenlik ve diğer kamu bankalarında, Karayolları müşavir firmada, TELEKOM’da çalışanlar ile yüzde 70 hizmet alım sözleşmesine takılanlar, 4 Aralık tarihi nedeniyle mağdur olanlar, kamu iktisadi teşebbüslerinde çalışanlar, belediye şirket işlerini alıp asıl kadroya geçirilmeyenler; yardımcı zabıta, itfaiyeci olup kadro bekleyenlerin yaptıkları asıl işin asıl kadrosuna alınması gerçekleşecek midir? Verilen bu söz tutulacak mıdır?

İŞKUR’da iş bekleyen üniversite mezunu sayısı kaçtı? Bir yılda İŞKUR’a başvuran kaç üniversite mezunu işe yerleştirilmiştir?

Mühendis, öğretmen, sağlık bölümü mezunu olan diplomalı işsizlerle ilgili bir çalışmanız olacak mıdır?

Emeklilikte yaşa takılanların yaş sınırı kalksa da AKP’nin düşürdüğü aylık bağlama oranı nedeniyle düşük emekli maaşına mahkûm edilmiştir. Kademeli bir emeklilik düzenlemesi olmadığı için bir günle on yedi yıl emekliliğe erişimi ötelenenler vardır. Emeklilikte adalet çağrısını dikkate alıp gerekli düzenlemeyi yapmayı düşünüyor musunuz?

Çiftçi ve esnafın 9000 günlük prim gününü 7200 güne düşüreceğinizi söylemiştiniz, bu ne zaman gerçekleşecektir?

Kırsala dönen kadın ve gençler, tarımla ilgilendikleri takdirde sosyal güvenlik primlerini karşılamayı düşünüyor musunuz?

Toplum Yararı Projesi, PIKTES, geçici işçi, mevsimlik işçilerin tamamına kadro hakkı, verilecek midir?

Millî Eğitim Bakanlığı, güvenlik ve MEB çalışanlarının sürekli işçi kadrosuna geçirilmesi sağlanacak mıdır?

Emekli intibak düzenlemesi yapılmalıdır. Açlık sınırı altında emekli maaşı olmamalıdır. Tüm emekli maaşları iyileştirilmelidir. Emekli bayram ikramiyesi en az asgari ücret seviyesine çekilmelidir. İlaçta katkı payı kaldırılmalıdır. Emekliyi de ücretli olanı da çalışanı da AKP enflasyona ezdirmiştir, bu anlayıştan bir an önce vazgeçilmelidir. Staj ve çırak olarak işe başlatılıp işçi gibi çalıştırılan hatta işçi gösterilip işe girişi içinde tanımlanan 18 yaş altı çocuk sayılanlar staj ve çıraklığa başladığı gün emekliliğe esas yaşlılık süreci başlamalıdır. Geçmişe dönük prim ödeyen de bu hakkı kazanmalıdır. Kamuda işçi statüsünde çalışan, başta mühendisler olmak üzere memur işçilerin statüleri düzenlenmeli, kadro hakları verilmelidir. Toplu iş sözleşmesinde yer almasına rağmen bu söz bugüne kadar gerçekleştirilmemiştir. Meslek hastalıkları giderek artmakta, bununla ilgili önlemler geliştirilmelidir.

AKP iktidarı, Avrupa’da iş cinayetlerinde 1’inciliğinin yanı sıra işçilerinin yasaklanan grevleri, seçme hakkı yasaklanan sendikaları ve güvencesiz modern kölelikle çalışma düzeni olarak akıllarda kalacak, sermaye yanlısı bir iktidar olarak anılacaktır. Asgari ücret açlık sınırı altında kalmıştır. Asgari ücret üç ayda bir belirlenmeli, enflasyon dikkate alınarak asgari ücret saptanmalı, asgari ücret temel ücretten öte “emek sömürü ücreti” olarak düşünülmemelidir. Engellilerin kotası yüzde 3’ten yüzde 6’ya çıkarılmalı, onların çalışma alanları genişletilmelidir. Vergi adaleti mutlak suretle sağlanmalı, eşit işe eşit ücret ve asıl kadro verilmelidir. Tüm çalışanlar iş güvencesine tabi kılınmalı, hak ettiği ücret ve insanca çalışma koşulları sağlanmalıdır. Sputnik’teki grev örnek bir durumdur, burada sendikal özgürlüğü anayasal güvence altında olan 24 gazeteci sendika üyesi olduğu işten atılmıştır. Bu durumlarda her konuda aracılık yaratan sisteminiz neden işten atılanlar için ilgili basın kuruluşunu uyarıp atılanların geri alınmasının bir anayasal hak olduğunu teyit etmemekte ve onların bu mağduriyeti neden giderilmemektedir?

Şunu belirtmek lazım: Tarım işçileriyle ilgili... Biraz evvel de konuşmacı belirtti, yalnızca tarım işçileri değil, çocukları da bu ülkede resmen sömürülmektedir; ne eğitimden yararlanıyorlar ne de insanca koşullarda yaşıyorlar, çadırlarda su yok, elektrik yok; her türlü mikrobun olduğu ortamlarda, tarlalarda yaşamak durumunda bırakılan bu insanlar olmasa bugün soframıza gelen her gıdanın erişimi zor gerçekleşir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, ilave süre veriyorum size.

Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Onlara da insanca yaşayacakları bir ortam yaratılmalıdır.

Sayın Bakan, yirmi iki yıldır Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarları döneminde çalışma yaşamı gerçekten modern bir köleliğe dönüştürülmüştür, tam bir sömürü alanıdır. Burada, çalışanların hakları doğru verilmelidir. Bakınız, 1979’da benim işe girdiğim yerdeki kıdem tazminatı seksen gündü, bugün o otuz günü nasıl gasbedebiliriz diye politikalar geliştiriliyor. Onun için çalışanların kazançlarına el sürmeyin, hak ettiği ücreti verin, insanca bir yaşam hakkını onlara tanıyın, bu işi modern kölelik anlayışından çıkaralım. Sendikal örgütülüğün önünü açalım, sendikaların grevlerini ertelemeyelim, sendikayı tercih eden işçilerin o sendikalarda örgütlü mücadelelerinin varlığı bu ülkeye katkı sağlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, teşekkür ediyorum.

Sayın Gökçe Gökçen, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Bakan, bu sabah sunumuzu dinlerken acaba biz farklı ülkelerde mi yaşıyoruz diye merak ettim. Bu sunuma bakılırsa işsizlik çözülmüş, gençler İŞKUR'a gitmedikleri için işsiz kalmışlar, gidince hemen iş bulacaklarmış, insanlar sendikalı oldukları için işten çıkarılmıyormuş, iş cinayetleri sanki hiç yaşanmıyormuş, yapay zekâyla iş kazaları önleniyormuş, gururu kırılan, oğluna kızına iş ararken gözyaşlarıyla bize ulaşan insanlar, intihar eden gençler sanki gerçek değilmiş gibi bir tablo çizdiniz fakat gerçekler böyle değil.

Türkiye 2022 yılında işçi ölümlerinde dünyada 3'üncü, Avrupa'da ise 1'inci oldu. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin raporuna göre 2022 yılında 1.843 iş cinayeti meydana geldi. 2023 yılının ilk on ayında en az 1.543 iş cinayeti yaşandı. Alaşehir Sümer Oral Mesleki Eğitim Merkezi elektrik tesisatları ve pano montörlüğü dalı 11'inci sınıf öğrencisi olan Zekai Dikici, elektrik tesisat işinde çalışırken 5'inci kattan düşerek öldü. Ankara'da bir mobilya kesim atölyesinde çalışan 13 yaşındaki A.A.'nın başı asansörle duvar arasına sıkıştı ve A.A hayatını kaybetti. 73 yaşındaki A.Ç kapalı yüzme havuzu inşaatında çalışırken dengesini kaybederek çatıdan düştü ve hayatını kaybetti. Son sekiz senede Gaziantep'te yer alan Akınal Sentetik bünyesi altında çalışmakta olan 9 işçi elini kaybetti. İşçilerin söylediğine göre makinelerin kullanımına dair bir eğitim verilmeden ve herhangi bir güvenlik önlemi alınmadan işçilere makineler kullanırılıyor. Yine, işçilerin belirttiğine göre yılda toplam kaç kişinin uzuv kaybı yaşadığına dair resmi bir kayıt bulunmamakta. Bu yaz sıcaklıkları mevsim normalleri üzerinde gitti; İzmir'de öğle sıcaklığında çalışmak zorunda kalan PTT işçisi bir kadın sıcaktan dolayı beyin kanaması geçirerek hayatını kaybetti. İSİG raporuna göre, sıcak havada çalışan tarım işçileri serinlemek için girdikleri gölet ve sulama kanallarında öldü. 14 yaşındaki kız çocuğu, çocuk işçi iki ay önce Adana'da sulama kanalında öldü. İzmir Dikili-Bergama yolu üzerinde bulunan Agrobol Seracılıkta keyfi yer değiştirmeler, artan iş yükü, maaşların geç yatırılması, ücretsiz izin dayatması ve mobbing sonucunda sendikal haklarını kullanmak için sendikalı olan 39 çalışan kod 46 bahane edilerek işten çıkarıldı. 23 Ağustosta başladıkları direnişe devam eden işçiler hâlâ haklarını alabilmiş değiller, kıdem tazminatını istiyorlar. Kod 46'yla çıkarıldıkları için hem tazminat alamıyorlar hem de yeni bir iş bulmalarının önüne engel olarak görülüyor. Beyaz yakalı çalışanlar mesai saatlerinin sürekli uzadığını dile getiriyorlar. Üstelik kıdem tazminatlarını vermemek için şirketlerin çalışanlarını bir sene dolmadan işten çıkardığı da aldığımız şikâyetler arasında. Türkiye'de işçi ve memurlar haftada 42,9 saat çalışıyor, bu rakam AB ülkelerinde ortalama 36,4 saat. Türkiye'de haftalık 49 saatin üzerinde çalışanların oranı yüzde 28.

Kadınlar çalışma hayatında eşit işe eşit ücret alamadıkları için bir hak mücadelesi içindeler. Dünya Ekonomik Forumu'nun rakamlarına göre, Türkiye, eşit işe eşit ücret endeksinde 146 ülke arasında 129'uncu sıraya kadar gerilemiş durumda. Doğum izninin yetersiz oluşu, ücretsiz kreşlere ve emzirme odalarına erişimlerinin kısıtlı olması sebebiyle kadınlardan imkânsız bir tercih yapılması bekleniyor; ya bebeklerini seçip evde kalacaklar ya da çocuklarına çok daha iyi bir dünya imkânı sağlayabilmek için işlerine devam edecekler.

Sizin sorumluluğunuzda olan bu konularda şu sorularıma cevaplarınızı duymak istiyoruz: İş kazalarının önlenmesi için yeterli önlemleri almaya ne zaman başlayacaksınız? Bu önlemlerin uygulanması için bütçeden ne kadar pay ayıracaksınız? İş güvenliği tedbirlerine yönelik denetimleri kaç personel ne kadar sıklıkla gerçekleştirmektedir? Yapılan denetimlerden kaç ihbar üzerine başlatılmış, kaç resen gerçekleştirilmiştir? Greve gidilen iş yerlerinde grevden otuz iş günü öncesinde ve sonrasında işten çıkarılan işçi sayısı kaçtır? Bu işçilerin cinsiyet dağılımı nasıldır? Bu kişilerin işten çıkarılma sebeplerine dair herhangi bir veri tutulmakta mıdır? Beyaz yakalılarda ortalama çalışma süresinin yıldan yıla değişimine dair bir veri tutuyor musunuz? Bakanlık olarak eşit işe eşit ücret endeksinde Türkiye'nin konumunu yukarıya çekebilmek için gerçekçi ve etkili bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz? İş yerlerinde yaşanmakta olan mobbing ve şiddeti önlemek için ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz? Kadınların iş yerlerinde maruz kaldıkları tacizi önlemek için herhangi bir çalışma yürütüyor musunuz?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; ellerini, kollarını, parmaklarını kaybeden Akınal Sentetik işçilerinin elleri, kolları, parmakları, aile hayatı, insanlık onuru patronlardan ya da sizin elinizden, kolunuzdan, parmağınızdan, aile hayatınızdan, insanlık onurundan daha az değerli değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçen, toparlayın lütfen.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) - Göz göre göre gelen iş cinayetlerinde hayatını kaybeden bu işçilerin canı, patronların ve sizin canınızdan daha az kıymetli değildir.

Son sorum, Sayın Bakan: Sorumluluk alanınızda bu kadar çocuk işçiyi, iş cinayetini, iş kazasını duymaktan, görmekten hiç mi rahatsızlık duymuyorsunuz?

Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tutdere, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakanım, Sayın Başkan; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, özellikle sizin Bakanlığımızın çalışma alanına ilişkin, ülkemizin dünyadaki durumuna ilişkin birkaç veriyi paylaşarak konuşmama başlamak istiyorum.

Sayın Bakan, çalışabilir yaşta olan nüfusa istihdam sağlama açısından Türkiye yüzde 48'le dünyada 63'üncü sırada. Ülkemiz, resmî işsizlik oranı olarak açıklanan yüzde 9,2'yle dünyada 45'inci sırada. Kişi başına millî gelirden dünyada 78'inci sıradayız. Uzun çalışma yüzdesi olarak da dünyaya göre nüfusumuzun yüzde 25'i fazla çalışıyor. En önemlisi de enflasyon, işsizlik, faiz oranı ve benzeri ekonomik göstergeler dikkate alınarak hesaplanan Dünya Sefalet Endeksi'nde Türkiye, yüksek enflasyon, işsizlik oranıyla dünyanın en sefil 10 ülkesi arasında. Yani dünyanın en sefil 10'uncu ülkesinin Çalışma Bakanı olarak gerçekten işiniz zor; inşallah, siz bu durumu düzeltirsiniz ekibinizle birlikte.

Sayın Bakan, bir de hem kendi seçim bölgemle ilgili hem de diğer birkaç başlığa da değinmek istiyorum. Başta Adıyaman olmak üzere deprem bölgelerinde -sabahki konuşmanızda da söylediniz- 57 binden fazla TYP'li var. 57 bin TYP'li ve bunların aileleri sizlerden gerçekten bundan sonraki yaşamlarına ilişkin -istihdam alanında- bir beklenti içerisindedir, Bakanlığınızın bu konuda bir çalışma yapmasını bekliyorlar. TYP'liler şunu söylüyorlar: "Tamam, deprem sonrası işe alındık, bu bizim için

iyi oldu ama bundan sonra ne olacağız? Bundan sonra ailemizle, çocuklarımızla geçimimizi nasıl sağlayacağız?” Dolayısıyla TYP konusunda Bakanlığınızın bir çalışma yapmasını biz de bekliyoruz, TYP kapsamında çalışan insanlar da aileler de bekliyor.

Bunun dışında, Bakan Yardımcısı Sayın Aydın 27 Ekimde Adıyaman'daydı ve Adıyaman'da iş dünyasıyla yapmış olduğu toplantıda bir açıklama yapmıştı, “Biz deprem bölgelerinde istihdamı artırmak için yeni müjdelere vereceğiz.” demişti. Ben de hazır Bakanlığınızın bütçe görüşmeleri yapılırken bu müjdeyi verecek misiniz diye sormak istiyorum. Millet, esnaf, işçi, çiftçi, deprem bölgesindeki illerimizin insanları gerçekten bu konuda sizden müjdelere bekliyor, sizden bu konuda insanların hayatını kolaylaştıracak çalışmalar ve projeler bekliyor.

Biraz önce Sayın Vekil Emin Bey size teşekkür etti, ben de size teşekkür etmek isterdim ama size vermiş olduğum, sormuş olduğum sorularıma bir türlü cevap gelmiyor Sayın Bakan. Biz, gerçekten, bu konuda ekibinizin çok daha hızlı ve çok daha zamanında sorularımıza cevap vermesini bekliyoruz çünkü hem deprem bölgesi olması münasebetiyle hem de Türkiye Büyük Millet Meclisinde millet adına denetim yapan milletvekilleri olarak bu konuda çalışma yapmanızı ve sorularımıza süresinde cevap vermenizi bekliyoruz.

Bilmiyorum sizin de dikkatinizi çekmiş midir, bir de şöyle bir şey var Sayın Bakan: Türkiye'nin tabii, işsizlik, yoksulluk gibi sorunları var ama bir de mesleksizlik gibi bir sorunumuz var yani Türkiye'de Mesleki Yeterlilik Kurumu kuruldu, aradan on beş yıl geçmiş ama mesleki diploma olarak veya bir sertifika olarak yeterli seviyeye ulaşamadı. Mesela, bugün, Amerika'da meslek sayısına baktığımızda 9 bin civarında meslek var, Türkiye'ye baktığımızda bu sayı 635 civarında yani gelişen dünya, yeni iş sektörleri, iş alanları konusunda bir mesleksizlik sorunu da var. Bu konunun da Bakanlığınızın gerçekten gündeminde olması gerekiyor çünkü biz seçim bölgelerimizde de zaman zaman karşılaşıyoruz, gençler iş bulamıyor, işveren işçi bulamıyor, böyle bir çelişki var. Demek ki bu konuda bir sorun var; bu, koordinasyon eksikliğinden mi kaynaklı yoksa bu konuda Bakanlığınızın yeteri kadar çalışmamasından mı kaynaklı; bunu bilemiyorum. Bu konuda da Bakanlığınızın bir çalışma yapması rahatlatıcıdır.

Tabii, bunun dışında, yine birkaç husus daha var, bunları da sürem yeterse dile getireceğim. Sayın Bakan, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 2013 yılında yürürlüğe girmiştir; aradan on bir yıl geçmesine rağmen -biraz önce arkadaşlarımız da resmî verileri paylaştılar, çok sayıda iş cinayetiyle karşı karşıya kalıyoruz- iş güvenliği konusunda, iş sağlığı konusunda sorunlar var. Burada iş müfettişlerinin denetiminde mi bir sorun var, ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin hizmet kusurundan mı kaynaklanan sorunlar var, yoksa işverenlerimizin konuya olan duyarlılığı mı var?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tutdere, toparlayın lütfen.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Bunun gibi birtakım sorular var hepimizin kafasında, bu sorulara da cevap verirseniz en azından konu da aydınlanmış olur.

Bunun dışında, Sayın Bakan -Sayın Aydın'da çok iyi bilir- deprem bölgelerinin en büyük sorunlarından bir tanesi asbest olayı. Şu anda o binaların yıkım işlerinde çalışan emekçiler, işçiler asbeste maruz kalıyor; hiçbir güvenlik tedbiri yok, gözlük yok, eldiven yok, tulum yok, hiçbir şey yok. Hani halk zaten maruz kalıyor, çalışanlar da maruz kalıyor. Bu konuda sizden gerçekten bir denetim yapılmasını bekliyoruz, bu konuda Bakanlığınız gerekirse müfettişleri görevlendirsin. Hem halk sağlığı açısından hem de çalışanlar açısından büyük risk var. Bu konuda da duyarlılığımızı bekliyoruz.

Bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Tutdere.

Değerli milletvekilleri, şimdi Sayın Gülcan Kış'la devam edeceğiz. Sonrasında Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu, Sayın Çiçek Otlu, akabinde Sayın Kayıhan Pala, Sayın Talat Dinçer ve Sayın Burhanettin Bulut şeklinde devam edeceğiz.

Şimdi, Sayın Gülcan Kış, buyurun.

Süreniz beş dakika.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli heyet; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakana şunu sormak istiyorum ben: Çalışan emekliler hariç olmak üzere emeklilere 5 bin TL ödeme kararı aldınız, sonrasında yaptığınız açıklamaları burada tekrar etmek istiyorum Sayın Bakan. “Bütçe imkânlarına göre en iyisini yaptık.” dediniz, “Çalışan emeklileri kapsam dışı bıraktık.” dediniz -bakın, burası çok önemli- “Mücbir sebeplerden dolayı bütçemizde kısıtlamaya gitmek zorunda kaldık, elde edebileceğimiz maksimum sonuç buydu.” dediniz, “Gündemimizde de başka bir çalışma söz konusu değil.” deyip tüm emeklilerin umutlarını bitirdiniz. Sayın Bakan, çalışanların kapsam dışı bırakılmasının da Anayasa'ya aykırı olmadığını savundunuz.

Şimdi, Sayın Bakan, sormak istiyorum: Öncelikle yaptığınız bu 5 bin TL'lik ödeme sanıyor musunuz ki emeklileri sevindirdi? “Türkiye 2'nci yüzyılına güçlü bir başlangıç yapıyor.” dediniz, bu mu sizin güçlü başlangıcınız? Tüm emekliler isyan etmiş durumda, siz emeklileri, emeklilikte bile insanları ikiye ayırdınız, ayrımcılık yaptınız. “Müjde diye sunduğunuz 5 bin TL'nin övünülecek bir tarafı var mı?” diye soruyorum.

Size bir fotoğraf göstermek istiyorum Sayın Bakan, lütfen bu fotoğrafa iyi bakmanızı istiyorum: Daha bu sabah haberlerde yer aldı, emekliler geçinemedikleri için akşamüzeri komşuları görmeden pazardan ucuz ya da atılan sebze, meyveleri toplamak için pazarlarda geziyor. “Kimse görmesin diye karanlıkta geliyorum, siteye utanarak giriyorum.” diyor. Bu emeklilerimizin yaşadığı gerçekler. Hani vatandaş enflyasyona ezdirmeyecektiniz? Bu bir utanç tablosu Sayın Bakan. Siz “Bu emekliler niçin çalışmak zorunda kaldı?” diye sormadınız. Seçim bölgem Mersin'de emekliler bizlere “Taksicilik yapıyoruz, pazarcılık yapıyoruz, servisçilik yapıyorsak aç kaldığımız için yapıyoruz bunları; yirmi bir yıllık bir AKP hükümeti bunu düşünemiyor mu, göremiyor mu?” diye soruyorlar.

Size soruyorum: İflas eden ekonomi politikalarınızla emeklileri pazarda çürük sebze meyveleri toplamaya mahkûm ederken “Çalışan emekliye mücbir sebeplerden ödeme yapamıyoruz.” derken, bu mücbir sebepler kamu kurumlarındaki tasarrufta neden yok? Bu kurumlarda bulunan lüks araç saltanatında neden yok? Çifte maaş alan bürokratlarda neden yok? Kısacası, yirmi bir yıllık iktidarınızın israflarında neden yok? Lütfen, bu fotoğrafa bir kez daha bakın ve öyle yanıtlayın. Sizin yaratacağınız Türkiye 2'nci yüzyılı bu mudur Sayın Bakan?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Gergerlioğlu.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, üç ay önce Kocaeli’de Toprak Mahsulleri Ofisinde bir patlama yaşandı. Bir buğday silosunda patlama yaşandı -olmayacak bir şey- ve gariban 2 işçi öldü ve bir sürü yaralı. Hemen işte “Gerekenler yapılacak, mağduriyetler giderilecek.” falan dedi iktidar, aradan üç ay geçti, bilirkşi raporu bile açıklanmadı. Biz Bakanlığa soru önergesiyle bu durumu sorduk ve standart bir cevap aldık “Programlı teftişler ve program dışı teftişler yapılmaktadır.” diye. Zaten hani bu tür hadiselerle ilgili ne zaman bir soru önergesiyle soru sorsam şurada gördüğünüz gibi standart, iki paragraflık bir cevap geliyor. Yani “Olayı araştırın.” diyoruz, Kocaeli TMO’da ne oldu ne bitti; üç ay geçmiş, sözler verildi; bana verilen cevap bu, beş gün önce verilen cevap bu. Allah aşkına arkadaşlar yani böyle cevaplar gönderecekseniz boşuna bir kâğıt israfı olur, buna lütfen dikkat edin diye söylüyorum.

Bakın, şu anda Türkiye’de işçilerin yüzde 85’i sendikasız ve ölen işçilerin sendika durumuna bakıyoruz yüzde 96; vahim tablo bu. “Çalışma Bakanlığı” diyoruz, niye kurumları denetlemiyorsunuz? Burada büyük bir vebal var.

BAĞ-KUR tescil mağdurları resen kayıt olmalıydı, olmadılar ve 1999 öncesi vergi ve oda kayıtları da olmalıydı fakat şu anda büyük mağduriyet yaşıyorlar BAĞ-KUR tescil mağdurları, binlerce vatandaşımız bize sürekli başvuruyor.

Staj çıraklık mağdurları hakeza yine başvuruyorlar. SGK kayıtlarında yoklar ama stajlarını yapmış durumdalar. 8 Eylül 1999 sonrası için bir formül bulunmalı, kademeli emeklilik formülü bulunmalı.

Siz Bakanlığınız, denetlemeleri yapmanız lazım. Mesela Migros 70 işçisini 46 koddan çıkardı, bir sürü işçi bize başvurdu ve biz de size sorduk ama bir cevap alamadık. İşsizlik ödeneği, tazminat alamıyorlar, adına “hırsızlık” deyip bu işçileri çıkarmış Migros ve böylece mağduriyet oluyor. Bunu denetleyecek sizsiniz; soruyoruz, cevap yok.

Yine, bakın, sizin kayıtlarımızdan söylüyorum: Yaklaşık 45 milyar lirayı teşvikler için vermişsiniz. Çalışma Bakanlığınca SGK’ye bu teşvikler için para ödendiği tespit edilmiş. Bu teşvikleri denetlediniz mi, kontrol ettiniz mi, kimlere verildi, uygun kullanıldı mı, kullanılmadı mı, yandaşa mı verildi? SGK’ye borcu olana, olmayana mı, kimlere verildi, bu denetlemeler yapıldı mı, bu da bir soru işareti.

Yine, SGK memurları bize başvuruyor. Bakın, SGK Genel Müdürü buradadır mutlaka, memurları bana başvuruyor. “Ya, canımız çıkıyor, en az para alan, maaş alan memurlar bizim.” EYT’yle ilgili az evvel iktidar vekilleri övünüyordu “Memurlar canla başla çalışıyor.” Ama onlar “Biz en az parayı alıyoruz, en çok canı çıkan memurlar bizim.” diyorlar. Onlar adına da memurlarınız adına da size bir şikâyetle bulunmuş olalım.

Yine, FMF hastaları: Bakın, 2 milyondan fazla FMF hastası var ve kineret iğnesini ödemiyorsunuz yani hastalar ağrı kesiciler kullanıyorlar altı ay boyunca, işte “Birtakım kontrollerden geçin, öyle gelin.” diyorsunuz ve FMF hastasının böbrekleri mahvoluyor, ondan sonra “E, tamam, kineret iğnesini verebiliriz.” demeye başlanıyor. Bu olacak bir şey değil. 2 milyondan fazla hastadan bahsediyoruz.

Yine, Sputnik’teki çalışan arkadaşlarımız yetmiş sekiz gündür grevdeler ve sizin müdahil olmanız gerekiyor.

Yine, Kocaeli’de Corning işçileri yüz on üç gündür sefalet ücretine karşı bir mücadele veriyorlar ve bir müdahale olmuyor. Taşeronlar binlercesi bize başvuruyor, kadro verilmiyor.

Zabıta destek personelleri, zabıta memuru gibi çalışmasına rağmen maalesef onlara da kadro verilmiyor.

Doğum borçlanması ne zaman gerçekleştirilecek, bunu soruyoruz.

MS hastaları ocrevus ilacını alamıyorlar, bize başvuruyorlar.

Yirmi yıllık AK PARTİ iktidarı döneminde 888 çocuk işçi ölümü olduğunu görüyoruz, ne yapıyorsunuz bu işçiler için?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, ilave bir dakika vereceğim, lütfen bitirin sözlerinizi.

Buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Mesela, bakın -yine biz sahadan konuşuyoruz- bir firma, Viking International firması çalışanları maaşlarının çok düşük olduğunu söylüyor. Yani patron maaşı düşük verir arkadaşlar ama Bakanlık oraları denetlemeli. “Sefalet ücretine çalışıyoruz.” diyor, yüz binlerce işçi bunu söylüyor. Bakanlık ne güne duruyor?

Bir de KHK’yle ihraç edilen insanlar iş yeri hekimliği veya iş güvenliği belgesi almak istiyor “Adli sürecin devam ediyor.” denilerek verilmiyor. Ya, masumiyet karinesi var, kesinleşmiş bir cezası yok, HAGB almış “Sana iş yeri hekimliği belgesi vermem.” diyor. Sınava girmiş, sınavı kazanmış “Sana iş yeri hekimliği belgesi vermem.” diyor. Biz burada başka Bakanlar da varken bunları hem gündem ettik. En son da Anayasa Mahkemesi ihlal kararı verdi ve hâlen bu mağduriyetler devam ediyor.

Yine, İŞKUR; İŞKUR Müdürü de buradadır. KHK’yle ihraç edilen insanlar gidiyor “Ya, sen ihraç edilmişsin, seni işe almayız.” deniliyor. Böyle onlarca vatandaşımız bize başvurdu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, teşekkür ediyorum, sağ olun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Son bir cümlemi söyleyeyim.

Efendim, LCW işçileri de, bakın, böyle birçok firma var. “Depremde bölgeye yardım ettik.” dediler bunun gibi birçok firma, sonra işçiler bize başvuruyor “Ya, depremde firma bölgeye yardım etti, ondan sonra bizim maaşlarımızdan kesti.” Bunun gibi durumlarda Bakanlığın mutlak surette takibi yapması gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gergerlioğlu.

Sayın Çiçek Otlı... Yok.

Sayın Kayıhan Pala, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

KAYIHAN PALA (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve basın emekçileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde maalesef yoksulluk ve sosyal dışlanma riski olan kişilerin oranı yüzde 40’ın üzerinde, en yüksek ise 0-17 yaş grubunda -TÜİK verisidir- yüzde 42,7. Hâl böyle olunca sosyal koruma harcamalarının özellikle bu grupları desteklemesi beklenir ancak maalesef sosyal koruma harcamalarının oranı ancak yüzde 12 düzeyinde. Bu, biliyorsunuz, OECD’de yüzde 21, Fransa’da yüzde 31. Genel sağlık sigortası kapsamında sosyal güvenlik kapsamını yüzde 99,2 olarak açıklıyorsunuz ama bu doğru değil, doğru olmadığını her yıl Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle “prim borcu olanların da sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi” düzenlemesiyle görebilirsiniz çünkü biliyorsunuz, genel sağlık sigortası kapsamında sağlık hizmetlerine erişmek için prim borcunun olmaması gerekir. 2017’den sonra bildiğim kadarıyla prim borcu olanların sayısını açıklamadınız. Şimdi, soruyoruz: Gerçekten, prim borcu olanların sayısı nedir?

Çalışan sağlığı ve güvenliği alanında çok ciddi sorunlarımız var. 6331 sayılı Kanun çok önemli bir adımdır ancak iş kazalarında beklenen azalma maalesef gerçekleşmedi, meslek hastalıklarına tanı konulması süreçlerinde de beklenen gelişme sağlanamadı, işle ilgili hastalıklar mevzuatımıza giremedi. Bir Komisyon üyesi hem iş yeri hekimlerinin hem de iş güvenliği uzmanlarının patrona bağlı çalışmaması gerektiğine vurgu yaptı; çok önemli bir öneridir, umarım hayatta karşılığı karşımıza çıkar.

Ölümlü iş kazası hızının yüz binde 6,5'a inmesiyle büyük bir başarıdan söz ettiniz oysa bakın Avrupa Birliğinde ölümlü iş kazası hızı yüz binde yalnızca 1,76. Aradaki büyük farka dikkatinizi çekmek isterim.

Bu arada, 2002'de bu ülkede 878 emekçi iş kazası nedeniyle hayatını kaybetmişken geçen yıl 1.843. Sayın Bakan, bunlar yalnızca sayı değil, bunlar insan; geride çok acı ve keder dolu ailelerini bırakıyorlar ve son on yıl içerisinde 20 binin üstünde işçi maalesef, adına "kaza" denilen ama kaza olmayan iş cinayetleri nedeniyle hayatını kaybetti. Neden kaza değil? Çünkü kaza beklenmeyen ve planlanmayan bir olaydır oysa bunların beklendiği çok açık.

Meslek hastalıklarına tanı konulmasıyla ilgili ciddi problem var, hem 5510 hem de 6331 bu konuda bir düzenleme yapmış durumda. Bu kargaşanın da mutlaka giderilmesi gerekir. Dolayısıyla, Sayın Bakan, 6331 sayılı Yasa'yı mutlaka yeniden ele almak lazım. Örneğin meslek hastalığı tanısı konulan kişi sayısı 2022'de yalnızca 953. Biliyor musunuz 1990'ların sonunda bu sayı 1.200'ün üstündeydi. Dolayısıyla, bu yasa bugün artık ihtiyaca yanıt vermekten çok uzaktır. Meslek hastalığı nedeniyle ölen kişi sayısı yalnızca 5 kişi; buna kimseyi inandırmamız mümkün değil. Kaç kişiye Covid-19 meslek hastalığı tanısı konulmuş, belli değil.

Bu arada, genel sağlık sigortası fon gelirlerinin giderinden daha yüksek olduğunu söylemem gerekir. Son on yılda bu aradaki fark 167 milyar TL'dir. Bu paranın ne olduğuna bakmamız gerekir. Buradan bir sosyal sigorta fonuna para aktarıyor mu? Bunun yanıtını almamız gerekir.

Ayrıca, çok önemli bir şey, katılım paylarının GSS fon gelirleri içerisindeki oranı örneğin 2021'de yüzde 1,8'dir. Sayın Bakan, son on yılda 168 milyara varan bir gelir artışı olduğu hâlde katılım paylarından alınan para yalnızca 33 milyardır yani bunun yüzde 20'den daha düşüğü. Neden katılım paylarını kaldırmayı düşünmüyorsunuz? Böylece, yoksul, dezavantajlı, emekli insanların sağlık hizmetlerine erişiminin önündeki büyük bir engeli ortadan kaldırebilirsiniz. Böylece, temel teminat paketini genişletebilirsiniz. Örneğin Tip-1 diyabet tanısı almış çocukların kan şekeri düzeyi izleme sensörlerini mutlaka karşılayabilirsiniz. Uzun zamandır gündeme getirdiğimiz hâlde burada bir aşama maalesef katedilememiştir.

Yolsuzluk iddiaları... Biliyorsunuz, sizden önceki Sayın Bakan açıklama yaptı, 1 milyarın üstünde bir yolsuzluk iddiası var SGK'de. Bu konudaki soru önergelerimize de henüz yanıt vermediniz.

Bu arada, İşsizlik Sigortası Fonu'nun, üç yılda, işsiz kalan emekçiler için 23 milyar lira para verirken işverenlere 58 milyar lira verdiğini söylüyorsunuz. Artık İşsizlik Sigortası Fonu işsizlerin değil, patronların fonu hâline gelmiş durumda. Üzülerek söylememiz gerekir ki millî gelirden emeğin aldığı pay son yirmi yılda oldukça azalmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAYIHAN PALA (Bursa) – Sayın Başkan, bir dakika ek süre istiyorum, bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

Buyurun.

KAYIHAN PALA (Bursa) – İş gücü ödemesi alanların istihdamdaki payını dikkate alarak bir hesap yapacak olursanız, iş gücü ödemelerinin son yirmi yıldaki payı yüzde 28'den yüzde 18'e gerilemiş durumdadır; Profesör Aziz Çelik makalelerinde bunu çok net bir şekilde gündeme getiriyor. Millî gelirden emeğin aldığı payın bu kadar azaltılmasına gerçekten kimin gönlü razıdır? Dolayısıyla benden önceki konuşmacıların dile getirdiği gibi, Hükümetin uygulamalarının sermaye yararına değil, emekçiler yararına düzenlenmesi gerekir. Maalesef, bu son on yıl içerisinde özellikle karşımıza çıkan, pandeminin de derinleştirdiği bir emek sömürüsü Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidarı döneminde artış göstermiştir. Oysa, Çalışma Bakanlığının temel uğraş alanı sermayenin yararı değil; emekçilerin, emeklilerin, işsizlerin, kadınların, ev kadınlarının, öğrencilerin daha iyi bir sosyal hayata kavuşması olmalıdır.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben de teşekkür ediyorum.

Sayın Burhanettin Bulut... Yok.

Sayın Talat DİNÇER...

TALAT DİNÇER (Mersin) – Evet, buradayım efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Çok Değerli Başkanım, Değerli Bakanım; tabii, öncelikle, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş yükü bakımından ve toplumun her yönünü ilgilendiren bir bakanlık olduğu için epey söyleyeceklerimiz de var. Ben Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanlığından geliyorum. Burada, KOBİ'lere biraz dikkatinizi çekmek istiyorum.

Ülkemiz genelinde çalışan KOBİ'lerin sayısı ortalama 3,5 milyon civarında; özellikle 2,5 milyon civarında küçük esnaf ve sanatkârimiz mevcut. Bu insanlar kendi öz sermayesiyle, alın teriyle ve el emeğiyle iş yerlerini kuruyorlar. Sayın Bakanım, bu insanlar her şeyden önce kendini çalıştırıyor yani 1 kişi de olsa iş yeri sahibi öncelikle kendisini istihdam ediyor ve ülkemizdeki istihdamın da yüzde 77 civarındaki bir kısmını bizim KOBİ'lerimiz üstleniyor. Şimdi, hâl böyleyken KOBİ'lerle alakalı bazı tedbirlerin alınması gerek Sayın Bakanım.

Şimdi, şu son beş yıl içerisinde ortalama 540 binin üzerinde esnaf iş yerini kapattı, bu kadar insan da istihdamın içerisinde ayrılmış oldu. Bunların nedenlerinden bir tanesi BAĞ-KUR primleri. Biliyorsunuz, BAĞ-KUR primleri genelde asgari ücrete göre belirlenir ve insanların ödeyemeyeceği miktarda kendini gösteriyor. Küçük esnaf ve sanatkâr yanında insan çalıştıramaz hâle geldi, bunun tek nedeni prim yükünün çok fazla olması, insanlara ağır gelmesi ve dolayısıyla primlerini ödeyememeleri. Zaten kayıtlarınıza da bakacak olursanız BAĞ-KUR primini ödemeyen esnaf sayısı da gayet net bir şekilde ortaya çıkar.

Sayın Bakanım, bu primlerin yüksekliği demek, kayıt dışılığın artması demek. Bizim yanımızda çalışan yani esnaf ve sanatkârın yanında çalışan insanların büyük bir bölümü sigortasız çalışmakta, o da küçük esnafın bu yükü kaldıramamasından kaynaklandığı için. Dolayısıyla istihdamı artırmak için -en önemli koşullardan bir tanesi de- KOBİ'lerin üstündeki prim yükünün biraz azaltmamız gerekiyor. KOBİ'ler hem kendini çalıştırır hem yanında çalışan işçinin sigorta primlerini öderler. Dolayısıyla burada iki yönlü bir prim ödemesi söz konusu ancak iş emekliliğe geldiğinde, yanımızda çalışan yani esnaf ve sanatkârın yanında çalışan bir işçi 7200 iş gününden emekli oluyor malum ama hem onun primini ödeyen ve hem kendi BAĞ-KUR'unu ödeyen işveren 9000 iş gününden emekli oluyor Sayın Bakanım.

Burada bir haksızlık da emeklilik katsayısında, çarpanda. Biliyorsunuz, işçiler emekli olduğunda patrondan daha yüksek maaş alıyor, işverenden daha yüksek maaş alıyor yani bu katsayının yüzde 70'lerden yüzde 30'lara kadar düşürülmesi de BAĞ-KUR emeklilerinin en düşük maaşı almasına sebep oluyor. Bunun bir düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Bakanım, bir EYT çıkardık, EYT'den tüm kesimler belli bir oranda faydalandı ancak esnaf sanatkar ihya çıkarılmadığı için yani geriye dönük borçlanma çıkarılmadığı için bundan faydalanamadı. Dolayısıyla burada esnaf sanatkar, ülke genelindeki 2,5 milyonun üstündeki esnaf, hatta KOBİ'lerle beraber 3,5 milyonun üstündeki insanımız bu geriye dönük borçlanma hakkını istemektedirler.

Ayrıca, bir de bizim çıraklarımız var. Bakın, çıraklık müessesesi gittikçe zayıfladı Sayın Bakanım. Şimdi rakamlar veriliyor ama o meslek liselerine tanınan haktan dolayı bu çıraklık sayılarında bir yükselme var ama daha önceki çıraklık eğitim merkezlerimizde bizim sınıflarımız ağzına kadar doluyken şu an berber, kuaför ve güzellik uzmanlığı dışında hiçbir meslekte insanlar gelmiyor. Bunu yeniden bir gündeme getirip en azından bu çıraklık sisteminde ortaokul düzeyinin açılması gerektiğini düşünüyorum ve burada da gençlerimizi biraz teşvik etmemiz gerekiyor, yoksa yarınlarda evimizde bir priz değiştirecek usta bulamayacağız Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, ayrıyeten bir konuya daha dikkat çekmek istiyorum, çok kısa. Halkımızın arasında şöyle bir izlenim var...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TALAT DİNÇER (Mersin) - Bir dakikanızı daha rica edeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen

TALAT DİNÇER (Mersin) – Şimdi, bizim Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları hastaneye gittiğinde, biliyorsunuz çalışanlarımız yüzde 20 katkı payı sunar; reçete bedeli, muayene bedeli vesaire veya ilaç fiyat farkı varsa öderler. Bizim emeklilerimiz de yüzde 10 katkı sunarlar, yine reçete bedelini öderler. Ancak bu Suriyeli sığınmacılar hastanelere gittiklerinde ilaç farkı dışında hiçbir bedel ödememektedirler, bu da bizim vatandaşlarımız arasında huzursuzluk yaratıyor. Şu an şehir hastanelerinde sanki hastaneler Suriyeli sığınmacıların gibi bir izlenim var, halk arasında böyle bir sıkıntı var, bu serzeniş gitgide yükseliyor, bu konuya da bir dikkat çekmenizi istiyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. İnşallah bütçemiz ülkemize hayırlı ve uğurlu olur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Dinçer, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Karaoba... Sayın Ali Karaoba... Yok.

Sayın Keziban Konukcu Kok... Yok.

Sayın Heval Bozdağ... Burada.

Sonrasında Sayın Aşkın Genç, Sayın Serkan Sarı, Sayın Türker Ateş ve Sayın Mühip Kanko şeklinde devam edeceğiz.

Şimdi Sayın Heval Bozdağ'la devam ediyoruz.

Sayın Bozdağ, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli komisyon üyeleri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi ben de sunuma bir göz attım kitapçıktan -kendisini dinleyememiştim- işçi sağlığı ve iş güvenliğine dair, meslek hastalıklarına dair nasıl bir not var diye. “İş kazası ve meslek hastalıklarının önleme amaçlı yapay zekâ destekli tahminsel model uygulamasını geliştiriyoruz.” şeklinde bir ibare gördüm. Burada işverene dair ne tür denetlemeler, yaptırımlar ya da işçi sağlığını önceleyen ne tür konular olduğuna dair şu tahminsel modelle ilgili açıkçası zihnimde herhangi bir şey şekillenmedi, önce öyle başlamak isterim.

Şimdi, çalışma hayatında işçi sağlığı, meslek hastalıkları maalesef ki ülkemizde neredeyse kenara itilmiş durumda, görmezden geliniyor. İşvereni bağlayıcı denetimler ve yaptırımlar çok yetersiz, sanki patron, iktidar, iş sağlığı ve güvenliği uzmanları, iş yeri hekimleri arasında zimni bir antlaşma var. Birçok iş yerinde uygun koruyucu önlemlerin neredeyse alınmadığı, bu önlemlerin işverene ve SGK’ye olacak olan maliyetinin öncelikli mesele olarak gözetildiği görülmekte ve doğal olarak en az tespitle ve çok az oranda iş gücü kaybı belirtilerek meslek hastalığı yokmuş gibi bir sonuç ortaya çıkarılıyor. Türkiye’de aslında büyük oranda çalışma koşulları çok ilkel ve gerekli standart önlemlerden yoksun. Asıl veriler açığa çıkarıldığında meslek hastalığından sorumlu tutulamayacak bir işverenin ülkede bulunması çok zor. SGK verilerine göre, Türkiye’de 2013 yılından bu yana meslek hastalıklarından kaynaklı ölüm vakası yok. İşçi sağlığı ve işçi güvenliğiyle ilgili ölümlerin üstünün örtüldüğü dikkat çekiyor. Uluslararası Çalışma Örgütüne göre, her yıl 1 milyon 200 bin kişi meslek hastalığına yakalanıyor. Dünya Sağlık Örgütü bunun 11 milyon kişi olduğunu söylüyor. Yakalanılan meslek hastalıklarından her yıl hayatını kaybedenlerin sayısı Uluslararası Çalışma Örgütüne göre 498 bin, Dünya Sağlık Örgütüne göre ise 700 bin; Türkiye’de ise SGK tarafından bu skala tutuluyor fakat meslek hastalıklarından kaynaklı -2013 ve 2022 arası verilere baktım- hiç ölüm vakası yok. Ölüm olmadığı ileri sürülmesine rağmen de 2013 ile 2018 yılları arasında yakınlarına meslek hastalığından dolayı ölüm maaşı bağlanmış olan 1.319 kişi var. Tabii, bu soru hemen aklımıza geliyor: Meslek hastalıklarına bağlı ölüm sayıları bilinmezken bu 1.319 kişi meslek hastalıklarına bağlı olarak nasıl maaşa bağlandı? Bakanlık sitesinde bu veriler yok, bu verileri, özellikle en azından son bir yılda olanları merak ettiğimi söylemek isterim.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi verilerine göre, Türkiye’de yılda en az 2 bin kişinin iş cinayetlerinde yaşamını yitirdiği biliniyor. Uluslararası literatürde ise bu sayının 1 ile 12 katı kadar meslek hastalığından dolayı ölüm gerçekleşiyor; bu da ortalama en az 9 ile 10 bin arasında meslek hastalığından ölüme tekabül eder. Dünya Sağlık Örgütü ise kanser vakaları üzerinden bu sayıyı değerlendiriyor, diyor ki: “Mevcut kanser ölümlerinin yaklaşık yüzde 10’u kadar bir ülkede meslek hastalıklarından dolayı kansere yakalanarak ölen sayısı söz konusudur.” En son verilere göre -2020- Türkiye’de 126 bin civarında kanserden ölüm gerçekleşmiş ve bu ölümlerin yüzde 10’u -yaklaşık 10 ile 12 bin- oranında meslek hastalığından ölüm olduğunu bize gösteriyor.

Bakınız, iş yeri hekimleri otosansür uyguluyorlar. İş yeri hekimlerinin işverenden maaş aldığını... İş yeri hekimleri “meslek hastalığı” tanısını koymak işverene maddi ve hukuki yükümlülük çıkaracağı için kendisine otosansür uyguluyor çünkü “meslek hastalığı” teşhisi koyan birçok iş yeri hekimi işinden olma tehdidiyle karşı karşıya. Bunun yanında, iş yeri hekimliğinin etkisini neredeyse ortadan kaldıran OSGB’ler var. OSGB’lerin kendileri de birer işletme ve büyük işverenlerden iş kapma telaşındalar. İş yeri hekiminin maruz kaldığı sorunlar başka şirketlere devredilerek ortadan kaldırılmaya çalışılıyor. OSGB’ler eliyle işçi sağlığı alanı piyasaya açılmış, taşeronlaştırılmış ve hekim emeği sömürüsü artmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın Sayın Bozdağ.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Şimdi, şöyle, aslında bir mesele var, bu pnömokonyozlarla ilgili, özellikle silika ve asbestosla ilgili; bundan da bahsetmek isterim ama zamanım çok dar. Tokat'ın Çamlıbel ilçesinde bir ayakkabı imalathanesinde meydana gelen bir olay var. Buradan dolayı belli rahatsızlıkları olan bir grup hastayla ilgili -biraz önce “tehlikeli” “az tehlikeli” ve “çok tehlikeli” sınıflarla ilgili bir bahisten geçildi fakat İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi ve emek meslek örgütlerinin maalesef ki önerileri dikkate alınmıyor- Türk Toraks Derneğinin bu konuyla ilgili bir uyarısı olmuştu, buradaki hasta grubunun yaşadığı sorunla ilgili olarak “tehlikeli” sınıfta görünmesinin yetersiz olduğu çünkü periyodik muayenelerinin bir yılla sınırlandırıldığı, bu sınırın üç yıla kadar çıkarılması gerektiği üzerine bir ibare vardı. Yine asbestosla ilgili olarak da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bozdağ, teşekkür ediyorum.

Sayın Aşkın Genç, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

AŞKIN GENÇ (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz bugün. Ben, Sayın Bakanımızın sunumunda bahsettiği birkaç konuya değinmek istiyorum müsaadenizle.

Öncelikle “2028 yılı sonuna kadar 5 milyon ilave istihdam sağlayacağız.” dediniz Sayın Bakanım, bu konuda bizi biraz daha aydınlatabilir misiniz? Bildiğim kadarıyla iktidar olarak büyük bir üretim ve istihdam seferberliğimiz yok; burada kastımız, çalışma yaşında olmayan nüfusun iş gücüne katılımıya veya emeklilik ve ikame iş gücüyle ülkemizdeki çalışma oranına söylediklerinizin bir katkısı olmadığını düşünüyoruz.

Yine, sunumunuzda, vatandaşlarımızın refah seviyelerinin artacağını; işçinin, memurun, emeklinin enflasyona ezdirilmeyeceğini ifade ettiniz. Ben size bir örnek vermek istiyorum müsaadenizle: 2002 yılında AKP Hükümeti iktidara geldiğinde, mevcut ekonomik göstergeler nedeniyle “Enkaz devraldık.” söylemiyle hareket ediliyordu ama o dönem dahi asgari ücretli böyle bir fakirlik yaşamadı. 2002’de asgari ücretle -tam altın karşılığı- 1,8 tam altın alabiliyorduk yani bir asgari ücretlinin maaşı 1,8 adet tam altın almaya imkân tanıyordu; bugün geldiğimiz noktada, asgari ücret 1 adet tam altına dahi tekabül etmiyor. Yirmi bir yıl önce “büyük bir enkaz” edebiyatı yapılıyordu ama o dönem, görüyoruz ki asgari ücretin alım gücü çok daha yüksekti. Şu da unutulmasın ki ekonomi politikaları, asgari ücreti şu an bir nevi genel ücret hâline getirdi. Çalışan kesimin yarısı asgari ücretli şu an ve bu yoksulluk artık tabana yayılmış durumda.

Emeklilerin durumuna gelelim. Sayın Bakanım, emekli sokağa çıkmaktan korkar hâle geldi. 7.500 TL’yle yaşamak zorunda emeklilerimiz. Ben bütün samimiyetle ifade etmek istiyorum: Yıllarca çalışmış, çocuğunu çocuğunu yetiştirmiş emeklilerin şu an 7.500 TL maaş alması sizin içinizi sınıyor mu? Seçim bölgem Kayseri’den bir örnek vermek istiyorum: Bugün merkezde en kötü evlerin kirası bile en az 10 bin TL’den başlıyor. Yani aklımız almıyor emeklinin bu maaşla nasıl geçindiğini ve nasıl geçineceğini? Bu iktidar, işçiye, memura, emekliye âdeta cehennemi yaşıyor şu anda.

Bir diğer konu ALO 170 hattıyla ilgili. Bildiğim kadarıyla, bu hat, çalışma hayatında sorun yaşayan vatandaşlarımızın başvurduğu bir hat. Şimdi, bu hattın bu kadar çağrı alması -ki Sayın Bakan 2023 yılı ilk dokuz ayında 24 milyon dedi- iyi mi, kötü mü; ben iyiye yormuyorum bu durumu. Şimdi, ALO 170 hattına yapılan bir başvurudan örnek vermek istiyorum: Sizin de bildiğiniz haber ajansı Sputnik’te gazeteciler toplu sözleşme hakkı için yetkili sendika vasıtasıyla greve çıktı. Grev kararı asılır asılmaz

işveren, greve çıkan tüm çalışanların iş akdine son verdi. Yasal olarak hakkı olmamasına rağmen bunu yaptı. Onlarca gazeteci makul bir zam, makul bir özlük hakkı isterken kendisini kapının önünde buldu. Yine, işveren grev kararı alınmışken yasaya aykırı şekilde gazeteci istihdam etmeye devam etti. Peki, konu nereye intikal etti? ALO 170 üzerinde Bakanlığımıza. Sonuç ne oldu? Sadece İstanbul ofisine müfettiş gönderdiniz ve herhangi bir gelişme yaşanmadı.

Şimdi, Sayın Bakan, Sputnik grevi hepimizin yakından takip ettiği, gazetecilerin çok büyük mağduriyet ve haksızlık yaşadığı olaylara sahne oldu. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz? Yabancı bir haber ajansının gazetecilere mobbinge varan bu uygulamaları karşısında Bakanlığınız herhangi bir adım atacak mı?

Sayın Bakanımız, ayrıca yine çok önemli bir konuda düşüncelerimi ifade etmek istiyorum: Staj mağdurları. 18 yaşın altında, büyük bedenlerin yaptığı işi yapan çok sayıda çırak ve stajyer var. Bunların geçmiş dönemlerdeki çalışmalarının baz alınarak bu sürelerin emeklilik için esas alınması için de talepleri var, seslerini her yerde duyurmaya çalışıyorlar. Çalışanın, emek verenin, alın teri dökenin mağduriyeti giderilmeli. Ben tüm staj mağdurları için sormak istiyorum: Staj mağdurlarının hâli ne olacak Sevgili Bakanım? Bununla ilgili Bakanlığınız döneminde herhangi bir çalışma yapılacak mı, bir düzenleme hazırlığınız var mı?

Teşekkür ediyorum sizlere; sağ olun, var olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Serkan Sarı, buyurun lütfen.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sayın Bakan, seçim öncesi verdiğiniz hiçbir vaadinizi tutmadınız. Seçim öncesi meydanlarda vaat üstüne vaatler verdiniz ama verdiğiniz sözleri tutmadınız. Emeklilerimiz, dul ve yetimlerimiz, şehit aileleri ve yakınlarının, BAĞ-KUR'lularımızın, EYT'lilerimizin ve en son da çalışanlarımızın durumu ortada.

Seçim öncesinde alelacele çıkardığınız EYT düzenlemesi sonucunda mağdur olan vatandaşlarımız kademeli emeklilik düzenlemesi bekliyor. Bir günde on beş yıllık emeklilik günü beklemek ne vicdani ne de insanidir. Küçük esnaf olan BAĞ-KUR'lularımız, verilen tescil sicil affı sözünü tutmanızı bekliyor. 2000 yılında çıkan KHK kararıyla BAĞ-KUR'lu esnafımızın bütün sosyal hakları elinden alındı. Vergi kaydı bulunan ve sigortalı olma niteliği taşıdığı hâlde emeklilik hakkını kazanamayan esnafımızın BAĞ-KUR kaydı resen gerçekleştirilerek, prim borçlarını ödeme koşuluyla mağduriyetlerinin gecikmeden çözülmesi gerekiyor.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sarı, bir saniye.

Değerli milletvekilleri, Allah muhabbetinizi artırsın toplantıdan sonra.

Değerli bürokrat arkadaşlar, Sayın Bakan soruları dinlemekte zorlanıyor. Dolayısıyla Sayın Bakan dinlemekte zorlanırsa... Bu bütçe bitecek arkadaşlar, Bakanlığa gideceksiniz. Dolayısıyla sükûneti tesis edelim, ki ona göre de gerekli istatistiki verileri hazırlamanız gerekiyor bir taraftan, Sayın Bakana vereceksiniz. Dolayısıyla sükûneti tesis edersek... Zaten 3 konuşmacımız var, 2 konuşmacımız daha var; sonra soru-cevaba geçiyoruz ve Sayın Bakanla beraber oylamaya geçeceğiz.

Çok teşekkür ediyorum sabrınız için.

İlave süre vereceğim, buyurun lütfen.

SERKAN SARI (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan

Bu konunun çözümüne yönelik olarak temmuz ayında vermiş olduğumuz kanun teklifinin gecikmeden gündeme alınmasını talep ediyorum. Ayrıca, BAĞ-KUR'lularımızın yaşamış olduğu prim gün sayısı konusundaki adaletsizliğin de gecikmeden çözülmesi gerekmektedir. Bu konuda, Meclise sunmuş olduğumuz yasa teklifiyle, 9000 prim günü ödeme zorunluluğu işçi ve memur çalışanlarımızda olduğu gibi 7200 gün olarak düzenlenmeli; esnaf, işçi, memur çalışanlar arasında adalet sağlanmalıdır. Anayasa'nın "eşitlik" ilkesine aykırı olan bu uygulamayla ilgili yasal düzenleme teklifimiz ne yazık ki hâlâ gündeme alınmamıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, seçim öncesinde ekim ayında bu sorunun çözüleceğini söylemiş olmasına rağmen kasım ayındayız ama Meclise gelen herhangi bir çalışma yok. BAĞ-KUR'lularımızın haklarını teslim etmek için daha neyi bekliyorsunuz?

Emeklilerimize yapmış olduğunuz ayrımcılık sonucu emeklilerimizin alım gücü artık yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmiştir. Memurlara yapılan seyyanen zam emeklilerimize verilmediği için 15,5 milyon emeklimiz insanlık dışı bir durumla karşı karşıya bırakılmıştır, yaşanan enflasyon altında her geçen gün maaşları daha da erimiştir. Emeklilerimizin bir umut olarak gördüğü Cumhuriyet Bayramı ikramiyesi de ne yazık ki çok düşük bir rakam belirlendiği için hüsrana yaratmıştır. Ayrıca, AKP iktidarı tarafından düşük emeklilik aylığına mahkûm edildiği için çalışmak zorunda kalan yaklaşık 2 milyon emeklimiz kapsam dışı bırakılmıştır. Bu karar hangi vicdana sığar? Nisan ayından bugüne kadar maaşı artmayan emeklilerimiz gelen zamlar karşısında eridi bitti. Emeklerimiz her gün ağılıyor, isyan ediyor ama ne duyan var ne gören. Ülkemizi ne hâle getirdiniz, çok yazık. Emeklilerimiz aldığı maaşla bir hafta bile geçinmiyor. Canının çektiği meyveyi pazardan taneyle alamaz duruma getirdiğiniz emeklilerimiz için biraz olsun vicdanınız sızlıyor mu? Emeklerimiz ilacına ulaşamaz oldu. Bari emeklilerimizden "ilaç katılım payı", "muayene ücreti", "fiyat farkı", "reçete katılım payı" adı altında aldığınız ücretleri kaldırarak ilaca ulaşma imkânı sağlayın.

"Memur, işçi ve emekli vatandaşlarımızı enflasyonun olumsuz etkilerinden korumak ve refah seviyesini arttırmak da öncelikli olmaya devam edecek." diyorsunuz ama bu konuda yaptığınız hiçbir şey yok. 10 ila 20 bin lira arasında kiraya ne asgari ücret yetiyor ne memur maaşı. Anayasa'da "Vergi ödevi" başlıklı 73'üncü maddeyle her vatandaş vergi ödemekle yükümlü tutulmuş "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür." hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümle, herkesin kamu harcamalarına katkıda bulunmak üzere vergi ödemekle yükümlü olması ve yanı sıra, vatandaşların bu hükme göre yerine getireceği yükümlülüğün vatandaşın mali gücüne göre olması amaçlanmıştır. Hüküm açık ve nettir; vatandaşlar vergi ödeme güçleri dikkate alınarak vergi vereceklerdir "vergide eşitlik" ilkesinin gereği de budur ancak AKP iktidarı çalışanlarımızdan vergi değil, âdeta haraç almaktadır. Vergi dilimlerinde kamu çalışanlarının ücretlerine yapılan artış oranında artış yapılmadığı için verilen maaş artışlarından kaynaklı bir üst vergi dilimine geçen gelirleri sebebiyle daha çok vergi ödemek ve daha az maaş almak durumunda kalmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, ilave süre veriyorum.

SERKAN SARI (Balıkesir) – Bu da kamu çalışanlarının alım gücünün her geçen gün biraz daha düşmesine yol açmıştır. Emekçilerin ücretleri gün geçtikçe erimiş ve erimeye devam etmektedir. "Sosyal devlet" ilkesi "adalet" ilkesi ile "vergi sisteminin adil olması" ilkesi çalışanlarımızın, ücretlerine göre, ödeme gücüne göre vergi vermelerini gerektirmektedir.

Bu bağlamda, tekrar etmek gerekirse; kademeli EYT düzenlemesi acilen çıkarılmalıdır. BAĞ-KUR'lu esnafımız için 7200 prim günü ve tescil sicil affı gecikmeden çıkarılmalıdır. Bayramlarda emeklilerin hesabına asgari ücret tutarında ikramiye yatırılmalıdır. Emeklilerimizin sağlık hizmetlerinde

ödediği ilaç katılım payı, fiyat farkı, muayene ücreti kaldırılmalıdır. Emekli aylıklarındaki adaletsizlik giderilmeli, en düşük emekli maaşı asgari ücret kadar olmalıdır. Maaşlardan kesilen vergi dilimleri maaş artışı oranında güncellenmelidir.

Bir diğer konuya dikkat çekmek gerekirse, Sayıştay raporlarını incelediğimizde Sosyal Güvenlik Kurumunun özellikle kamu kurumlarından olan alacaklarını tahsil etmediği veya edemediği görülmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sarı, teşekkür ediyorum.

SERKAN SARI (Balıkesir) – Bir dakika daha alabilirsek...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sarı, toparlayın.

SERKAN SARI (Balıkesir) – Yıllardır düzenlenen Sayıştay raporlarında bu konuda uyarılar yapılmasına rağmen hiçbir adım atılmamıştır. 2022 yılı Sayıştay Raporlarına baktığımızda SGK'nin mali dengesinin bozulmuş olduğunu görmekteyiz. Yıllardır Sayıştay raporlarına yansıyan bu durum çözülmemiş ve kara düzen yönetim anlayışı devam etmiştir. SGK prim ödemelerinin bu denli yükseldiği bir dönemde ne yazık ki açık her geçen yıl artmış, SGK'nin yönetimsizliği sebebiyle zararı yıllar geçtikçe büyümüştür. AKP iktidarı yoluyla batırılan SGK, devlet katkısıyla ayakta tutulmaya çalışılmaktadır.

Palyatif çözümler üretmek yerine sürdürülebilir, bütüncül çözümler üretmeliyiz. 1998-2022 yılları arasına ait olan SGK finansman açıkları ve devlet katkı faaliyetleri raporlarını incelediğimizde her geçen yıl finansman açığının artmış olduğunu görüyoruz. 2022 yılında SGK'nin finansman açığı rekor seviyeye ulaşmıştır, 39 milyar olmuştur. Görünen o ki zarar eden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Sayın Türker Ateş... Yok.

Ve son konuşmacımız Sayın Mühür Kanko.

Sayın Mühür Kanko'dan sonra Komisyonumuzdaki tüm söz taleplerini karşılamış bulunuyoruz ve on beş dakika süreyle soru alacağız.

Sayın milletvekilleri sisteme girebilirler. Lütfen, bir dakikayı geçirmeyelim ki bütün milletvekillerimizin taleplerini karşılayabilelim. Bir dakikadan kısaysa da olur, daha fazla milletvekiline söz veririz.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Kanko, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MÜHÜR KANKO (Kocaeli) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Sayın Bakan, Değerli Bakan Yardımcıları, kurum ve kuruluşların değerli bürokratları, değerli basın emekçileri; öncelikle Bakanlığımızın ve bağlı kurumların bütçesinin hayırlı olmasını dileyerek sözlerime başlamak istiyorum.

Tabii, bugün aslında konumuz bu değil ama yine bugün gazetecilere operasyonlar yapıldı; Tolga Şardan, Dinçer Gökçe ve bugün de maalesef Cengiz Erdiç gözaltına alındı. Dolayısıyla gazetecilere yapılan bu gözaltıları kınıyorum.

İkinci vurgum da Sputnik, Agrobay ve Corning direnişçilerine selamla olacak.

Tabii, Çalışma Bakanlığı bütçesinin içinde en önemli kalemlerden biri Sosyal Güvenlik Kurumu. İktidarınız döneminde “Sosyal güvende devrim yaptık.” dedi ancak şimdi SGK sistemi mali açıdan sürdürülebilirliğini maalesef kaybetmiş durumda. İktidarınız süresince kurumun açığının katlanarak artmaya devam ettiği görülmektedir.

EYT maaşları çok düşük. Bununla ilgili mutlaka bir düzenleme yapılması gerekiyor. EYT’lilere emeklilikte çok düşük maaşlar bağladığınız için bu insanların geleceğini kararttınız. Emeklilikte uyguladığımız katsayı oranlamasıyla, emekli aylıkları 2008’de çıkarılan 5510 sayılı Kanun’la birlikte aylık bağlama oranları düştüğü için emekli aylıkları düştü. Aylık bağlama oranları ve güncelleme katsayısı eski hâline getirilmelidir.

Emekli maaşları çok düşük, 7.500 lirayla insanlar nasıl geçenebilir ki? Emekli maaşında kök aylık oyunuyla dul, yetim ve emeklinin hakkını yiyorsunuz. Çalışmayan emeklilere verilecek 5 bin TL ek ödeme neden çalışan emeklilere verilmiyor? Zaten emekli maaşı yeten bir vatandaş neden yeniden çalışsın?

Nadir hastalıklarda kullanılan ilaçları SGK’nin geri ödeme kapsamına almasını istiyoruz. İktidar olarak bu insanların yaşadığı acılara kör, sağır ve dilsiz olmamanız gerekir.

Sayın Cumhurbaşkanı daha önce “İlk defa evlenecek gençlere kredi verilecek.” diyordu. Verilecek kredi 150 bin lira, bu yüksek enflasyonda, bu rakamlarla kimin evlenebileceğine şaşmak lazım. Madem ilk defa evlenecek insanlara bu krediyi veriyorsunuz, neden yaş sınırlaması getirdiniz? Anlamak mümkün değil.

Asgari ücretli ülkedeki yüksek enflasyonun altında ezilmekte ama sizin uyguladığımız asgari aylık uygulaması yoksulluk sınırının bile altında.

Bunun dışında, sağlık sistemine geldiğimizde, bugün herhâlde hepimizin sağlıkla ilgili en önemli problemi, Türkiye’nin her yerinden bize ulaşan insanlara sağlıkta randevu alamamaları nedeniyle yardımcı olma çabalarımız. Medikal Market ile SGK ödemeleri arasında, SUT ödemesi arasındaki fark özellikle üniversite hastanelerinde çalışanları performanslarının kesilmesiyle tehdit etmekte. Taşeron olarak kalan hastane bilgi yönetim sistemleri çalışanlarının mutlaka kadrolarının verilmesi gerekiyor. Atanamayan diyetisyenler, BAĞ-KUR tescil mağdurlarının mutlaka gündeme gelmesi gerekiyor.

Evet “Zenginleştik.” diyorsunuz; on yıl öncesine gidiyorum, bir kurbanlık koyun on yıl önce 300 liraydı, bugün ise 1 kilo kıyma 300 lira. Yine, geldiğimiz zaman, geçen hafta gündeme getirdim, özellikle Tip 1 diyabetli çocukların sensörlerini mutlaka ödemeniz gerekiyor çünkü aileler “Biz nefes alamıyoruz. Çocuklarımız şeker hastası, onları takip edemediğimiz için bu olay bizim için âdeta nefes almak kadar değerli.” diyorlar. Bunun dışında, toplumda her zaman söyleniyor, yıllar önce emekli olan bir vatandaş, bir öğretmen, bir memur evini ve dairesini alıyordu ama -ben çok geriye gitmeyeceğim, 2000 yılına gideceğim- 2000 yılında benim bir meslektaşım doktor eğer emekli olsaydı 8 milyon 409 bin lira ikramiye alacaktı, 9 milyon liraya da bir ev alabiliyordu ama bugün maalesef emekli olacak bir uzman doktor 488 bin lira emekli ikramiyesi alabiliyor ama bugün Ankara’nın en düşük yerinde bir dairenin ücreti ise 1,5 milyon lira yani o gün yüzde 10 katkıyla alabilirken bugün 3 katını bile verse herhangi bir yatırım yapma şansı yok.

Bütçenin hayırlı olmasını dileyerek saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır. Sayın milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum.

Şimdi soru bölümüne geçiyoruz. On beş dakika süreyle sayın milletvekillerine söz vereceğim.

Sayın Özlale, buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sunumunuzda işsizlikle mücadele, çocukların korunması, iş sağlığı ve güvenliği konularına fazlasıyla vurgu yaptınız; biz de sizin raporlarınızdan bazı sayıları bulduk, bunları nasıl açıklayacaksınız?

Bakanlığınız 2024 yılı bütçe teklifi uyarınca istihdamın artırılması ve işsizlikle mücadele programı İşbaşı Eğitim Programı'ndan yararlanan kişi sayısı 2022 yılında 156 bin, 2024 yılında 58 bin; bu azalışın sebebi ne?

Aynı şekilde, Mesleki Eğitim Programlarından yararlanan kişi sayısı 2022 yılında 10.763, 2024 hedefiniz sadece 2.500; neden?

Yine, bütçe teklifi uyarınca Çocukların Korunması ve Gelişimin Sağlanması Programı'na 2022 yılında 14 milyon, 2023 yılında 41 milyon sağlamışsınız, 2024 yılı bütçe teklifinizde bu 28 milyona indirilmiş; neden?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bitmedi mi, bir saniye.

Buyurun lütfen, toparlayın.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ülkemizde çocuk işçi sayısı milyonlarla ifade edilirken Bakanlığınız yıllardır neden 28-30 bin arası çocuğa ulaşmak hedefinde?

2022 Sayıştay denetim raporunda iş sağlığı ve güvenliği alanında yetkilendirilmiş denetim kurumu sayısı 2022 yılında 1.138'ken 2024 yılı teklifinizde neden bu 504'e inmiş?

Kaza önleme ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik faaliyet sayısı 2022 yılında 1.879, 2024 yılında sadece 865; neden?

Yine, Bakanlığınızın Sayıştay denetim raporu uyarınca, ölümlü iş kazası 2022 yılı gerçekleşme oranı 6,6; 2024 hedefi sadece 6,5; neden bu kadar düşük bir iyileşme öngörüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temurci...

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, ben bütün bakanlıklara şu soruyu soruyorum: Şimdi, asgari ücretten bahsettik ve tabii, yeni bir yıla gireceğiz; biz de özellikle cari harcamalar, istihdam, buralara bakıyoruz yani bütçelerde özellikle bakıyorum. Şu anda sizin istihdam bütçeniz bir önceki yılın başlangıç ödeneği dikkate alındığında yaklaşık 2,5 kat artmış gözüküyor. Yani Bakanlık olarak 2,5 kat, hani yeniden değerlemeye göre yapılabilir, ilave personel alabilir; bu olağanüstü yüksek geldi. Genelde yüzde 150'leri görmüştük ama yüzde 250'leri görmemiştik. Bu konuyla ilgili bir değerlendirme yaparsanız memnun olurum.

Sayıştay raporlarıyla ilgili olarak dikkatimizi çeken şöyle bir şey var: Belki Bakanlığın yapısı ve çalışma sistematığı açısından olabilir. İlk defa bu kadar geniş yer verilmiş, 2 tane cümle okuyacağım size: Hizmet alımı ihalelerinde hatalı yaklaşık maliyet hesaplamalarından tutun muhasebe kayıtlarının işlenmesiyle ilgili hatalara varıncaya kadar çok detay bir Sayıştay raporu geldi bize. Dolayısıyla bu konuyla ilgili olarak mutlaka içeride siz gereken şeyleri yapacaksınız. Bunu da bir açıklarsanız memnun olurum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli...

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Bakan, kısa kısa birkaç soru soracağım ama önce biraz sonraki konuşmanızı yanıtlar açısından da planlamanızı rica ediyoruz çünkü dün, Ticaret Bakanı, sorularımıza yanıt için vakit ayırmadı.

TÜİK ve İŞKUR'un işsizlik oranları neden farklı, hangisini veri olarak alıyorsunuz? Bu, bir. İki, İŞKUR'un -bu ironik bir soru ama yine de sormak istiyorum- partizanca amaçlarla kullanılmasını önlemek için bir çabanız olacak mı? Çünkü önümüzde yerel seçimler var. Üç, İşsizlik Sigortası Fonu'nun sermayeyi fonlamak için kullanıldığına dair de epey veri var; bu kullanıma dair, fonlamaya dair verileri açıklayabilir misiniz? Son olarak da yine, önemli bir şey var; asgari ücret tespit çalışması. Bu komisyonun yapısını daha demokratik, daha katılımcı bir hâle dönüştürmeyi düşünüyor musunuz? Çünkü emekçileri, çalışanları ilgilendiren bir komisyonda bu kadar nispi olarak düşük temsiliyet adaletli mi? Bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Türel...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, şimdi, tabii, bir süreklilik olduğu için süreklilik içinde soracağız. Onuncu Kalkınma Planı'nda, İşsizlik Sigortası'ndan yararlanma koşullarının esnetilmesi, yararlanma sürelerinin artırılması ve işsizlik yardımının miktar olarak artırılması bir vaat olarak, bir proje olarak vardı. Hatta ben 24'üncü Dönem milletvekilliğimde, o konuyla ilgili bir yazılı soru önergesi vermiştim "Çalışmalar devam ediyor." deniyordu, on yıl oldu hiçbir şey yok, bir değişiklik yok. Yani bir çalışma var mı yok mu? Böyle gayriciddi bir iş olur mu? Bir dönem yine, Bakanlığınızın, sendikası ve prim borcu olmayan işletmelere beyaz bayrak verilmesi gibi bir projesi vardı ki önemliydi bu, kayıt altına alınması açısından da. Bu konu ne oldu? İki yıl oldu, hiç ses yok, öyle duruyor. Üç, Türkiye'de asgari ücretli sayısı kaçtır? Rakam olarak verirseniz memnun oluruz. Dört, 7.500 liranın altında kök aylığı alan emekli sayısı kaçtır? En düşük emekli aylığı nedir? Ve son olarak şunu söyleyeyim, bu sene On İkinci Kalkınma Planı'nda da Ekonomik ve Sosyal Konseyin toplanmadığını biliyoruz, toplanacak gibi, hatta özellikle gelir dağılımı bölümünde buna ilişkin bir açıklama vardı; en son 2009 yılı Şubat ayında toplandı. Anayasal olan bir kurum ve aslında sizin alanınıza da çok giriyor yani bir uzlaşmanın, işçi, işveren, devlet, hepsinin bir araya geldiği önemli bir kurumdur. Yani onun dışında Cumhurbaşkanı Yardımcısı dedi ki: "İşte, biz OVP'yi hazırlarken paydaşlara danışıyoruz." falan ama onların bir bağlayıcılığı yok ama Ekonomik ve Sosyal Konsey anayasal bir kurum olduğu için doğal olarak çalışma usulleri, orada alınan kararlar, onların izlenmesi, sekreteryasıyla belirlidir. Bu konuda neden toplanmıyor? Toplanmasına ilişkin bir çalışmanız var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanım, emekli doktorlar arasında bir ayırım söz konusu olduğunu hatırlatmak istiyorum. Şöyle ki: Emekli hekimlere ve uzman hekimlere 2019 yılından itibaren ilave bir ödeme yapılmakta. Bu ilave ödemedeki makam tazminatı alan, daha önce emekli olan ve belediye başkanlığı, doçent, profesör gibi unvanları olan ve bu nedenle makam tazminatı alan doktorlar yararlanamamakta. Bu da sonuçta bir ayırım yaratmakta ve bu, makam tazminatı alan ancak o tazminatı aldığı dönemlerde belki daha makul bir rakamken bugün ödenen ilave ücretten çok düşük kaldığı için yaşanan bir mağduriyet söz konusu. Bu haksızlığın giderilmesi gerekmekte, bu konunun özellikle çözüme muhtaç olduğunu sizlere ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sayyigit...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, İŞKUR, engelli kotasına uymayan iş yerlerine ceza kesiyor. Bu bağlamda göreve geldiğinizden beri kaç işverene toplamda kaç lira ceza kesildi? Cezalardan elde edilen gelirin kendi işini kurmaları, engellinin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri, engellinin işe yerleştirilmesi, işe ve iş yerine uyumunun sağlanması ve bu gibi projelerde kullanılması gerekiyor. Buna göre yine göreve geldiğinizden beri engelli istihdamına yönelik hangi projeleri gerçekleştirdiniz? İş kurması için kaç engelli yurttaşa, toplamda kaç lira destek verdiniz? Bu desteklerin illere göre dağılımı nedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Küçük küçük sorularım var benim de hızlıca soracağım.

İş kazaları araştırma merkezi kurulmasına ilişkin evvelki yıllarda alınan bütçeler neticeye ulaştı mı, merkez kuruldu mu ve çalışmalar ne durumda? Yine, geçen yıllarda bütçe ayrılan madencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Programı (İSG-KATİP) hayata geçirildi mi, neticesi nedir?

Diğer bir sorum: Geçici koruma altındaki Suriyeliler ve diğer mülteciler için istihdam desteği projelerinin bütçeye yükü ne kadardır? Gerek Bakanlığın gerekse SGK'nin yeterli bilişim elemanı ve teknik kadrosu olduğu hâlde neden birçok yazılım projesi ihaleyle kurum dışından satın alınıyor?

Son sorum da... Sağlık harcamalarına ilişkin denetim projeleri neler? İlaç israfı ve reel olmayan hastane faturalarının denetimi ve önlenmesine ilişkin projeler için neler yapmayı planlıyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

Dünyada tahminen 214 milyon çalışanın aşırı yoksulluk içinde yaşadığına sunumunuzda yer vermişsiniz. Ülkemizde çalışıp aşırı yoksulluk içinde yaşayan sayısı kaçtır? Dünyayı tahmin ettiğinizde göre ülkemiz için de bir tahmininiz var mıdır, paylaşır mısınız? Açlık sınırı altında çalışan kaç ücretli bulunmaktadır? Ağustos itibarıyla açıkladığınız istihdam sayısına çırak, stajyer, toplum yararı projesi gibi güvencesiz çalışanlar dâhil midir? Sosyal Sigortalar Kurumu ile KİT'e ait, örneğin Devlet

Demiryolları çalışanlarına ait hastaneler kapatılmıştı, bunların binası yıkıldı, konut alanı yapıldı; bunların sayıları ne kadardır? Çalışma Bakanlığı ve varsa bağlı birimlerinizde, sizde de çalışan taşeron işçi var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Her gün bir iş cinayetinin olduğu, her gün fabrikalarda yangınların, patlamaların olduğu Kocaeli'nin bir milletvekili olarak soruyorum: Kocaeli'de neden kurumlar, iş yerleri gerekli denetime tabi tutulmuyor? Nüfusa oranla iş cinayetlerinin rekor kırdığı bir ilimizdir. Size daha önceden de sormuştum -Bakanlığa- beş yıl önceki Çayırova Akpınar Tekstil Fabrikasındaki 4 işçinin öldüğü skandal yangınla ilgili hâlen tatminkâr bir cevap alamadım.

İş güvenliği uzmanlarının maaşını ne zaman Bakanlık verecek çünkü “İşten çıkarılırim, patron beni işten çıkarır.” diye iş güvenliği uzmanı yeterli denetimleri yapmıyor. Yine, 45 milyar lira Çalışma Bakanlığı olarak SGK'ye teşvik ücreti ödediniz; bunlar denetlendi mi? “Neden denetlenmedi?” diye soruyorum. “BAĞ-KUR tescil mağdurları ve staj ve çıraklık mağdurluğu ne zaman bitecek?” diye soruyorum.

FMF hastaları 2 milyondan fazla. Bakın, çok önemli, kineret ilacını ne zaman ödeyeceksiniz? Binlerce insanın böbreği mahvoluyor.

Yine, ilimizdeki 113'üncü günü bulmuş Corning işçilerinin grevine ne zaman müdahale edeceksiniz? Sputnik basın emekçilerinin direnişine ne zaman müdahale edeceksiniz? Taşeronu ne zaman kadro vermeyi düşünüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Kanko...

MÜHİP KANKO (Kocaeli) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ben, Bakanlığınızda istihdam ettiğiniz personelle ilgili birkaç soru sormak istiyorum.

Bakanlığınızda 2022 ve 2023 yıllarında kurum dışından kaç tane şube müdürü ve üstü ünvanlı personel naklen atanmıştır? Bakanlığınızda 2022 ve 2023 yıllarında daire başkanı olarak görev yaparken görevden alındıktan sonra kaç personel kariyer uzmanı kadrosuna atanmıştır? Bakanlığınızda kurum dışından kaç tane şube müdürü ve üstü ünvanlı personel geçici olarak görev yapmaktadır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Dinçer...

TALAT DİNÇER (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Kısa ve öz soracağım sorularımı.

Bu emeklilerin emekli maaşlarıyla ilgili bir intibak yasası düşünüyor musunuz? İkinci sorum: Bu kayıt dışı istihdamın kayıt altına alınmasıyla ilgili işverenlerimizde prim yükünün azaltılması yönünde bir çalışmanız var mı? Üçüncü sorum ise: İşsizlik Fonu'na işverenlerimiz büyük ölçüde bir aktarım

yapıyorlar. İşsizlerimiz işten çıkarıldığında bunlara belli bir ay en azından bir maaş katkısı yapıyor ama özellikle iflas eden, iş yerini, işini kaybeden esnaflara ve işverenlere bu yönde bir desteğiniz İşsizlik Fonu'ndan olabilir mi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Pala buyurun.

KAYIHAN PALA (Bursa) – Sayın Bakan, genel sağlık sigortası prim borcu olanların sayısı nedir? Bugüne kadar kaç kişiye Covid-19 meslek hastalığı tanısı kondu? Kaç sağlık çalışanı şiddet nedeniyle iş kazası olarak SGK istatistiklerine girdi? Genel sağlık sigortasından sosyal sigorta fonuna para aktarılıyor mu? Eğer aktarılıyorsa bugüne kadar ne kadar aktarıldı? Tip 1 diyabet hastası çocukların kan şekeri düzeyi izleme sensörleri ne zaman kapsam içerisine alınacak? Yolsuzluk iddiaları ne oldu? O konudaki gelişmeleri sizden öğrenmek isteriz. Son olarak, milli gelirden emeğin aldığı payın artırılması için nasıl bir çabanız olacak?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Pala, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, milletvekillerimizin soru taleplerini karşıladık, şimdi de görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız Sayın Vedat Işıkhana'ya söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, sayın milletvekilleri; öncelikle her bir milletvekilimize bütçe görüşmelerimizde paylaştığı konular, değerli katkılar, yapıcı eleştiriler ve değerlendirmeleriniz için ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, burada gündeme gelen konuların bir kısmı bizim Bakanlığımızı doğrudan ilgilendirdiği gibi bir kısmı da diğer bakanlıkları ilgilendiriyor, aralarında çok spesifik sorular da söz konusu. Komisyonumuza doğru ve net bilgiler aktarmak adına süremiz el verdiğince cevaplandırmaya, değerlendirmeye çalışacağım inşallah. Değerlendirmemi yaparken de yüce Meclisimize ve sayın milletvekillerimize olan saygımdan dolayı olabildiğince şeffaf olmaya çalışacağım.

Hepimiz aynı gemideyiz, ben 85 milyon vatandaşımızın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanayım; işçimizin, işverenimizin, memurlarımızın, emeklilerimizin, BAĞ-KUR'lu esnafımızın ve çiftçilerimizin Bakanayım. Üretimin sürdürülebilirliğini ve iş gücü piyasasında paydaşlarımız arasındaki dengeyi sağlamak benim en önemli sorumluluklarım arasındadır. İşsizlikle mücadele etmek, genç ve kadın istihdamını arttırmak ve yeni nesil işlerin planlanması sorumluluk alanıma giriyor.

Hepimiz bu ülkenin vatandaşlarıyız. Öğle yemeğinde olduğu gibi bir araya gelip daha müreffeh bir Türkiye için hep birlikte çalışabiliriz çünkü hepimiz çalışma hayatımızın kalitesini artırma yönünde çaba gösteriyoruz. Yaptığımız yorumlar, değerlendirmeler, eleştiriler bizim için çok önemli ipuçlarını içermektedir. Her bir ifadenizi dikkatle ele alacağımızı da ifade etmek isterim.

Sürem ve soruların niteliği itibarıyla şu anda cevaplayamayacağım sorular da kayıt altına alınmış durumda -siz de biliyorsunuz- on gün içerisinde yazılı olarak Komisyona iletacağız. Arkadaşlarımız, bürokratlarımız tutanakları tek tek inceleyecekler.

Öncelikle tüm vatandaşlarımızın yaşam standartlarını yükseltecek ve insan onuruna yakışır bir yaşam seviyesine ulaştıracak önemli adımları atma niyetimizi tekrar ifade etmek istiyorum. Bu adımların ülke genelindeki tüm vatandaşlarımıza olumlu etkileri olacağına inanıyorum. 2024 yılında yapacaklarımızın muhasebesini gösterir bütçeyi heyetinizin görüşlerine sunarken sizlere sunduğum çalışma hayatı ve sosyal güvenlik sistemi ve genel ekonomik görünümü iyi anlamamızın faydalı olabileceğini de değerlendirmekteyim. İster emekli ister kamu görevlisi ister işçi olsun çalışanlarımızın hiçbirini enflasyona ezdirmeyeceğimizi tekrar ifade etmek istiyorum. Bize düşen görev ülkemiz ve milletimiz için en doğru, en hakkaniyetli, en sürdürülebilir sonucun ortaya çıkmasını sağlamaktır.

Şimdi, müsaadelerinizle sayın vekillerimizden gelen sorulara geçmek istiyorum. Emeklilerle ilgili neredeyse tüm vekillerimiz birtakım konuları gündeme getirdiler, genel bir değerlendirme yapmak istiyorum çünkü birçok vekil gündeme getirdiği için.

Bildiğiniz gibi, emekli aylıklarına uygulanan normal artışlara ilave olarak yapılan seyyanen artışlar, 2000 öncesi aylıklara gelişme hızından pay verilmediğinden 2000 sonrası emeklilerle durumlarını eşitleyen intibak düzenlemesi, bayram ikramiyesi, alt sınır aylıklarının yükseltilmesi gibi pek çok düzenleme hayata geçirilerek çalışma hayatında sarf edilen emeklerin karşılığı olarak emeklilerimize yansıtılmıştır. Konuşmamda çok hızlı geçtiğim için bu bölümü atlamıştım: 2002-2023 yılları arasında aylıklara seyyanen ya da oransal yapılan artışlar ve emeklilerimize verilen bayram ikramiyeleriyle, en düşük emekli maaşı alan, işçi emeklisine yüzde 96, tarım işçisi emeklilerimize yüzde 130, esnaf BAĞ-KUR emeklilerine yüzde 234, tarım BAĞ-KUR emeklilerine yüzde 655, Emekli Sandığı memur emeklilerine de yüzde 72 oranında reel olarak artış gerçekleştirdik.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Yeter mi Bakanım, yeter mi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Emeklilere 2018 yılı ramazan ayı itibarıyla Ramazan ve Kurban Bayramlarında -biliyorsunuz- en son 2 bin lira olarak ödemesini gerçekleştirdik.

Çok uzatmak istemiyorum. En son Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilen 7464 sayılı Kanun’la, çalışan emekliler hariç olmak üzere 2023 yılı Ekim ayında -gelir- aylık alan 12,2 milyon emekli ve hak sahibine bir defaya mahsus olmak üzere 5 bin lira ödeme yapılacaktır.

Tüm bu veriler değerlendirildiğinde, kıymetli milletvekilleri, 2002 yılında 6,5 milyon olan emekli ve hak sahibi sayısının 2023 yılında -şunu ifade etmek istiyorum- 15,8 milyona ulaştığını ve sosyal güvenlik kapsamının genişlediğini de sürekli genişlediğini de dikkate almak zorundayız. Biz de Bakanlık olarak özellikle emeklilerimizin bu ücret artışları yanında da sosyal boyutunun güçlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz ve bu yönde inşallah gelecek dönemlerde adımlarımız söz konusu olacaktır. Bu sosyal düzenlemeler özellikle sağlık, kültür, sanat, eğitim, ulaşım ve toplumsal yaşama katılım boyutlarında olacaktır. Çünkü emeklilerimizin artık kahve köşelerinde ya da başka köşelerde zaman geçirmesi benim de bir sosyal politika hocası olarak, bir sosyal hizmet hocası olarak asla kabul etmediğim bir şeydir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Şu anda kahveye gidemiyorlar artık.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Bizler de emekli olacağız belli bir dönem sonra, öyle değil mi? Bizim de bu dönemlerde toplumsal üretime ve toplumsal bütünleşme süreçlerine de katılmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu yönde -sizler de takip edeceksiniz- yakın zamanda da bazı bakanlıklarımızla çok önemli protokoller yaparak bu sosyal iyileştirmeyi -çünkü sosyal politika hocası olduğum için bu konu benim için çok önemli- bu iyileştirmeleri inşallah gerçekleştireceğiz.

Özellikle “GSS kapsamında olup borcundan dolayı sağlık hizmetinden faydalanamayanların durumu nedir?” diye genel bir soru geldi. Vatandaşlarımızın sağlığa erişiminde hiçbir sorunun bulunmadığını yüce heyetin önünde vurgulamak isterim. Vatandaşlarımız GSS prim borçları olsa bile hastanelere gidip sağlık hizmetlerinden rahat bir şekilde faydalanabilmektedir. Geliri asgari ücretin 1/3’ünden yani 4.471 liradan fazla olan vatandaşlarımız -bakın, ne kadar önemli bir rakam- aylık 402 lira prim ödeyerek aile fertleri de dâhil olmak üzere sağlık hizmetlerinin tümünden faydalanabilmekte, tüm erişim hizmetlerinden faydalanabilmektedir. GSS primini ödeyemeyecek durumda olan vatandaşlarımızın da primlerinin hazine tarafından karşılandığını zaten biliyorsunuz.

Bunun yanında -hemen, hızlı geçeceğim- T1P 1 diyabetli çocuklar için şeker ölçüm cihazı... Birçok vekilimiz ifade etti, çok teşekkür ediyorum, benim de çok üzüldüğüm bir konu. Dün hatta İstanbul’da 11 yaşında bir judocu öğrenci geldi, parmaklarını gösterdi bana, delik deşik olmuş durumda. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla bu konu gündeme geldi, SGK Başkanlığımızla da yakın iş birliği içerisindeyiz. İnşallah, sensörlü şeker ölçüm cihazlarının geri ödeme kapsamına alınması noktasında da Sağlık Hizmetleri Fiyatlandırma Komisyonunda değerlendirileceğini ve Allah nasip ederse de olumlu şekilde değerlendireceğimizi de siz kıymetli vekillerimle paylaşmak isterim.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Bakanım, ama Sayın Cumhurbaşkanına daha önce de söz verdiniz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Bunun yanında, Sayın Vekilimiz Selçuk Türkoğlu özellikle İŞKUR’la ilgili sabahki toplantıda ifade etti, “İŞKUR’u kapatsanız dahi kimsenin haberi olmayacak.” eleştirisini ifade etti. Kendisi gitti ama ben kendisine ayrıca teşekkür ediyorum, en azından, bu zamanda da İŞKUR’u ne kadar çağdaş bir yapıya dönüştürdüğümüzü anlatma fırsatını bana verdi. Çünkü sanırım, Sayın Vekilimiz hâlâ İŞKUR’u İş ve İşçi Bulma Kurumu gibi değerlendiriyor, 2000’li yıllardan kalma bir algı diye düşünüyorum. Bugün, günümüzde İŞKUR tüm dünyada sunulan kamu istihdam hizmetlerinin yanı sıra iş gücü piyasasına yön veren, çağdaş bir kamu istihdam kurumu olarak çok geniş bir yelpazede vatandaşlarımıza hizmet sunmaktadır ve ilginçtir, İŞKUR uluslararası kuruluşlar tarafından aktif programlar ve iş ve meslek danışmanlığı faaliyetleri kapsamında iyi ülke örneği olarak gösterilmektedir değerli milletvekilleri. Biraz sonra faaliyetlerinden söz edeceğim. İŞKUR’a kayıt zorunluluğu da söz konusu değildir istihdam sürecine katmak istediğimiz kardeşlerimiz, bireyler için. Bunun yanında, işverenleri biz iş yerinde ziyaret ederek açık iş gücü taleplerini toplamaktayız. Sadece birkaç projeyi örnek vermek isterim: Nitelikli Bilişim Uzmanı Yetiştirme Projesi, Geleceğin Mesleklerinde İşbaşı Eğitim Programı Uygulaması, İŞKUR ve Savunma Sanayii Başkanlığı İşbirliği Protokolü -bakın, çok önemli bu- kapsamında kalfa programını başlattık, başarılı bir şekilde de devam ediyor. Bunun yanında, TOGG’la İşbirliği Protokolü, üretim sürecine katılım programlarını gerçekleştirdik. Sonuncusu bilişim sektöründe olmak üzere, bölgesel ve sektörel düzeyde sanal istihdam fuarlarını gençlerimizin ve kadınlarımızın beğenisine ve takdirine sunduk. İŞKUR Yol Arkadaşım tırı aracılığıyla işsizlerimizin bulunduğu, gençlerin bulunduğu bölgelere giderek iş gücü taleplerini topluyoruz. Bu yüzden, İŞKUR gerçekten gurur duyacağımız bir kuruluşumuz, ben bunu özellikle vurgulamak isterim. Son olarak da iş gücü araştırması planlamasını gerçekleştirerek bugün “web” sayfamızdan çok rahat takip edebilirsiniz “81 ilde, Antep, Urfa, Mardin’de hangi sektörde ne kadar iş gücü açığı vardır?”ın yanıtını siz değerli milletvekilleri bulunduğunuz bölgelerde de vatandaşlarımızla istişarede bulunurken çok rahat paylaşabilirsiniz. İşsizlik sorununu çözmek hepimizin görevi, sadece Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bir sorumluluğu gibi değerlendirilmemeli. Tamam, temel sorumluluk bizde ama siz değerli vekillerimizden de -biraz önce, açılış konuşmamda ifade ettiğim gibi- destek bekliyoruz.

Yine, Selçuk Türkoğlu, Sayın Vekilimiz “EYT kapsamında aylık bağlamayı bekleyen 200 bin kişi var. Bu konuda hangi tedbirleri aldınız?” dedi. Bakın, Resul Bey, Sayın Vekilimiz burada, ben kendisine teşekkür etmek istiyorum, normalde yılda 440 bin aylık bağlanırken kıymetli vekillerim, EYT sürecinde biz bunu aylık olarak gerçekleştirdik ve ben İstanbul’da SGK personelinin ziyaret ederken... Aileleriyle birlikte, hafta sonları çocuklarını yanlarında getiriyorlardı ve o arada da vatandaşlarımızın emeklilik işlemleri aksamasın diye gece gündüz çalışan personelimiz oldu fazla mesai almamasına rağmen; üç ay ödeyebildik, bazı sebeplerden, bütçedeki kısıtlamalardan dolayı değerli milletvekilleri. Ben huzurlarınızda da hem Resul Hocama hem de SGK personelimize teşekkür etmek istiyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yapılandırma da aynı dönemde yapıldı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Yapılandırma da o dönemde oldu.

Bu yüzden, ben personelimize de çok teşekkür etmek isterim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Mesailerini verin Sayın Bakan, o, kul hakkına girer.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Yüksel Selçuk Türkoğlu Vekilimiz “Çalışma hayatında tüm dengeleri altüst ettiniz, herkesi asgari ücrete mahkûm ettiniz.” gibi bir ifadeye bulundu. Tabii ki asgari ücret bizim için çok temel konulardan bir tanesi. Ben de sosyal politika hocasıyım, akademisyenim. Ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik durum, geçinme indeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel durumu ve geçim şartları göz önünde bulundurularak tespit edilmektedir. Bazı iş adamlarımızla görüştüğümüzde -bu temel bir asgari ücrettir- bunun üzerinde ücret ödeyen iş insanlarının olduğuna da tanık oldum. Tabii, haklı olarak şimdi diyeceksiniz ki: “Bunun altında da ödeyenler var.” Ama tabii ki vicdan burada çok önemli. Ama özellikle asgari ücrette bizim temel hedefimiz satın alma gücünün düşmemesidir ve Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde -her zaman söylediğimiz gibi- enflasyona ezdirmemektir. İnşallah, aralık ayında komisyonumuzu toplayacağız ve orada yine enflasyona ezdirmeyecek bir kararın çıkması yönünde de bir tercihimiz söz konusu olacaktır.

Asgari ücretli sayısı sürekli abartılıyor, ben de şaşırıyorum “Bu veriler nereden elde ediliyor?” diye. Bakın, 16,4 milyon SGK çalışanımız bulunurken 6,6 milyon kişi asgari ücretli yani yüzde 50, 60, 70, neredeyse “yüzde 100” diyecek bazı vekillerimiz. Bu oranlar yanlış efendim. Bu yüzden, yüzde 40 olduğunu, asgari ücretle çalışan kardeşlerimizin oranının yüzde 40 olduğunu da yüce heyetinizle paylaşmak isterim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – “Yüzde 50.” dedik, o kadar fark yok.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Sayın Vekilim, 6 milyon ama bu da çok normal değil mi 18 milyon içerisinde? Ve bu bir asgari ücret yani temel bir ücret, bunun üzerinde ödeme yapılmasını...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Normalde asgari ücretten daha fazla verip de asgari ücretli gösterenler var, daha altındadır.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Tabii, tabii.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Bakan, asgari ücretin biraz üstü ve altı olarak bakıldığı zaman -yüzde 10 üstü, yüzde 15 üstü- o rakam 50'lere çıkıyor ama şu anda söylemeniz iyi oldu çünkü açıklıyorsunuz, açıklamayınca bilinmiyor; o yüzden, lütfen şeffaf olun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Sağ olun.

Bakın, biraz önce söyledim, ben bu ülkenin Çalışma Bakanım ve 85 milyondan sorumluyum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Hiçbir işçi kardeşimizin de bu noktada -zaten ben üniversite hocasıyım- mağdur olmasından yana değilim. Doğrudan emeklilerle, çalışanlarla ilgili bir Bakanlık benim sorumluluğum içerisinde.

Bu yüzden, müsaadenizle, Kıymetli Başkanım, Burcu Köksal Sayın Vekilimiz “İzmit Belediye Başkanlığına neden haciz uygulanmıştır?” diye sordu fakat kendisi yok burada. Müsaade ederseniz bu soruyu hızlı geçeyim, zamanım ne kadar bilmiyorum ama...

CAVİT ARI (Antalya) – Onun yerine biz varız Sayın Bakanım, biz dinleyelim.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – İfade edeyim mi müsaade ederseniz?

İzmit Belediye Başkanlığının SGK'ye yaklaşık 153 milyon borcu bulunmaktadır. İzmit Belediye Başkanlığına ait BEKAŞ Bilişim Bayındırlık İnşaat Özel Sağlık Eğitim AŞ ile SARBAŞ İnşaat Özel Eğitim Sağlık Akaryakıt Gıda Turizm Ticaret Anonim Şirketinin toplamda yaklaşık 318,8 milyon lira prim borcu bulunmaktadır. Belediyeye ait borçların ödenebilmesi için 435 gayrimenkul Belediyenin kendisince SGK'ye olan borçlarına karşılık teklif edilmiştir. Belediye tarafından önerilen gayrimenkullerin ada, parsel numaralarında hatalar bulunduğu anlaşıldığından herhangi bir işlem tesis edilmemiş, bunun üzerine belediyenin tüm gayrimenkullerine haciz işlemi uygulanmıştır. Son olarak, Belediye Başkanlığının teklif ettiği yaklaşık 30 adet gayrimenkulün takasa uygun olmadığı SGK İl Müdürlüğüne ön değerlendirmeye tabi tutulmamaktadır. Yapılan inceleme ve değerlendirme sonucu teklif edilen gayrimenkullerin SGK'ye olan borçlarına karşılık kabul edilip edilmeyeceğine SGK Yönetim Kurulunca karar verilecektir. Belediyeler bakımından da ayırım yapılmaksızın tüm borçlu belediye başkanlıklarına ve varsa şirketlerine bu usul uygulanmaktadır, onu da sizinle paylaşmak isterim.

CAVİT ARI (Antalya) – Bugüne kadar kaç tane AK PARTİ belediyesine haciz işlemi yaptınız Sayın Bakan? Bir örnek alalım, gerçekten çok merak ediyoruz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Efendim, müsaade edin, biz bunları not aldık, yazılı olarak size iletelim efendim.

CAVİT ARI (Antalya) – Yazılı değil, şimdi söyleyin Sayın Bakan. Bir tane AKP'li belediye söyleyin.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Daha önemli bir konu, burada Burcu Hanım...

CAVİT ARI (Antalya) – Ayrımcılık yaptığımız çok ortada iktidar olarak, şahsınız olarak söylemiyorum.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Yok efendim, yok. Siz diyorsunuz ya “SGK prim borçları nereden ortaya çıkıyor?”

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım; bir saniye...

CAVİT ARI (Antalya) – AK PARTİ'li birçok belediyeyle takas işlemi çok rahatlıkla yaptığımızı biliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Ada, parsel numarasında bir yanlışlık varsa düzeltilmesini istersiniz, çok basit yani.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Yapıyoruz efendim. Öyle bir ayrımcılığı biz kabul etmiyoruz, o sizin görüşünüz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, burada sizler değerlendirmenizi yaptınız, sorularınızı sordunuz; Sayın Bakan da bir cevap veriyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Anında bir şeyler söylememiz gereken bir konu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Mutlaka.

Bu cevap bizi mutlu eder, etmez; karşılar, karşılaşmaz; ona bir şey diyemem ama nihayetinde “Bu kısmıyla alakalı bir yazılı cevap vereyim.” dedi, ben de on günlük süre verdim; şimdi de imzaladım yazısını, gönderdim, on gün içinde gönderin dedim.

CAVİT ARI (Antalya) – Yani kaç tane AKP’li belediyeye haciz işlemi yapıldığına dair mi yazılı cevap verecek Sayın Bakan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – “Yazılı olarak cevabımı vereceğim.” diyor.

Teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, devam edin.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Kıymetli Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın vekillerim rahat olsun, her şey kayıt altında, biz de bunları yazılı olarak yanıtlayacağız.

Müsaade ederseniz, özellikle, yine, Burcu Köksal Sayın Vekilimizin Türkiye Gazeteciler Sendikasıyla ilgili, Sputnik’le uzlaşma sağlanamadığı için üyelerin istifaya zorlandığı yönünde bir konusu vardı. Birçok vekilimiz ifade etti, Türkiye Gazeteciler Sendikasına Sputnik Türkiye Haber Ajansında 9 Şubat 2023 tarihli yetki belgesi verilmiştir. Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine Türkiye Gazeteciler Sendikası tarafından 24 Temmuz 2023’te grev kararı alınmış, karar 17/8/2023 tarihinde uygulamaya konulmuştur. Türkiye Gazeteciler Sendikası tarafından, işverenin sendikal ayrımcılık yaptığı iddiasıyla inceleme talep edilmiş, inceleme devam etmektedir; tüm milletvekillerimle de paylaşmak isterim.

Bildiğiniz gibi, toplu iş sözleşmesi taraflar arasında imzalanan bir sözleşmedir. Dolayısıyla başka bir kişi veya kurumun müdahale hakkı bulunmamaktadır ancak İş Kanunu’nda ve Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nda işçinin sendikal hakları korunmuş ve işe iade dava hakkı tanınmıştır. Ayrıca, işçinin bir yıllık maaşından az olmamak üzere sendikal işçiye işveren tarafından tazminat ödenmesi hüküm altına alınmıştır. Devam ettiği için bu şekilde kısa bir bilgi vermek isterim ama yine sorularınıza yanıt alamadıysanız tekrar biz bunları değerlendirelim.

Çok hızlı geçeceğim.

Sayın Vekilimiz Burcu Hanım “Sendikalara yüzde 2 baraj şartı getirildi.” dedi, “Yüzde 2 barajını aşmayan sendikaların kapatılması amaçlandı...” Böyle bir şey söz konusu değil tabii. Bu baraj sendikalara üye olma barajı değil, toplu sözleşme gereği memur sendikalarına üye olan memurlara ödenen toplu sözleşme ikramiyesiyle ilgilidir. 22 Aralık tarihinde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de yapılan değişiklik neticesinde, sendika çalışanlarına ödenecek toplu sözleşme ikramiyeleri yüzde 2 barajını aşan memur sendikaları için 1.080, yüzde 2 barajının altında kalan sendikalar için ise 382 lira olarak belirlenmiştir. Bu uygulama nedeniyle kapanan hiçbir sendikamız bulunmamaktadır.

Kıymetli Başkanım, burada, İŞKUR engelli istihdamına çok hızlı yanıt vereceğim. 2002 yılından 2023 Eylül ayı sonuna kadar İŞKUR tarafından 460.052 engelli vatandaşımızın işe yerleştirilmesine aracılık yapılmıştır. Engelli vatandaşlarımızın işlerini kurmaları için de 150 bin liraya kadar hibe desteği sağlanmaktadır. Bu kapsamda, 2014 yılından itibaren 3.535 iş kurma projesine destek sağlanmıştır.

“Ekonomik ve Sosyal Konsey” denildi. Dikkat ederseniz, biz de iki hafta önce Üçlü Danışma Kurulunu -beş yıl arayla toplanmamış olan Üçlü Danışma Kurulunu- işçi, işveren temsilcileri ile bizim tarafımız bir araya gelerek, tüm paydaşlarımızla bir araya gelerek topladık. Kıymetli Başkanım, değerli milletvekilleri; şimdi, sırada, inşallah, Ekonomik ve Sosyal Konseyin toplanması söz konusu olacaktır. Bununla ilgili olarak da Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Bey’le de istişare hâlindeyiz.

Bunun yanında, SGK’nin özerk yapısının değiştirilmesi yönünde yine Burcu Köksal Milletvekilimizin bir sorusu var, bir çalışma olup olmadığı yönünde duyumları olduğunu söylediler. Tabii ki SGK bildiğiniz gibi özerk bir şekilde yönetilmektedir. Bu kapsamda, yönetim anlayışının değiştirilmesi ya da değiştirilmesine yönelik bir çalışmamız söz konusu değildir.

İşsizlik Sigortası Fonu sıklıkla gündeme gelen bir konu. Burada, iki temel işlevi var. Kıymetli Vekilimizden “İşsizlik Fonu’muzdaki durum nedir?” diye bir soru geldi. Bakın, İşsizlik Fonu’ndaki paramız pandemi başında 132 milyar lira iken pandemi kapsamında yapılan yoğun ödemelerle birlikte 91 milyar civarına gerilemiştir. Fon kaynaklarının doğru yatırım araçlarına yönlendirilmesiyle Fon varlığımız bugün itibarıyla rekor seviyeye ulaşarak 176,7 milyar lira olmuştur; çok önemli bir rakam. Bunun yanında, 2023 yılı içerisinde İşsizlik Sigortası Fonu’ndan pasif iş gücü programları kapsamında 19,7 milyar, aktif iş gücü programları kapsamında 12,3 milyar lira, istihdam teşvikleri -bu da çok önemli- bu doğrultuda 32 milyar lira, 3308 sayılı Kanun kapsamında sağlanan staj desteği kapsamında 32 milyar lira olmak üzere toplamda 97,5 milyar lira ödeme yapılmıştır.

Sayın Sezai Temelli Vekilimizin, özellikle çalışanların üzerine vergi yükü yüklendiğine yönelik bir ifadesi oldu. 2008 yılında sosyal güvenlik reformuyla ilk defa 5 puanlık prim teşvikini uygulamaya koyduk. Türkiye prim artı vergi yükü bakımından yüzde 37,22 oranla OECD ortalamasına yüzde 34,59-yakın bir düzeydeyken AB ortalamasının altındadır. Sonuç olarak asgari ücret desteğinin 500 liraya çıkarılmasıyla birlikte -ki biz bu 500 lirayı işçiye ödüyörüz- bu oran OECD ülkeleri ortalamasıyla aynı seviyeye gelmiştir. Bunun yanında Ümit Bey -kendisi burada yok ama- Sayın Vekilimiz de ifade etti, 5 milyonluk istihdamı... Son olarak, belki sürem bitmiş olabilir Kıymetli Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, beş dakikanız kaldı, ilave bir üç dakika daha vereceğim.

Buyurun lütfen.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANİ VEDAT İŞİKHAN – Peki, çok teşekkür ederim efendim, sağ olun.

Her yıl, inşallah, 900 bine yakın bir istihdam artışı öngörüyoruz. “5 milyonluk bir istihdam artışı nereden sağlanacaktır?” dedi Sayın Ümit Bey, burada engelli ve yaşlı bakım ekonomisinden söz etti. Benim de sosyal politika hocası olarak çok önemli gördüğüm bir konu. Dünya nasıl yaşlanıyorsa Türkiye de gittikçe yaşlanıyor. Demans ve buna bağlı alzaymır ve Parkinson gibi rahatsızlıkların oranı gittikçe artıyor. Şunu da açıkça ifade etmemiz gerekir ki artık her evde bir alzaymır hastası bulunmakta, kabul etmeniz gerekiyor. Allah korusun ama bunun ilacı da yok. Bu yönde bakım konusu, değerli milletvekillerim, çok önemli bir konu olarak gündemimize geliyor ve burada, inşallah, genç iş gücünü bu bakım sektörüne yönlendirmemiz doğrultusunda da 5 milyon değil belki daha fazla istihdam

yaratacağız. Ancak burada, tabii ki, motivasyonun, çalışma motivasyonumuzun, gençlere yönelik motivasyonların artırılması yönünde çalışmalar yapmam gerektiğini ben çok iyi biliyorum. Bu konuda da 2 vekilimize de cevap vermiş oldum.

Bunun yanında, yine, Ümit Bey Sayın Vekilimiz “Türkiye’de beceri politikası çağın gerisinde kalıyor.” dediler. Bu konuyu, tabii ki, tekrar şöyle açıklamamda fayda var: İŞKUR tarafından her yıl 81 ilimizde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan beceriler tespit edilmektedir. G20 Zirvesi yapıldı biliyorsunuz bundan iki ay önce, orada da beceri açıklarının ortaya çıkarılmasına yönelik ana başlık ve gündem söz konusuydu. Ben de Türkiye Cumhuriyeti devleti adına Bakan olarak katıldım ve orada da aslında dünyayı ilgilendiren bir konudur. Bizim burada en önemli stratejimiz nitelikli iş gücünün yanında aynı zamanda niteliksiz iş gücünün de eşit bir şekilde yani doğru bir şekilde saptanması gerektiğini düşünüyorum. Bu doğrultuda İŞKUR ne yapıyor? Bakın, yine gerekli becerilerin kazandırılması konusunda, Sayın Vekilim, bilişim uzmanı yetiştirme projesiyle bugünün ve geleceğin en gözde mesleklerinden olan yazılım uzmanı, siber güvenlik uzmanı, bulut bilişim uzmanı, oyun geliştirme uzmanı gibi mesleklerde düzenlediğimiz özel nitelikli kurslardan 10 binden fazla kişi eğitim almıştır. Bunun yanında Kalfa Programı’ndan söz etmiştim. Gerçekten biz, Çalışma Bakanlığı olarak siz kıymetli vekillerimizi davet etmek isteriz. Gelin, İŞKUR’umuzu sizlere tanıtalım, nasıl projeksiyonlara sahip olduğunu sizlerle de paylaşalım çünkü -biraz önce söylediğim gibi- bu konu hepimizi ilgilendiren bir konu.

Bir Sayın Vekilimiz ifade etti, özellikle iş sağlığı güvenliği konusundaki çalışmalarımız hakkında; ben Bakan olarak atandıktan sonra en önemli gördüğüm konuların başında bu konu geldi. Çünkü biz iş sağlığı ve güvenliği konusunda çok ama çok önemli çalışmalar gerçekleştirmek zorundayız. Koruyucu, önleyici hizmetler bizim için burada çok önemli. Allah korusun, kaza olduktan sonra müdahale etmek çok kolay ama -her zaman söyledim- bir işçimizin, bir kardeşimizin canı bizim için çok önemli. Yüzlerce fabrika yansın...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Bakanım, maaşı veren patronun insafına bırakıyorsunuz iş güvenliğini.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Efendim, o konuda da biz size yazılı olarak iletacağız. Teşekkür ederim.

Yeri gelmişken Kocaeli bölgesinde de size yanıt vereceğim. Bu noktada iş sağlığı ve güvenliği konusu bizim için gerçekten çok önemli.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Taşeronu da bir açıklayın da çok bekleyeni var.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT İŞIKHAN – Efendim, Kocaeli Vekilimiz Sayın Gergerlioğlu ifade etti. Biz tam iki gün önce Sayın Valimizle görüşerek bu konuda Kocaeli’nin, sanayi bölgemizin çok önemli, stratejik bir öneme sahip olduğunu vurguladık ve bu konuda talepleri oldu. Sayın vekillerimiz geldi ve burada iş sağlığı güvenliğiyle ilgili, Rehberlik ve Teftiş Kurulu Başkanımıza bilgi vererek, talimat vererek bu konuda özel bir heyet görevlendirdik. Çünkü gerçekten milyonlarca dolar yatırım yapıyoruz ama basit bir işlemten dolayı iş kazasıyla ya da iş güvenliğini riske atan durumlarla karşı karşıya... Ben Kocaeli’yi de ziyaret ettim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Her gün fabrika yangınları oluyor, bazen bir günde 2 yangın oluyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Çok haklısınız Sayın Vekilim. Bu noktada ben teşekkür ediyorum bu konuyu gündeme getirdiğiniz için. Bizim de Bakanlıkta iki gün önce yaptığımız çalışmalar hakkında da size bilgi vermek isterim, hassasiyetiniz için çok teşekkür etmek isterim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Çayırova Akpınar Tekstil fabrikası yangını...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Şimdi Sayın Vekilimiz “Ayrımcılık yapıyorsunuz.” dediler, haciz uyguladığımız belediyelerle ilgili Sayın Vekilim dikkatinize sunmak isterim. 2023 yılında AK PARTİ’de 23, MHP’de 7, kayyum belediyelerinde 1 haciz işlemi gerçekleştirilmiş ki yazılı olarak size sunacağız ama sağ olsun arkadaşlar size arz etmemi sağladılar, teşekkür ediyorum ekibimize.

Efendim, son olarak, biz genç istihdamının artırılması için de... Özellikle mevsimlik ve tarım işçilerinin -sayın vekillerimiz ayrıldılar ama- sorunları bizim için çok önemli bir gündem maddesi olarak duruyor. Bu doğrultuda da inşallah, bu konuda valiliklerimizin başkanlığında böyle bir düzenlemeyi hayata geçireceğiz. “İnsana yakışır iş.” diyoruz ya, bu bizim açımızdan gerçekten çok önemli bir konu. Özellikle mevsimlik tarım işçilerinin de insana yakışır iş ortamlarında çalışıp üretmeleri ve ekonomiye destek vermeleri, bunun yanında sosyal güvenliklerini sağlamaları konusunda desteklerimiz olacaktır. Ben, bu konuda engellilerle ilgili...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Taşeron konusunda hiçbir şey yok mu? Sunumuzda yoktu, şimdi yok. Taşeronda kalanlara sözüünüz var, kadro vermeyecek misiniz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN –Efendim, yazılı... Efendim, yüzlerce soru geldi, müsaade edin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu binlerce insanı ilgilendiren bir konu.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Müsaade edin, biz yazılı olarak vereceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir saniye.

Sayın Bakanım, toparlamak için üç dakika süre veriyorum. Sonra, gelen 9 tane önerge var, önerge işlemlerine başlayacağım.

Buyurun lütfen.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN – Özellikle, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak da Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirmiş olduğu yaklaşımlar doğrultusunda da özellikle mevzuatı geliştirmek, bürokrasiyi azaltmak ve kamu hizmetlerinin hızlandırılması ve verimli hâle getirilmesi sürecinde de çok aktif çalışmalarımız söz konusu olacaktır. Bu yüzden, kayıt dışı istihdam bizim önemli gördüğümüz bir diğer çalışma alanı, bununla ilgili çalışmalarımız devam etmektedir.

Kıymetli Başkanım, ben de son olarak tekrar ifade etmek istiyorum ki bugünkü çalışmalarımıza katkıda bulunan herkese, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine ve çalışanlarına ayrıca kendi çalışma arkadaşlarıma da huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum.

Bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – O zaman şöyle yapalım: Bu soruları sizinki yetişir ama diğerlerini Genel Kuruldan önce alalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Biz de alalım cevapları.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Böylece gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır, şimdi oylamalara geçiyoruz. Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, önerge işlemlerini yapacağım.

8 adet önergemiz bulunmaktadır, sırasıyla okutup işleme alacağım.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesindeki aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
İstihdam programı (7)	105.65	01	03.07	20.000.000

Rahmi Aşkın Türelî

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

İzmir

Rize

Antalya

Cevdet Akay

Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, işçi sağlığı ve iş güvenliği kurallarıyla ilgili ülkemizde ciddi sorunlar yaşandığını görüyoruz. Bu anlamda iş sağlığı ve iş güvenliği konusunda daha sağlıklı çalışmalar yapılması yönüyle bütçede ödeneğin daha da artırılmasını önermekteyiz, önergemiz bu çerçevede.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben de bir şey belirtmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Konuşmamda da belirtmiştim yani bu konuya ilişkin olarak o kadroların genişletilmesi, denetimin daha sağlıklı yapılması var. Bu anlamda, böyle bir artırım olursa sanıyorum öyle bir kadro kurulur. Anladığımız kadarıyla yani 2 şey var; ya denetim yetersiz, yetersiz bir denetim var, iş kazaları, iş cinayetleri var ya burada bir sistem çalışmıyor ya personel sayısı yeterli değil. Biz de bu anlamda buradaki ödeneği artıralım dedik Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Bakana sormadık ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanın müdahale etme şansı yok ki Komisyon karar verir.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok yok ama ne düşünüyor diye...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, oyladık, böyle bir usul yok ama önergeyle alakalı Bakan...

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN Tutar TL
Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması (5)	105.30	01	07.01	50.000.000

Rahmi Aşkın Türelî

Tahsin Ocaklı

Cevdet Akay

İzmir

Rize

Karabük

Cavit Arı

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı izahat...

Sayın Ocaklı, buyurun lütfen.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Bakanım, burada, verdiğimiz önergede çocukların korunmasına yönelik bütçenin artırılmasını istiyoruz. Hem tarım sektöründe çalışan çocuk işçilerin hem de sanayi sektöründe çalışan çocuk işçilerin, ağırlıklı olarak erkek çocukların korunması amacıyla bu teklifimizde bütçenin 50 milyon TL'ye çıkarılmasını istiyoruz. Hepsi bu kadar, çocukların korunması için bütçenin artırılmasını takdirinize bırakıyoruz, iktidarınıza bırakıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR
Sosyal Güvenlik Programı (9)	105.23	01	05.02	200.000.000.000

Rahmi Aşkın Türeli

Tahsin Ocaklı

Cevdet Akay

İzmir

Rize

Karabük

Cavit Arı

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İzahat için Sayın Akay, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – Sosyal Güvenlik Kurumunun, biliyorsunuz, kayıt dışı istihdamın artmış olması nedeniyle ve işsizlik oranının artmış olması nedeniyle finansman açığı had safhada oluşuyor.

Bir de en son, EYT'yle ilgili durumlar da eklenince, ilave yükler eklenince genel bütçeden aktarılan 385 milyarlık tutarın yetersiz olduğunu düşünüyoruz ve bu önergemizle genel bütçeden 200 milyar daha ek, ilave ödenek aktarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Mütekip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
9	105.23	01	05.02	250.000.000.000 TL

Gülcan Kaçmaz Sayıgıt

Sezai Temelli

Mehmet Rüştü Tiryaki

Van

Muş

Batman

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergenin açıklaması için Sayın Tiryaki, buyurun lütfen.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Konuşmalarımızda ayrıntılı olarak açıklamıştık. 8 Eylül 99'dan önce sigorta başlangıcı olanların sorunları önemli oranda, tamamen olmasa da çözüldü fakat bundan sonrası için bir eşitsizlik var; en azından kademeli olarak bu sorunun çözülmesi için ek ödenek ayrılmasını istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Mütekip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
9	105.23	01	05.02	100.000.000.000 TL

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Sezai Temelli

Mehmet Rüştü Tiryaki

Van

Muş

Batman

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Açıklama için Sayın Temelli, buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Evet, 2 bin lira artık bu enflasyonda falan çok komik kaldı, zaten 29 Ekim ikramiyesini bile 5 bin liraya çıkardınız.

Bir de tabii, kaç gündür burada, sınıf, sınıf, sınıf konuşuyoruz; artık sınıfsal tercihlerimizi, bunu da test etmek adına da bir sürü önerge veriyoruz. En azından bunun makul olduğunu düşünüyoruz, burada ortaklaşılacağını düşünüyoruz sınıf siyaseti yapan herkes tarafından ve bu önergemizin kabulünü rica ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
9	105.23	01	05.02	400.000.000.000 TL

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Sezai Temelli

Mehmet Rüştü Tiryaki

Van

Muş

Batman

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı açıklamayı Sayın Tiryaki siz mi yapacaksınız? Sayın Sayyigit, hanginiz?

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Ben yapacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tiryaki, buyurun lütfen.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, emeklilerin 2000’li yılların başından bu yana büyük hak kayıplarına maruz kaldığını düşünüyoruz, söylüyoruz. Yüksek enflasyon sonucunda emeklilerin alım gücü o kadar düştü ki -bir propaganda olarak söylemiyoruz- açlığa mahkûm oldular çünkü açlık sınırının altında ücret alıyorlar. En azından bunun giderilmesi için, emeklilerin yaşam koşullarının insanca olması için, açlık sınırının altında olan ücretlerin düzeltilmesi için bir önerge verdik; kabul edilmesini öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
9	105.23	01	05.02	30.000.000.000TL

Gülcan Kaçmaz Sayyığıt

Sezai Temelli

Mehmet Rüştü Tiryaki

Van

Muş

Batman

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sayyığıt, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bildiğiniz üzere, Türkiye’de yaşayan milyonlarca engelli bireyin en temel sorunu maalesef bağımsız bir yaşam imkânlarının kısıtlı olmasıdır. Bu imkânların kısıtlı olmasının nedenleri erişilebilirlik, sağlık hizmetleri, eğitim gibi zamanında sunulmayan hizmetlerdir. Türkiye’de iş gücüne katılım oranı yüzde 53 iken engellilerin katılım oranı yüzde 22,1 olarak karşımıza çıkıyor, bu oran maalesef kadın engellilerde de yüzde 12,5 düzeyindedir. Bu nedenle, e-KPSS kapsamında hemen en az 20 bin atama ve kamudaki engelli istihdam kotasının yüzde 6’ya yükseltilmesi talebimiz var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
9	105.23	01	05.02	100.000.000.000TL

Mehmet Mustafa Gürban

Ümit Özlale

Gaziantep

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale, buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Şimdi, asgari ücret açıklık sınırının altında kaldığı için aradaki farkı -1.500 lira- asgari ücrete eklemeyi teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Mesleki Yeterlilik Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Mesleki Yeterlilik Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağız:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
44	70.30	02	03.05	10.000.000.000TL

Mehmet Mustafa Gürban

Ümit Özlale

Gaziantep

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İzahat için Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Bakan da konuşmasında belirtti, mesleki yeterlilik bizim için oldukça önemli, yeni dönemde insan kaynağı bizim büyümamızın en önemli motoru. Oradaki ayrılan bütçeyi yeterli bulmayıp daha yüksek bir bütçe teklif ettik, 10 milyar liralık bir artış.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Mesleki Yeterlilik Kurumunun 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabı okutuyorum:

(Mesleki Yeterlilik Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

Değerli milletvekilleri, böylece, gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Bütün katılımcılara çok teşekkür ediyorum.

Yarın, cuma günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.15

